ئامادە کردنی:

تایپی کوردeکا

بۆکان، پاساژی عەباسی ☎ ٦٢٤٣٤٢٥
محەمەد ئەمین شاسەنەم: ٦٢٢١٣٤٠
عەلی جەوشەنی: ٦٢٤٢٩٢١

دۆنادۆن

حوسێن شێربەگی

بۆکان
١٣٨١ - ٢٠٠٢

فیپا:
شیربیگی، حسین، ۱۳۳۰ ـ بوکان
دۆنادۆن/ حسین شیربیگی - تهران: نشر...
۱۳۸۱
۲۲٤ ل... ISBN
فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار)
۱ـ داستان کُردی - قرن ١٤.الف. عنوان
کتابخانه‌ی ملی ایران

ناوی کتێب : دۆنادۆن.
نووسەر : حوسێن شێربەگی.
بابەت : کۆ چیرۆک.
چاپ : ۱۳۸۱.
بڵاوکەرەوە : نووسەر.
ژمارەی چاپکراو : ۱۰۰۰ دانە.
نۆرەی چاپ : یەکەم.
وێنەی رووبەرگ :
شابک :
پیت‌چن: ئەحمەد حاجی‌مەولوود

فڕین

باڵی فڕینم نییە... بەڵام
دڵێکم هەیە و خۆزیام بە قورینگان
ئەو کاتەی مەلانی کۆچەر
لە زەریای مانگەشەوا
گەمی سەوڵ ئەدەن
خۆزیای دەست بەردان و ڕۆیین
خەوێکی تر
لە تاڵاوێکی تر
خۆزیای پاشاوێکی تر
لە ڕۆخێکی تر
خۆزیای باڵ گرتن و فڕین
خۆزیای رزگاری
خۆزیا گەر نابێ ژین بەسەربەستی
مردن بە بێ دەربەستی
ئاخ مەلی دڵم
لە نێو ركەی تەنگا
ناخوێنێ... ناخوێنێ

«شاملوو»

نوێخوازی بە قەڵەمی نوێخوازان*

رچە: نوێخوازی چۆن پێناسە دەکەن؟

نوێخوازی یاخی بوونی کۆمەڵایەتی لە نەریتە گەندەڵـەکـان، بـۆدابینکردنی نیزامێکی بە گشتی باشتر و جوانترە و، بەم پێیە رق وتووڕەیی هونەرییە دژ بە فۆڕمە سەلەفییەکان، حەز و خۆزیایە بۆ رزگاربوون لە دەسـت کۆنـە دووپـات و چەند پات بووەکان و باو کردنی جوانیناسین و ئەفراندنی جـوانی هونـەری لـە بەرهەمە جیاوازەکانی شێعر وچیرۆک و مۆسیقا و میعماری و... دایە.

بێتوو بە گەرووی پرسیارەکەدا شۆڕبینەوە، رێ بۆ قووڵایی بردن ودەرباز بوون لە دەست ئەو وەڕەزی و بێزارییەیە وا لە دەوروبەرماندا بێجلە بێچمی ناشیرین و بۆی گەندورەنگی تاڵ و تامی ناخۆش نادینین.سۆراب سپێهری وتەنی: شۆردنی چاوەکانە بۆ جوان دیتن و تازەئەفراندن و نوێ بوونەوە. هەروەکی سیامەند خەج لە حەوت برایان‌دەڕفێنێ و، بـۆ دابینکـردنی ژیـانێکی نـوێ و ئـەویندارانـە روو دەکەنەلووتکەی سیپانێ.

هەروەک خەزاڵ لە نێوەڕاستی هۆردووی دوژمندا داوای گوڵی سوورلە لاس دەکات و، چ بیری بۆ لای مان و نەمانەوە ناچێ. چاوەسەلەفییـەکـان و مـۆخ و فیکرە کۆنەکان چیان پێیە بۆ راکێشانی سەرنجیخوازیاران و خواسـتی تـاک و کۆی جەماوەر؟ جا وەرە و لە چایخانەیەکدانەقڵی رۆستەم بکە!!! دە هەسـتە و برۆ وەکی مەجرووم؟! مەجنوونانە ببەلەیلا پەرەست؟! ئەمە لە زاتی کەسدا ماوە؟

بەڕاستی ئەمـە پێویسـتی گـەڕی چـەرخ و خولـە و حـەوجێـی زەمانـەیـە بۆنەوێستان لە دۆخی کۆنداو شەقاو هەڵێنانەوەیە بەرەو کەش و هەوایەکینوێ و عەتراوی. نوێخوازی تێکۆشانە بۆ راکردن لە دەست نەخۆشین ومردن و چوونـە ناو گۆڕ. حەول و تەقالایە کـە بـۆ رازاندنـەوە و تـازەکردنـەوەی ژیـن و ژیـان، شەرمەزارییە لە وێنە و خوازە و مەجاز وئەفراندنەکـانی پێشـینیانمان کـەڵـک وەرگرین و بە نێوی خۆمانی لە قەڵەمدەیـن. حـەوجێمـان بـەوەیـە لـە رێگـە تازەکانەوە بەرەو پێشەوە بچین و شتیتازە و شوێنی تازە و زبانی تازە بدۆزینەوە،

بۆچی؟ بۆ ئەوەی وەک‌دیتران بۆگەنی عەتری نیزامی فیئۆدالی و بازەرگانەکان و سامانخوازان وئەمپیریالیزم و هەموو ئینسانە لە قالب دراوەکان کاسمان نەکات و، بەگێژە گێژە سەر بۆ ئاواتە شاری ئەفلاتوون دانەنوێنین و کڕنۆش بۆئەفلاتوون نەبەین و بزانین چما کۆشکێکی زولم و شایەتی‌نەڕووخێنین، ناتوانین کۆخێکی خشپیلانە و جوانکیلەی نوێ لەبەر قەدو لاپالێک بۆ حەسانەوەی دوو کێوبڕ ساز کەین. ئاخە ئەفلاتوونیش‌حوزووری شاعیری لە ئاکادێمیا و ئاواتە شارەکەی خۆیدا قەدەغە وقۆرغ کردبوو، مەگەم بۆ مەدیحە و پێداهەلگۆتنی ویستی خۆی!!!

رچە: نوێخوازی چۆن دەگوێزنەوە بۆ ئەدەبی ئەمڕۆ؟

سەردەمان و رۆژگارێک فەیلەسووفێک وتی: «ئالای خۆت لەسەرگەمی خۆت هەلدە و، لە زەریا بدە.» لە زەریادان یانی دیتنەوەی دورگەی‌تازە، تازە لە سروشتدا، لە مرۆیدا، لە نەریت و نیزام و فۆڕم و نێوەرۆکدا.هونەر، هونەری پاک و راست و بێ دەمامک و بێ درۆ؛ هونەری راکردن‌لە دەست هەموو چەشنە سەلەفییەکان و گەڕان بە دوای تازەکاندایە.ئێزراپاوندوتەنی: «هونەری هەژڵ «جیددی»، هونەری ئاوانگاردە کە لەپێشا و پێشی زەمانەی خۆیەوە دەڕوا.» پێشینیانی ئێمە خول بە خول‌جیهانیان تازە کردۆتەوە تا ژیان نەفەوتێ و جیهان دانەڕمێ. لە نیزامەئابووری و رامیارییەکانەوە، هەتا ئایینە ئاسمانییەکان «لە ئادەمەوە تاکووخاتەم» لە کلاسیزمی یۆنانی کۆنەوە «ئیلیاد و ئۆدیسە و ئانەئید» بۆهونەری شانۆئاسا و هونەری مەحاکاتی «حیکایەت گێڕانەوەی چل‌تووتی و ئەمیر هەمزە و مەلا نەسرەدین و...» لەوێوە بۆ رۆمانتیزم وریئالیزم و دادا و سووررێئال و نوێ و جادوویی و... هەست بەداڕووخانی ژیانی سەلەفی دەکەم. تەنانەت ئیدی نەنکیشم ئیشتیای‌بەفری چالە بەفرەکان و برێشکەی شەوچەلەی زستانان ناکات. سی‌سالیش دەبێ لە هیچکام لە چایی‌خانەکانی بۆکاندا چ بە شەوگاری پاییزو زستان و چ لە شەوگاری مانگی پیرۆزی رەمەزان‌دا هیچ قایەتخوانێ،،قایەتێکی نەگێڕاوەتەوە. هێرشی ئانتێنی رادیو و بە دووایدا گەمارۆی‌تەلەفزیۆن و دیوار بە دیوار بوونی مالی ئێمە و مالی نیچە،بەرەورووبوونی مالی ئێوە و مالی سارتر و قوتابخانەی پراگ وفەرانکفۆرت و یێەن، کوا ئیدی بیچمێ لە وێنەی مەم و زین و لاس وخەزال و سوارە و فەرخەی دوێنێی لە زەینمدا هێشتۆتەوە. لەم دە سالەدا ۲۰۰ - ۳۰۰ کچە

جیرانمان ئاوری نەورۆزی ئەوینیان بە داگیرساندنیجەستەی خۆیان کردۆتەوە، سی چل کەس لە کوڕەکانمان لە گەمییەکانینێوان یۆنان بۆ ڕۆم ماڵئاوایییـان کردووە. کیمیابارانی بانە و سەردەشتو حەڵەبجە سەرقاڵـی ئـەوەی کـردووم، بچمە زەینی تازیە باران وبەشدارانی ئەم تەگەرە و خاوەن کەند و کۆسـپانەوە و لێیان بپرسم ئەمە چزبانێکە پێی ئەدوێن؟ چ چاوێکە پێی دەبیـنن؟ چـۆن بـیر دەکەنەوە لەمسەربـووردو چـارەنووسـە. ئایـدیالۆژیای «مۆدێرنیتـە» پـووچی و بەتاڵـیخـۆی بـە دوو شـەڕی گـەورەی جیهـانی و کیمیابـارانی مرۆیـەکـانی گشتشارەکانم پێ نیشان داوم. پاش نوێخوازی بانگەوازی بێداربوونەوە،گەڕانەوە بەرەو خۆم و ناخی خۆم و هەست و ئەندێش و بیرۆکەی خۆمبە زبانی ئەمـڕۆ، دیمەنی ئەمڕۆ، بە چاوی ئەمڕۆ و وەسفەکەشیم بەزبانی ئەمڕۆ بۆ دەکا. منـیش «خۆم» یاخی لە هەمووان و دیتران وهەڵدانی ئاڵای بێچم و وێنـەی ئـەمـڕۆی ئەوەی خۆم ئەمڕۆ دەیبینم.کوانێ سوارە و لاس و گەلۆ و ئـازیزەی ئـەمـڕۆینی ئەدەبی کورد؟ ئەی ئەمهەموو «شۆخە شـار» و «شـۆڕە لاوە»ی ئـەمـڕۆ چـی؟ هێنریک ئیبسن دەڵێ:«ئیدی هیچ بیرۆکەیەک لە ٢٠ ساڵ پتر دەوامەی نیـە» دەیجا خۆ لەنێوەرۆک و فۆڕمی شێعری حەقیقی و هێدی و هێمن»یش پتر لـە ٥٠ - ٦٠سـاڵ تێپـەڕیـوە. جـا خـۆ لـە تـەکنیـک و فـۆڕم و زەمانـەی ڕووداوەکانیچیرۆکی مامە حەسەنی قزلجی ٥٠ سـاڵ پتـر تێپـەڕ بـووە، هـیچ باسیئەوەش ناکەم لە پاش حەسـەن زیـرەک و مـاملی-ش گـۆرانیبێـژ ٢٠ - ٣٠ساڵە چی تازەیان نەوتووە. دەسا کێشەی من ئەمەیە: کێشەی ئەمسەردەمە بە بۆچوون و زبان و ڕاوێژی ئەم عەیام و سەردەمانە!!!

ڕچـــە: دەیـــان قوتابخانـــە و ڕوانگـــەو شـــێوازی ئـــەدەبی، ڕەخنـەیـی،خوێندنـەوەیـی لـە وڵـاتان سـەری هـەڵـداوە و بـە هـۆی پەرەسەندنیدەزگاکانی پێوەندی جەماوەر (وسایل ارتبـاط جمعـی) بـەرە بـــەرەدەگـــەنـــە ئێمـــە، کاریگـــەری ئـــەم وەرگرتنانـــە چـــۆن دەتوانـــێ نوێخوازیبهەژێنێ؟ بە ڕای ئێوە نوێخوازی بە تەنـێ دەتوانـێ ئـەدەبیـەت بنوێنێ؟

مارشاڵ مەک لووهان وتەنی: «جیهان بۆتەگوندێک.» دەیجا هـەرکـەسلـە هەر ساتێ لە ٢٤ سەعاتی شەوورۆژدا بڕواتە سەربانی ماڵەکـەی و بۆچـەمـک و

قسه و باسێک له جاڕ دات، وتەکەی له هەمان کات و ساتدا بەجیهاندا بڵاو دەبێتەوە. ئەمە ڕەهەندی جوغرافی‌یە و ڕەهەندەکانی‌ڕۆحی و گێرەو کێشمەی کۆمەڵایەتی و ڕامیاری و ئەدەبی و هونەری وئابووری زۆر زۆر لەمە زیاتر لێک نزیکن. ئەوەتانێ بۆمبارانی‌هیرۆشیما و ناکازاکی لە هەموو شارەکانی وڵاتەکەماندا دووپاتدەبێتەوەو، هەزاران برایەتی و هاودڵی و هاودەنگی پێکدێنێ لە نێوان‌هەزاران و ملیۆن ملیۆن خەسارەدیدەی جەستەیی و ڕۆحی شەڕدا وئەمانەش هەر کات و ساتێ له هەموو شوێنێکدا فیکر و هەست و بیرۆکەو زەینمان دەهەژێنن. بێکاری گشتی لاوان و مرۆی چینەکانی خوارەوەلە هەموو جیهاندا هەروا؛ هێرشی ئانتێنە جۆراوجۆرەکان بۆ ناوژوورەکانمان هەروا؛ دەیجا ئەگەر نوێخوازی بە بێدەسەڵات و ویستی‌ئێمە وڵات دەتەنێتەوە و ڕاستەقینەیەکی حاشا هەڵنەگرە، ئەمە ئەرکێکەو بەڵکەم گرینگترین ئەرکی ئۆباڵی هونەرمەندی ئەم سەردەمەیە. کێدەتوانێ بەری بگرێ؟ ئەی تا پێنج ساڵ لەمەوبەر، بەرەی کۆنەخواز، ئەوگشتە هاوارەی کردو وتی: «نوێخوازی و پاش نوێخوازی ساختەی‌ڕۆژئاوا و ئەمپریالیزمە.» کوانێ توانی بەری نوێگەری بگرێ. ئەوەتانێئەوەی کەسێکی بەڕاست بوو، خۆشی بەرەو نوێگەری هاتووە و بە پێی‌توانای خۆی دەقی نوێ دەخولقێنێ. لە گوندی جیهانیدا دەنگ و ڕەنگی‌هەموومان لە ئاستی دەم و گوێ و چاوی یەکدیدایە و هەموومان لەگشت کێشە عەینییەکان دەنواڕین و زۆرمان بۆمان دەبێتە کێشەیەکی‌زەینی. دەسا ئەمە ئەرکی سەرشانی ئەدەبە، ئەم کێشە و ژان و دیمەنانەبە لێکدانەوە و گۆشە نیگا و شێواز و فۆڕم و لە هەمووان گرینگتر بە زبان‌و چۆنیەتی گێڕانەوەی ئەمڕۆ بیگێڕێتەوە. دەبا سەلەفی خوازانی ئەدەبی‌و هونەری هەر بەسەریاندا دەن و بڵێن: «ئای دادوبێداد هونەر و جوانی وقەوارە و کێش و سەرواو و سێ چوکڵەی یەکێتی دارماو فەوتا!!»

ئەلبێرکامۆ دەڵێ: «هونەرمەند کاتێ دەتوانێ کەسایەتی خۆی بەکۆمەڵگا و جەماوەر ڕاگەیەنێ کە بەشداری کردن لە چارەنووسی گشتیدابە ئەرکی سەرشانی خۆی بزانێ.» ئەمەش ئەرکی هونەرمەند و شاعیر وچیرۆکنووسە، قەڵەمەکەی بەسەر فۆڕم و نێوەرۆک و زبان و زاراوەی‌دوێنێدا بکێشێ و ئاڵای ئەمڕۆ و ئەمڕۆیی هەڵدات. کاتێ «شاربەدەر»بڵاوبۆوە، بەرەی «حەسارخواز»ی ئەدەبی کوردی و بەرەی توندڕۆی‌بەدحاڵی لە ئەدەب هێند لەزبان و تەکنیک و

گێره و کێشەی فیکری وبەربڵاوی ئەم بەرهەمە تووڕە و بە گلەیی بوون کـە لـە دەیـان کـۆڕ وکۆبوونـەوەی نێوخـۆیی خۆیانـدا رایانگـەیانـد: «مـەیخوێننـەوە، باسیمەکەن، نێوی مەهێنن، هەر مەڵێن شتێکی وا بڵاوبۆتەوە. ئاخە کـوا پـێچ وکڵاوی کوردی؟ کوا خەنجەری بەرپشتوێنی گرێ گرێ و سمێڵی بابـڕی؟کـوا شاخ و داخ و تەقەی تفەنگ و کوا کوڕی کورد!!! باوەکوو یەکەمحەوتووی بڵـاو بوونەوەی شاربەدەر زەم و غەیبەت نامەی خۆیـان لـە ژێرچارشـێودا گـەیانـدە هەولێر و گوندی جیهانی؟!!! ئەی تۆ خوا هەر لەهەولێر و سلێمانی و ئەم دیو و ئەو دیو را بەرپەرچی قسەکەیان نەدراوە؟نانا، دۆستی ئازیز، نا. ئـەگـەر توانیـان بەری ئانتێنەکان و تەکنیک و زانستبگرن، دەتوانن بەری نوێخوازیش بگرن. خۆ نوێخـوازی بـە جیهانـدا بڵـاونابێتەوە، هـەتـا لـە قـوژبن و کـون و کـەلـێنی جوغرافیایەکدا سەربنێتەوە وبۆی بنوێ یا بمرێ، ئەدەبیەتیش نە لە نـەبوونـەوە دێ و نە لەسەر نەبوونهەڵدەقوڵێ و دەخولقێ، هەموو رەهەندە عەینی و زەینی و مادی و زاتیو جەستەیی و رۆحییەکان کاریگەری و کار تێکردنیان بـەسـەر یەکدیداهـەیـە و نوێخـوازیش کاتـێ نوێخـوازییـە کـە مـادە و زات بگـۆڕێ و ئاڵوگۆڕگشتی و هەمە لایەنـەکـات. بـە وتـەی ئـەو فـەیلـەسـووفەی سـەدەی نۆزدە:«هەتا بەر لە من هەموو فەلسەفەکـان بۆراڤـەی جیهـان هـاتوون و مـن بۆگۆڕینی جیهان هاتووم.» هەتاکوو تۆ نوێخوازی و ئەدەبیەت چـۆنوەرگـری و چۆنی بنوێنی و پێت چی بێ؟ بەڵام حافز وتەنی:

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیمفلک را سقف بشکافیم و طرحی نو دراندازیم

رچــە: ئــەدەبی کــورد لــەو روانگــەوە چــۆن دەبیــنن؟... خۆتــان چهەنگاوێکتان بۆ نوێخوازی هەڵگرتووە؟

ئـــەدەبی نووســـراوەی کـــوردی بـــۆ مـــاوەیـــەکـــی زۆر دوور و درێـــژ یەخسیریدیوەخانی بەگ و بەگزادان بـووە و تـەنانـەت ئـەدیبـانی حـوجرەش زۆریانسەر بە دیوەخان بوون. بەداخـەوە چـین و تـوێژی خوێنـدەواری کـورد هەتا٥٠ - ٦٠ ساڵ لەمەوبەریان بەگزادە بوون و قەڵانشین یانمووچـەخـۆرانی ئەوان و دەسا ئەدەب و هونەری ئێمە بە ویست وبەدەست ئەمانەوە یەخسـیری وێستانی فۆڕم و قاڵب و نێوەرۆکی سەلەفی ودوواکەوتوو بووە. دەیجا هەر ئەمانە

که دەگەڵ ڕەوتی نوێی کۆمەڵایەتی،تەکنیکی و هونەری دا نەبوون، ئێستاکەش دژ بە ڕەوتی نوێخوازین وبەرگری لە نوێ بوونەوەی کۆمەڵگای کوردی دەکەن. شێعری ئێمە هەتابەر لە زیندەیادی نەمر مامۆستا گۆران هەر نوێکارییەکی بووبێ تا ک وتەرا لە وێنە و چوواندن و خوازە و مەجاز و تەمسیلدا بوو. چیرۆکی‌ئێمەی کورد لە هەشتا ساڵ تەمەنی خۆیدا هەتا ٢٠ ساڵ لەمەوبەریەخسیری کۆنەترین چەشنی گێڕانەوەی ناهونەری و بێتەکنیکی وبەدفۆڕمی بوو. ئێمە ماوەیەکی زۆر نیە لە نووسیندا ڕوومانکردۆتەنوێخوازی، بەڵام بەختەوەرانە ڕەوت و بۆ پێشەوە چوونمان زۆر خێراخێرا و، بە هەنگاو و شەقاوی بڵند بڵند و بە متمانە بووە. شێعری نوێی‌ئەمڕۆی کورد لەم دیو و لەو دیو دا لە لووتکەیەکی بەرز دایە و لانی کەمدە شاعیری هەڵکەوتە حەوجێیان بە باس‌کردن و ناساندن نیە و تەکنیکو زبان و فۆڕمی شێعری ئەمانە گەیشتۆتە قۆناغێکی تازەی شێعری.

چیرۆکی هونەری کوردی لە حەفتاکانەوە، لەو دیو و، لە نەوەدەکانەوەلەم دیو ڕووی لە فۆڕم و شێواز و تەکنیکە تازەکان کردووە و چەندهەنگاوێکی بە متمانە هەڵگیراوە. هەر ئەوەندەی پێویستە بڕێ ڕۆحی‌برایەتی و هونەری‌مان گەورەتربێ و لە لاسایی کردنەوەی شێواز و فۆڕمو تیئۆری و تەکنیکە لاوەکییەکان بە دوور کەوێتەوە و خۆی و شێوەی‌دەربڕین و گێڕانەوە و تەنانەت نێوەرۆک و ڕووداوەکانی کۆمەڵگای خۆی‌بە کەلتووری خۆیەوە بدۆزێتەوە. تەنانەت هەر ئێستاش بەم چەند ساڵەتەمەن کورتی و حەولدان و تێکۆشانانە چەند دەنگێک بۆ چیرۆک ورۆمانی نوێی کوردی لەم دیو و لەو دیودا ناسراون. بەڵام ئەم پرسیارەی‌دیکەتان، خۆتان چ هەنگاوێکتان هەڵگرتووە؛ بە ڕای هەمووان و وەک لەبەرهەمە چاپکراوەکانمەوە دەردەکەوێ: «پیاو تاریفی خۆی ناکا!» من‌هەر لە دەسپێکەوە لە چوارچێوەی نوێخوازی دا بووم. وەک ڕۆمانی‌شاربەدەر کە لە لایەن گشت خوێنەرانییەوە بە بەرهەمێکی نوێدەناسرێ، وەکوو گورگەمێش و گوێچکەکان «ئێستای ١٧ و ٢٢»متامۆڕفۆسیس و شەواره «ئایندەی ٤ و ٢٨» بووک و زاخەیەک «ئاوێنە»تاسەو ڕەخش و شۆڕەلاو و مەراقەکان «سروەی ١٤٠ - ١٥٦ - ١٧٢ -١٧٨» گەردەلوول «زرێباری ٤ - ٥» دابڕان «بەیانی ٢» و... بێج لەنووسراوەکانی خۆم حەولم داوە چیرۆک و شێعر و وتاری نوێ و باش لەزبانی فارسی و ئەدەبی جیهانەوە وەرگێڕمە سەر زبانی کوردی ومامڵەیەکی

فەرهەنگی بێتە ئاراوە و، بەم چەشنە فۆڕم و تـەکنیـک وتـەنانـەت نێـوەرۆک و گۆشەنیگای نوێ بۆ ئەدەبی کورد زەق وبەرجەستەکەمەوە؛ وەکوو: «چیرۆک و شێعرەکانی شاملووی مەزن کەوەرمگێڕاون و لە گۆڤارەکانی ئەم دیو و ئەو دیو دا لە چاپ دراون. وەکووچیرۆکی «ماڵێکی ئەفسووناوی» ویرجیینا وۆڵف کـە لـە سروەی ١٤٧ داچاپ بوو. وەکوو وەرگێڕانی کتێبی «چیرۆکـی نـوێ، ئینسـانی ڕێبـازیـنـوێ» کـە پێـنج وتـاری تیئـۆرەی ئـەدەبـە. ئاڵـێن ڕۆب گرێـی نووسـیویە،وەرمگێـڕاوەتـەوە سـەر زبـانی کـوردی و، هــەر لـەم ساڵـدا لـە لاپـەڕەیگۆڤـارەکانـدا چاومـان پێـی دەکـەوێ. وەکـوو وەرگێـڕانی نـۆڤلێتی دورگەینەناسراوی ژۆزێ ساراماگۆ کە بنکەی سـەردەم لـە پاشـکۆی ژمـارە ٢ داچاپ و بڵاوی کردەوە. هەروەها وەرگێڕانی کتێبی «نظریەی رۆمان =تیئۆرەی رۆمان» کە بریتییە لە نۆ وتاری رەخنەیی و توێژینەوەیی وتیئۆریکی رۆژئاوایی لەسەر رەوتی رۆمان لە سەرهەڵدانەوە، هەتارۆمانی نوێخوازی و پاش نوێخوازی و لەم دواییانەدا بە چەشنیزەنجیرە وتارێکی سێریاڵی لە گۆڤاری سروەدا لە چاپ بوون دایە.هەروەهـا گۆتـار و لێـدوانی زارەکـی لـە کۆبوونـەوە ئـەدەبییـەکـان وئەنجومەنەکان و بۆنە جۆراوجۆرەکاندا. بەو هیوایەی توانیبێتم هەر بەقەرایـی هەنگاوێک - نە کەمتر و نە زیاتر، یانی زیاتر کەیفی خۆتانە!!! بەکەلک بووبێتم. سوپاسیشم هەیە بۆ ئەوەی بەسەرتان کردمەوە.

* ئەمە وتوویژی بەڕێز ساڵح سوزەنی بوو دەگەڵ نووسەری «دۆنـادۆن»دا کـە لەسروەی ١٨٤ دا لە چاپ درابوو.

* * *

دۆنادۆن

قسەی رۆژێک و دووان و سیان نەبوو؛ قسەی مانگ و ساڵیش نەبوو؛لەو رۆژەوە شار و شەقامم چۆڵ کرد و خانەنشین بووم، خەرتەلێکیسەیر و سەمەرە - دوو هێندەی خەرتەلێکی ئاسایی - رەنگێکی رەشیقەترانی هەیە! ئەوەندە رەش، رەشاوی لێدەتکێ و رەشاوی لیخنی لێوەشۆڕاوگە دەکا و هەڵم و هاڵاوو بۆگەنی لێ هەڵدەستێ و وڵات دادەگرێ.ئەرێ، ئەوەم دەووت ئەو خەرتەلە دەهاتە سەر دار تۆوی حەساریماڵەکەم، بەرەو رووی پەنجەرەی ژوورەکەم دەیکردە قاوو قیژ و باڵە فڕکەو جیقنە باران. ئاخ لە ژانی سەرم و ئێشی دڵم و پەرۆشبوونی مۆخ وهەست و نەستم. قاژ و قیژ و باڵە فڕکە و جیقنەباران نە دەققەیەک و نەدووان و سیان. وەڕەز دەبووم، قەڵسی دەکردم. وزەم لا نەدەما.رامدەکردێ، جنێوم دەدایە، بەردم تێهەڵدەکرد و لەسەر دارتوو و لەهەردوومەکانی حەسار و ماڵم دەتاراند و دەگەڕامەوە ژوورەکەم، بەڵامهەمیسان دەگەڕایەوە و... قاوقیژ، قاڕەقاڕ، باڵەفڕکە... جیقنەباران. ئاخشڵەژان و پەرۆشبوونی هەستم، ئەندێشەم، دڵ و مۆخ و... ئێش و ژانیهەست و نەستم. بەم ئاکارە جوانانەوە! لێمی دەڕوانی، لێمی دەڕوانی...وەک بە شەرێک سەرنج و نیگا و ئەندێشەمی بەرەو خۆی رادەکێشاو کەدەیدیت ئێخسیری خۆی کردووم، بە دەنووک و باڵەفڕکە وهەڵسووڕاندنی قاچەکانی، بە قاوقیژ و هەستان و نیشتنەوە لەگەڵمدادەدووا. چ دووانددنێ؟ جوێن بوو، گاڵتە پێکردن و تۆپ و تەشەر ونەفرین و هەڕەشە و گوڕەشە بوو! ئاخە دەیووت چی؟ چیلێمدەویست؟ نەمدەزانی... ئەوەم هەر نەزانی. بەڵام لە کار دەبووم، لەدین دەردەچووم، لە دامرکان و حەسانەوە دەبوومو... دەگەیشتمەمردن... خۆ کوشتن، راکردن لە حاڵ و ماڵ و لە خۆم و لە هەموو شتێ. بەتووڕەیی و هەڵڵاو زەنا و جوێندان رامدەکردە حەسار و هەشاوڵم دەبردەدارەتۆو. ئەی ئەو چی؟ خەرتەلی ماڕزی ماڕزباب لە پێش ئەوەیدادەستم

بیگاتێ، لە شەقەی باڵی دەدا، هەڵدەفڕی و دەڕۆیی و بڕێ جیقنەو ریقنەی لەسەر دار و بندار و ماڵ و حەساردا بۆ بەجی دەهێشتم.

لە پاش دوورکەوتنەوەی باڵندەی نەگبەتی دەگەڕامەوە نێو ژوورەکەمو، تێدەکۆشام هێدی ببمەوە و چیدی لەمە زیاتر پلەی خوێنم نەچێتەژوور. دادەنیشتم، هەڵدەستامەوە، لە ژوورەکەدا دەهاتم و دەچووم؛کەچی دەستم بۆ هیچ کارێ نەدەچوو، تەنانەت هەست و سۆز وئەندێشەم بۆچ کارێک و چ شتێکیان نەدەکورکاند. ئاخە ئەمە چیە؟کێیە؟! دەڵێ چی؟ چی لێمدەوێ؟ لە خۆڕا نیە، نەهێنی و مانایەک لەمکارەدایە!!!

ئای لە خەرتەلی سەگباب، چۆنی وەگیان دەهێنام و لە دین و دونیادەهری دەکردم؟ چۆن لە ماڵ و حاڵ و حەسار و ژیانم دەڕیا و لە هەمووشتێکی دەکردم. کەچی بەسەر ئەم هەموو قەڵسی و وەڕەزی وتووڕەییەشدا زۆری پێنەدەچوو رەمۆی دۆستم، دۆستم؟ ئای لەودۆستییە! رەمۆی شەریکم؟ دەک ماشەڵڵا لەم شەریکایەتییە! ئاخە چنێوێکی لێبنێم؟ هەر مەپرسە و، دەستی لێمەدە. کاتێ من دێم و لەهاوەڵی ئەو جەواهێراتانە دەکشێمەوە و رەمۆ بە هاوەڵ و شەریک دەگرم،هەقی خۆیەتی، هەقی خۆمە، تاوانی کەس نیە؛ خۆم بە خۆمم کرد.دەیجا دەبێ بیکێشم، بیکێشم، بیکێشم، ئەرێ ئەوەم دەووت، رەمۆدەهات و وەک بەڵای شەیتان بەسەرمدا دادەڕووخا. سەر و دڵ و مۆخ وناخمی دەهەژاند و سەد وەندی کاتێکی ئاسایی جیهان و ژیانمی رەشدادەگێڕا و تاریک و تنۆکی دەکرد. رەمۆ شان و قۆڵمی دەگرت،رایدەوەشاند و دەینەڕاند بەسەرمدا: هۆی حیسان هۆی!! قسە بۆ تۆدەکەم. روو بکە بەم لاوە و، گوێم بدەرێ. بێت و ئەوەندەی دیکەشمبدەیتێ دەتوانم مەودای کارەکە پەرە پێبدەم و، هەموو حەوتوویەکتاکوو هەولێر و سلێمانی بچم، کەل و پەل و کەرەسەی پێویستی رۆژ وبازاڕ بکڕم و بگەڕێمەوە. کوڕە دوکتۆر بڕوام پێبکە: یەکاو یەکە، کوڕەهەروەکوو هەتا ئیمڕۆ متمانە و بڕوات پێم بوو، بۆ ئەم کارەش بەقامپێبکە. دوکتۆر بە گیانەکەت یەکاو یەکە!!!

نەمدەهێشت درێژە بە قسەکانی بدا و چی لەمە زیاتر لەسەری بڕوا،پێمدەووت: بەسسە، حەپۆلی خوا بەسسە. نیمە! کوڕە نیمە!! رەمۆنیمە!!!نی!نی! بەسەری تۆ و سەری خۆم و بە گیانی ئازیز وخۆشەویستی هەردووکمان نیمە! نی! ئەوی بووم داومە پێت. چی دی لەگۆڕێدا نیە، نیە،

نیە!!! لەو بدە بدە و، لە من نیە، نیە! باوەڕ دەکەن سەعاتێکی دەخایاند و، هەتا دەمتوانی بە هەزار نەڕە و گوڕە و جوێن وتۆپ و تەشەر وەدەری نێم، پلەی خوێنم دەڕۆیشتە سەروترین پلەی خۆی و دەچوومە شەرای مەرگ، هەزار چەلان مەرگی خۆم بە ئاواتدەخواست. کە ڕەمۆش دەڕۆیی تەواوی کات و سات و ڕۆژم تاڵ و ترشدەبوو، بەر چاوم ڕەش و لێڵ دەبوو، دڵم پڕ ماتەمین و مۆخم پەرۆشیئێخسیری دەکرد. لە ژوورەکەمدا دەهاتم و دەچووم. لەوێدا بۆ دەهاتم ودەچووم؟ چیم دەویست؟ جار و بار سەرێکی ژوورەکانی دیکە و نێوماڵ و منالم دەدا، چاوێکم بە هەموویاندا و بە هەموو وڵاتدا دەگێڕا،چیم دەویست؟ دەچووم بزانم چی دەکەن؟ چی دەخۆن! چییان لەبەردایە؟ ئاخ... چاوم بە سەریانەوە و بەسەر هەموو شتێدا نەبایە و،ئاگاداری ماڵ و سامانم نەبایەم، دەیانکردە هێلکەیەک و دەیاندا بە دیواردا. ئاخە ماڵ و منال چووزانن دوو تمەنی بێبایەخ چۆن پەیدا دەبێ؟چووزانن تاکوو هەیە ئینسانی، نەبوو ویشکەڵیش نی! بە من دەڵێن کابرایەکی گیان سەختە! پێمدەڵین تمەنێ بابیەتی و تمەنێ دایکی...!پێمدەڵێن لە ترسانی ئەوەی برسیم نەبێ... وو ناکەم! مەنعیان ناکەم،نەیاندیوە، چووزانن چ عەیام و سەردەمانێکە؟ نا، نا، نازانن، نافامن،دەنا وایان نەدەوت. ئەم دەر و ژوور و نێومال گەڕانە، ئەم فیکرانە و ئەمشڵەژانە تەواو بوونی نەبوو. بەسەر ئەمەشدا ڕەمۆی... واد تا ئێوارە سێچوار کەڕەتی دیکەش بە هام و شۆ و بە تەلێفۆن کردن لە حالم دەڕیا وسەر و دڵی دەگرتم. پارەی دەویست، مامڵەی بە دەستەوە بوو، وایکردبوو، وای بیستبوو، پارەی دەویست، پارە، پارە، پووڵ، پووڵ...نەبوو، نەبوو. ئەوی بوو بە دەست خۆیەوە بوو، تەواو... نەبوو، نیە،نیە... ئەمە حاڵ نەبوو، چ حالێک؟ هەی سەگی تێڕی... لەم سێ ڕۆژەیدووایییشدا کردبووی بە ڕۆژێ دە دوازدە جار، دە دوازدە جار دەهاتو... ئاخ هەمیسان قاژ و قیژ و... باڵە فڕکە و... قیڕاندن و... باسیخەرتەلی نەگبەت دەکەم. ئەمەش، ئەم دە دوازدە جار هاتنە بردبوومیەمالی فیکرەوە: ئاخە چی دەوێ؟ دەڵێ چی؟ لەمشارە و لەم وڵاتەدابۆچی زیادە لە هەموو کەس، من؟ لە خۆڕایی نەبوو، زۆرم فیکرلێدەکردەوە، ئەوەندەی دەمهێنا و دەمبرد، هەر دەهاتە سەر ئەوەی: لەخۆڕایە نیە، ڕاسپاردەیە لە لایەکەوە ڕاسپاردراوە؟ بڵێی یەکێ لەژیانەکانی ڕابردووی خۆم نەبێ؟ بڵێی ژیانی دووای ئەم ژیانەم نەبێ؟

پێویستبوو لەگەڵیدا بە هێمنی بدوابایەم. وامنەکردبایە، سەری‌دەخواردم، سەرمیشی نەخواردبایە، خۆ لە ژین و ژیانم ریا بوو...ناباشی بۆ چووبووم راسپاردەبوو! بە خوای وابوو، راسپاردەی‌حەزرەتی هەق بوو، سەیر لەوە دابوو: ئەی بۆچی ئەو هەموو ساڵ وساڵگارە بۆی نەچووبووم و ئەوەم بۆ دەرنەکەوتبوو؟ زۆریشم ناهەق مەگرە، قسە بۆ تۆ دەکەم، یۆنان، یۆنان! یۆنانە کۆن! یۆنانی کەوناران قسە بۆ تۆدەکەم. ئەم سێ رۆژەی دووایی، بۆ چرکە ساتێکیش پلەی خوێنم نەهاتەخوارەوە!... قەندی خوێن و چەوریشم هەروا، هەناسکە هەناسک وپشوو سوار بوونیشم هەروا... بووام لێدەڕوانی؟ پێت سەیرە ئەم‌نەخۆشینانەم هەیە؟ پێت سەیر نەبێ یۆنان... تۆ چووزانی ئەم شار وشەقام جێهێشتنە و، ئەم خانەنشینی‌یە چی بەسەر هێنام... ئاخ هەرباسی مەکە، لەورۆژەوە نەحاڵ مایە و نە دڵ و دەماخ!... کەچی وێڕای‌خەرتەلی نەگبەتی، ئەم نەگبەتانەش وەک کانی لە ناخمەوە هەڵدەقوڵێن وئەوەتانێ سەد و یەک دەردی بێدەرمان بە ریشمەوە بووە، لێم‌حاڵی‌دەڵێم چی؟ گوێت لێیە؟ قسەی بۆ تۆ دەکەم باکووس!!! باکووسی دوێنێو ئیمڕۆ و سبەی! بڵێی سبەیش هەر ئی تۆ بێ؟ جوان گوێم بدەرێباکووس هەوجێم بە تۆیە، بە یارمەتی تۆ... دەبێ بە دووای کەوم،دەبایەوە دووای کەوتایەم و بمزانیبایە چی دەوێ. راسپاردەیە؟ بەڵایە،مەرگە، مەسخە؟ مەسخ؟...!!! دەبایە زووم بەم قسە زانیبا، زوو...راسپاردە بوو، هەواڵێکی پێبوو! چ هەواڵێک؟ خۆ بە جوێن و شەڕ وقوونە شەڕ و هەشاوڵ بردن هەر خەراتر بوو، هەر چارەسەر نەبوو، رۆژ بەرۆژ زیاتر بەد رۆژی و نەخۆشین لە حاڵ و باڵم ریان و زیاتر چەوری وئوورەو قەند و پلەی خوێن و ئێشی گەدە و پشوو سوار بوون و... زیادیان‌کردو عەزیەتیان کردم.

بۆ پێدەکەنی؟ بۆچی بە سووکایەتی و سووک و چرووکیم لێدەڕوانی‌ئاپۆڵۆن، ئاپۆڵۆن، ئاخ... ئاخ ئاپۆڵۆن! دەبایە بمزانیبایە چی دەوێ؟بۆچییان راسپاردووە؟ ئاوا رۆیی‌بایە سەری دەخواردم... لە پاش ئەم‌هەموو زوور و زەحمەتە؟... ئەی حەسانەوە؟... ئەی دوورۆژپشوودان؟... مەخابن، مەخابن.

ئەرێ قسە بۆ ئێوە دەکەم، بۆ بزەتان دێتێ؟ بۆ چاو لێکدادەگرن؟یۆنان، ئاپۆڵۆن باکووس؟ بۆ؟ بۆ؟ دەمووت لە پاش ئەو سێشەوورۆژەی دووایی، لە ئاخر شەودا خەونم دیت. خەونێکی ناخۆش‌نەبوو، بەڵان سەیر و سەمەرە بوو. ساڵانێکی زۆر بوو لەم کەش و هەوا وحاڵ و باڵە بە دوور بووم. ناکرێ بڵێم هەر

نەبوو، نەبوو، جار و بار زۆرکەم، ساڵێ جارێک و دووان نەک زیاتر، ئەویش چما بانگهێشتن‌کرابایەم، چما لەسەر دیتران بایە. ئەرێ چما لـەسـەر دیتـران بایـە ساڵێکەڕەتێک دووان... بە پێچەوانەی ئەوێ ساڵان، ساڵانی هاوەڵێتی‌سامڕەندو زاگرۆس و شۆڕا و... ئێوە. ئێوەش تێدا بوون، حاشـای پێنـاوێ. ئـەمـە لاوی و هەڕەتی لاوی بوو... ئای یادی بەخێـر، ئـەوێ ساڵـان،لـە بیرتانـە؟ تۆخـوا لـە یادتانە؟... بەڵام لە پاش جێهێشتنی شار و شەقامو خانەنشینی نەمابوو، مەگەم ساڵێ جارێک و دووان و ئەویش لە باڵای‌دیتران... لە باخچەیەکی بازنەیی پڕ لە گوڵە باخدا دانیشتبووین.روخساریان باش نـەدەناسـراوە، جـار و بـار یـەکیـانم دەناسیەوە و، بەڵام‌بەرەبەرە ئەم روخسارە دەگۆڕدراو دەبووە کـەسـێکی دیکـە! دەبووەئاپۆڵۆن، دەبووە یۆنان! دەبووە شۆڕا، دەبوو بە خۆم و هەمیسان‌دەگۆڕدران. شەش کەس تەموورەیـان لێـدەدا، لـەسـەر چیمـەنێکـی شـین‌شـین، شـینی یەکدەست وەک پارچەیەکی شین. بە دەوری باخچەی‌بازنەیی پڕ لە گوڵە باخدا دانیشتبوون و دەیانژەنی. هەوا فێنک بوو.شنەیەکی عەتراوی و بلاوێن گوڵەباخ و ئەوان و تەنانەت منیشی‌دەشەکاندەوە... ئاخ دیسانەکە بزەتان دێتێ! بـۆچی؟ دەبا لە پاش ئەوهەموو ساڵ و ساڵگارە وشەیەک، رستەیەک، شتێکی شـاعیرانە بـە زبانمـدابێ، خـۆ دونیـا خـەرا نابـێ. ئـەرێ گوڵـەبـاخ دەشـەکانـەوەو عەترێکی‌مەستی‌بەخشیان دەپژاندە سـەر و چـاوو کـەپـۆ و مۆخمـەوە، دەنـگ وهەوای تەموورەش هەروا. مۆخم دەکەوتە جووڵانەوە، ئەم عەترە و ئەوهـەوایـە شادیان دەکردم، لە دەمارەکانم کاریگەر دەبوون و مووچـڕکی‌شـادی بـەگشـت لەشمدا دەهات و دەچوو. جار و بار کیژۆڵەیەکی‌باڵابەرزی نێو قەدبارێکی گەلێ جوان بە سەما کردن و لار و لەنجە لە نێوتارماییەکی شینکی و پتەودا دەهات و دەچوو. خۆیەکی لێدەخشاندم وخوشەی دەکرد و دەخوشی و هـەر بـە سـەمـا کردن دوور دەکەوتەوە.تەموورەژەن هەوایەکی خۆشـیان دەژەنی، هـەوایـەکـی ئەوەندە خۆش بووو وەها جوان و بە نەشەیان دەژەنی کە خـوێنی لـە دەمـاری مردووانیشداوەجۆش دێنا. دیلان و هەڵپەڕکێیەکی رازاوە و جوان و شێتانە گیرا بوو،جەماوەرێکی دیکەش دەهاتن و دەچوون و شووشەی شەڕاب دەستا ودەست دەگەڕا. باسی شتی ئاوام ساڵانێکی زۆر بوو نەکردبوو. مەجلیسی‌ئـاوام لـە مێـژ ساڵ بوو نەدیتبـوو. یۆنـان، یۆنـان راسـت وەکـوو ئـەم کـوڕ ودیـلان و شـاییە جندۆکانەی تۆ رازاندووتەوە، راسـت وەکـوو ئـەم جێژنـە.تاقـە جـارێکی دیکـە

دیتبووم. هەر لە ئەوێ ساڵاندا، لە لالش... لەگەڵ تۆو شۆڕا چووبووین، پێمابێ شەمۆشمان لەگەڵ بوو. بەزمێکی سەیر وسەمەرە و خۆش بوو، هەمـوو شـتێک کۆن و کەوناران و مێژوویی بوو!تەموورەژەندن و قام و هەڵپەڕکێ و ئـەو کیـژە جوانە نێو قەدباریکەی لە نێوتەم و مژێکی شینکی خەستدا بە سـەمـا کـردن و لارو لەنجە و پێ بەپەنجە، بەو سەما کردنە ئەفسـووناوی و بـزە و پێکـەنینـەوە دەهـات ودەچـوو، بـەم شـان لـە شـان دان و خـۆ لـە مـن هـەڵسـوواندنەی، سەیریهەژاند بووم... سەیر، سەیر! کیژ جار و بار دەستی کەسـێکی دەگـرت، کوڕبوایە یان کیژ، لاو بایە یان پیر، هەرکەس بایە، دەبایە هەستێ و لەگەڵکیژدا سەما بکات، ئەم سەر و ئەو سەر هەر هام و شۆیەی جارێـک،جارێـک دەسـتی منیشی کەڕەتێک هەر دەگرت و دەیکێشامە سەماوە،کەچـی مـن نـەمـدەزانی، خەریک دەبوو سەما تێکچێ، دادەنیشتمەوە.تەموورەژەن شـەش کـەس بـوون، پێکەوە دانیشتبوون. کەسێکی دیکەش لەو لاوەیان بوو. تێکەڵیان نەدەبوو. بڕێ جار تەموورەی لێدەدا، زوو زووتەموورە لێدانەکەی لێدەشێوا، هەواکەی لێدەگۆڕا، لە ژەندندا هەڵەیدەکرد. ئەو کابرایە جار و بار من بووم، وێدەچوو خودی خـۆم بم! جار وباریش نا، من نـەبـووم! نـازانم، بـە وەیـدا تێکـەڵ نـەدەبـووم، خـۆم بووم،وابوو، بەڵام بەوەیدا تەموورەی دەژەند و بەوەیدا دڵی دەشنێوە وئەندامی لە حەسرەتێکی گەرمدا دەشەکاوە و کەللەم گەرم داهاتبوو، مننەبـووم!...نـازانم، دەنگی تەموورە و ڕەنگی چیمەن و عەتری گوڵـە بـاخ وئـەو کـەش و هـەوایـە دڵڕەفێن بوو ئاپۆڵۆن، زۆر زۆر ئاپۆڵۆن. وەکمەجلیسی تۆ لەم ساتەدا، بە تایبەت لەسەردەمی حوکماتی ئاپۆڵۆن،ئاپۆڵۆن، ئاپۆڵۆندا!

لە گەرمەی بەزمێکی ئاوادا دەنگێـک سـێ کـەڕەت نـەڕانـدی: «دەبێبێـی، هەستە وەرە، ئەم زەنجیرەش حەوا دە حەوای دە. ئـەم زەنجـیرەحـەوانـە دەی مەسخ دەبی، دەبی بە خەرتەل، بە سەگ، بە مەیموون، بەخەرتەل، مەسخ.» لە خەو ڕاپەڕیم، تەواوەتی لەشم شەڵاڵی ئارەقەیەکیورد وردی گەرم و هەڵـماوی بوو، وەک مێوژۆکە دەلەرزیم. داتۆ خوداپیاڵەیـەکـم بـۆ تێکـە بـاکووس، تـرس دایگرتبووم، خەفەت سواری دڵم بووبوو، دڵم لـە خـەم و خورپـە و لـە ترسـدا دەگوشرا. ئیدی خەوملێنەکەوتەوە، زۆرم ئەمشان و ئەو شان کرد، کەڵکی نەبوو، مەلی خەو لەشەقەی باڵی دابوو و هەڵفڕیبوو. ڕاست لە نیوەشـەو دا بـوو، ئـای چمەترسییەک و چ دڵە خورپەیەک و چ خەم و خەفەتێ ئێخسیریانکردبووم؟

داتۆخوداکەت!!! ئەم پیاڵەیەشم بۆ تێکەوە باکووس، ئای‌چەندە توونیم و چەندە تامەزرۆم!!! راست لە کات و ساتی رۆژانی‌دیکەدا هەستمکرد خەرتەڵەکە هاتووە، بە بێ ئەوەی وەکوو جاران‌بیکاتە قاژ و قیژ و... بەرەو حەسار چووم. خەرتەڵێکی لێنەبوو. بەڵام‌لەبری ئەو، بازێکی مێی سپی راست لە جێگەکەی ویدا هەڵنیشتبوو!تەواری سپی ورد ورد بڕێکی لێمڕوانی، بە دەنگێکی هێدی و هێمن وەک‌گۆرانی بڵێ چەند جارێکی قڕاند و لە پاشان لە شەقەی باڵیدا و، لێیدا وهەڵفڕی و رۆیی. بە رۆیشتنی تەوارەکە چپە چپ و سرت و خورتێک لەپشت دەرکی حەسارەوە سەرنجی راکێشام. بە بێدەنگ و لەسەر پەنجەچوومە پێشەوە. راست لە پشت دەرکی حەسار وێستام و گوێم راگرت:«لە دەرگا ئەدەم و کە هات پێیدەڵێم...» دەنگێکی پیاوانە بوو - «بەقسەمان ناکات و لەگەڵمانا نایەت. تا ئێوارە دەست رادەگرین، دەزانی‌چەندەی ماوە؟ها؟ نە خێر بە زۆر دەیبەین.» دەنگێکی ناخۆشی گڕ وتووڕە بوو.

نازانم لەگەڵ کێیان بوو، کێیان دەویست و بۆ چییان دەویست و بۆکوێیان دەبرد؟ نازانم! دەنگەکەی هەوەڵ تێهەڵچۆوە: «کاکی خۆم وزەت‌بێ، دەست راگرە. ئێستا نابێ، دەیکاتە هات و هاوار و هەڵڵا و زەنازەنا.»

دەنگە ناخۆشەکە قسەی لە دەم رەفاند: «زۆری لەسەر برۆی پڕ شەپتەکەم و دەم و دیانیشت تێئەکەمەوە، با برۆین.»

بڵێی منیان بوێ، کاریان پێم چیە؟ لە راستیدا کێن؟ ساڵگارێکی‌دوور بوو لە زۆر کەس و زۆر کاران بە دوور کەوتبوومەوە. ئەی ئەمانە لەکوێوە قوت بوونەوە؟ ئەورۆژە رەمۆش نەهات، ئۆقرەم لە لانەبوو، بێئارا و قارا لە ژوورەکەمدا، لە ژووری مناڵاندا، لە حەسارێدا راوێچکەم‌دەکرد، خەیاڵات هەڵیدەگرتم. مەترسی ناخنمی دەئاخنی، دڵەراوکێ ودڵە خورپەم بوو. هەروا راوێچکەی ئەمژوور و ئەوژوور و دەرو و ژوورم‌دەکرد. دەهاتم و دەچووم و چاوەنواڕیم دەکێشا. چاوەنواڕی کێ؟ ئیی‌چی؟ نازانم دەتووت شتێ دەقەومێ! دەتووت کارەساتێ بەڕێوەیە. ئاخ‌یۆنان خانەنشینی چی بەسەر هێناوم، ئاخ! بوومە لێڵی ئێوارەبەسەرداهات. لە حەساردا راوێچکەم دەکرد. لە ژوورێدا مناڵی ماڵێ لەدەوری سفرە دانیشتبوون و چاوەڕێی من بوون لەگەڵیاندا دانیشم بۆ شێوکردن. جارێکیشیان هەرا لێکردبووم. لەگەڵکوو یەکەم هەنگاوم هەڵێناوەبەرەو ژوورەوە بچم، لە دەرگایاندا. یەک بە خۆم راچەنیم و بە خۆم وت:ئاخری هاتن! بە غاردان بەرەو دەرگا

رامکرد: کێی؟ له خـۆڕا دەنگـمدەلـەرزی، نـەک هـەر بلـەرزێ، گـڕیش ببـوو. هەمیسان پرسیم: کێی؟!

«تاوسی باغی بەهەشتین، ئێرە ماڵی هەق نیە؟ تۆ هاوەڵی هەق نیی؟!!»

وتەی سەردەمای لاوی بوو، وتەی عەیامی هاوەڵی یۆنان و شـۆڕاوزاگرۆس و سامرەند و هیوا... ئاخ بۆ هێوا کوێر بم! دەنگه خۆشـەکـەیبـەیـانی بـوو. بـێ ئیختیار له دەمم دەرپەڕی: ئـاووا! وەراسـت گـەڕا؟ منیـاندەویسـت! دەرگـام کردەوە. راست وابوو، وەکی له تـەواوەتی ئـەورۆژەدا بـەبـەرچاومـدا دەهـاتن و دەچوون. به بێ ئەوەی متەقیان لێوە بێ، وە ژوورکـەوتـن. هـەر ئـەوی دەنـگ خۆش هەڵیدایە:

«یەزدان ژیانبەخشه و هەر خۆیشی ژیان دەستێنێ، مەرگ و مان بەدەست خۆیەتی. مەلێکی بەهەشتی، زەڕنەقووتەیەکی تۆرەمەی تاووسهەنگاوی بـەرەو دونیا هەڵێناوەتەوە. گەورەی ئێمە - وەک بابی ئەمزەڕنەقووتەیە بێ، یارمەتی له تۆ خواستووە. یۆنانی کۆنه هاوەڵت،گەورەی ئێمـە. شـای جنۆکـان! ئاخـه تـۆ هەتاکوو بەر له خانەنشینبوونەکەت دوکتۆر بووی...»

یۆنان؟ ناردوویە به شوێن مندا؟ هاوەڵی هەڕەتی لاوی و سـەردەمـانیبـەرد هاڕینەکەم بوو، بەڵام پازدە ساڵێک دەبوو نەمدیتبوو، تەنانەتچەند کـەڕەتێـک بڵاوبۆوە: نـەمـاوە، لـە کـەف و کولـی تۆفانێکـدا تێـداچووە!!هـەواڵ دەیـووت تێداچووی، نەماوی. پێدەکەنی؟ بەشێتم دەزانی؟وەڵامی لاوە دەنگ خۆشەکەم داوە: ئەوە ئارای چەند ساڵە وەختەخانەنشین بووم و کارناکەم... «خۆ کارەکـە دەزانی، بیست ساڵت ئیشتێدا کردووە، سازبە با بڕۆین.»

- کەرەسەی پێویستم نیە، بەمدرەنگ وەختەش وەگیرمان ناکەوێ.

- کەرەسەی ناوێ، هەموو شتێ له بەرەوە تەیار کراوە، هەر چاوەنواڕیتۆن.

- بێتوو نەیەم چی؟ ئەوی دەنگ ناخۆشی بەیانی هەڵیدایە:

«نایەی؟ به بێ سێ و دوو... به شەپ دەتبەین. کێ بێ و بتوانێ لەحوکمی گەورەی ئێمه دەرچێ؟»

لەگەڵکوو دەمەتەقێ گەیشتە ئێرە، ئەوی دەنگخۆش کـه بـۆ سـاتێببێدەنـگ مابوو، لێرەدا هەڵیدایە:

«ئەرێ کاکه بۆوا ئەدوێن؟ بۆ گەیاندتانه ئێرە؟ خۆ کاک سوار نەیوتوەنایەم.»

هەروەکوو چاوم لە دەمی بوو، چاوێکی لێدا قرتاندم. بە خێرایی‌خۆم سازکرد و بە منالی مالێم راگەیاند: «دۆستێکی عەیامی لاویم -یۆنان خـۆ دەیناسـی - خێزانی بە زاوەیە، یارمەتی لێخواستووم وناردووویـە بـە شـوێنمدا. ئـەوا دەڕۆم، چەندەم پێدەچێ نازانم.»

لەگەلیاندا بەڕێ کەوتم. نە ماشێنیان پێ بوو، نە چارەوێ. هـەرباسـی‌شـی نەکرا چۆن و بە سواری چی بڕۆین. لەگەلکوو لە یەکەم کۆلان‌تێپەڕبـووین، بـە یەکەم شەقامی خۆلینەدا رێگەی دەرەوەی شاریان گرتەبەر. کە لە شـارچووینە دەر، بزنە رێیەک و لاپال و بەرتەلان و یالی گردێک‌بوو. رۆینێکی نە خاو و نەک بە پەلە. مژێکی رەش و خەست دەوری‌داین. چوار شـەقـاو ئـەولای خۆمانـەوە نەدەدی. دەست لە نێو دەستی‌یەکدی هـەر بـە بزنـە رێـدا، بـە شـانی رزێـک چالووک و گوێنی دا بەرەودوندی گرد هەلکشاین، لە پاش قەدەرێک رێ بڕینی بەرتەلان، گەیشتینەدوندی گرد و ئەمجارە یالە و یـال بـۆ پشـت گـردە نـزم و نەوییەکان داکشاین‌و، وەکی چاوترووکانێک لە پشت گـردەکانـەوە گـەیشـتینە دەشتانێکی‌چراغان. دەنگی تەمووره و هەوای «نەشمیل ئەمڕۆ بەهارە» دەشتی پڕکردبوو. دەشت لەبـەر چراغـان لـە رۆژ زۆر روونـاکتر بـوو. ئـای چ دەشـتان ومیرگێکی خۆش دیمەن و با سەفا بوو. هەوارێک سەدان هۆبە و دەواری‌رەنگاو رەنگ بە دەورەوە. پێچەلاو پووچ لە راستەمەیانی هەوارەوەلایاندا و بـە کۆلـانی دەوار و هۆبەدا، بەرەو هۆبەیەکی هەرە گەورەی دەیان‌رەنگ و رازاوە رۆیشـتین. هۆبەیەک بە قەرا دەهۆبەو بگرە گەورەتر بوو.ئەو خێوەتانەی پێکیان هێنابوو، لە دە پازدە رەنگ و هەر رەنگە لە یەکترجوانتر و گـەشـتر. لـەبـەر دەرکـی هۆبـە جوانەگایەکی زەلام و قەلەویان‌راکێشابوو سەری ببرن. جوانەگا هاکا چاوی بـە من کەوت، تەواوی هێز وتوانای خۆی کۆکردەوە و ویستی هەستێتەوە، بەلام کە نەیتوانی‌تەماشایەکی پڕ لە داخ و کەسەری کردم و یەک بە خۆی بۆڕاندی. ئای بەخـودای ناسـیمەوە! چـاوم لـە چـاوی بـڕی. وەک چـاوی حیسـانێک وابـوو کـەلۆمـەشـم بکـات و مالئاواییشـم لـەگـەلـدا بکـات. هـەردووکمـان یەکدیمان‌ناسیبۆوە! جوانەگای یەکێ لە مالە جیرانەکانمان بوو. زۆر دابەسـتە وقەلەو بوو، دەبێ خاوەنەکەی چۆن دلی هاتبـێ بیفرۆشـێ؟ هاوڕێنـەوێسـتان. پالیان پێوەنـام و چووینـە نـاو هـۆدەوە. خـۆر راسـت لـەنێـوەڕاسـتی هـۆدەدا دەرکەوتبوو! دلم داکەوت، ئاخە خۆر و بە شەودا؟کەچـی خـۆر نـەبـوو، شـۆ و

رووناکایی دەیان چرا و نوورهاوێژ بوو کەهۆدەکەیان ئاوا رووناک داگیرا بوو. بۆ ماوەیەک چاوەکانم باشهەڵنەدەهاتن، رێشکە و پێشکەیان دەکرد و ئاویان تێزا بوو. هەتاکووبەرە بەرە باشتر بوو. هۆدە لە نێو خۆیدا بە قەرا چەند خێوەت دەبوو.ژووری جیا جیا لە هۆبەی نێوەڕاستدا کە لە هەمووان گەورەتر و روناکتربوو و ژوورەکانی دیکە لە دەوراندەوری ئەو بوون؛ لە لای سەرەوە،لەسەر فەرشێکی هەوشار، پالپشت سازکرابوون. بەڵام تۆ، ئەریَ، ئەرێتۆی بێدین، یۆنانی بە تەمەن پیر و بە رووالەت و قەلافەت و ئەندام لاو،وەک قۆلەمیرێک لەسەر فەرشی هەوشار و پشت بەم پالپشتانەوەدانیشتبووی و زەق زەق لە منت دەڕوانی و لە ناکاودا نەڕاندت: دەک لەبەقای بەشەر! پاش ئەو هەموو هاوەڵی و خۆشەویستییە، ئەوا دە پانزەساڵ ئەبیَ یەکدیمان نەدیوە و، تەنانەت هەواڵی یەکدیشمان نەپرسیوە...ئای لە بەقای بەشەر!!!

دەنگە خۆش و بڵاوێنەکەی خۆت بوو، درێژەت بە قسەکانت دا: جاچۆن هەر کەسیَ سەرکەوت و بوو بە دوکتۆر دەبیَ فەقیر و هەژار وهاوەڵی لاویی خۆی نەناسێتەوە؟ ئای لە بەقای تۆ...

لە پاشان هەستایە سەر پیَ، هەر دووک باڵی گرتەوە و لێو بە پێکەنینبەرەو من هات! لە قاقای دا و خزاینە نێو باوەشی یەکدییەوە. زۆرمان قاقالێدا و زۆرمان یەکدی ماچ کرد. کە لە ئامێزی یەکدی هاتینەدەر وچاومان لە چاوی یەکدی بڕی، دیسانەکە لە قاقای دا و نەڕاندی: چۆنیپیرەمێرد؟ جا هەر بۆ ماڵی دونیا و بۆ ئەم چوار رۆژە ژیانەی ئەم جیهانەپیسە، گڵاوە، خویڕیە، لاوی نەدیدە پیر ببیَ؟ ئەوە بۆ وات لێهاتووەدۆستی ئازیز؟ خۆ هەر نەماوی ماڵ کاول! ئاخە هەر تۆ نەبووی بەردتدەهاڕی دۆستی ئازیز؟ ئاخ شۆڕا... ئاخ... ئەم وشەیە: «دۆستی ئازیز!ئەم وشەیە چی بەسەر هێنام و چی پێکردم. هەر ئەم «دۆستی ئازیزەم»بە گویَ گەیشت، تۆ، خودی تۆ، تۆی بیست ساڵ لەمەوبەر لەبەر دەممداقوت بوویەوە. دەمت جووڵاوە و پێت دەوتم: «ئای لە بەقای تۆ، شۆڕاخودی تۆ بووی بە تەوس و تووانجەوە لۆمەت دەکردم و دەتووت: «ئەوەلە کوێی؟ یانی هەرکەس بوو بە دوکتۆر دەبیَ کەس نەناسێتەوە؟ ئایلەبەر بەقای تۆ، ئاخ شۆڕا خودی خۆت بووی لە هەڕەتی لاویدا!!! یۆنانقاقا پێدەکەنی و بەسەر شانەکانی منیدا دەکوتاو پێیدەوتم: ئای لەئەقڵت... قاقاقاقا... ئای لە ئەقڵت... قاقاقا... کە جوان لیی ورد بوومەوە،زۆر جوان مابوو، چلە چلەیەکی

کەم نەبێ لێی سپی نەبووبوو. دەنگی تەمووره و دەنگی چەپڵەڕێزانێکی گەرم و گوڕ، هەوای «نەشمیل ئەمڕۆبەهارە» خۆیان بە ژوور داکرد و رایانچڵەکاندم. دڵم دابوویە کوتەکوت.قۆڵی گرتم و وێڕای چاک و چۆنی بەرەو دەرەوەی خێوەت ڕێنوێنی کردم. بڕێک تاسا بووم. سەرەندەری ئەم بەزم و رەزمەم نەدەکرد. وەک نەدی و بدی هەر چاوم بە چوارەندەوری خۆمدا دەگێڕا و لە هەموو شتێورد دەبوومەوە. دەشتان و هۆبە و هەڵپەڕکێ و سەماگێڕ و هەموو شتێ لەتەم و مژێکی خەستدا لەبەر چاوم بوو، چاوەکانم ڕێشکە و پێشکەیان دەکرد و پشووم سوار ببوو. کە هاتمەوە سەر خۆ و لەم تاسانە هاتمەدەر،رووم‌کردە یۆنان و وتم: ئای خوا بتگرێ بۆم دەور و دووکانەت، ئەم‌گوڵمەزە چیە سازت کردووە؟ لە بری وەڵام دانەوە قاقاکانی بەرزتردەبوونەوە، قاقا بە شوێن قاقادا. خودا وەکیل چەندەشی لێ جوان بوو.پاشان باسکمی گوشی و وتی: ئەوە بۆوات بەسەر هاتووە؟ خۆسەردەمانێ فرۆکەت بەر ئەداوە! پۆلات گوشیبا ئاوت لێدەتکاند،بەردت دەهاڕی... هەمیسان قاقا و بڵندتر و بڵندتر قاقا...

پرسیارمکرد: کووا ئەو ژنەی قەرار بوو بزێ؟ ئاخە بە گیانی ناخێرم‌هاتووم دوکتۆری بکەم! دەنگی تەمووره هێرشێکی بە هێزی کردە سەرم‌ئاپۆلۆن. من لە تۆ پرسیار دەکەم دەنگی مۆسیقا بۆ وا دەکا؟ ئەمە چهێزێکە لەم ئامێرە دایە؟

ئاپۆلۆن تۆش؟ تۆ بۆچی چاوەکانت پڕ بووە لە ئاو؟ تۆ بۆ کوڵی‌گریانت هەستاوە ئاپۆلۆن. یۆنان ناردوومی بۆ لای تۆ دەردم دەرمان کەی، کەچی تۆش وەک خۆم دۆش داماوی؟ ئاخ ئاپۆلۆن حاڵیم حاڵیم،عەیام ئاوای بەسەر هێنایین. ئەم دیمەن و مۆسیقایە وەیادی ساڵانی‌لاوی و رابردووی خستمەوە. ساڵانی لاوی و ئەویناری و کەللەرەقی...یۆنان لە دەرکی هۆدە راوێستا، بەرەو رووی مەیانێکی رووناک و رازاوە،بەرەو تەمووره ژەن و گۆرانی بێژ و هەڵپەڕکێ. تەحالەم هەموو چرارەنگاو رەنگە و ئەو گشتە کاغەز و پارچە زەرد و سوور و سەوزە. ئای لەم‌دیلان و سەما و هەڵپەرکێ و ئەو هەموو کێژ و کوڕە تەڕپۆش و سەر ودڵخۆشە. ئاخ لەم هەموو خواردەمەنی و ساردییە!! لە شانی دەرگای‌هۆبەدا دوو کورسی گەورەیان بۆ دانایین و مێزێک لەبەر دەممان. لەیۆنانم پرسی: پیاوی چاک بەم درەنگ وەخت و تاریکەشەوە منت بۆچ‌کێشاوەتە ئێرە؟ ماڵ و منالمت پەرێشان و پەشێو کردووە، دوکتۆری‌بکەم، ئەی کوا؟

یۆنان و قاقایەکی دیکە، قاقا و بە ئەژنۆ داکێشان: درەنگ گەیشتێی‌سوارۆ، ژن زگی دانا و لێبۆوە. مامان و دایەن لەو دیوڕا هەرایان‌کردوومێ و وتوویانە کوڕە. پێ و قەدەمی تۆ بوو سوارۆ. تۆ و خەڵاتێلەسەر من! بەڵام هێشتا نەیانهێناوە بیدینم، بێتوو جوان و خوێن شیرین‌بێ، خەڵاتەکەت دەبێ بە دوو. ئەرێ تو خوا لە سامڕەند چ خەبەر؟یەکەم کەس لە تۆی پرسی سامڕەند. ئەویش زۆر بە تامەزرۆیی‌یەوە.هەرکەزانی چەند ساڵە تۆم نەدیوە و هەواڵم لێت نیە، ئای بە چ لۆمە وتەوس و تووانجێکەوە لێم ورد بۆوە؟ نازانی چەندە شەرمەزار بووم وچەندەم قێز لە خۆم هاتەوە. تۆ خوا ببوورە سامڕەند، بەڵکەم لەمڕۆ بەدووا قەرەبووی‌کەینەوە سامڕەند. لە پاش برێ قسە و باس دەستی کرد بەتوورەکە چەرمینەکەی لا سمتیدا و دوو کێردی دەرهێنا. یەکیان بۆ خۆی‌و ئەوی دیکەی دایە دەستی من و وتی: «با بڕۆین بۆ گۆشت برژاندن.عەجەب جوانەگایەکی بە کەیف بوو!» ئای لەو قاقا درێژەی بە دووایداهات! هەستاینە سەر پێ کە بڕۆین. بەڵام ژنێکی جوان و جەحێڵمنالێکی مەلۆتکە کراوی هێناو دایە دەستی یۆنان. یۆنان سەری‌مەلۆتکەی لادا، لە روخسار و نێوچەوانی مەلۆتکە ورد بۆوە. نێوچەوانی‌ماچ کرد، سەری بردە ناو هۆدە و گۆڕاندی: «قەدەمی خێر دەبێ سوارۆ،مایەی سەربەرزی و رووسووری گەل وهۆز دەبێ سوارۆ.» سەری لە هۆدەهێنایە دەرێ و، هەروەکوو تەماشای سوارۆی مەلۆتکەی دەکرد، بە هەردوو دەستان هەڵیهێناو لە جەغزێکی تایبەتدا حەوت کەڕەت بە دەوری‌مانگدا گێڕای و، بەرەو ڕووی خۆی، لە حەوادا رایگرت و ووتی: «لەسەرزەوی هەر خوا و گەورەکانت و لە ئاسمان هەر خوا و خۆر لە تۆ بەرزترن.ئەمەت لە یادبێ. هاتوومای دەبێ سەر بەرز و رووسووری لای خەڵک وخوابی، جا کەوابوو، چما رەسخ بیتەوە لە شاران دەبیە گوڵەباخ ووەنەوشەو لە شاخان دەبیە گوڵە گەزیزە، عەتری گوڵە گەزیزە هۆبە وهەواری یۆنانی دڵ بە کوڵ پڕ دەکات و عەمری هەتا هەتایی دەداتێ.مەلۆتکەی داوە دەست مامان و وتی: بیبەنەوە لای دایکی. لە کاتێکداقامبێژ هەوای هەڵپەڕکێیان گۆڕیبوو، هەوایەکی بلاوێن‌تر و خۆشترهەموو لایەکی پڕ کردبۆوە. یۆنان باسکمی گوشی وبەرەو لای کەلاکی‌جوانەگای بردم و، لەسەر کەلاکی کەوڵ کراو وتی: فەرموو گۆشت، ببڕە وببرژێنە. وتم: ئاخە دۆستی ئازیز جوانەگایەک بۆ تاقەکەسێ بە تەنێ؟خۆ من لێم یاساغە، نەخۆشی قەند و چەوری و وەژوورچوونی پلەی‌خوێنم هەیە...

سەری هەڵێنا و چاوی لە چاوم بڕی، دەتووت بڕوای بە گوێی خۆی نەبوو! چاوی داقڵێشاند و برۆکانی تاق واز بردە ژوورەوەو دەمی کردەوە:«بۆچی تاقە کەسێ؟ ئەی تۆ نەهەو؟ یەکیش با بگەیتە سەر کەلاک ورەژی بگەشێتەوە، ئەوسا دەبینی چەند کەس تێیدەهاڵێ.»

خولێک بە دەوری کەلاکدا سووڕاینەوە، چاومان بۆ بەشە نەرمەیەکی لە بەردڵان گێڕا. هەرکەسە و شوێنی خۆمان دیاری کرد و دانیشتین.رەژی گەشاوەی سەر مەنقەڵیان هێنایە پێشێ. هەشت، نۆ، دە کەس کێردبە دەست لە کەلاک هاڵان. هەر دەست و کێرد بوو نەرمە گۆشتی دادەبڕیو بەرەو مەنقەڵ و رەژی وەر دەسوورا و دەستی دەکرد بە گۆشت برژاندن.جێگات خالی باکووس، جێگات خالی. رۆژی تۆ بوو لەوێ بی و ئەوگۆشتە بەم شەڕابەوە نۆش کەی. خوا هەڵناگرێ یۆنان یادی کردی. زۆرتامەزرۆت بوو. دڵ و گوێ دەگەڵ دەنگی تەمووره و هەوای گۆرانی بوو.کەم و زۆر، بڵند و نەوی لەگەڵیاندا دەووتەوە. بەو شەوە و وا بە خێراییمێشێکی رەشی گەورەی قەترانی - ئەوەندە رەش بوو، دەتووتجەوهەری رەشی لێدەتکێ - بە وزە وز هات و راست لەسەر ئەو بەشەیمن هەڵمبژاردبوو، نیشت. دەوراندەور و ئەمسەرا و سەر بەسەربەشەکەی مندا گەڕا و، پیاسەی کرد. لە ئیشتیا کەوتم. حەشیمەت هەمووخەریکی گەمە و ئاخافتن و جەفەنگ و قاقاکێشان بوون.کەچی من قوڕ وقەپ پۆنگم خواردبۆوە و، لە هیچ شتێکدا بەشداریم نەبوو. مات وحەیران وەیادی رەمۆی شەریکم و ماڵ و منالەکەم کەوتبوومەوە: دەبێئەمرۆ بۆچی رەمۆ نەهات؟ بۆ تەلێفۆنیشی نەکرد؟ دەبێ ئێستا ماڵ ومناڵ سەرقالی چی بن؟ ئاخە کەس نیە بلێ تۆ چی و ئێرە چی؟ دەبێئەمرۆ رەمۆ چی کردبێ؟ ئەوا کە ماڵ و مناڵ چاوی منیان لێ دیار نیە،دەبێ چۆنی پێدادەن و چۆن ماڵ و خاوەن ماڵ بە قوڕە رەشەی مەریواندابەرنەخوارێ؟

خرمەی ناڵ و بزمار هەستا و سێ سوار دەورەیاندایـن. سوار بە بێئەوەی لە ئەسپان دابەزن، روویانکردە یۆنان و ئیزنیان خواست سەعاتێدەرکەون. یۆنانی پرسی بۆ کوێ؟ چ کاتی دەرکەوتن و ئیزن خواستنە؟ئەی کێ میوانداری بکا؟

یەکی زۆر جوانچاکی لاویان تێدا بوو، هەڵیدایە: گۆشتی جوانەگا لۆسوارۆی میوان نابێ. دەچین و لە چاڵە بەفران ئاسکی لۆ دێنینەوە. یۆنانبەم قسە کەیفی ساز بوو. گوڵی شادمانی لە روخساریدا رووا و، رووی تێکرد و وتی: «دەک

یەزدان یار و هاوڕێت بێ و هەزار ساڵان تەمەنت‌بێ. بە یارمەتی یەزدان لەسەر دونیا مەرد و مەردئازای و رووسوور وسەربەرزی دەرک و دیوانی خەڵک و خوا دەبی. چما عەیام وسەردەمانێک نەسخ بیتەوە، دەزانم لە خووخدەی کاک مەم و شۆڕەلاس‌و بەنگینەی بەڵەک چاو و کاکە سەیدەوانم لانادەی. هەر خۆی پشتیوانت‌بێ و، لەوانیش بەرزتر و باڵا دەست‌تر بی، بڕۆن. سوار قەمچی‌یان بەکەفەڵی ئەسپ ئاشناکرد و بەرەو دەرەوەی مەیان هەی هەییان لەچارەوێ کرد. دیسانەکەش دەنگی تەموورە بەرزتر بۆوەو، دەگەڵ شنەی‌شەوێدا تێکەڵ بوو و لە نێو مەیاندا سووڕا و خولی خوارد و نەشەی‌خستە دڵانەوە. یۆنان رووی لە من کرد و پرسیاری کرد: ئەوە لۆ ناخۆی‌هەیاڵ؟ رەنگە دیانت نەمابن! قاقاکێشانەکەی کۆتایی نەبوو! قاقاقا...چاو لە خۆت مەکە یۆنان، دەیان نەخۆشینم هەیە، قەند، چەوری،وەژوورچوونی پلەی خوێن، پشوو سواربوون،...

هەمیسان دای لە قاقایەکی بەرز و شاگەشکە بوو. هەروەکوودەنووشتاوە و راست دەبۆوە، قاقاکێشانەکەی بڕانەوەی نەبوو. لە پاشان‌چاوی تێبڕیم و – چ روانینێکی سەیر و سەمەرە بوو؟ گاڵتەشی‌پێدەکردم و بەزەیشی پێمدا دەهات! ئاخ ئەم روانینە چەندە تاڵ وچەندە شیرین بوو شۆڕا؛ وەک ژین و ژیان و جیهانی تۆ؛ پڕ لە کەند وکۆسپ و رزگاری و هیوا و ئاوات و خوزیا.

لە پڕ هەرایکرد: شەریف و رەشۆ، سوارۆ بەرنە لای ئاپۆلۆن وباکووس. زۆریان سەلام لێبکەن و سەلامی منیشیان پێ راگەیەنن. پێیان‌بڵێن ئەم کابرا هەواڵی زۆر خۆشەویستی یۆنانە، هەوجێی بەوەیە لەدەست خۆی رزگاری کەن. دووایە روویکردە من و نەڕاندی: شەیتان‌لەغاوی بەرخم، شەیتان لەغاوی، کوڕە بیبەن ویارمەتی لەوان بخوازن.بەڵکە بتوانین بە هەمووان ئەم لەغاوەی لە دەم داماڵین.

دەستی بەرەو مەیان و جەماوەر هەڵێناو هەرایکرد: هەواکەی‌گرژترکەن، گرژتر، گرژتر، ئەوە لۆ هەڵناپەڕن لاوۆ؟!! لەگەڵ شەریف ورەشۆ بەڕێ کەوتین. وەک سەرخۆش بن لە ژێر لێوڕا وزەوزی گۆرانی‌وتنیان دەهات. پشت بە مەیدان دەڕۆیشتین و، دەنگی تەموورەی‌مۆسیقاژەن و قام وتنی جەماوەر هەردەهات و، دوو هاوڕێکەم لەگەڵیاندادەیانووتەوە. دەڕۆیشتین و شەریف پللەی لێدەداو، رەشۆ گۆڕانی‌دەوت. لە دەرەوەی مەیان بە کوێرە رێیەکدا روومانکردە گردێک و بەشانی جۆبارێکدا بەرەو ژوور بە یاڵدا هەڵکشاین. خوڕەی ئاومۆسیقایەکی

راستی و نەهێنی و دلبزوێنی بوو. لـە پـاش بـڕێک ڕێ بـڕین ومانـدوو بـوون، گەیشتینە دوندی گرد. لە هەموو لاوە دەنگی مۆسیقادەهات. بەو شـەوە وڵـات ڕووناک بوو و، لە دار و بەرد و گیا و گژەوە نورهەڵدەستا و دەنگی مۆسـیقا بڵـاو دەبۆوە. دوندێکی تەختان و ڕاستان وپڕدار و درەخت بوو. شەریف و ڕەشۆ هەر دەم بە گۆرانی بوون. بە نێوانبانووانی داراندا دەڕۆیشتین و ئەمبەراو ئەوبەرمان دوو جۆبار خورەخوڕ دەخوشین و بە مۆسـیقایەکـی دڵـڕفێن دەیانلاواندینـەوە. لـەوسـەری‌دونـد لـە نێـوان بازنـەی سـەدان شـۆڕەبیـدا خۆمـان لـە حانـدی کۆشـکێکی‌ڕازاوەی خۆشـدیمەنـدا بـەدی کـرد. دەم و دەسـت دوو کـەس لـە کۆشـکەوەبـەرەو پیرمـان هـاتن و وێـڕای ڕێـز و مێهـرەبـانی، بـەرەو نێـو کۆشک‌ڕێنوێنی‌یان کردین. هەردووکیان لەمشان و ئەو شانمانەوە، دەڕۆیشتین‌و بە خێرهاتنیان دەکردین. لە دە دوازدە پلیکانە بەردینە سەرکەوتین و،لە دەرکی کۆشکەوە چووینە ژوورێ. هۆڵێکی زۆر زەلام و زۆر ڕووناک.ڕووناکاییەکی سپی و گەش و فۆسفۆری و هێمنی بەخـش و بلاوێـن. لـەهـەمـوو شـتێکەوە نـوور هەڵدەستا و، دەنگی مۆسیقا بڵاو دەبۆوە.لەوسەری هـۆڵ پیرێکـی سـەروردێـن سپی و نوورانی، ڕەزاشیرین و دەم بەپێکەنین لەسەر کورسییە بەردینـەیـەکـی ئاڵتوونی ڕەنگ دانیشتبوو و،تەموورەی دەژەند. بگرە تەموورەش نەبوو، ڕوواڵەتی ئامێرەکە لەتەمـوورە نـەدەچـوو، بـەڵـام دەنگـەکـەی، دەنگـی تـەمـوورە بـوو. هەوایەکی‌خۆشـی دەژەنی. دڵـم کـەوتبـوە کوتـە کـوت. بـەرەوڕووی کـابرای بەساڵاچوو خولقی دانیشتن کراین. کابرا لە دونیای خۆیدا بوو زاگرۆس،هەیبەت و ڕوواڵەت و قەڵافەتی ئێخسیری کردبـووین، بـێ ئـەوەی‌تـەماشـامان بکـات و لەگەڵماندا بدوێ، مۆسیقای خۆی دەژەند و ئێمەی‌وەک هەویر لە نێـو مشـتیدا خڕ و پان و درێژ و هەمیسان... دەکردەوە.

هەوای شنەی شەماڵ و شەوانی زاگرۆس لە ئامێرەکەیەوە هەڵدەستا.خـۆت بووی زاگرۆس! کوێستانی زاگرۆس بوو.

هەوایەکی کۆن و کەونارای دەژەند. دڵم دەلەراوە و، دەکەوتمەلەرزین و دلە کوتەیەکی سەیر. کابرا سەری هەڵنەهێنا و لێمانی نەڕوانی ونەیدواندین، هەتـا مۆسیقاژەندنەکەی نەهاتە کۆتایی. ئەوسا سەری‌هەڵێنا و وێڕای بزەیەکی دڵۆیان و شـیرین و، وێـڕای چـاک و چـۆنی بـەئامـاژەی دەسـت، لـە مـنی پرسـی:

«لەسەردەمی تازە لاوی و لاوی تۆدا کامقام و هەوا باو بوو؟ خۆت حەزت لەکام هەوا دەکرد؟»
- ئێمە سێ کەس بووین: شۆڕاو هیوا و من. من و هیوا مێرمناڵ بووین،شۆڕا چوار پێنج ساڵێک لە ئێمە بە تەمەنتر بوو. زۆربەی ڕۆژانی هەینیبۆ سەیران دەچووینە دەرەوەی شار. بەرەو چەم و قۆپی و مێرگ وکوێستان و کانی. بە قسەی خۆش و گۆرانیوتن دەڕۆیشتین و، هەرواراماندەبوارد و هەر بەم دەستوورەش دەگەڕاینەوە.

دەنگی گۆشکراوی ئێمە بە هەوای «ئای سەوزە، سەوزە» لە هەردوکۆساردا دەتەقایەوە و، کۆسار یەک بە خۆی زایەڵەی دەنگی خۆمانی بەسینگماندا دەکوتایەوە: «هۆ سەوزە، سەوزە، سەوزەی کۆساڵان.» کامسەوزە و کامە کۆساڵان؟ سەوزەکەی من و شۆڕا یەک بوو: «کەژاڵ»هەردووکمان دڵمان پێوەی بوو، لەگەڵ هەردووکماندا دەدوا، کەچیشووی بە کەسێکی دیکە کرد و ڕۆیی. کۆساڵانەکەش ئاواتە شاریخۆمان، مەڵبەندی ئەوینداران، داهاتوویەکی دوور و خۆزیای ئۆقرەگرتنێکی دڵخواز. لە ناکاو، لە ئامێرەکەی ئاپۆڵۆنەوە شەپۆلانیهەوایەکی دیوناس، چەشنی لێشاوی فێنکی ئاوی تاڤگەیەک بڵند و پانو پۆڕ و بلاوێن، بە سەر و گوێلاکما پژا. لێشاوی قام و هەوای سەردەمایلاوی ڕژایە هەناوو دڵمەوە. ئای ئەم هەوایە چۆنی ڕاتلەکاندم و چۆنیخستمە جم و جۆڵ و شەکانەوە. ئاخ چ ئەندێشێک و چ هەستێک ناخ ومۆخمی داگرت. دەنگی تەمووره گرژ دەبوو، گرژ گرژ وەک لافاویئاوێکی شیلە و گەرم بە سەرمدا دەڕژا و چوار لامی دەگرت. دەبوو بەئەستێر و ئاوەکەی بەرە بەرە زیادی دەکرد و هەڵدەقوڵی و هەڵدەستا. لەقولاپەوە بۆ ئەژنۆ، لە ئەژنۆوە بۆ نێو قەد... بەرەو سنگ و شان وگەردن... ئای لە ئاوی خۆشی چ ئەستێرێکی بلاوێندا دەتلامەوە ومەلەم دەکرد. ئاخ بۆ ئەو هەموو چێژ و خۆشییەی دەڕژایە هەست ونەست و هەناومەوە. یادت بەخێر شەمۆ، چەندە ئەویندارى ئاو بووی وچۆن لە ئاکامیشدا چوویە باوەشی ئاوەوە بۆ هەتا هەتایە. زۆر بەکامەرانی و شادی و خۆشییەوە مەلەم دەکرد و لەناو ئاوەکەدا دەهاتم ودەچووم. جار و بار دەهاتمەوە خۆ. دەنگی تەمووره نزم دەبۆوە، نزم...نزم... نزم... دوور دەکەوتەوە، دوور. دوور... لەناکاو بە پڕتاو شاڵاویدەهێناوە و بڵند لەگەڵ هەوای سەوزە، سەوزە، سەوزەیەکی نێو قەدباریکی پەریئاسا بە سەما کردن، بە

بەردەممدا، بە دەور و بەرماندادەهات و دەچوو. شەریف و رەشۆ لەگەڵ هەوای تەمووره گەڕە لاوژەیانبوو. دەیانووت و دەیانداو دەیانسەندەوە. لە پڕ هەردووک هەستانە سەرپێ و دووان سیانی دیکەش لەم لاو ئەو لاوە هاتن و هەمووان دەستییەکدییان گرت و کردیانە گەڕی دیلان. هەڵپەڕکەیەکی ئەفسووناوی.ئای لە سەما و هەڵبەز دابەز و وەرەو برۆی گەڕی دیلان و ئای لە هەوای تەمووره. وەی لە جادووی ئەو قام و ئاهەنگە و وەی لە سۆزی هەستبزوێنی شەپۆلانی تەمووره. ئەو بازو تەوارەی ئەوێ ساڵان دوندی کۆساڵان و شاهۆ هێلانەیان بوو، هەستابوون و بەسەر کۆساڵان و شاهۆدادەگەڕان. لە حەوێق و پەڕپەڕۆچکەی ئاسماندا، نووچکەیەکی هەرەبەرزی کۆسارێکیان کردبووە خاڵێک و، لە جەغزێکی بڕێجار ئاگرین وبڕێجار کەسک و فۆسفۆریدا بە دەوریدا دەخولانەوە. بەڕاستی چ فڕین وگەڕان و تەوافێکی سەیر و سەمەرە و بە شکۆ بوو.

باز لە جەغزی جادوویی و لە باوەخولەی پیرۆزی خۆیدا گەڕا و گەڕاو سووڕا و سووڕا، هەتابەرە بەرە هاتە خوار و لە ترۆپکێکی هەرەبەرزیشاهۆدا لەسەر خاڵێکی بڕێجار کەسک و بڕێجار ئاگرین نیشتەوە. بازلەسەر ترۆپکی خۆی بەرەو ڕووی من سەری بەرز ڕاگرت، هەردووکباڵیکردەوە. پایەکی قورس و قایم نایە سەرزەوی و پایەکەی دیکەی تاکووژێر دەنووکی بەرز کردەوە. تەواوەتی روخساری بوغری و متمانە بوو.بێ جم و جۆڵ هەر بەم رواڵەتەوە بووە پەیکەرەیەکی داتاشراو. هەڵمساوبایکرد و گەورە بوو... گەورە بوو... تاکوو بووە هەڵدێری دوندێک،نازانم بۆ چ وام هەست کرد لەم ئاستەدا باز لە شەقەی باڵیدا و فڕی وهات و خۆی بەناو دڵی مندا کرد!

ڕاچەنیم و هاتمەوە خۆ. لە نوورهاوێژێکی ئەفسووناوی ڕا، لێشاوی تیشکێکی جادوویی تێمهاڵاو چەشنی گڵۆپە کارەبایەک لە نوورێکیبڕێجار فەسفۆری و بڕێجار ئاگریندا نقووم بووم. لەم کەش و هەوا و بارو دۆخەدا ئاپۆلۆن بە ئاوازێکی پڕ هەست و سۆز و بە هەوایەکی کەونارانەوە کردیە مژوولیایش: «خودایان ئاگەدارن، من لە سامان وتوانای خۆمدا درێغیم نەکرد، بۆ کات و ساتێ دەبیە میوانی باکۆس، لەپاشان سەردانێکی دوبارەی یۆنان دەکەی و لە ئاکامدادەگەڕییەوەئامێزی شۆڕا و سامڕەند و... ئەم ڕووداوە نەبایە و ئەم سەردان

وسەفەرانەت نەکردبایە، قەند و چەوری و پلەی خوێن و پشوو تەواویان‌دەکردی، وەک مێش و مەگەزێک... برۆ»

یەک بە خۆم راچەنیم. بەرەو ڕووی ئاپۆلۆن دانیشتبووم. شەریف ورەشۆ لەمشان و ئەوشانم راوێستا بوون و هەر کام رانە قەلێ بەم دەست وپیالەیەک بەو دەستیانەوە بوو. هەردووک دەستیان بەرەو رووم راگرت وخولقیان کردم. رانەقەل لە رەشۆو و پیالەم لە شەریف وەرگرت. ئەوەندیئەخت و چارم کرد، هیچیان بە گەروومدا نەچوونە خوار. ئاپۆلۆن‌هەرایکرد: باکۆس باکۆس. وتم ئاخە لەگەڵ تۆدا نێوانی نەبوو! بزەیەکی‌تەوساوی و بەدوواوایدا قاقایەکی بەرز و بلند و بێ پسانەوە. بە ئاماژەی‌دەست: برۆ، سەرچاوان، وەکێلی سلاوان، سەرچاو، سەرچاو. لەگەڵشەریف و رەشۆ دەرکەوتین. لە مانگەشەوێکی وەک رۆژ روون و لە ژێرتیشک و ترێفەی نوور هاوێژەکەی ئاپۆلۆندا، یالە و یال بە شانی رزاورزی دارە رەز دا بەرەو گردێک کەوتینە رێ کە لێمانەوە دیار بوو.ئەوەندی دەرۆیشتینە بەرەوە دارە رەز زیادیان دەکرد و لە دوو رزەوەدەبوونە باخە رەز و دارستانە رەزێکی چڕ و پڕ و بەرین و بێ سنوور.کاتێ گەیشتینە سەر دوندی دووایین گرد، تەواوی گرد و یاڵ ودەوراندەورەکەیان دارستانێکی بێ سنووری رەز بوو. شنەیەکی خۆش‌گەڵای رەزی دەشەکاندەوە و ئاهەنگێکی خۆش دەپژایە دەروونەوە. بەجادەیەک سەنگی فەرشی شەرابی دا بەرەو کۆشکێک چووین کە لەبەردە مەرمەڕی سووری شەرابی سازکرابوو. هەر لە دەرەوەی کۆشک راهەللا و زەنای ناو کۆشک هێرشی بۆ هێناین. حەشیمەتی بێروون ودەروونی کۆشک ماندوو نەبوونی‌یان کردین و بە بێ راوێستان خولقی‌ناو کۆشک کراین. بەڵام کۆشک و ئای چ کۆشکێک؟! چووینە ناو هۆڵ وتەلارێکی گەورە و بلندەوە. دەوراندەوری تەلار تاقە و رەفحە بوو. لەسەرهەموو تاقە و رەفحەکان کووپەڵە و پێک و پەرداخ دانرا بوون. بن دیوار وبن دیواری تەلار کووپەی زۆر گەورە و لە پای هەموو کووپەکاندا کووپەڵەو هەمیسان پێک و پەرداخ ریز کرابوو. نێوەڕاستی تەلار کۆڕ کۆڕمەجلیس گیرا بوو. مێز و کورسی و کووپەڵە و پێک و پەرداخ لەسەر مێزبوو و کۆڕ بە دەورەوە. تەلار لەبەردی مەرمەڕی شەرابی، بازنەیی، بێژێر و ژوور و سەرێ و خوارێ. هەمووان سەرقاڵی قسەی خۆش وپیاڵەگێران و شادیکردن بوون. لە کۆڕێکی هەرە خۆش و رازاوەڕاهەرامان لێکرا، بە نێو بانگیان کردین. رەشۆ پێش‌کەوت و ئێمە

بەدووایدا. ئەوی لە تەلاردابوو ئاماژەیان بەرەولای پیاوێکی جوانچاکی‌ڕەزاشیرین دەکرد و دەیانووت «باکۆس، باکۆس» لە ژوور و کۆڕەهەرەخـۆش و رازاوەکـەڕا باکۆس بە نێو بانگی کردم: «زەنجیری دەوری‌ئەم کۆڕە بپسـێنە سـوارۆ... ئـەو زەنجیرە داماڵە، بپسێنە، دایماڵە،بی‌پسێنە سوارۆ...»

زەنجیرێکی ژەنگاوی و بە رووالەت رزیو بە دەوری کـۆڕ دا کێشـرابوو، ئـەم زەنجیرە بەری ڕێی لێگرتبووم و نەمدەتوانی بگەمە باکۆس.کاری تۆ بوو شـۆڕا. لەوێ یادم کردی و وتم لە کوێی شۆڕا؟ پساندنی ئەمزەنجیرانە کاری تۆیە تۆ!! نەبووی، لەوێ نەبووی شۆڕا. بـەڵـام یـادمکردی‌و هـاوارم لێکـردی! یـادت بـە هاوارمەوە هات. ئاپۆلۆنیش، باکۆسیش‌زۆریان سڵاو گەیانـدی. زۆر زۆر. سـەیـر ئەوە بوو ئەم زەنجیرە سەرە ڕێی‌هەر لە من گرتبوو، ئەگینا شەریف و رەشۆ بـێ سێ و دوو بەسەریدابازیان دا و دەرباز بوون و ڕۆیشتنە نێو کۆڕ و مـەجلـیس و دەستیان کرد بەخواردن و خواردنەوە. کەچی لـەگـەڵـکوو مـن لـە حاسـتێکی تایبەت بەولاوەترەوە دەچووم، زەنجـیر لـە گـەردنم دەهاڵـا و رایـدەگـرتم. لـە داخانەهەشاوڵم بردێ و پێیدا نووسام. زەنجیری بە رووالەت ژەنگاوی و رزیوزۆر قایم بوو و نەدەپسا. ئەوەندی ئەخت و چارم کـرد و تێکۆشـام زەنجیرنـەپسا و نەپسا. لە داخانە گریانم هاتبوویە. خۆم زەلیل و بێ دەسەڵاتدەدی. وە یـادی ئەو عەیام کەوتبوومەوە کە بەربەرەکانێم لەگەڵ تۆدا بووشۆڕا، لـەسـەر کـەژاڵ. کەچی لەو ساتە بێدەسەڵاتیەدا هاوارم لە تۆ کرد ویارمەتیم لە تۆ خواست. هەر ئەوەندی دوو لەپی دەستت بە نێو پشتمداکیشاو وتـت شـەرمـەزارم نـەکـەی، دەتوانی!!! بە یادی تۆوەهێرشم کردەوە سەر زەنجیر. بە یەکەم هێز و راوەشاندن خرمە خرمی‌کوت کوت بوون و پسان و بەربوونەوەی زەنجیر تەلاری پڕ کرد. ئاخ ئەوخرمە خرمەی لە کەڕاکەی سەرمدا چ ئاهەنگێکی خۆشـی سـاز کرد. سـێچوار کوتـە زەنجـیرم هـەڵـگرت و حـەوام دایـە بـەر پێـی بـاکۆس. باکۆسی‌جوانچاک و رەزاشیرین و سەرخـۆش بـە دەنگێکـی دلێـر هـەرایکـرد: «ئەمزەنجیرە دوو هەزار و حەوسەد ساڵە چاوەڕوانی تۆیە، خۆشەویست!فەرموو بەخێر بێی، بان سەر، بان چـاو... پـەر یلـەیـەکـی شـلک و ناسـکی‌باڵـابەرزی چاومەست و شۆخ و شەنگ پێکێکی دایە دەستم و هاواری‌کرد: نـۆش هـاوار و زەنای: نۆش، نۆش، نۆش... تەلاری ئاخنی. پێکم‌وەرگرت، نوورێکی فۆسـفۆری تەلاری داگرت... دەستم هەڵێناوە، دووهەزار و حەوسەد دەست لەگەڵ دەستی

من بەرز بۆوە و ئەوی لە نێوپێکدا بوو بە هەڵاویشتنێک ئاوقای دەروازەی نیاز کرا. دوو هەزار وحەوسەد کیلۆ هەنگوین و هەنگوور لەپەڕ پەڕۆچکەی ئاسمانەوەداخوشین و بە دەروازەی نیاز دا چوونە خوار و دوو هەزار و حەوسەددەنگی نۆش نۆش بەرز بوونەوە. لە نێو ئەم دەنگانە دا، دەنگی باکۆس لەدەنگی هەمووان بەرزتر بوو: «نۆشت بێ و ئەرک و ئیشی خۆت لەیادبێ. دۆستان هەرکەس بەرەو وڵاتی خۆی. هەمووان وەکێلی سڵاو بن و بە دۆعا. بەرەو من هات. لە یەک گەزیمدا راوێستا و وتی: سڵاوی ئاپۆلۆن، سڵاوی یۆنان، سڵاوی شۆڕا و سامڕەند، هاتە پێشتر، دەستی نایە دەستمەوە و دەستی گوشیم و درێژەی دایە: لە هەمووان پتر،سڵاوێکی گەرم و گوڕ و کەوناران لە باکۆسەوە بۆ خۆت، سڵاو لە خۆت،لە منەوە بۆ خۆت و لە خۆتەوە بۆ خوت. ئیدی ماڵئاوا، ماڵئاوا. بەهەنگاوی قورس و بە متمانە، بەرەو شوێنی خۆی گەڕایەوە. دەرکەوتنیدوو هەزار و حەوسەد کەس پێکەوە. هەموو بە قسە و باس و بە جەفەنگو دەم بە پێکەنین. لەگەڵ شەریف و رەشۆدا قۆڵ لە نێو قۆڵ بە چەپڵەلێدان و گۆرانی وتن، بە سەما و هەڵپەڕکێ و وێڕای پڵلە و چەقەنە لێدانبەرەو شوێنی خۆمان گەڕاینەوە، رەشۆ بوو یان شەریف؟ رەشۆ بوو،پێشنیاری کرد: شەوێکی خۆشە دۆستان، کەوناران و مێژوویی. دەبا بەراکردن بەسەر گرداو گردا، یاڵە و یاڵ ئەم رێگە ببڕین و زوو بگەینەوەبەزمەکەی خۆمان، بەزمەکەی یۆنان، زوو نەگەینەوە دۆڕاندوومانە.پێمان پێشنیارێکی باش بوو: یەک، دوو... سێ. سێ جیفڕک لە خۆدان وسێ شەقاووکەس نەیزانی چۆن لە چاوترووکانێکدا لە دەرکی هۆدەییۆنان راوێستا بووین. دەنگی ماندوونەبوونی کردنی یۆنان، بەرز وپیاوانە، دڵۆپان وبە نەشە بوو. بەڵام هاواری من بەرزتر بوو. ئەم رەژی وکێرد و گۆشتە لە کوێیە؟ ئای لە برسانە مردم! یۆنان هاتە وەڵام: تەواوبوو، تەواو. زەنجیر پسا و لەغاو دا ماڵدرا و ئیدی شەیتان لەغاونی، نیی،نیی، نی. بەخێر بێنەوە، فەرموون بەڵام زۆر مەخۆن! کاتو ساتیگەڕانەوەی کوڕەکانە. گۆشتی ناسک و بە تام و چێژ لە لای ئەوانە.مەنقەڵێ رەژی تازە گەشاوە گەیشتێ. نەرمەیەکی زۆر جوانم هەڵبژارد ودەستم بە کێردەوە بۆ بڕینی گۆشت درێژ کرد. هەمان مێشی رەشیقەترانی لەسەری هەڵفڕی و بە ویزە ویزێکی بڵندەوە بە دەوری سەریهەمووواندا سووڕا و رۆیی و لە چاو ون بوو. لە خۆڕا بە دڵمدا هات:

ئەوبازەی لەسەر گردەکە نیشت و، ئەم مێشەی لەسەر ئەم گۆشتە هەڵفڕی،هەر کام چییان لە جیهان زیاد کردو چییان لێکەم کردەوە؟ هەر لە فیکریدۆزینەوەی وەڵامی ئەم پرسیارە دا بووم و جینگڵم دەدا، لەناکاوهەستمکرد پۆلووە رەژییەکی گەشاوە پشتە ملم دەستووتێنێ وەدەیبرژێنێ. سەرم هەڵێنا و چاوم بە نیگای یۆنان کەوت کە چاوی لە منبڕیبوو. وێڕای زەردەخەنەیەکی ئەفسووناوی، لە خۆڕا، بە بێ ئەوەیپرسیارم لێکردبێ، وتی: ئاکار و کردەوەی نێوان ئەم مەودای نیشتن وهەستانەوە مەرجە. گرینگ هەر ئەوەیە لە مەودای نێوان ئەم هاتن ورۆیینەی ئێمەدا و ئەو هەستان و نیشتنەوەی ئەواندا چی دەکرێ و چیدەبێ؟... خۆمان چۆن دەبین... هەر لەو کاتەدا سوارۆ و کوڕگەلگەڕانەوە. هەر کام بەر خۆڵە ئاسکێکی کەوڵ کراو لەبەر دەمدا. یۆناندەنگی بەرز کردەوە: نەمووت، نەمووت! ئەمەش گۆشتی تازە و نەرم وناسک. دادەی کوڕە لە چاوی منتان کەوێ ساردی بێنن، دادەی دەبابزانم مەجلیسی ئەمشۆمان چۆن دەڕازێننەوە. دادەی هەراکەن با کوڕانبێن و بیاندینم. یۆنان سێ کوڕی بوو: سوارۆی مەلۆتکە - ئەمشۆ لەدایک بووە - سوارۆی لاو کە پازدە، شازدە ساڵ دەبوو. گەورەکەشیانسوارۆی پیاو بوو - تەمەنی لە نێوان بیست و پێنج و سیدا دەبوو. زۆرینەخایاند سوارۆی پیاو لە پێشەوە، سوارۆی لاویش، سوارۆی مەلۆتکەبە باوەشەوە بە دووای برا گەورەدا هات و هەر سێ لە حاندی ئێمەدابەرەو ڕووی راوێستان. یۆنان هەستایە سەر پێ، سوارۆی مەلۆتکەیهەڵێنایە سەردەست و لە جەغزێکی تایبەتدا حەوت کەڕەت بە دەوریمانگدا سووڕاندی و، پێیوت: لە ئاسماندا مانگ و رۆژ وخوا و لەسەرعەرزی هەر خوا و گەورەکانت لە تۆ گەورەترن! ئینجا روویکردە سوارۆیلاو و پێیووت: دەتوانی بە بێ سێ و دوو بەشی من و سوارۆی میوان لەمئاسکە ببرژێنی؟ قاقا جوان و خۆش ئاهەنگەکەی بەرز بۆوە: هەە هەەهەی لە من و هەی لەم پرسیارە! گەلحۆ، گەمژە. پرسیاری ئاواو لەسوارۆی لاوی لە مەم و سەیدەوان و لاس و بەنگینە بە خوو و خدەرەسەنتر و پەسندتر؟ دیسانەکە دەنگی قاقا ئەفسووناوییەکەی پەردەیڕەشی شەوی لەراندەوە. ئەو قاقایە دەگەڵ دەنگی سەدان تەموورە زەویو دەشت و تەشقی ئاسمان و مانگ و ئەستێرانی لەرزاندەوە.های لەمقاقایە و ئای لە کارتێکردنی دەنگی مۆسیقا لە ناخ و مۆخی من! ئەویهەوای خۆشی عەیامی منالی و مێرمنالی و لاوەتیم بوو، بە

سەدان تەمووره دەیانژەنی و بە دەنگی دەیان و بگره سەدان کەس وەک شەپۆلی ئاوی زەریایەکی تۆفانی و تووڕە و بە نەشەو گەشە دەووتراوە.

سوارۆی لاو گۆشتی برژاوی دەدایە دەستی من و یۆنان و لەبەرخۆیەوە دەگەڵ گۆرانی بێژ گۆرانی دەووتەوە. ئیشتیام کرابۆوە و وەک برسی و تونی و قات و قڕی لێدراوی سەدان ساڵە هەر دەمخوار و تێربوونم نەبوو، سەیر لەوە دا بوو بێج لە تێر نەبوونی گەدە، ئیشتیاشم تێرنەدەبوو و تام و چێژێکی سەیرم لەم خواردنە دەبرد.

یۆنان هەرای لە سوارۆی پیاو کرد بێتە نێزیکی و، پێیوت: «نەکەی خۆت دانێی بۆ سەد ساڵ! زۆر زۆر زیاترت شیاوە و زیاترت لێدەوەشێتەوە. عەمری نۆحیش بە کەس نەدراوە، چما فەسخ بیتەوە،دەبیە بەرد و ئاسن و پۆلا و مەفرەق و ئاڵتوون بۆ پەیکەرەی خۆت و یاخۆ بۆ پەیکەرەی خۆت و باز و شێر. بە فەسخ بوونەوەی ئەندامت بێچلەمانە چی دیت لێ بەجێ نامێنێ، مەگەم پەیکەرەی ئاڵتوون و پۆلای بەئاڵتوون ئاودراوی خۆت و گەورە پیاوان.»

ئای چەندەم برسی بوو؟ سوارۆی لاو پەیتا پەیتا پلە گۆشتی برژاوی دەداینێ و من و یۆنانیش ئاوقای دەروازەی نیازمان دەکرد. ساردیمان بەسەردا دەکرد و دەنگی مۆسیقا و گۆرانیش بەجێی خۆی. هەزاردەنگی یەکهەواو هاودەنگ خاوو گرژ و گرژ و خاو، نزم و بڵند و بڵند ونزم، ناسک و گڕ و گڕ و ناسک بە هەرەوەزیی دەنگی تەمووره و دەست وپەنجەی تەموورەژەن، مەیانیان لە عەرزەوە تاکوو ئاسمان بە مۆسیقا وگۆرانی تەنیبوو. دڵم بە قەیرایی پەپوولەیەکی لێما بوو، دڵەکوتەیەکیسەیر هەژاندبوومی و، دەتووت ئێستا نا ئێستا و ئێستانا تاوێکی دیکەدڵم لە کوتە کوت دەکەوێ. بارودۆخ سەیر و، کەش و هەوا سەیرتر و ئاخچ حاڵێکی ئەفسووناوی بەسەرمدا زاڵبوو... برسێتیشم نەدەشکا و وەکدڕەندەی هار لە برسانە هەر پەلاماری گۆشت و ساردیم دەدا ودەمخوارد. دڵم لەگەڵ گۆرانی و مۆسیقا لێیدەدا و چاوم بە مەیدان وهەڵپەڕکێ و کیژ و کوڕی تەڕپۆشدا دەگێڕا.

بڵێی بڕوام پێبکەن؟ هەر ئێوەم لەگەڵ بوون، هەر ئێوەم لەبەر چاوبوون و هەر ئێوەم دەدیت. ئای چەندە تامەزرۆی ئەوە بووم، ئە ئاوا،وەک ئەمشەو، شۆڕا، سامڕەند، شەریف و خۆم وەکۆبینەوە و وەکی ساڵی ساڵان و ئەوێ ساڵان و ئەوێ عەیامی رابوێرین. هەر دەمخوارد و یادی هەڕەتی لاوی و ئێوە و زاگرۆس و

هیوای شەهید ناخمی دەهەژاند.تاسەی دیداری ئێوە ئۆقرەی لە لا نەهێشتبووم. پانزە ساڵ دەبوو ساڵە وساڵ یاد و نێوتان، رەنگ و روخسارتان و تەنانەت بیرەوەریتان بەزەینمدا نەدەهات، کەچی لەو دەمەدا دەتووت بۆ دیدار و دوواندنتان‌خەریکبوو سوێم بێتەوە. نائیدی خۆم پێرانەدەگیرا، دەبایە هەستم وبڕۆم، بگەڕێمەوە نێو شارو چاوم پێتان بکەوێ. ئای ئەم لێک دوور بوون‌و لێک بێ هەواڵبوونە چۆنی داڕزاند بووم و چۆنی شیتاڵ بە شیتاڵکردبووم. ئاخە بۆ؟ لەسەرچی؟ بۆچی دەبێ پازدە ساڵ بێ لە یەکدیمان‌نەپرسیبێ؟ بە خوای هەڵەیە، دۆڕاندنە، خەسارەیە. بۆچی تازە هیچکام‌لە ئێمە دەتوانین ئەم سەربورد و چارەنووسە و ئەم هەموو بیرەوەرییە و،ئەم جیهانەی بە پێی ئەمانە پێکهاتووە فەرامۆش کەین؟ با زەمان وئینسان و بڕواو رایەی جیهان و ژیانیش گۆڕدرابێ، چما لەم بارو دۆخەتازەشدا بێج لە یەکدی دەتوانین لەگەڵ کەسی دی و کەش و هەوایەکی‌دیکەدا هاوەلی و هاوژینی پێک‌بێنین؟

ئاخە هەر لە سەرەتای مێرمناڵی و لاوی را، تەواوی کات و سات وهەڵس و کەوتم و هەڵس و کەوتمان هەر پێکەوە بووە، بێتوو حەوتوویەک‌هەواڵی یەکدیمان نەبایە و چاومان بە یەک نەکەوتبایە، شێت و هاردەبووین. بە تایبەت ساڵ و سەردەمی تۆفانە گەورەکە. چما دەمانتوانی‌شەووڕۆژێک بە بێ یەک هەڵکەین؟ کەچی لەگەڵکوو تۆفان نیشتەوە ورەشەبا هەڵیکردێ، ئای رەشەبای ناکامی و نامرادی چۆنی بە ئەم لاوئەولادا کوتاین و بەم قوژبن و ئەو کون و کەلێنی دا پەستاوتین و لەم‌سووچ و ئەو کەلەبەردا دەستەو ئەژنۆی کردین، لێک هەڵبڕاین وهەرکەس بووە دزی گای خۆی و لە سووچێکەوە بۆی دەرباز بوو!ئەڵبەت هەموو کەس نا، بەڵام زۆر کەس، زۆربەمان. یەکیان خۆم. ئای‌ئەو شێرە کوڕانەی گوللەیان بەدەم دەگرتەوە، چۆنیان باداوەو کلایان‌گرت و هەموو نەیامەت و چارەڕەشی و زیندان و شاربەدەری بەسەرچوارکەسی وەکوو شۆڕا و... داهەرەس بوو. هیچ دوور نەڕۆین هەرمن‌خۆم، ئەم پازدە ساڵەی دووایی هەموو حەول و تەقالام ببووە ئەوەی‌دوورەپەرێزی بکەم و خۆم لە هەموو هەڵا و هەنگامەیەک دوورخەمەوە،لە دیوناس دووری بکەم و هەموو هەڵسووڕانم ئەوە بێ چوار پێنج‌سەعات لە نەخۆشخانەکان رابوێرم و بگەڕیمەوە ماڵێ و، لە پاش بڕێپشوودان بڕۆمە مەتەبی کەسانەی خۆم و هەتا بە بەریەوە هەبێ دەست وباڵ

و سەر و گوێی نەخۆش داتاشم و لە پاشان بە گیرفانی هەڵمساوە وەبەرەو ماڵ ببمەوە.

هەڵە بوو و یۆنان، هەڵە بوو و هەموومان، ئەوی وەکی منی کرد لەهەڵەدا بووین. ئەری یۆنان؟ لامەسەب، کافر، ئەم سەفەر و دیمەنانە چبوو من دیتم؟ بڵێی خەون و خەیاڵات و خولیانە بووبن؟ نازانم!! دەبێ هەستم و بڕۆمەوە، لە حەسارێدا بڕێک بێم و بڕۆم و راوێچکە بکەم و لەسەرەخۆ ئەم باس و خواسە لێکدەمەوە، بەڵام گزێکی تازە لەدەروونمدا دەجووڵە جووڵ دایە. لە قایەت و ئەوسانەدا، دەیانگێڕاوەئەو کابرای جنۆکە بردبوویان شایی جنۆکانی پێبگێڕن و شایەرییان بۆبکا، لاقە برغەیەکی جوانەگا دزراوەکەی ماڵە جیرانەکەیانی دزیوە و لەژێر گڵدا شاردیەوە. ئەی ئەم جوانەگایە؟ ئی جیرانەکەی من نەبوو؟نەدزراوە؟ قەبرغەیەکی نەدزمەوە؟... قاقایەکی ناخافڵ و لە ناکاو و سەیرو سەمەرە، کەڕڕاکەی سەرم دەکاتە سندانی ئاسنگەر و قاقا و شەقە شەق و تەقە تەق لە کەڕڕاکەی سەرمدا دەتەقێنەوە... ئای لە قاقای یۆنان!گزێکی دیکە لە ناخمدا کەوتە جم و جۆڵ: «ئەرێ یۆنانی چی؟ بۆچیئەوێ ساڵە هەواڵی کوژرانەکەی نەهات؟ بڵێی ئەمە خۆی بێ؟»

کە سەرم هەڵبڕی، لەگەڵیدا بەرەو ڕووبوومەوە و، کە جوان لێیوردبوومەوە، وەکوو گاڵتەم پێ بکا و پێمپێبکەنێ، زەردەخەنەیەکی پڕ لەتەوس و تووانج لە روخسار و نیگایدا بەدی دەکرا. هەر بزەی دەهاتێ ودەیهەویست شتێک بڵێ و نەیدەووت. کت و پڕ لە زبانم دەرچوو: ئەرێیۆنان، ئەو باس و هەواڵانە چی بوون چەند کەڕەت بڵاوبوونەوە: یۆنانکوژرا! یۆنان مرد!؟ بزەیەکی زۆر سەیر و سەمەرە، جوان و دڵڕەفێنروخساری داپۆشی. دایە قاقایەکی بەرز و بێ بڕانەوە... دەستی نایە نێودەستم. دەستمی گوشی و رایوەشاند. چووینە ئامێزی یەکدییەوە و ئایچەندەمان یەکدی ماچ کرد و چەندەمان فرمێسک هەڵوەراند وچەندەمان قاقاکێشا؟ ئاخ...

دەستی بەرەو بزنە ڕێی قەدپاڵی گردەکە راکێشا و وتی: ئەم بزنەرێیەبگرە و بەری مەدە، ئەم گردە دەور دەی، شار وەدەر دەکەوێ. وەکێلیسڵاوی هەمووان، قاقا، قاقا، هەمووان... قاقا، هەمووان... قاقا...

دوور دەکەوتەوە و نەرمە کۆکە و قاقا، نەرمە کۆکە و قاقا بەرە بەرەدوورە چاو و دوورە گوێ دەبوون. رووناکی بەسەردا دەهات، بە بزنەرێدا گەڕامەوە،

لەوسەری یاڵ ئاوڕێکم داوە: هۆبە و هەوار و خێوەت وخێڵێک لە گۆڕیدا نەبوو. هەردێکی بەرین وکاکی بە کاکی و ساکە دەشتیو گردێک و بزنەرێیەک و خاڵێکی بیچکۆڵانەی ئاسایی بە دەم ڕێگاکەوە.هیلاک و ماندوو لە حەسارێدا راوێچکە دەکەم. ئەوەندەی لەشم قورس ولاقەکانم ماندوون، سەد ئەوەندە دڵ و دەروونێکی رزگار وشاد وحەساوەم هەیە. رووناکی بەیان و یەکەم گزنگەکانی، نوور وەشانیان کردووم و عەتری شنەیەکی بلاوێن دەملاوێنێتەوە. لە ژووردا سفرەی‌نانخواردن راخراوە و چاوەڕوانی منن بچم و لەگەڵیاندا دەست بەخواردن بکەم. دەرگای هۆڵ دەترازێنم و یەکەم هەنگاو دەنێمە ژوورەوە.کەچی لە حەسارێڕا دەنگی دوو مەل دەگەنە گوێم. ئاوڕ دەدەمەوە:خەرتەلێکی دوو هێندەی خەرتەلی ئاسایی و ئەو بازەی دوێنێ دیتم ولەسەر کۆساڵان و شاهۆ دیتم، بەسەر و چاوی یەکدیدا هەڵدەپرژێن وشەڕە دەندووکە و چنگە پڵماسکەیانە. خۆم بۆ راناگیرێ و لە قاقایەکی‌بەرز و بێ برانەوە دەدەم.

* * *

*Metamorphosis

بڵێی بارام بووبێت؟ ئەوە ئارای چەند شەوە هەدادانی لەم گـەڕەک وکۆڵـانە هەڵگرتووە. بە کۆڵاندا، بە سەرباناندا، بە شـەقامـدا رادەکـات وسـەگـەل بانـگ دەکات. تێکەڵ سەگەل دەبێت و لەگەڵ ئەوانیش بە حەپەحەپ شار دەتەقێنێ «بە چاوی خۆم دیم لەو سەری کۆڵان دەرکەوتبارام بوو؛ لە نێوەڕاستی کۆڵـان کەوڵی گۆڕا! قەڵافەتی گۆڕا و، بوو بەسەگ!»

- جا شتی وا چۆن دەبێ؟ کێ دیویەتی! درۆ و دەلەسە و خۆڕافەیە.درۆیە درۆ. جا یەکێک درۆ، دووان درۆ، سیان درۆ؟ چەند کەس درۆدەکەن؟!!!

کابرا سوێند دەخوا، دەڵێ بە چاوی خۆم دیتوومە! کەم بەدکردەوە وبەدفـەڕ بوو؟!

* * *

- کاک بارام خۆت لەبەرکەوە، وەرە با بڕۆین.

ئێوە کێن و، لەگەڵتان بۆ کوێ بێم؟

- پیاوی خواین دەتبەینەوە بۆ ماڵی خۆت!

- ماڵی خۆم ئێرەیە؛ بە کاغەز و قەباڵە ماڵی خۆم ئێرەیە.

- ئێرە ئەمانەت و عەجالەتی بوو. هاتووین بتبەین، لە ماڵی خۆتنیشـتەجێـت کەین. بگرە لە گۆڕ و گۆڕیچەت هاوین و گۆڕەوشارت دەین.

- تاوانم چیە؟

- ئیمڕۆ ئەو سەیزادە پیرو سەغیربارەت ناهومێد گەڕاندەوە.

«راست لە کات و ساتی تەواو بوونی ئەرکی رۆژانەدالێموەژوورکەوت. پـیر و کز و کەنفت و رەشتاڵە، جل و سیپاڵ کۆن و شڕ وچڵکن، کۆڵێک شاڵ بە نێـو قەدەوە لە خۆڕا خوێن تاڵ بوو. هـەر بـەچاوپێکـەوتـنی خـەم و خورپـە رژایـە ناخمەوە! چیت دەوێ دایکە؟

پرێسکەیێک پڕ لە سجیل و کاغەزی نایە بەر دەسم و: بیکە بۆ خاتری‌خوا کارم راست‌بێنە، سەغیر بارم، ئەم گشتە هەتیو و چەتیوەم بە ریشەوەبووە!
- کاتی ئەرک و ئیشی رۆژانە تەواو بووە دایکە.
- کوڕە لە ڕێی خوا، بێکەسم... بە خوا کارم راست بێنی، وەک حەج‌کردن وایە؛ بێباوکن... سەییدی ئەولادی...
- هەیهۆ، هەیهۆ!!! من دەڵێم نێرە، ئەو دەڵێ بیدۆشە. دایکە کاتی ئەرک‌و ئیشی رۆژانە تەواو بووە، تەواو، تەواو، بۆ نافامی؟!
- براله لە ڕێی خوا، هەژارم، سەیید زادەم، هەتیو بارم...
- خانم دەردەکەوی یان بە...
نیوەی شاڵەکەی لە قەدی کردەوە و، بەسەر عەرزەکەدا رایکێشا: خوامهانیە تکا...
پرێسکە و سجیلم بۆ حەوا داو، بەرەو دەرکی ژوور رۆییم‌و، هەرام‌کرد: مام عەلی من رۆیشتم، ئەم ژنەش دەرکە...»
- بێتوو لەگەڵتان نەیەم چ دەبێ؟
- بە شەپ دەتبەین!
- جا پیاوی خوا و ئەوەندە ماقووڵ؟ ئاگاداری دەمت بە لە تۆ زۆرماقووڵترین!
پەنجەرەی بەرو کۆڵانم کردەوەو، بە ئەسپایی خۆم لە کۆڵان‌هاویشت.
هەرکە لاقم گەییشتە سەر عەرز، گورج راست‌بوومەوە و، رامکرد. دەم‌لەسەر پشت کەوتنە سەرم و، قاویان کرد: بیگرن... بیگرن.
بەو نیوە شەوە شارشڵەقا. خەڵک لە ماڵ هاتنە دەر و، کۆڵان و شەقام‌لەبەر حەشیمەت جێگەی دەرزی هەڵاویشتنی نەبوو. خۆی لە نێوئاپۆرەی خەڵکدا مەڵاس‌دا. نەیانناسیەوە، نەیاندیتەوە...
- ئەرێ کاکە چی بووە؟ دزیان رەپێ ناوە.
- نا، نا، نەوەڵا. دزیەکەی نەکردبوو، ویستبووی بە دیواردا هەڵگەڕێ،پێیان زانیوە!
- نەخێر وانیە. لەو گەڕەک ماڵێک نەخۆشیان دەبێ، سەگەکەیان‌لووراندوویە. سێحەب ماڵ سەگی رەپێ ناوە. ئاخە لوورەی سەگ لەنزیک ماڵە نەخۆش بەدشومە. شار تا نێوەشەو قەرەباڵغ بوو. بارام تاروناکی بەیان بە کۆڵاندا رای کرد. لەگەڵ هەوەڵ گزنگەکاندا ئۆقرەی‌گرت و بەرەو ماڵ بۆوە. نان و چایێکی

خوارد و بەرەو ئیدارەکەی چوو.کاتێک گەیشتە ژووری ئیدارەکەی قسەو باس دامەزرابوو:

ئەرێ هیچ ئاگاتان لە هەراو هوریای ئەمشەو بوو؟

- دزیان گرتبوو، بە کۆڵانێک حەشیمەت دەیانکوتا.

- نا، بۆیان نەگیرا بوو، لە دەستیان رایکردبوو، بۆی دەگەڕان.

- کوڕە برا بۆ خاتری خوا دزی چی؟ سەگێک لووراندبووی، رەپێیان‌نابوو، ئاخە لەسەر لوورەی سەگ و شارێک بشڵەژێ؟ نەخێر سەگەهاربوو، خەڵکی دەگەزی!

کت و پڕ قالەی هاوکارم رووی کردە من و: ئەی تۆ بۆ هیچ ناڵێی؟چۆنی بۆ دەچی؟ وتم: شەوێ ناساخ بووم! هەر لە ئێوارەوە دەرک وپەنجەرەم داخست و بە جێوبان کەوتم. ئاگام لە هیچ نەبووە.

- ئەی برا! بێقەزابیت، جوان مەرگی نەبێ، ناساخی هەر دەبێ دەبێ...

پشووم سوار بووبوو. دڵم خوێنی لێدەتکا. زەنازەنا و قسە و باسی‌هاوکاران وەک چەکوش بە سەرمدا دەکوترا. هەر نەمدەزانی دەڵێن چی؟هەر نەمزانی ئەورۆژە چ گوترا!!!

کاتی رۆیینەوەی ماڵ گەیشت. هەر من مابووم. ئەویش نازانم بۆچی‌دواکەوتبووم؟

لە پڕ جەحێڵێکی سەر ڕووت و دەم ڕووت خۆی بە ژووردا کرد.

- ئاغا دەبووری ئەم نامەیە بۆ ئیدارەی ئێوەیە؟

- ئیدارە کاتی تەواو بووە. سبەینێ وەرەوە.

- ئاغا پیاوی چاک بە، پیاوەتی بکە و کارم وەڕێخە. شەش رۆژە وێڵی‌دوای ئەم کاغەزەم.

- پێم‌گوتی کاتی ئیش‌کردنی رۆژانە تەواو بووە.

- ئاغایەتی بکەو، بە ئاغایی خۆت کارم راست‌بێنە. سەربازم، دەبێسبەی لە پادگان بم.

- تۆ بەشەری؟ بۆ قسە حاڵی نابی. کات تەواو بووە. دەردەکەوی یان‌بەشەپ دەرت‌کەم؟ مۆڕەیەکی تاڵی لێکردم و، بەرەو دەرگا رۆیی: سەگی‌هارە، سەگی هار! دەک هاربی.

لە جێی خۆم ئیشک بووم. کاتێ هاتمەوە خۆ، لە ماڵە چۆڵ وهۆڵەکەمدا بە جێوبان کەوتبووم. تاریکان وەسەر وڵات کشابوو.راستەوە بووم، شتێک ساز کەم.

- کاک بارام ئەو دەرکە بکەوە کارمان پێتە.
- ئێوە کێن و چیتان دەوێ؟
- پیاوی خوداین و هاتووین بتبەین بۆ دادوەری.
- دادوەری چی؟ چیم کردووە؟
- لە قەباڵ مووچەی ئەمڕۆدا بایە قرانێکت کار نەکردووە. تەنانەت کاری ئەو کوڕە لاوەشت جێبەجێ نەکرد.
- ئەو لاوە راست کاتی تەواو بوونی ئەرکی رۆژانە هاتبوو «چاوم بەدەرک و پەنجەرەدا گێڕا!» زۆر باشە، لە دادوەریدا وڵام بدەوە.
- وڵامم بە ئێوە داوەتەوە، بۆیان بگێڕنەوە. «بەر دەرک و پشتپەنجەرەکانیان گرتبوو.»
- ئێمە دادوەری ناکەین، زووکە با بڕۆین. دەنا بە زۆر دێینە ژوور ودەتبەین! دەقەیەک مۆلەت بدەن، خۆم لەبەر کەمەوە، لەگەڵتاندا دێم.

دوو سەندووقم هێنا بەر کڵاورۆژنەی ژوور و، بە وێدا چوومەسەربان. سەربان وسەربان بۆی دەرباز بووم. لەو سەری ریزە ماڵ هەرکائاوڕم داوە، بە شوێنمەوە بوون. بازم دا کۆڵان و رام کرد.

گوێم لێبوو، دەیاننەڕاند: بیگرن، لێیدەن، بیکوژن، سەگە هارە،سەگە هار...

دەرک و پەنجەرەی هەموو ماڵان کراوە. جەماوەر رژانە کۆڵان وشەقام.

بە هەر کوێ دا دەڕۆییم، خەڵک تفیان بەسەر و گوێلاکمدا دەکرد.

- تف لە رووت غایەن، مووچە و مواجب وەردەگری و کار ناکەی.
- تف، تف، تف، ئەوەی دەیخۆی لە شیری سەگ پیسترە، سەگە هار!
- نامری؟ روو ناتگرێ؟ سەریش هەڵدێنی؟ تف لە رووت، تف، تف،تف!!!

دەرباز بووم بۆ کۆڵانێکی دیکە. هەر ئەم بەزمە بوو، دەیانناسیم.رۆییمە شەقامێکی دیکە. هەر ئەم بەزمە بوو: تف، تف، تف.

لەگەڵ پۆلێک سەگ تێکەڵ بووم و، بە راکردن ئەم سەراو سەری شارمکرد. نە جارێک و نە دووان. تاکەی؟...

نازانی کەی گەڕابوویەوە بۆ ماڵێ؟ بە جێوبان کەوتبووی. کاتیچوونە ئیدارە لە رووت هەڵنەدەهات لە ماڵ دەرکەوی، پێت وابوولەگەڵکوو بچیتە دەرێ، تەواوی حەشامەت تفبارانت دەکەن.

ئەرێ جێگەی سەر سوورمان نەبوو؟ بە نێو ئەم هەموو خەڵکەدائەڕۆیشتی و کەس کاری پێت نەبوو! دەتگوت کەس ناتناسێ و، کەس‌چی نەدیوە و چی نەبیستووە. هەوەڵ کەس بووی گەیشتیە ئیدارە،هاوکارەکان یەک یەک و دوو دوو پەیدا بوون. باس باسی کچێک بوو کەلە دەست باب و براکەی خۆی ئاور تێبەردابوو. ببڕای ببڕ کەس باسی‌هەڵاو هاواری شەوێی نەکرد. تۆ گوێ قوڵاغی قسە و باسیی دوێشەوبووی، بەڵام نەکرا و نەکرا، ئەو باس و خواسە هەر نەکرا.

بۆ خۆشم نازانم چۆن بوو کە تاکوو دەمیان نەبەستم و راکێش راکێش‌نەیانبردم، هەستم بە هیچ نەکرد. دەستیان تێدا بوو. هاوکارەکان بەقسەیان گرتم، خافڵاندیانم. ئەوە بۆیە خۆیان لە قەرەی نەقڵی شەوێنەدا. چەندە هاوارم کرد، کەس نەهاتە هاوارم. پیاوی دادوەری بە زۆربردیانم. ژووری دادوەری زۆر چکۆڵە بوو. تاریک و باریک و تەنگەبەر.دەممیان کردەوە. لەسەر چرپایەک رایانکێشام و، دەست و لاقیان بەستم.دادوەر مۆمێک بە دەستەوە هاتە ژوور سەرم:

- تاکوو سێ دەژمێرم، دەبێ لەگەڵکوو وتم سێ پڕ بەم ژوورە بڕشێیەوە.

- ئاخە خۆ رشانەوە بە دەست خۆم نیە.

- بە دەست خۆت نیە؟ دەی باشە، با بە دەس ئێمە بێ. ئێمە دەزانین‌چۆنت بڕشێنینەوە، وەک جەکی ماشین شتێکی نایە ژێر سەرم و، سەرمی‌بڕێک هەڵێنا. مۆمەکەی نایە ژێر سەرم. بە ئاوری شقارتەکەی مۆمی‌داگیرساند. مۆم داییسا و چڵەموویێک چیە لە قژم هەڵنەپڕووزا! پێستی‌سەرم هەر باکی نەبوو. هەر گەرم دانەهات. ئێسکی سەرم هەر هیچ!بەڵام... ئاخ... ئاخ... مۆخم دەکولێ، دەکولێ. مۆخم قوڵتە قوڵت لە نێوکەڕاکەی سەرمدا دەکولێ... ئاخ ئەوا سەرم کەوتە سووڕانەوە وخولانەوە... وەی وەی وەی... ئاخ... مێشکی سەرم لە چاومەوەفیشقەی کرد. لە کونە لووتمەوە خوێن و مۆخ داچۆڕا. ئاخ رشانەوە،دەرشێمەوە: دادوەر... هۆۆۆ... دادوەر. دەڕشێمەوە. وەرە رشامەوە. دیارنیە. دەبێ رۆیشتبێ. مۆم لە ژێر سەرمدا هەروا دەسووتێ... ئاخ... هەرپەرۆش دەکەم و دەڕشێمەوە، ژوورەکە لە رشاوەی خۆم پڕ بووە... نوقمی‌رشاوەی خۆمم، رشاوە گەیشتە سەر سنگ و هەموو لەشم. یەک بە خۆم‌هاوار دەکەم و دەپاڕێمەوە، تکا، پاڕانەوە... جنێودان... لە نێو

رشــاوەیخۆمــدا نــوقم دەبم. لــە رشــاوەی خــۆم دەخــۆم و دەڕشــێمەوە... هەمیسان...هەمیسان.

چەندەی کێشا؟ هەستم کرد دادوەر گەڕاوەتەوە. لە ژوور ســەرمڕاوێســتاوە. مۆمێک بە دەستەوە. دوو کەس لەمبەر و ئەوبەری شانەکـانمچاویـان بـڕیوەتـە دەمی دادوەر: بیبەنەوە.

- بیبەنەوە و هیچی دیکە.

دەست و لاقم دەکەنەوە، هەر کەسەو قولێکم دەگرن و، لە چرپاکەدەمبەنـە خوارێ. راکێش راکێش لە ژووری دادوەری دەمبەنە دەرێ.یەکیان بەوی دیکە دەڵێ: بیڵێم؟ مەیڵێ... دەیڵێم... مەیڵێ... بیڵێم؟بیڵێ:

- جەنابی کاک بارام بە بێشیرینی و مزگێنی رەنگی ئەم کاغەزە نابینی!

- کاغەزی چی؟

- ئەم کاغەزە بۆ تۆیە. هەواڵێکی خۆشی تێدایە. بێ مزگێنی ناتدەمێ.

- هەوای گاڵتە لە کەللەی داوی؟ خۆزگەم بە دڵی خۆت؟

- گاڵتەی چی، جەنابی کاک بارام؟

- ئەی شیرینی و مزگێنی چی؟

- شیرینی و مزگێنی هەواڵی نێو ئەم نامەیە. دەبا لە زبانی خۆمیبیستی:

«کاک بارامی کوڕی بارام!... لەگەڵ رێزو سلـاوی گـەرم و گوڕوتایبـەتـدا، دڵسۆزی ئێوە لە بەجێهێنانی ئەرکو ئیشی ئیدارە جێگەیرێـز و سوپاسـە. بـە پێی ئەم نامەیە جەنابت لەمڕۆوە دەبیە سەرۆکیئیدارە. کاتژمێر دووی راست لە شارەوانی چاوەڕوانتین. جێگریبەرپرسی پارێزگا.»

سەعات دووی راست لـە دەرکـی شـارەوانیـەوە دەڕۆیـە ژوورێ. راسـتڕوو دەکەیە ژووری شارەوان. بەردەستەکەی لە پشت دەرگا پێـت دەڵــێ:جـەنـاب، رایانسپارد پێتان راگـەیـەنم تـەشـریف بـەرنـە ژوورێ و چـارەکـەسـەعاتێـک چاوەنوارِبن.

دەڕۆمە ژوور. هۆڵێکی باریک و زۆر دوور و درێژەو، هەنگاو بەهەنگاو شۆڵە بە دیوارەوە داییسێن. حیزەرووناکاییەک هۆڵیداگرتووە. تاقە مێزو کورسییەک لە نێوەڕاستی هۆڵدایە. بۆنێکی سـەیـرژووری ئـاخنیوە. دەڵـێی بـۆنی ئێسـکە سـووتاوە. شۆڵـەکـان بـە دووکـەڵـکردن داییسـێن. چـاوەکـانم دەبرژێنــەوە. سەرنجێکی ئەمسەراوسەری هۆڵدەدەم، ئەوەندی چاو هەتەر دەکا هۆڵ درێـژەو

ئەوەندەی بۆ ئەو سەربڕوانی باریک دەبێتەوەو تاریک دەبێ. تاکوو دەبێتە تاریکانێکی‌سامناک. زەندەقداری دەوێ زەندەقی نەچێ. ئێسکەلەت و پەیکەری‌سپی و فەسفۆری لە نێو تاریکاییدا دێن و دەچن و قاقا لێدەدەن.شەقەشەقی وێک کەوتنی ددانەکانیان دەنگ دەداتەوە. لە نێو دەم وچاویاندا شۆڵە داییسێ. جارو بار یەکیان گڕ دەگرێ و زریکەو هاواری‌ڕۆژە ڕێیەک دەڕوات. لەناکاو هەموویان لێک بەردەبن، بە دارو بەردومست و شەپ لێک رادەکێشن.

- تۆ تاوانباری... تۆ فریوت دام... خەتای تۆ بوو.. بەرەبەرە بەرەو من‌دێن. لێم نێزیک دەبنەوە بازنەیەک بە دەورەمدا ساز دەکەن و دەورەم‌دەدەن، زێدە لە چل پەنجا پەیکەر و ئێسکەلەت دەبن. لە چاویاندا شۆڵەداییسێ و لە مۆخیانەوە گڕ هەڵدەستێ. بە کۆڕ هاوار دەکەن:

- تۆش وەک ئێمە... تۆش تاوانباری... تاوان... تاوان... تۆش.

تێکڕا لە چەپڵە دەدەن و تەقەتەقی وێک‌کەوتنی ئێسکان هۆڵ پڕدەکات و دەنگ دەداتەوە. کت و پڕ لە قاقایەکی بڵندو بێبڕانەوە دەدەن وبە دوایدا قامێک دەڵێن. چەپڵە لێدان قاقاکێشان... قاقا... چەپڵە...قاقا...

بەرەو دەرگا رادەکەم، داخراوە. لە دەرگا رۆدێم: ئاسنە؟ پۆڵایە؟پەیکەر و ئێسکەلەت بە هاوارو بگرەو بەردە بەرەو من دێن. تەماشایەکی‌کاتژمێرەکەی دەستم دەکەم. چارەکە سەعات لە تەواو بوونە. لە پشت‌دەرگا دەکەوم. ئێسکەلەت دەورەم دەدەن و قامێکی زۆر بە سۆزتێدەچریکێنن... هەوایەکی کۆن... کۆن و بە سوز. دۆعایەکی مێژوویی‌بە زبانی زەردەشتی و بوودایی. لە پڕ لە پشتە سەر ڕا هەرام لێدەکەن:هەستە وەرە ئێرە. ئاوڕ دەدەمەوە، کابرایەکی زەبەڵاحی تێکسمڕاو لەپشت مێزێک دانیشتوە. بەرەو ئەو دەچم و دەگەمە بەر مێزەکەی.

- ئەو کاغەزەی پێیان دای دەری‌بێنەو بیخوێنەوە.

دەست بە گیرفانمدا دەکەم و کاغەز دەردێنم. دەیکەمەوەو دەست‌دەکەم بە خوێندنەوە:

«بارامی کوڕی بارام! کابرایەکی زۆر دووڕووی. زۆر غایەن و بێبەزەیی. هەرگیز ئەرکی سەرشانی خۆت بەجێنەهێناوە. دوو جارمان‌ناردە شوێنت و نەهاتی. چونکوو زۆر زۆر بەدفەڕو بەدکردەوەی‌دادوەری کرای بێ ئەوەی بۆ

خۆت لەوێ بی. فەرمان درا لەم کاتەوەشێت و هار بی. سەگی هار عەمری چل ڕۆژە، بەڵام تۆ چل سەعاتیش لەژیانت نەماوە.»

ئاگای کرد ئەم کاغەزەی بە دەنگی بڵند خوێندۆتەوە، هەستی کردپەیکەر و ئێسکەلەت گوێیان گرتبوو. بیستی هەموویان لـە پرمـەی‌گریانیانـدا. گریـان و هەوایەکی بە سۆز: هەوای ئەی‌ڕۆ، براڕۆ، ئەی‌ڕۆ،براڕۆ. بـەرەو درگاکـە گـەڕاوە. دەرگا ئاوەڵا بوو. بەوەندەی یەک و دوو لەبینـای شـارەوانی چـووە دەرو خـۆی گەیاندە سەر شەقـام. شـەوو تاریکـان وشـەقـامێکی چـۆڵ و هـۆڵ. هـەسـتی برسی‌یەتیەکی کوشندە ناخی‌هەژاندبوو. لەوبەری شەقام چوار پێنج سـەگ لـە بڕێک ئێسک و پرووسک‌ئاڵا بوون. هەڕای کردنێ، هەموو دوورکەوتنەوە. ئێسک و پرووسک‌بەدەست و دەمـەوە؟ دەگـرێ و بـەرەو مـاڵ بـەڕێ دەکـەوێ. لـەو سەری‌شەقام ئاوڕ دەداتەوە تەواوی سەگی ئەم شارە بە شوێنیەوە بوون.ڕۆیشت و لە بن دیواری ماڵەکەی دانیشت. دەستی کرد بە ئێسک‌کرووساندنەوە. ئەوان شەش و تۆش یەک، دەبنە حەوت دەست دەکەن بەگۆشت خواردن. لەگەڵکوو تێرتان خوارد، بەربوونە لووراندن. لە هەمووکۆڵانەکانی شارەوە دەنگی لورەلـورو سەگوەڕ هەستا. دەتگوت سەگەل‌لەم گەڕەکەوە لـەگـەڵ ئـەو گـەڕەک قسـان دەکەن. وەک شتێک لەگەڵ ئەویان‌بوو، لە قسەکانیشیان حاڵی دەبوو: «بێتـوو بڕۆیەوە دێنە دووات. دەرکت‌پێدەگرن. دەتبەن و دەڕۆن. دادوەریت دەکـەن و مۆم لـە مۆخـت‌دادایسـێنن. دەتسـووتێنن. بـاش وایـە خـۆت لـەم کۆڵـان و شەقامەداحەشاردەی... نەڕۆیەوە... ڕاکە...»

بە کۆڵاندا ڕادەکەی، گوێت لێیە: حەپ حەپ. بە شەقامدا ڕادەکەی:حـەپ حەپ... لەوسەری شـارەوە دەنگیـان دەگاتـە گوێـت: حـەپ حـەپ...حـەپ حەپ... ڕادەکەی: حەپ حەپ. دەچیە سـەربـانی ماڵـەکـەت: حـەپحـەپ. ڕادەکەی بۆ ئەو سەر: حەپ حەپ... حەپ حەپ...

* * *

بەو چاوانەی خۆم دیم. سەری سەری بارام بوو، بەڵام گشت لەشی،لـەشـی سەگ بوو. تەماشایەکی کردم و تێپەڕی.

لەم دوایانەدا حاڵی گۆڕابوو. بۆ خۆم دەمدی بە حـەپـە حـەپ بـە کوڵـان‌و شـەقامـدا ڕایـدەکـرد. هـەدادانی نـەبـوو. دەڵـێن چۆتـە ماڵـی قالـەو پەلاماری‌منداڵـەکـەی داوە! چۆتـە کۆڵـانی سـەرۆکـی ئیـدارەکـەی خـۆی و

هەشاوڵیبردۆتە سەر ژنەکەی. هەمووی درۆیە. دەمگۆی بـەڕەڵـاو بێکـارەیـە. ئەمقسانە خۆڕافەیە. شتی وانابێ. تا شتێک نەبێ دوو شت ناڵێن: بارامهـەمـوو شەوێک دەبێ بە سەگ.

* بە مانای مەسخ بوونەوە، ئاڵو گۆڕی قەڵالەت لە ئینسانەوە بۆ جانەوەر.
«لە خۆڕافەی کوردەواری کەڵک وەرگیراوە.»

* * *

گورگەمێش

ببرای ببڕ قەت قەتم خۆش نەویستووی! هەر لە هەوەڵی تازە لاوی ولاوی را، بگرە لە منداڵی را قەت خۆشم نەویستووی. قەت خۆشم لەئاکار و کردەوەت نەهاتووە، گریمان بەینێک نەفامی بووبێ یان نەزانی!ئاخە دایم و دەرهەم جەللابی رۆح و مۆتەی سەر دڵم بووی. بە درۆ ودەلەسە، بە فڕ و فێڵ چەنێکت بەم لاو لادا رەتاندووم؟ چەنێکتچەرمەسەری پێداوم؟ چەندەت گورپە پێ رەخساندووم؟

ئێستاکەش هاتووی و وێنەی دوو کەسیم لەگەڵ دەگری! بەرەو رووم‌رادەوێستی و بە ریشم پێدەکەنی، بە سووکایەتیم لێ دەڕوانی و رنووی‌تۆپ و تەشەر و گاڵتە و تەوس و توانجی نیگات بەسەرمداهەرەس‌دەکەی.

بەڵام وای ناخۆی گورگە بۆر، خۆت بگرە و هاتم. خودا یان بە منی‌دەدا یان بە تۆ. رات دەکەمێ، لە نێو قەدەوە تێت‌رۆدێم، دەتگەیەنمەتۆقی سەرم و شریخ.. بە عەرزیتدا دەکوتم... شریخ.. دەمی چەقۆدەگەیەنمە قەبرغەت یەک کەمە، دوو خەمە، سێ خاتر جەمە. سێ جارم‌کوشتووی... ئەمجارە بۆ هەمیشە بوو! لەبەر لاقم داکوت کوت بووی!دەبگرە ئەوەش دە بیست، سەد پێ لەقە... دەبرۆ... برۆ... برۆ.

دەستێک بەسەر و فۆکل و گشت لیباسەکانمدا دێنم. جگەرەیەک بەلێومەوە دەنێم و دایدەگیرسێنم. تۆ لە خوێنی خۆتدا گەوزاوی و منیش‌روو سوور و سەر بەرز خۆ بە ماڵەوەدا دەکەم. بزەی رەزامەندی تەواوی‌روخساری داگرتووم. لە هەموو کەند و کۆسپێک رزگارم.

لەگەڵکوو دەمبینن، دایکم نێو چاوانم ماچ دەکات: ئەو شیرەی‌پێم‌داوی حەڵاڵت بێ. خوشکم هەرتک شانم رادەمووسێ: ئۆخەیش‌کاکەگیان. دەنگی برا و باب و باپیرانم مۆخم پڕ دەکات: هەزار ئافەرم‌پیاو، ئەمجار مەردی! هێشتا دەمم بە کاسە چێشتەکەوەیە لە کۆڵانەوەدەبێتە زەنا زەنا. دەنگیان دەناسمەوە،

خۆیانن. هاتوون لە دووی من.ئەوەی لە کاسە داماوە، هەڵی دەقوڕێنم: بە زیادم نەکردی، چشۆرباوێکی! شۆرباوی چی؟ کاسەیەک ئاوی کوڵاو لەگەڵ مسقاڵێکدووان ڕۆن و لەپە. بە هەڵەداوان نانێکی دیکەش دەنێمە باخەڵمەوە! بۆجاری چەندەم لە کۆڵانەوە هەرام لێ دەکەن. نەخێر زۆریش بە پەلەن،دەبێ بڕۆم. بەوەندەی یەک و دوو کەوشەکانم لەپێ دەکەم و دەردەپەڕم.لەگەڵکوو دەرکی حەساری دەکەمەوە و تەقە لە دەرکی دەری وەدێت،دەنگی دایکم دەگاتە گوێم: بۆ کوێ جوانە مەرگ؟! خۆم دەهاومەئامێزی کۆڵانەوە. گوێم لە دەنگی دایکمە: مەگەم نەگەڕێیتەوە.تەماشایەکی سەری و خوارێی کۆڵان دەکەم، جگە لەوان کەسی دیکەوەبەرچاو نایە. لە جەمسەری کۆڵاندا گشتیان دیارن، هەڵبەز دابەزیانە.بە گاڵتەوە شوێن یەکدی دەکەون. یەکدی دەخەن، هەڵدەستنەوە. یەکدیڕاوەدەنێن بۆ یەکدی دەگەڕێنەوە. لە پاش کەمێ خووگەملێ، هەرکا لەکایەو گەمە تێر دەبن، وەڕێ دەکەوین. وەکووهەموو ڕۆژێکی دیکە بەرەوکێوە قووچ دەچین، بۆ شنگ و کەنگر. گورگە بۆر وەپێش دەکەوێ. لێیدەکاڵێتەوە، بۆی رەخسیوە؛ دەست و مست قەوی و ئێسک ئەستوورە!دەم و دووی شەڕ و هەنگامەی هەیە. لە ئاخر کۆڵانی شاروەدەردەکەوین. شان بە شانی گورگە بۆر لە قەدی شاخ دەهاڵێم، ئەوانیدیکە لە پشت سەرمانەوە دێن. زۆرم پێ خۆشە. دەبێ ڕۆژێک وەپێشیکەوم... بڵێی ئیمڕۆش ئەوی وەدەست کەوێ... گورگە بۆر... وێکڕا،وەک یەک دابەش دابەشی کات؟ دەک سەگی تێڕی!

* * *

نەمگوت... پێمنەگوتی تۆ ئەوەی گورگەمێش. هەر ئەمڕۆنا، لەدوێنێ و پێرێ وەنا، هەر لە هەوەڵەوە فێڵێک لە بن کڵاوت دابوو، لە پاشهەمووان دەهاتی. شانت لە شانی هەمووان دەسوو، کلکە سوتێت دەکرد،خۆت دەنواند؛ خۆت شیرین دەکرد؛ بۆ گورگە بۆر؟ لە شانی ئەوداهەنگاوت هەڵدێناوە، کەچی لە ناختدا کێ بڕکێت لەگەڵی بوو، ڕەقەتلەگەڵ دەکرد. بۆچی و لەسەر چی؟ نازانم! تەنانەت سەردەمای مناڵی ورۆژانی شنگ و کەنگر و ڕێواسیشم لە یادە، درەنگیش دەهاتی و لەدابەش کردنەکەش ناڕەزابووی. دابەشکردنی (هەمووان وێڕای یەک) بەدڵت نەبوو. پێت یاسا و نەریتی گورگە بۆر بوو. نانا، ئەمەویست وپێشنیاری هەموویان بوو. ئەویش وەک ئێمە. کەچی زیاتریشی حەول وتەقەلا ئەدا. ڕچەی بۆ دەشکاندین، کۆڵێکی قورستری هەڵدەگرت، قۆڵیباشتری

دەکێشا، کەچی هەروەک ئێمەی بەش دەگرت. بەڵام تۆ لـەمنـەریتـە نـاڕەزا و دڵمەند بووی گورگەمێش... بۆچی؟
* * *

خوا راستە و خۆشی لە راست دێ، راستی‌یەکتان بۆ دەدرکێـنم! باقـەسـتە سەریش بێت، دەبا خوێن بێ و سەر بەرێت! بەڵێ... راستوابوو... رقەی چی؟ بەر بەرەکانێم لەگەڵی بوو، لەم گشتە شاخ و داخچـوون و چـۆڵ پـەرسـتی‌یـە وەزگم دابوو، لەم نەریتی دابـەش کردنـەشوەڕەز بـووم. چمـا لـەوانی دیکـەم رادیبایە و بمزانیبایە بە قسەم دەکەن،یان ئەو شاخ و داخ چوونەم تێک ئەدا، یان ئەم دابەشکردنەم دەگۆڕی.ئەم شـاخ و داخ چوونـەم وەلا دەنـا. نـا، نـا لێیـانم رانەئەدی بە قسەم بکەن.دەبایە دەست راگرم. چاوەنواڕی رۆژی خۆی بووم، ئاخ ئەم شاخ و کێوگەڕان و هەرد و چۆڵ پێوانە منی کوشتبوو، دایکیشم ناڕەزابـوو! بابیشم،هەموو کەسێ، هەموو کەسێ.

لە لاق دەکەوتم، لە شان و پیل دەبووم، وزەم لانەدەما، بەڵام زۆرم لەخـۆم دەکرد! دیانم بەسەر جەرگما دەنا. دەبایە دەست و پـێم رابـێن، بـەهێـز و بـە توانابن. دەبوو لە گورگەبۆر نەمێنمەوە. چما وەپێشی کەوتایەم،جا ئەمجار مـن دەمزانی و ئەو! چما دەستم رۆیشتبایە، یان من دەبووم...یان ئـەو... ئـاخ ئـەم نەریت و دەورو دووکانە! دەیگۆڕم... دەیگۆڕم. دەساهەر چیا و کۆسار و هـەردو چۆڵ. لە ناخیشدا هەر وڕێنە: وزەتان بـێ وتاقـەت بێـنن، نـەکـەن دابمێـنن! راوەرن، راوەرن. بە هێز و توانابن. پێست وئێسکی من، لاق و شان و پیلی من، نەکەن، نەبەزن، وزەتان بێ، وزە.

ئاخ دەست و لاقی من بە هێزتر و تواناتربن، وەندە بە هێز و توانابن،تاکونـێ بتوانم دەروەستی بێم! بیخەمە ژێر، چۆکی بدەمە سەر سنگی،بەم پەنجانە بینە قاقای بگرم، ئەوک و ئەستۆی راگوشم، راگوشم...تاوەکوو بیبەزێـنم! لـە پـۆلی هاوەڵانی دەرپـەڕێـنم... هـۆپ هـۆپ تـۆ؟ ئـەوپیـاوە نی. ئـەم ئاکـارە لـە تـۆ ناوەشێتەوە. بێتوو هەزار هەزار وەندەش خۆتهەڵمسێنی و با لە خـۆت کـەی، شریخە شریخ بای زگ و کەپۆت بەتالکەی، تەنانەت چما جەرگ و سی و گەدە و ریخۆڵەشت بێتە دەرێ وگشت لەشت خوێناوی کەی، چیت لە دەست نایـە. تۆ ئەو کوڕەنی، ئەمهەڵمە لە تۆدا بەدی ناکەم. تۆ هەر بـۆ ئـەوە باشـی بێـی و

بچی، وڕێنەبکەی، شات و شووت و شاف و لاف لێ دەی، بەسەر خۆتدا هەڵبلێی.

هۆ و کوڕی باش لە جێیەک ئەم هاتەران و پاتەرانە هەڵڕێژەنەتناسن، نەک لە لای من. جا کەوایە دانیشە. لەسەر کورسی دوکانەکەتدانیشە. دۆشکچەکەشت بنێ ژێر خۆت، نەکا ژێرت سەرمای بێ. ئەمچۆرتکە و قەڵەم و کاغەزەش با هەر لەبەر دەستت بێ، نەکا حەواڵە وقەباڵەیەک لە بیر چێ و نەینووسی، تۆ ئاوا جوانتری گورگەمێش!

* * *

دوایین پارووەکان خێرا خێرا دەهاومە دەممەوە، ئەوەی ئاوی‌شۆرباو ماوەتەوە، بە تیلاکی سەرمەوەی دەنێم و هەڵی دەقوڕێنم.تەماشایەکی ئەم لاو ئەو لا دەکەم، نانێکی دیکەش دەهاومە باخەڵمەوە.بۆ جاری سێهەم و چوارەمیش لە کۆڵانەوە دەنگی فیکەکێشان دێت.

دەیناسمەوە، فیکەی خۆم، فیکە فیکی خۆیەتی. دەبێ بڕۆم، ئەگینادایکم پێ دەزانی و دەیکاتە خوێنی سیاوەش. تاقە ئیسکانێک چایی بەگەروومدا دەکەم و هەڵدەستمە پێ، دەرکی حەسارێ ئاوەڵایە، بە ماتەمات بەرەو دەرگا دەخزێم. دایکم لە حەوشە لیباسە شۆڕاوەکان بەتەنافداهەڵدەواسێ. هیلاک و ماندوو زاری داپچڕیوە. دیانێکی لە زاردانەماوە، گەرووی گەروو نیە، ئەشکەوتە. مارێکی سوور لەسەر لێویەوە تاقورووی پڕ کردووە. لەگەڵکوو چاوی پێمدەکەوێ، دەیکاتە بڵمە بڵم.لێی نابڕێتەوە. چەشنی بلوێرلێدانی مار – ئەفسوونی دایکم ودەنگەکەی – تاوێک لە دەرکی حەسار رادەوێستم، دەڵێی نەچمە دەرێ!بەڵام گورگە بۆر چ لێ بکەم. لە دەرکی ئاوەڵاوە چاوم لێ دادەگرێ و بەفیکە و ئاماژەی پەنجە و قامکەکانی بۆ دەرکەوتن هانم ئەدات. ناتوانمنەچم! دەنا لە پاشان چەرمەسەرێ ئەدرێم. چ کەردەن بم؟ بچم؟ نەچم؟دەنگی دایکم دەمهێنێتەوە خۆ: ناوێری؟ دەترسی؟ ئەی لەسەر نان‌خواردن نەت گوت چی دی لەگەڵیان ناکەوم؟ بڕیارت نەدا لە کۆڵ خۆتی‌کەیەوە؟ مەترسە، پڕی پێداکە، قورووی بگرە، ملی لە نێوان باسکدابگوشە، منیش دێمە یارمەتیت. هاوەڵانیش یارمەتیت ئەدەن. جوێنی‌دەیە، بەدار و بەرد لەسەر و گوێلاکی راکێشە. مەترسە، پیاوبە!

مووچڕکێک بە ئازای لەشمدا دێت، من؟ یانی ڕۆژی هاتووە؟ بڵێیدەروەستی بێم؟ ئەرێ بڵێی ئەمڕۆ و سبەی بۆ خۆی نەمرێ و بە دەرد ومەرگێک نەچێت؟ ئەی بۆچ دەڵێن سەگی هار چل ڕۆژ دەژی؟ دایم ودەرهەم بە شوێن نێچیر و ڕاو و ئەشکەوت و چیا و گورگ و بە شوێنڕاوی داڵ و بەرازەوەیە. بڵێی مارێک، هەژدیهایەک، ورچێک، بەرازێکزەفەری پێ نەبەن؟ ڕاوچی نیە، ڕاوچی ئەوەندە بەڕەڵا نیە، دەعبایبەڕەڵا زۆر زوو دەفەوتێ!

بانگم دەکا و چی دی خۆم بۆ ڕاناگیرێ. لەناکاو خۆم دەهاومەباوەشی کۆڵانەوە. کۆڵانی چۆڵ و هۆڵ و سارد و سڕ، بەڵام نەماوە،ڕۆیشتووە، چۆلەکە کوژ بە دەرەوە نیە.

بە کۆڵاندا شۆڕ دەبمەوە. دەچمە نێو شاری. خولێک بە شەقامدادەگەڕێم. پشیلە مێروو ڕمبازێنیانە. سەربان و کۆڵان دەکەن. لەجەمسەری چوار ڕێیانی کۆڵان، لە ڕووانگەمداقوت دەبێتەوە. وەکئەوەی دارت لەگەڵۆزی بڕی بێت. قیت و قوز دێتە پێشێ. بزەیەک لەسەرلێوەکانیەتی. ڕەنگە بە من پێبکەنی! ڕەنگە لەگەڵکوو بگاتە حاندم گەپمپێ بدا. بەڵام، نا نا. ئیدی دەرفەتی نادەم، ڕۆژی گەیشتووە، هەلی باشمبۆ ڕەخسیوە. لەگەڵکوو گەیشتە حاندم... ئەرێ، ئەرێ... لەگەڵکووگەیشتە حاندم، پڕ جوێنی دەکەم، کۆڵانی وەسەر دەگێڕم، ئابڕووی بۆناهێڵم.

لە درزی دەرگاکەوە چاوم لێتە. لەسەر کورسیەکەت هەڵدەسیتە سەرپێ. لە ژوورەکەدا دێی و دەچی. لە فیکرێکی دوور و درێژ دای.نێوچاوان و ڕوخسارت ڕەش و شین داگەڕاوە و، پەستا پەستا ئارەقەهەڵدەقوڵێ. بەرەو ئەو ژوورە دێی وا نێویت ناوە (ژوورە چکۆڵە)، هەیدۆشاو! لە لای تۆ چووکەیە. بۆ گەلحۆی وەک تۆ، ئەگینا ئەم ژوورەیاندەیان هێندە گەورەترە. جا خۆ تۆ ئەمە نازانی، هەر نافامی! بە هەر تکپەنجە پاڵ بە دەرگاوە دەنێی و دێیە ژوورێ. چاوەکانت هەڵدەگلۆفی.ڕەنگە ڕێشکە و پێشکە بکەن. دیسانەکەش هەڵیان دەگلۆفی. ئەمجارەوەک کوێرێکی زگ ماک دەست دەکوتی و بە ژووردا دەخولێیەوە. بەدەیان و سەدان، ڕێوی و سەگ و پشیلەت لەگەڵە. بۆیەش هاتوویەتە ئەمژوورەوە، دەتهەوێ لە ئاوێنەدا تەماشایەکی خۆت کەی. تەماشایەکیوردی ئەم هەموو سەگ و ورچ و ڕێوی و پشیلەیەش بکەی. بەسەریانکەیتەوە، پێت

خۆشە چاوێکیش بە سامانەکـەتـدا بخشـێنی. مجرێکـەتبکـەیتـەوە و بـڕێک گەڵاشینەکانت بلاوێنی و...

لە پڕ هەڵدەبەزیەوە. لە جێی خۆت رادەوەستی. چاوەکانتدەرپەڕیون و بـە مۆلەق وێستاون! چاوت بە خۆت و من کەوتووە. لە منوردبوویەتـەوە، زۆر بـە وردی لە من دەڕوانی. سەیرکە، جوان بڕوانە. بەروودا مەکـەوە. تاکونـێ دڵـت پێوەیە بڕوانە. کەمێک دەڕۆیە پێشتر. دەستدەبەی و گۆزەیەک لەسەر رەفحـە دادەگری. پاشە و پاش دەکشـێیەوە.لـەسـەر کورسـیەکـەت دادەنیشـی. ئـەوا گۆزەکەت نا بە تیلاکی سەرتەوە. وادیارە زۆر تینووی، دەبێ وابێ، چاوت، دڵت، ئازای بوون و نەبوونتتینووە. دەمی لێناکەیەوە. هەزار ئیشەڵڵا وەندە بخۆیـەوە تاکوو چەشنیکووپەی بێ سەر و بن بەلادا بێی و بتەقی. هەپروون بە هەپروون و تەفر وتوونابی. ئەوا چۆڕەت لـە گـۆزە بـڕی و ناتـە ئـەولاوە. چـڕ و چـەنـە و ردێنتخووساون. تنۆک تنـۆک و دڵـۆپ دڵـۆپ ئـاو بـەسـەر سـنگ و لاقـت وعەرزەکەدا دەبارێ. هەمیسان چاوە خوێن گرتووەکانت لە من بڕیوە.پێت وایـە منت کوشتووە! لەبەرچاوت هەزارەها کرم و مشک و مار لەتەرمی من بەربوون. چەندە حەز دەکەی وابایە. منت دیوە؟ گورگە بۆر،دوژمنە قەستە سەرەکەی تۆ. لەبەر دەمی خۆت دەڕوانی. لە نێوانلاقەکانت وردبوویەتەوە، لە تەرمەکەی من! گەرم داهاتووی، شایی لەدڵت دەگەڕێ. لە ناختدادەهۆڵ و زوڕنا لێدانە، دیڵـان گیراوە، رەشبەڵەکەکە گورگەمێش، رەشبەڵەک...

لەگەڵ پۆلێک کیژ و کوڕی لاو هەڵدەپەڕی. سەرچۆپی بۆ خۆتی.دۆی هەرە جوان لە دەستی تۆدایە. لەسەر تەرمی گورگە بۆر هەڵبەز ودابەزتە. کوشتووتە و رزگار بووی، ئۆخەیش، شایی و سەما و دۆ!دەنگت هەڵێناوە: قەت قەت ئەمەندە سەرخۆش و دڵخۆش نەبـووم! قـەتمەوەنـدە هـەسـتی رزگـاری و رەزامـەنـدی نەکردووە. گورگە بۆر دەیان وسەدانکەڕەتی دیکەش بتکوژم کەمـە، کـەمـە... هەرتۆ بووی هەزارەهاساڵـجەرگـت کۆڵـیمەوە. هـەنـاوت رەش کـردم. کونـە جەرگت کردبووم، ئاخ...ئۆخەیەش ئەوە منم لەسەر تەرمە بۆگەن و هـەپـروون هەپروونەکەتهەڵدەپەڕم؟

جێژنە، جێژنەمە. دەبا گۆزەیەکی دیکەش بە ئاوری دڵـمدا بپـرژێنم.دەبـێ لەمەش سـەرخۆشـتر بم. کـافری دەویـت بڕسـتی لـێ بـڕیبووم، ئـۆقرەی‌لـێ سەندبووم. دەک هەزار کەڕەت لە منت کەوێ کوڕی مەرد، پیاوی ئازا.دەسـت

خۆش بێ، دەرفەت و مۆڵەتیم نەدا. لەگەڵکوو لە جەمسەری کۆڵان دەرکەوت، بەڵێنم داو بڕیارم بەست بیکوژم. وەک قامک بەسەرپەلە پیتکەی دەمانچە دابنێی و بیتەقێنیتەوە، ئاوەها نەڕاندم: یان تۆ،یان من. دەتکوژم گورگە بۆر. خۆت بگرە بزانین خوا بە کێی ئەدات؟! جاخۆ دیارە، خودا بە منی داوە. دایکم، بابم، هاوەڵەکان، هەموو بڕیاریان‌داوە بێنە یارمەتیم. دوو شا لە وڵاتێدا ناحاوێنەوە. دەبێ هەر یەکمان‌بین، ئەویش من! دەسا خۆت بگرە. ئەم قامک و دەست و پەنجانەتان‌دیوە؟ هەر بەمانە ملیم گرت و گوشیم. وەندەم گوشی تاکوو چاو بەمۆلەق ویستا. ئەژنۆکانی تێکشکان و وەک سۆنکە هەویر بەسەرخۆیداچەماوە. بەسەر عەرزی کۆڵاندا پان بۆوە. بێ هەست و خوست‌تۆپی و نووزەی لێوە نەهات. تەنیاش نەبووم، دایک و باب و برا وهاوەڵەکانیش هاتنە یارمەتیم! بە هەموومان کوشتمان. تەنانەت‌کەوماریکیش هات ولە حاندی سەر دڵ و شادەماری ئەستۆی ڕاگەستی.گەستی و ژەهری دەیان و سەدان ساڵ بێزاری خۆی ڕشتە ناخ و جەرگ ودڵیەوە. لە پاشان کێشامە ئەم ژوورە. لێرەدا جەستەیم نایە سەر سەرم ووەک شوتی‌یەک بە عەرزمدا کوتا. لەت و کوت و پرژ و بڵاو بۆوە!تەنانەت لە پاش پرژ و بڵاوبوونەوەش، دوو سێ پێلەقەم پێداداو چەندتفم لێکرد. چیە؟ بۆ وام تەماشا دەکەن؟ بە خوێن مژم دادەنێن؟ لە لاتان‌زۆر پەست و بێبایەخم؟ ناهەقتان نیە! ئاخە خۆ ئێوە لە دەروونی مندانین و نازانن گورگە بۆر چەندەی گۆرپە پێ رەخساندووم؟ چەند ساڵ وعەیام کونە جەرگی کردبووم! هەزار جار پێم‌دەگوت: هاوەڵین، شەقام وکۆڵان و گەڕەک گەڕانمان پێکەوەیە. بەڵام شاخ و کۆسار و هەرد ومێشەڵانم مەبە. هانم مەدە، وازم لێبێنە... شەو و شەو نەخوونی و چۆڵ وکۆسار بڕینم لە وزەدا نیە. بینە قاقام بەردە! لە کۆڵم بەوە، تێدانیم،فججەم کرد. وازم لێبێنە... وازی لێنەهێنام. هەر بە دووی خۆیداملکێشی کردم. لە پێشەوە دەڕۆیشت، بێ وچان، بێ ماندووبوون.لووتی هەڵدێنا. کلکی دەنا سەر موغەرەی پشتی و بە غاردان و رمبازێن‌دەڕۆیشت. شەکەت دەبووم. من بەتەنێ نا، چوار پێنجێکمان وزەمان‌لانەدەما، لە شان و پیل و دەست و لاق دەبووین. سەرما زۆری بۆ دێناین،برسیەتی بڕستی لێ دەبڕیین. دەکەوتین و هەڵدەستاینەوە. کزەبا وشیری دەبان لاڕوومەت و تەوێڵ و لێوەکانمانی دادەبڕی. چڵم وفرمێسک لەسەر کولمەو چڕ و چەنەمانەوە بەرەو سنگ و بەرۆکمان‌شۆڕاوگەی دەبەست.

گوێچکەکان توێژێکیان لێ دەبۆوە. توێخیان فڕێئەدا، بەڵام ئەم مارژ بابە هەر دەڕوێی و دەڕۆیی. لەم شاخ بۆو شاخ، لەمدۆڵ بۆو دوند، لەم هەرد بۆ و چیا، ئێمەشی بە شوێن خۆیدا دەکێشا. ملکێش،
پەت کێش... دەیکێشاین.
* * *

ئەوا لەسەر کورسیەکەت هەستایە سەر پێ. گورگە مێش لە ژوورەکەدادێی و دەچی، راوێچکە دەکەی. لەم سەر بۆو سەر و هەمیسان... کەفهەڵدەخڕێنی. خۆت دەخۆیەوە. لێوە کرۆژەتە. هەمیسان دەستتکردۆتە بانگەشە: بەم پەنجانە، بەم دە قامکە و بەم دوو دەستە بینەقاقایم گرت. دەستم کرد بە مل گوشین و گەروو هەڵدڕینی. دای وباب وهاوەڵەکانیش هاتن. هەموو پێکەوە دەستمان دا دەستی یەک و کۆتاییمانبەکار هێنا. وەندی لێ داخداربووم، چارەکە سەعاتێک لە پاش تخێڵبوونەوەشی هەر بەم چەقۆیە، بە هۆ و تەورداسە، بەم تێخە کەوتبوومەگیانی. بست بە بستی لەشیم ئەنجنی، لەت و پەتم کرد. جوان سەیریکەن، ئەم هێڵە سوورە فیشقەی خوێنی گورگە بۆرە، بەم دیوارەوە ماوە.خوێن لە ئازای لەشی فیشقەی دەکرد و بە دەست و پەنجە و سەر وگوێلاکمدا دەپرژا. خوێن دڵۆپ دڵۆپ لە قامکەکانمەوە چۆڕاوگەیدەکرد. لە خۆشیانە شاگەشکە ببووم. لە خۆ ببوومەوە. لێوەکانمدەلستەوە. هەستی سەرکەوتوویيم دەکرد. هەستم کرد ئیدی گورگە بۆرلەسەر دنیا نەماوە. لە خۆشیانە سێ جار نەعرەتەم کێشا. یەک بە هێز وتوانای خۆم نەڕاندم و گوڕاندم! ئەمسا هەر بەم دەست و پەنجانە، بە هۆ وخەنجەرە شادەماریم هەڵدڕی. خوێن وەک فەوارە فیشقەی کرد. دەمم نابە شادەماریەوە. خوێنەکەم هەڵلووشی. هەڵلووشی... ئەوسا هەستامەسەر پێ. سێ چوار مستەکۆڵەی باشم بە سنگمدا کوتا. باوێشکێکیدوور و درێژم کێشا و لەسەر کورسیەکەم دانیشتم. دەمەویست کەولیکەم و کەوڵەکەی لەسەر کورسی و مێزەکەم راخەم. پێمخۆش بووگۆشتەکەی مسقال مسقال ببرژێنم و بیخۆم. ئاخ خوێنەکەی شەڕاب،کەوڵەکەی راخەر، گۆشتەکەی کەبابی شێو! ئەی ئێسکانەکانی چ لێبکەم؟ بۆچی دەبن؟ بیرم نایگەیەنێ! تۆ خوا ئێوە پێمبڵێن: بۆچدەمتانگرێ داوە؟ بۆچ متەقتان لێوە نایە؟ رەنگ بێ لایەنگری ئەوبن!چش، چش. حەوجێم پێتان نیە. ئێسکانەکانی دەکەم بە قەتحە و قاپیئەکس. کەڕڕاکەی سەریشی لە

نێو ئەم قاپەدا بە دیواری هۆڵەکەداهەڵدەواسم. با هەر لەبەر چـاوم بێـت و زوو زوو تفی لێ بکەم. دەباهەموو کەس بیبینێ و بزانن چ پـەنـدێکم پـێ داوە. چ پەندێک!

* * *

ئای دۆشاو! دەزانی بۆچ وا لەگەڵ من کردتە دوژمنایەتی؟ تـۆدەیشـاریەوە. بەڵام من وەبیرتی دێنمەوە. هەموو شتێکت وەبـیر دێنمـەوە،تـۆ هـەر خوێـڕی بووی، گورگە مێش! لە هەوەڵەوە تاکوو ئەمڕۆ خوێـڕیبـووی، وەک خـۆت. لـە گوێنی دایک و بابت، وەک بابە گەورە و هەمووکەست. دایم و دەرهەم مل کەچ و سەرشۆڕ وە شوێنمان دەکەوتی. چاوچنۆک و بە تەماح بووی. دەتهـەویسـت ئەوی دەستکەوتمان بو، هەر بۆتۆ بێت. لانی کەم زۆربەی بـۆ تۆبـێ، نسـحەتی دای و بابت بوو. هەر تۆبەتەنێ نا، چوار پێنجێکتان وابوون.

وە پێشتان دەکەوتم، شاخە و شاخ و هەڵدێر و هەڵدێر ڕچەم بۆدەشـکاندن، پێ و پێ بە شوێنمدا دەهاتن. کام دوند ئەستەم وکام هەڵدێرچەتوون بوو، بـۆم دەکردنە ڕێگایەکی ئاسـایی. بـە دوامـدا دەهـاتن و چـاوبـەسـەرتانـەوە بـوو. پارێزگاری و چاوەدێریم دەکردن. بەڵام تۆ... ئاخ تفـلە زاتـت، بـە قـەراخ هـەر گوندێکدا تێپەڕبایەین، گوێت بۆ هەمووسەگوەڕێک رایەڵ بوو... لە وەڕە و مڕەی سەگەل دەترسای و دڵت بەگۆرانیەکانیانەوە بوو. بە بیستنی سـەگـوەڕ کلکـت دەخزایە نێو گەڵۆزتەوە.بەڵام لە بیستنی گۆرانیەکانیان، دەمت دەکەوتـە سـەر ئاو! لە خۆشیانەدەتریقایەوە... ئاخ... ئەشکەوتی گەوهەر ئاخر پێکەوە بوونی من و تۆبوو. لە نێو ئەشکەوتەکەدا، حەوت هەشت کەس پێکەوە بە دەوری‌یـەکـەوە دانیشتبووین. تۆ و دووانی دیکە کلاتان گرتبـوو. سـێ چـوار ڕۆژبـوو لـە مـاڵ دەرکەوتبووین. چ دەسکەوتێکمان وەگیر نەکەوتبوو. پێمان‌شوورەیی بوو دەست بەتاڵ بگەڕێینەوە! چاوەنواڕی ئەوە بووین، بەفربارین بوەستێ و لێی کاتەوە ،ڕاو دابەستینەوە. ئێمە لە تەگبیر و ڕای‌خۆمانـدا بـووین و تـۆ؟... کـلات گرتبـوو، نەتدەزانی لەچی دەدوێین.نەتدەزانی چاوەکانی ئێمە بۆچی بوونەتە ئـەسـتێرە! بۆچی گۆنامان بۆتەخاشخاشکە سوورە؟ بۆچ دەنگمان بەرز و گڕ و گەرمە؟ ئاگات لە هیچ‌نەبوو. لە دەرکی ئەشکەوت قنگەڵفست خواردبوو. چاوت بڕیبووەدەرێ. لە بەفر و بارنـدو بـادەوە دەترسـای. بـادەوە جاروبـار بـڕێکی بـەفربـەرەو زاری

ئەشکەت دەهێنا. لە ترسان چاوەکانت دەقووچاند ومووچڕک بە گشت ئازات دا دەهات، رادەچڵەکای.

ئێمە لەو لاترەوە، لە قسە و باسی خۆماندا بووین، بەڵام من بە دزەدزە سیلای چاوێکم هەر لە تۆ بوو، زۆر لە دوور، لە نێوماڵانی دێیەکیدوورەوە دەنگی سەگوەڕ دەهات. گوێت بۆی شل کردبوو. لە ناختدادابووم. لە خۆت باشتر دەتناسم! دەمزانی لە بیری چی دای؟سەرانگوێلک و سەرپەین و پاڵ و نێو قەڵاخ. ورکە نان و ئێسک وپرووسکی بەرماوەی خاوەن ماڵ، لێوەکانت دەلستەوە. نێوزارت پڕ لەکەف بوو، کەفت هەڵدەخڕاند و خۆزیات بەو سەگانە دەبرد. ئاوڕێکتداوە بە تووڕەییەکی زۆرەوە. چاوەکانت دوو شیری ئاگرین! بۆ کوشتن وبڕینی من و داغ کردنی سەردڵ و هەناوم! هەمووی ئەم سەرما وسەخڵەت و بەفرە سووچ و تاوانی من بوو! چما من نەبایەم تۆچی وئێرەچی؟ ئەشکەوتی سارد و سڕ و گەمارۆی بەفر و سەرماو بادەوەیچی؟ قەڵاچۆی سبەی و دووسبەی چی؟!

دەسا بێتوو من نەبایەم و منت بفەوتاندایە، هەموو کارێکت راستدەهات. قاتی قەڵاخ و سەرانگوێلک و بەرماوێکیش بۆ تۆ نەبوو! لەسەرتەرمی کێ راوەستاوی وبە نووکی کەوشەکانت دەیلاوێنیەوە؟ تەرمی منیان هی خۆت؟ تەرمی کاممان؟ هی من؟ گەلحۆ، هەی دۆشاو! ئەوەکەلاکی تۆپیوی خۆتە لەسەر تەختی عەرزی هەپروون هەپروون بووە.تەنانەت ئەو ئێسک و پرووسک و کەڕاکە سەرەی وا بە دیواریهۆڵەکەوە بۆتە رەسمێک لە قەتحەیەکدا، یا خۆتی یان بابتە یان باپیرەگەورەتە. دەسا کەوایە ئەی بۆچ بە منی دادەنێی و بە منی دەردەبڕی؟ منئەوەتانێ لەسەر ترۆپکی ئەم کیوەی شانی ماڵی ئێوە ئۆقرەم گرتووە.ئەوە نیە خۆشم لەم بەرزاییەدا دێم و دەچم. گریمان کەڕەتی وایە بەراکردن و چەلی وایە بە راوێچکە. راوەکەی داوێنی ئەشکەوتی گەوهەردواین هەڵەی من بوو. بەستەڵەک و کڕێوە و لوورەی زریان، لەگەڵتاندابەستم. سەگ و رێوی و ورچم لە بیرە. هەمووتان کەوتنە لایەک و من وچەند هاوەڵ لەوبەر. جوان لەبەر چاومە، لەگەڵکوو ویستت جوابەجەنگەم بکەی، نەڕاندم بەسەرتدا... ئەوسا تێکچووی. رەنگت بەرۆوەنەما. قوڕ و قەپت کرد و بێ دەنگ، دۆش دامای! سبەی لە قەراغ هەوەڵگوندی سەرە رێگە بووینە دوو بەرە. ئێوە لاتان دایە نێو گوندەکە وئێمەش بەرەو شوێنێکی دوورتر وەڕێکەوتین. ئەم چەند

ڕۆژەی دوایی‌دەستکەوتێکمان نەبووبوو، پێمان شوورەیی بوو دەست بەتاڵ بەرەو ماڵبێینەوە. چەند ڕۆژ تێپەڕی، لە کۆڵانی ئێوەدا بە شوێن کارێکـەوە بـووم.لـە جەمسەری کۆڵانەکەتان تووشت بووم؛ گێژ گێژ دەڕۆیشتی و لەسێبەرەکەت مۆڕ ببوویتەوە. لەگەڵکوو گەیشتییە، حاندی من،بەرەنگاری سێبەرەکەی خۆت بووی و لە خۆڕا وەک شێتان کردتـە مشـتو مـڕ و جـوێن دان و گریـان وپاڕانـەوە و هەڕەشە و گوڕەشە! بەسەرعەرزەکەدا پان ببوویتەوە، وڕێنەت دەکرد و چەقـۆت هەڵدەسووڕاند.

چەقۆت لە عەرز و دار و بەرد و خاک و خۆڵ رادەکێشا. زۆر جارچەقۆ سەری دەکرد و بەرەو سنگ و بەرۆک و پەنجە و گوێلاکی خۆت‌دەخزا. دەست و پەنجە و قامکەکانت خوێناوی ببوون. هەستایە سەرپێ. کەفی زارو خوێنی جەسـتەت بە چۆڕاوگە دەتکایە عەرزی. سێچوار چەلان بـە دەوری خۆتـدا خولایـەوە، لـە پاشان خۆت بەماڵەکەتداکردەوە. گوێم لێ بوو لە حەسارێدا نووزە نووزت دەهات و هاتەران‌پاتەرانت دەگوت. لەوە دەچوو بـە دزیـەوە بـە بڵـمە بڵـم جـوێن بـە کەسێک‌بدەی!

هەموو ڕۆژێک تووشت دێم. بە پتەی قامک خـۆت دەتـەکـێنی، خێراخێـرا دەست بەسەر و فۆکل و سمێڵتدا دێـنی. جگـەرەیـەک بـە لالێوتـەوە، بـەدوو کەڵەکەی گاڵتە دەکەی! بە شەقام و کۆڵاندا دێی و بـزەی ڕەزامـەنـدی‌گشـت ڕوخسارتی داگرتووە. بەڵام هەر کا تووشی من دەبی یان چاوت‌بە هاوەڵەکـانی رابردووت دەکەوێ، تێک دەچی و سەر دادەخەی، یان‌ڕوو وەردەگێڕی.

بەرخم بەختیار بوون شەرمی پێ ناوێ. ئەوە نیە دایکـت نێـو چاوانـت‌مـاچ دەکا و شیریت حەڵاڵ دەکا! ئەوە نیە برا و باوک و باپیرانت پێت‌دەڵێن: ئافەرم، ئێستا پیاوی.

دەسا شەرمی چی دەکەی؟ ملت قیت کەوە، سەرت ڕاست ڕاگرە،چاوەکانت خۆمارکەوە، بە لار و لەنجە وەرەو برۆ، بەختیـاری بـەختیـار،...زۆر بـەختیـار و سەرکەوتوو!

* * *

بووک

لەم ژووره سارد و سڕەو، لـەم دیـوه تاریـک و ڕەش داگـەڕاوەدا، سـێمانگی ڕەبەقە بە جێ و بان کەوتووی. چت لە دەست نایە بێجگە لەوەی‌جار و بار بڵمە بڵمێکت لێ هەستێ: «ئاخ پیرە گەردوون، ئاخ، ئامان وەهەزار دەخیل لە مەکرت. چی بووم و چیم بەسەرهات؟ سەگی دەرکی‌خۆم پێم دەوەڕێ! دەک نـەمـەک گیرم بن! خـۆ شـەرم و حـەیـا ناکـەن و ڕوونایـانگرێ، چاویـان بـە نـانی مـن پشکووتووە، کەچی قسەی چۆنیش‌دەکەن! هەک تف لە ڕووتـان! سپڵـەی بـێ بەقا. دەک ڕووڕەشی دەرک ودیوانی خودابن. بڵێی لەم ناساخیە هەڵنەستمەوە؟ مەرج بێ لە کلکی‌ئەسپ و ئێسترتان بـەسـتم و بـەسـەر دارو بـەردی مـەزرادا بتانگێڕم وتەیاتوورتان پێ ساز کەم. ئاخ... ئەی هاوار دیسانەکەش نەڕە و گوڕە سازبوو! گەڕانەوە! خەیاڵ، خەیاڵ بۆچی پێم‌ناڵێی ئەم هات و هاوار و زەنازەنایە چیە؟ دە پێم‌بڵێ ئەم دارە تەرمە، کێی تێدایە، ئەوە سێ شەوورۆژی ڕەبەقە ئەم چوار زەلامە بەم دەرک و بانەیدا دێنن؟ خەیاڵ وەڵامم‌دەوە، پێت وایە مردووم؟ ئاخ مەگەم چاک نەبمەوە؟... هەموو لەشم‌شەلالی ئـارەقـەیـە خـەیـاڵ، بـۆنی ئارەقەی ترشاوی لەشم ڕۆژە ڕێیەک‌دەڕوات! ئاو گەرم کە و بمشۆرەوە خەیـاڵ. ئەمرۆ و سبەی ئاغادەگەڕێتەوە. سێ مانگی تەواوە نەیـدیتووم، دەزانم چـەنـدە تامەزرۆی‌دیدارمە! دەبێ لە چەپکی گوڵە بـاخ و ڕێحانـە بـۆن خۆشـتر و پـاک وخاوێن‌تر بم. ئاخ... خەیاڵ، خەیاڵ ئەوە دەنگی ئەسپە کوێتی‌ئەمیرخانـە. تـۆ گوێ هەڵخە، گوێ بگرە. حیلەی ئەسپە کوێت لـە پشـتچاڵـووکەکـانی باخـە چکۆڵەی خۆمانەوە دێ. چاوت بەم لاو ئەو لاوەبێت، من دەڕۆم. وشیار بە کەس پێنەزانێ، کەس بەسەردانەیە کچێ!ئەرێ خەیاڵ گوێت لێیە دەڵێم چی؟ لە ژێر لێوتەوە هەر پرتە و بۆڵەت‌دێ، بەڵام دەنگت ئەوەندە نزمە... ئەوەنـدە نزمـە... ئەوە دەڵێی چی؟»

بەرەو خەیاڵ وەرسووڕاوی، گوێچکەت بۆ بڵمە بڵمەکـەی ئـەو تیژکـردووە. خەیاڵ دێ و دەچێ و پرتە و بۆڵەیەتی. جار و بـار نـزم و بـڕێجار بڵـیند. ئـەوا دەنگی گەیشتە گوێت، لەگەڵ تۆیەتی: «ئاخ سەڵـیتەیسـووزمانی! چـەنـێکم پێخۆشە دەس بنێمە بینە قاقات و... قەت ئەو گشتەچەرمە سەریەی پێت داوم لە بیرم ناچێتەوە. چما لە بیرم چۆتەوەچەنێکت وەرهەم و زووخاو پێ هەڵێناوم؟ کەلاک! ئەوە خویی چێشتت‌بێ، بیخۆ دەی، دە هەڵی گرەوە، ئاغا؟! هەر دەبـێ پەلکەی سپی لە ماڵەباباندا بهۆنیەوە. تەشی بڕیسە دەی خانم! پەلکـەی سـپی بهۆنەوە دەی...ئاغا؟! دیتەوە! هەڵیگرەوە. لەسەر جێ و بانەکـەت کـەوتـووی، وەک‌تەرمی دایکی پۆڵازرەی دێو، قژە ئاڵـۆزاوو کـاڵ و کرچـەکـەت لـە سـنگ وبەرۆک و دەم و چاوت هاڵاوە. نیوژوورەکەت پڕ پڕە لە تاڵی هەڵـوەراویپرچـە رشکاویە بۆگەنەکەت. ئاخی من ئەوا لە بۆگـەن و پیسـایی خۆتـدادەڕزی. ئـاخ ئەگەر لە خۆفی خوا نەبایە، هەر ئەم پرچەی خۆتم دەکردەگوریس و لـە ملـتم داویشت و، دەمخنکاندی! بۆ وا لێم‌دەڕوانی؟ نازانی‌لەم چاوە شینانە و لەو سەر و تەرحە دەمەو مەرگەت دەترسم؟! تف لەم‌تەرحەت... شایکە ئـەم قـاچ و قولـە باریکانەی دەڵێی تیرۆکە.»

چاوت لێیە خەیاڵ چۆن دێ و دەچێ و چی دەڵێ! بەڵام بۆت‌ناچێتەوە سەر یەک! نازانی لەگەڵ کێیە و دژ بە کێیە؟ چاوت لێیە بەرەوزەنازەنای زەلامەکانی پشت پەنجەرەکە وەردەسووڕێ و دەنەڕێنێ: «ئەم‌دەرک و بانە بەردەن، هـۆو... لەگەڵ ئێوەمە، چۆلی کەن و بڕۆن ئەم پشت‌پەنجەرە و دەرک و بانـە بـەردەن. نایدا... نایدا... نایدا...! دە بڕۆن‌دەی!»

چاوەکانت بە مۆلەق وێستاون، گوێچکەکانت کپ بوون، داوایشەربـەیـەک ئاو دەکەی و دەیکەیە وڕێنەکردن: «بۆ کەس تاسەر بەقاتـنیـە، ئـاخ و ئامـان و دەخیل لە دەستت! دەڵێن نەهات باشە، بەڵام قۆرتی‌خەراپـە. بـە خـودای درۆ دەکات، لاقەکانم تیرۆک نین، روخساری من کاڵو کرچ نیە. ئاخ تاکوو جەحێڵ بووم... ئاخ پیری، ئای کەوتوویی ونەخۆشی چت بەسەر هێنام. دایکە لە کوێی بەو گوێچکانەت ببیسی چی‌دەڵێن بە کیژە نازارەکەت! بەو چاوانەت ببینی چی دەکەن بە ئازیز وخۆشەویستەکەت. ئاخ باوکە لە کوێی بە شەپێـک زگـی ئـەم دێڵە کرمانجەبدڕی. گوێتان لێیە چ دەڵێن و چ دەکەن بە جگەرگۆشەکەتـان؟ تف لەرووت خەیاڵ، دەک نەمەک گـیرم بی، ئـاخی مـن کلکـت لـێ بـڕۆی...

ئاخ...ئەرێ خەیاڵ ئەم خرمە خرم و زرمە زرمە دەنگی پێڵاوی کێیە؟ چیان‌دەوێ؟ ئەم دارە تەرمەی سەرشانی ئەم چوار زەلامە رەشپۆشە مەیتی‌کێی تێدایە؟! ئەوە بۆ پێم‌ناڵێی کێ مردووە؟ من؟ من؟ هەک زمانت بەبڕین چێ خەیاڵ، قەزا و بەڵای من لە تۆ کەوێ. رەببی مەرگت سەت‌ساڵ وەپێش مەرگی من کەوێ. بە کوێرایی چاوی تۆ ئەمڕۆ لە هەمووڕۆژێک باشترم. ئەمڕۆ زۆر چاکم! ئەمڕۆ و سبەی لەم ناساخیەهەڵدەستمەوە... جا ئەوسا من و تۆ دوو قسە دەکەین! پێت وایە گوێم لەم‌هەموو ورتە ورت و پرتە و بۆڵەیەت نیە؟! بۆ خۆت پێت‌وایە خەیاڵ،دەنا زۆر چاک گوێم لێیە. لەگەڵ منتە، ئەوە نیە، دەڵێی:

«بەجێ و بان کەوتووی خانم، ژوورەکەت بۆگەن بووە. تەرمە بۆگەن‌و رزیوەکەت دوو بەشی مردووە، بێ قەدر و قیمەت فڕێ دراوی. جومعەبە جومعەش کەس ناتشوا، چرو چاوت چڵک و چەپەڵی مانگێکی‌لێنیشتووە. جل و بەرگەکەت لە گەند و گوو و پیسی خۆتدا ماسڵەساوکردووە! سێ مانگی رەبەقە ئاغا تلیاکیەکەت بەجێی هێشتووی. تاکوونەمری ناگەڕێتەوە، گوێت لێیە خانم؟ ئاغا چاوەڕێیە بمری، جا ئەوسابێتەوە سەر مڵک و ماشەکەت. هەر بکۆخە و بڵێ چاردەی مانگە! ئەوباوکەت مرد کە بە تڕ گۆزەڵەی دەشکاند. هەر لێی بڕێسە! نەوەڵڵا قژ وپرچی سپی لە ماڵە باباندا بهۆنەوە، مەگەم هەر بووکی دایکت بی.خودای من ئاوات بەسەر دێنێ. لە بیرتە قژی منت لە پەنجەت دەهاڵاند،پڕ جنێوت دەکردم و ئازای گیانمت دەکردە گۆشتی کوتراو. ئەوە خودای‌منە ئاوای بەسەر هێناوی. دڵم بە چیت خۆش بێ؟ بە جنێوەکانت؟ بەوگشتە شەپ و تێهەڵدانە و، یان بەوەی لێت دەپاڕێمەوە و دەڵێم ئەم‌چوار بستە زەوی و زارەم بۆ بکە قەباڵە و قامکم بۆ پێوەنێ، با لە پاش تۆدەرم نەکەن و نەکەومە سواڵ! بەڵام نایکەی. دڵم بە چیت خۆش بێ. بەئاکارە جوانەکەت؟ تا کچ بووی تۆ کەیف و نەهەنگت دەکرد، دەبایە من‌کێشک بدێرم و شەو نەخوونی بکێشم. قەرەواشی و کارەکەری و شەپ وجنێوەکانیشت بەجێی خۆی.»

لێت دوور دەکەوێتەوە، چاوت بە دووی دا دەڕوا، گوێت لێیەدەیکاتە نەڕەو گوڕە: «لەگەڵ ئێوەمە هۆ» ئەم دەرک و بانە چۆل کەن. بەدەستەوەی نادا... نا... نا... هیچیان بە دەستەوە نادا. دە چۆلی کەن‌دەی.»

ئەم قسە تازەیەت پێخۆشە. پشوویەکت دێتەوە بەرو دەگەشێیەوە،هەمیسان دەکەویە جیهانێکی دیکەوە: «ئاخ ئەمیر قەت لە یادم ناچی،چۆن بووی و چت

لێ هات؟ دنیای بێ بەقا و بە شەری سپڵە وەفایان بۆکەس نیە. لە بیرمە شایی «گەلە»ی خوشکم بوو. باوکە پێی شوورەیی بووبۆکچ بە شوودان شایی بگێڕێ. جەحێڵ بە دزی باوکەوە چووبووینە نێوهۆڵە مەڕ و سەما ودیلان و هەڵپەڕکێمان دەکرد. ئاخ لەو گشتە تەڕ پۆشەو لەو هەموو جل و بەرگە زەرد و سوور و رەنگاو رەنگە؟! جەحێڵئەوەندەیان عەتر لە خۆ دابوو، هۆڵ وەک کۆشکی شا لە دوورەوە بۆنیعەتر و گوڵاوی لێ دەهات. لە قاوەڵتوونەوە تا لای نیوەڕۆ گەڕی دیلانمبەر نەدابوو، یەک بە یەک لە دەست هەموو جەحێڵەکاندا هەڵپەڕی بووم.لای نیوەڕۆ ئەمیرخان خۆی بە هۆڵدا کرد. هەموو بەرەو پیری چوون. بەحاڵ جوابی سڵاوی دانەوە. چاوێکی بە گەڕی دیلاندا گێڕاو یەکڕاستبەرەو من هات. هاتە دەستمەوە، دەستی گوشیم. هاتم شایی بەردەم وبڕۆم، دەستی بەرنەدام، دەستمی توند گوشی و سەری نا بە گوێمەوە:«ناتوانی لە دەستم دەرباز بی، خاسەکەوی دەرک و بانی ئێوە هەرنێچیری بازی دیوەخانی ئێمە بووە!» شانی لە شانم توند کرد و بەسەرقامبێژ دا گوڕاندی: «هەواکەت گرژتر کە کوڕە!» دوو سێ کەڕەتبەگوێمی دا چپاند: «لە ماڵ خەوتناندا دێمە ژووانت! یان ژوورەکەتچۆڵ کە هەر خۆت بی، یان جێ ژوانێکی دیکە دانێ!» چم نەگوت.شەوێ تازە چاوم چووبووە خەو، لەبەر هەیوانەکەوە لە جامی پەنجەرەیکوتا. روومەتی خۆم رنی. پاڵی بە پەنجەرەوە ناو، هاتە ژوور. هەر ئەمخەیاڵە دڵە پشیلە سپڵە و بێ بەقایە، سێ چوار ساڵی رەبەق کێشکیکێشاین. دەیهێنا ژوورێ و بە ڕێی دەکرد. شەو و رۆژ بە قوربان وسەدەقەم دەبوو! لە دەوری سەرم دەگەڕا. بە شەوگاری بەهار و هاوینیشلە شیرینی خەودا دەست و پەنجەی دەگوشیم: «خانم! خانم! هەستەگوێ بگرە! تۆ گوێ بگرە!»

دەنگی رمبازێنی ئەسپ دەهات. دەمناسیەوە، رەوتی ئەسپە کوێتیئەمیرخان لە خوناوکەی بارانیش خۆشتر بوو. سێ چوار کەڕەت دەهاتو دەچوو. لە پاشان بێ دەنگی وڵاتی دادەگرت. پشت بەستی پەنجەرەمدەترازاند. زۆری پێ نەدەچوو ئەمیرخان خۆی بە ژووردا دەکرد. ئیدیدەبایە خەیاڵ کێشکی گرتبایە، ئاگادار بایە. چەندە خۆش بوو حیلکەحیلک و تریقانەوە. رەوتی چوار ناڵی ئەسپە کوێت. خرمە خرمیخۆناوکە باران... ئاخ...» لە جامی پەنجەرەکە دەڕوانی، چاوەکانتسپیایییان تێدەزێ. بە خۆف و خورپەیەکی زۆرەوە هەمیسان

دەیکەیەبڵمە بڵم: «خەیاڵ، خەیاڵ! دیسانەکە هاتنەوە. چـوار زەلامـی سـەر و چاوداپۆشراو، چەکمەی رەشی زەلام لە پێ، سەر تا پا رەشپۆش - تەنانەتسەر کڵاوەکانیشیان رەشە - دارەتەرمەکەیان هەروا لەسەر شانە. لەحاندی مندا دارە تەرم سێ جار دەنێنە سەر شان، دایدەنێنە عەرز ودیسانەکە دەیخـەنـەوە سـەر شانیان. حەشیمەتێکی زۆریان بە شوێنەوەیە.ئەوانیش هەموو رەش لەبەرن، بـە کۆڕ بالۆرە لێدەدەن و «ئەی ڕۆ، ئەیڕۆ»یانە، چرکە ساتێک لەبەر چاوم ون بوون و ئەوا دیسان دێنەوە بەرپەنجەرەکە. هەموو لە من دەڕوانن، چاویان لـە دەمـی منە. گوێم لێیانە:«دەڵێی چی؟ بۆ نایـدەی؟ ئیـزن بـدە... قـامکی پێـوەنـێ... قاقەز... مۆر.دەنا دەتبەین و دەتنێژین... دەڵێێ چی؟ یەک بە خۆم دەقیژێنم: «بڕۆن،بڕۆن بینێژن! بەمن چی؟ ئەم مـەیتـە چـی منـە؟ خـۆ دایـک و بـاوکی من‌بیست سی سـاڵ لـەمـەو بـەر مـردوون. خوشـک و بـرای مـن لـەم وڵـاتە نین.هەموو بە شوێن ژین و چارەنووسی خۆیاندا لەم وڵاتە رۆیشتوون. خۆئاغاش سێ مانگی رەبەقە بێ ماڵاوایی و خوداحافزی رۆیشتووە. دەیجائەم تـەرم و دارە تەرمە بە من چی؟ ئەی چیتان لە من دەوێ؟ چی؟...خەیاڵ، خەیاڵ... دەریان کە، بڕۆن، بڕۆن واز بێنن... بڕۆن... ئارەقەکوشتوومی خەیاڵ. ئۆف لـەم دەریـا ئارەقەی گەرمەیاوی ئەم لەشە ناسـاخو نـەخۆشـە، وەی لـە بـۆ دڕنی چڵـک و چەپەڵی ئەم جل و بەرگانە. خەیاڵئاوگەرم کە بمشۆ... ئـاو... ئـاو... تینوومـە خەیاڵ... ئاورم گرت...شەربەیەکم ئاو دەیـە. کـەمـێ دەسـت و لاقـم فێنـک کەوە... ئاو... گڕم گرت،خنکام... خ... ن.... ک..ا.م.»

دەکەویە کەف هەڵخڕاندن و لێوە لەرە. چاوەکانت دەردەپەڕن و دەم ولێوت خوار و خێچ دەبن. پشووت سوار دەبـێ و زگـت زوو زوو بـەرز و نـزمدەبـێ... کەف... کەف... چاوەکانت دەخولێنەوە. بڕێک بڵمە بڵـم دەکـەیو دەکـەویـە وڕێنە کردن.

«ئەمیر گیان کەی دەمخوازی؟ چۆن؟ پێمدەڵێی خـوازبینی چـی؟ ئـایلـە خەیاڵ پڵاوی من! ئای لە بەقای پیاو! رۆیشتی و ئیدی ببڕای ببڕچاوم بە چاوت بکەوێ. هەی لە بەقای پیـاو!... لـە پـاش دوو سـاڵ هـەوالـمبـۆ هـات دێڵـە حەجەمێکی حەکەدارت مارە کردووە. دەک خـودا گـیرمبی... خـودا گیریـش بووی. حەجەمە فێرەتلیاکی کردی و لە پەڕ و پۆبوویەوە. زەوی و ملک و ماشت فرۆشت و دات بە تلیاک، قەڵاو نێو ماڵتفرۆشت و دات بە تڵیاک. دەسا کە لـە

پەڕ و پۆ بوویەوە، حەجەمە بە جێیهێشتی و ڕۆیشت. ئـاخی مـن لـە دەرک و دیوانی خودا، خوداگیری منیکردی و سەری جوانە مەرگیت ناوە. سێ ساڵ بەر لە ژن هێنان و کۆچکردنی کاکەم بۆشار بوو... گـەلـەش ڕۆیـی... گـەلـەڕۆ... گەلەڕۆ... کاکەمڕۆیی... کاکەڕۆ... کاکەڕۆ...»

خەیاڵ دێت و کاسەیەک ئاوت بە دەمەوە دەنێ. ئاوەکەت باش بۆنـاخورێ. زۆربەی بە دەم و لێوتدا چۆڕاوگە دەکا و بە سنگ و بەرۆکتـدادەڕژێ. بـە زبـان لێوەکانت دەلێسیەوە، سەر دەنێیەوە سەر سەرینەکـەت.مـەنـگ و بـێ دەنـگ. ڕەنگ بێ لە زەریای بیرەوەریەکی کۆن ودوور دابینبخۆیەوە، یان وەک ئـاوێکی وێستاو پەنگ بخۆیەوە، دەچیەوەنەوزەوە... ڕادەپەڕی... دەکەویەوە وەنـەوز... ڕادەپەڕی... وا دیارەئێستاکە لە خەیاڵ پڵاوێکی خۆشدای، بە وڕێنەکەتدا لـەوە دەچێ:

«ئەرێ خەیاڵ دەنگی تورومبیل نایە؟ تـۆ سـەرێـک بکێشـە دەرێ،دەڵـێی دەنگی سیگناڵی ماشێنەکەی میرزایە! بڕۆ پێی بڵێ شەوێچاوەڕوانم... ئاخ میرزا چەندەم خۆش دەویی! سیگناڵی ماشێنەکەتچەندە خۆشە! ماشێنەکەت چەندە جوانە!... ئاخ... هەوەڵ جار ئەوکچەتیوە مەڕدۆشە دای بە گوێمدا: «کچێ خانم هێندە جوانی کە...ماشێنەکەی ئەوەندە جوانە، سیگناڵەکەی ئەوەندە خۆشە... کچێ خانمتاکوو کچەتیو، مچەتیوی نێو دێ نەیان ڕفاندووە، خۆیەکـی نیشـان دە،شانێکی لە شان دە... جا چەندە جوانچاکە؟ چەندە خوێن شیرینە؟!ئەوەندە دەوڵەمەندە نەبێتەوە. سـێ دانـگ زەوی و زار و باخـات و ملـک وماشـەکـەی ئاغایانی بە پووڵی نەغد کڕیوە. مـیرزای جوانچـاک... خـوێنشـیرین... ئـەی قەڵاکەی نێو شارتان؟ قـەڵـای چـی! کۆشـک و تـەلاری شـابو. بانگێشـتنیان کردبووین. قەرار و بڕیار بۆ شەوی جومعە. سێ ڕۆژ وشەو بەر لە جومعە، ژنان و کچانی ماڵی ئێمە خۆیان ساز دەکرد.حەمامیان دەکرد؛ جل و بەرگیان لـەبـەر دەکرد؛ لە ئاوێنەدا لە خۆیاندەڕوانی؛ جل وبەرگیان دەگۆڕی و هـەمیسـان لـە ئاوێنەدا دەیانڕوانییەخۆیان! ئەم کراسە نا، ئەو کراسە. ئـەم کـەوشـە نـا، ئـەو کەوشە. دەیانگوتدەچینە شار، دەعواتی ماڵی تاجر باشی باوکی میرزاین. باوکە دەڵێشەددادن! دەبێ ئیرادمان لێ نەگـرن... ئـاخ مـیرزا دەورەی ئـەویـنداری ودڵداری تۆم چەندە خۆش بوو. چەندە خۆش بوو... چەنـدە... خـو...ش.ئـاخ باوکە ڕەببی هەر شەوەی قەبرێک بناسی، لەگەڵکوو هاتنەخوازبێنی!... وەی...

وەی... وەی لەو شەوە! باوکە چی کرد؟ چی کرد؟چیکرد؟ باوکە یەک بە خۆی دەینەڕاند:

«سوالکەری سیرمەخۆر، کچم لێدەخوازن! لە بیریان چۆتەوە کێن وکوڕی کێن! خۆیان لێ گۆڕدراوە، نەفام، کرمانج! کەوش و کڵاش نابن بەیۆڵداش! چەرچی و سوالکەری سیرمەخۆری شار...» ئەرێ خەیاڵ ئەوشەوە باوکە مەست نەبوو؟ ئارەق و شەرابی نەخواردبوو. ئەی بۆ وایدەگوڕاند؟ هەموو شووشەکان دەلەرانەوە!... دەرگا و پەنجەرە دەکرانەوە،شەق پێکدادەدرانەوە. دەرگا و پەنجەرە شەقەشەق پێکدادەدران،دەلەرانەوە... باوکە دەهات و دەچوو. دەینەڕاند و دەیگوڕاند. شووشەیدەشکاند و دەرک و پەنجەرەی پێکدادەدا. ئەم دەرکەمان دادەخست،ئەوی دیکە پێکدادەدرا. ئەم پەنجەرەمان دەبەست، خرمەیشووشەشکانی ئەوی دیکە هەڵدەستا. شەقە شەقی پێکدادانی دەرگا وخرمە خرمی دارڕژانی شووشە شکاو رۆژە رێیەک دەڕۆیی. جنێودان ونەڕە و گوڕەی باوکە قەڵاو نێو دێی پڕ کردبوو: «چەرچی سیرمەخۆر!قسەی دەمیان نافامن، نازانن هاوشانی کێن و کچ لە کێ بخوازن! رۆڵەکەو لەگەڵ کەو، قەل لەگەڵ قەل. جارێکی دیکە شەکری وا بشکێنن،پشیلەتان لە دەرپێ دەهاوم... ئەرێ خەیاڵ تۆ خودا باوکە مەست نەبوو؟ناوەڵڵا، نەشە بوو، نەشە. نەشەی تلیاک. تلیاک ماڵ کاولی کردین. زەویفرۆشرا و درا بە تلیاک. باخ لە بری تلیاکدا رۆیی. ملک و ماش وئاغایانەی خەڵکی نێو دێ درا بە پول و پارە بۆ تلیاک، تاکوو وای لێهاتکوندەبوو لەسەر دیوار و سەربانمان مەزلی گرت. دەک باوکە گۆڕەکەتپڕ لە مار و مێروو بێ، چۆن منت لە ماڵە باباندا پیر کرد! چۆن بە کەستنەدام تا لە ماڵە باباندا پرچ و پەلکەی سپیم هۆندەوە و لە ماڵە بابانـدا هەربووکی دایکم مامەوە... ئاخ....»

چاوت لێیە خەیاڵ بزەی لەسەر لیوە! لە دڵیدا گاڵتەت پێدەکا، ئەوادەمی کردەوە:

«تەشی هەڵسووڕێنە خانم! تەشی بادە و بەن بڕێسە. وانەکەی شێتدەبی! دەنا خەیاڵ پڵاو بکە. خەیاڵ پڵاو زۆر خۆشە!!! خانمی قەڵایئەمیرخان! بووکی تاجر باشی شارنشین، خاتوونی کۆشک و تەلاریبلوور! هۆدەی ئاوێنە بەند، حەمامی کاشی و ئاوێنە! پف...» جەرگتژان دەکا، ئێشی ئەم تەوس و توانجە

سەر دڵ و بن دڵ و ناختدەئاخنێ. نەشتەری ئەم تەشەرانە چزە لـە هـەنـاوت هەڵدەستێنێ:

«ئاخ پیری، ئاخ... تاڵە سپیەکانی پرچت دەرکێشە و حەوای دە!رۆژێ پتـر لە سەعاتێک دەچوومە بەر ئاوێنە، پرچم پـەخـش و پـەرێشـاندەکـرد و تاڵـە سپیەکانم هەڵدەکێشا! بە سەد بڕ و بیانوو سەرێکی نێو دێمدەدا و خۆم بەم ماڵ و ئەو ماڵدا دەکرد. ئاخ... خۆم بۆ کێ نەڕازانـدەوە؟!خـۆم پێشـان کامـە کـوڕە رەعیەت نەدا؟ نەبوومە مشتەری کێ؟ بەڵام کەسهاوشانی باوکە نەبوو!! کچـی بە کەس نەدا. بووکی دایکم مامەوە، هەر لەماڵە باباندا پرچی سـپیم هۆنـدەوە. تاکوو دایکەش مرد. لە دەست باوکەفجەجەی کرد. لە دەست تلیـاک کێشـان و ملک و ماش فرۆشتنی باوکەدیقی کرد! وەرهەمی هەڵێنا. ئەرێ خەیاڵ لە پاش مردنی دایکە، باوکمچەند ساڵ ژیا؟ زۆری نەکێشا، نا؟! نا... نا، سێ چوار سـاڵ پتر لە دوایدایکە نەژیا. هەرکا گەسکی لە ملک و ماش و مـاڵ و سـامان دا و، بێجگەلە پشیلە، چوار پێ لە قەڵـادا نـەمـا، باوکـەش سـەری نـاوە. ئـەی لـەم قەڵازەلام و لاڕووخاوەدا کێ ماوە؟ بە رۆژ دا هەر خۆم و خـەیـاڵ و قـەرەواش و نۆکەرێک و بە شەودا هەر تاقە خۆم و خەیاڵ. خـەیـاڵ! لـە بیرتـە هـەراتلـێ دەکردم: «لەم قەڵا زەلامەدا تەنیای خانم، خۆت بە شتێکەوەبخافڵێنە، ئـەگینـا شێت دەبین خانم! با پیاوێک بخوازین و بیهێنینە سەرماڵێ! ئەم قەڵایە پیاوی گەرەکە، دەنا رەش و رووت ئەم چوار ربەگەنمەشکارتەیەشمان پێ رەوا نابینن. هەر بینا شەوێک هەڵیان کوتایە سەرمانو لە پاش... تاڵانیشیان کردین. دەنگی تۆ بوو خەیاڵ! وەک کوندە بوو،بوو.. بـوو بـوو بـووت دەکـرد، دەنگـت، دەنگـی دەدایەوە، قەڵایەکی زەلام ولاڕووخاو و من و تـۆ و هـەزار هـەودا بـیرەوەری... سەرسەراو کاریدۆڕیدوور و درێـژ و تاریـک و شـێدار. کونـدەبـوو بـێ دەنگـی دەشکاند. بەڵامزیاتر خۆف و بێ دەنگی بوو! جارجاریش سرتە و چپـەی ئـەتـۆ ووڕێنەکانت... بوو... بوو! سەرم دەخورێ خەیاڵ، دە وەرە با سـەرییـەکتـری بدۆزین! تەشی رستن شەکەتی کردووم! وەرە تەون بنێینەوە،وەرە لە نەخش و نگار و رەنگ و گوڵ و تان و پۆی ئەم تەونەدا وێنەیخۆمان رەسم کەین. ئەرێ خەیاڵ ئەوە بۆ ورتەت لێوە نایـە؟ بـۆ وادەکـەی؟ بـۆ وات لـێ هـاتووە. بـۆچی ددانەکانت لە گۆشت و پێست وئێسکی من تیژ کردووە؟ بۆچی وەک لەمەو بەر نەماوی؟ چاوەڕوان وئاواتەخوازی مردنی منی؟! بۆ؟...ها؟...»

دێیەوە خۆ. حەشـیمەت بـەر دەرک و پـەنجـەرە بـەر نـادەن. زەنـا زەنـاو ڕاوتەگبیرە! هەرای خەیاڵ دەکـەی: «خـەیـاڵ ئـەم حـەشـاماتە دەنـگ دەبـا بڕۆن،جوابیـان کـە!... نـا... نـا... لـەم خـەڵـکە خـۆف دەکـەم. لـەم جـل و بەرگـرەشانە... لەم چوار زەلامە... لـەم تـەرم و دارە تـەرمـە خـۆف دەکـەم! ئەرێخەیاڵ ئاغا نەهاتۆتەوە؟ لە دڵم چەقیوە ئەمڕۆ دێتەوە! ئاخ سپڵەی بێبەقا، لە هەمووان بێ شەرت و بەقاتر بوو... خەیاڵ لە بیرتە مەلاو کوێخاو پیاو ماقووڵـی نێو دێی هێنابوو... لە خوارەوەی دیوەخان، لە لایدەرگاکە دانیشتبوو... چەندە پاڕایەوە؟ چەندە خۆی شیرین کرد؟...»

پێی دەگوتی: «هەر ئاوا جوان و جەحێڵ نابی خانم... با ببمە چەتریسەر و دار عەسای دەستت، ئەم قەڵایە پیاوی دەوێ بیپارێزێ! سەررووت و دەم رووت نەفامی دەکەن! تەماحی پووڵ و ماڵ و زەوی و جێجووت دەیانگرێ. مـن لـەم ماڵەدا بم، کێ غیرەت دەکا بە دەرکتدابکۆخێ؟» بەم زمانە لووسـە، بـەم کلکـە سووتێیە مارەی کردی و هاتە سەرماڵ! کەچی لەگەڵـکوو نـەخـۆش کـەوتی و دوکتۆران جوابیان کردی، بێخودا حافزی دەرباز بوو! دیسانەکـەش کـەوتیـەوە بۆڵەبۆل: «پێی وایەدەمرم و هەڵناستمەوە، خۆی لە مردنی من و دەسـتداگرتن بەسەر ئەمملک و ماشەدا خۆش کردووە. بۆ خۆی پێی وایە... بەم دەرک و بانە دابێتەوە سەگی پێوە دەنێم. سەگی تێبەردەدەم. پشیلەی لە ... ئاخگـەرمامـە، وەی ئاورم گرت. تینوومە خەیاڵ... چۆڕێکم ئاو دەیەخەیاڵ... ئاخ بۆ چۆڕێـک ئاو... ئاخ...»

چاوت ڕێشکە و پێشکە دەکات. نێو مۆخت وەک شانەی هەنگ ویـزەویـزی دێ! چاوت لێیە چوار زەلامە ڕەش لەبەر و حەشاماتەکـە لـەدەرگاکـەوە دێنـە ژووری. مەترسی ناخت دەئاخنێ و دەقیژێنی: بەریانبگرە خەیاڵ! لـەم ژوورەو لەم دەرک و بانە دەریانکە و دووریان خەرەوە!شایکە ئـەوە خـۆ ڕەعیـەتـە بـێ ئەمەکەکانی خۆمانن، ئاشا... چەندە سپڵە وبێ ئەمەکن. بەم ناساخیە دەورەیان داوم و داوای زەوی و قەباڵەی زەویملێدەکەن. قاقـەزیـان نووسـیوە، دەیانـەوێ قامکی پێوە نیم... شا..شایکە...ئاشا... چەنـدە تـووڕە و چـەنـدە شـڕ و دڕن. چەندە ناشیرین وناحەزن! خەیاڵ دەریان کە... دەریان کە... نایـدەم... نـا... نا... نا...»

یەک بە خۆت هاوار دەکەی و، لەسەر و گوێلاکی خۆت بەردەبی! قژ وپرچ و روومەتی خۆت دەڕنی، دەگری و دەبارێنی و هاوار دەکەی. وەندەخۆت دەڕنی و هاوار دەکەی تاکوو لەسەر خۆ دەچی. لەم بێ خودی ولەسەر خۆچوونەشدا هەر غڵدە غڵد و وڕێنە کردنتە: «ئەرێ خەیاڵ! خۆبڕیار بوو ئیدی خوری نەڕێسین، ئەی ئەم خوریە چیە؟ بۆچی تەواوبوونی نیە؟! هەموو قامکەکانم هەڵوەرین... کەچی خوری رستن تەواوبوونی نیە!»

هەست دەکەی خەیاڵ پێت دەڵێ: «بیرێسە خانم، بیرێسە! بۆنایرێسی؟ نایرێسی! چ دەکەی و کارت چیە؟! لەم قەڵا زەلام ولاڕووخاوەدا بێکار و تەنیای. خۆت بە شتێکەوە نەخافڵێنی شێتیش‌دەبی. لە بێ کاری و خەیاڵاتدا لە کەللەت دەدا و دەدەیتە شاخ و کێو!تەشی بڕێسە، تەون بکە، پرچ و پەلکەی سپی لە ماڵە باباندا بهۆنەوە...

دیسانیش خۆت دەیکەیە بڵمە بڵم و غڵدە غڵد: «راست دەکەی... بەقسەت دەکەم... بەڵام تینوومە... ئاو... ئاو خەیاڵ... ئەمیرخان ئەوەتۆی؟ ئەی ئەم چەند ساڵە... لە کوێ بووی؟... لە کوێ بووی؟...شایکە... ئاشا! خۆ ئەوە ئاغایە! ئاغا...؟ هاتیەوە؟... نەمگوت... ئەمڕۆدێتەوە!! بڕۆ... زەویت دەوێ... قەباڵە؟... قاقەز؟...قامک؟... بڕۆ...نایدەم... نایدەم... بەمن چی قۆپی و مەرتەتان نیە... زەوی خۆم...کاغەز... خەیاڵە... نادەم، نا... نا... نە بە ئێوە نە بە خەیاڵ... بە کەس، بەکەس! خەیاڵیش داوای دەکا... هەڵیپێچاوە... نا... یدە... م... نا...نا...»

سەرت بە لادا دێ، بە لادا دەکەوی... نە پشوو، نە هەناسە، چاو بەمۆڵەق و ئاواڵە، دەم کراوە، بێ دەنگ، تەواو بووی خانم، تەواو بووی،بێ ئەوەی کەس لە بن سەرت بێ، بێ ئەوەی دەم و چاوت وێک بێننەوەو بی بەستن. مەگەر لە مەولا بحەسێیەوە!

* * *

خاسەکەو

خێوەتی شەو نزم و نەوی، بە ڕەشایی مێژوویی خۆیەوە، بێمانگ، بێئەستێرە، بێ هاموشۆی شنە بایەک. لە نێو قەڵایەکدا کۆن و لاڕووخاو، بەدەیان ژوورەوە. لـە یەکێ لە ژوورەکانیدا کابرایەکی بێ حەجمین دێ ودەچێ و لێوە کرۆژەیەتی. لە حەساری قەڵادا دارچنارێکی بەرز و ئیشکو بە قەد چنارەوە کـەوێـک لـە نێـو ڕکەیەکدا. کابرا بە قەڵافەت زەبەڵاح وتێکسمڕاو، بە ڕەنـگ و روخسـار سـوور و سپی و بە ئاکار و کردەوە تووڕە وتۆسن ورەزا گران. تووڕەیـی و تۆسـنی ئاواڵـە دوانەیەتی و شانازی پێوەدەکات! پێی وایە ئەم خـوو و خـدەیـە زۆر پـەسـند و بەجێیە. کابرا بە دەم وچاوی مڕ و مۆچەوە، بەرزە دەماخ و دار لە گەڵۆز بـڕدراو دێ و دەڕوا.سمێڵی دەجوێ و بای دەدا و بەرەو ژوور قیتیان دەکاتـەوە. خێـرا خێراتف دەهاوێتە سەر عەرز. چوارەندەوری خـۆی خووسـاندووە و،ژوورەکـەی تفەساو کردووە. تفەنگی «یوزی» بە دەستەوە، ئۆقرە وحـەجمـینی لـە لا نیـە. کورد گوتەنی: «دەڵێی جیوەی تێکراوە» بێ وچاندێ و دەچێ و بێ پشـوودان لە هام و شۆ دایە. ساتێ لە نێو ژوور و کاتێلەسەربان، جار و بار بە حەساردا هات و چـۆ دەکـات و زوو زوو خـۆ بـەژووردا دەکاتـەوە، بـەڵـام ژوور چ ژوورێـک؟ دیوارەکانی ڕەش ولاڕووخاوە، ڕەشایی دووکەڵ و قورم و دوودە. قورمێکی چەور و چڵێکساپیتکی ژووری رازاندۆتـەوە، بـە تایبـەت بـە یارمـەتی جالجاڵـووکە وجۆڵاتەنە. بە دەیان و سەدان هەنگ و پەپوولەی قەتیسی تاڵەکان. ئەواکابرا بۆ ساتێ لە ژووردا ئۆقرەی گرت. لە قۆرییەکی ڕەشەوە چایـەکـیڕەشـتر دەکاتـە ئیسکانەوە. چایی هەر بە گەرمی بە گەروویدا دەکا و، یەکبین هەڵیدەلووشێ. لەسەر کورسییەکی شڕ و شکاو دانیشتووە. لـەپـەنجـەرەی ژوورەوە چـاوی لـە حەسار بڕیوە و، لە کەو مۆڕ بۆتەوە.چاوەکان بێ تroوکان بـە حـەسـاردا پیاسـە دەکەن. هەودای خەیاڵات وبیرەوەری کابرا لە تاریکاندا هەر لە جم و جۆڵدایە. دەستەکانی کابرالەچەکی سەر ڕانی جیـا نابنـەوە، دەسـت و پـەنجـە و قامـک

چەکدەلاوێننەوە و، بەسەر چەکدا هەڵدەڵێن. لە حەساردا. لە روانگەی کابراداچنارە ئیشکەی بێلک و پۆپ و بێ گەڵا دەڵێی خاچە. بە تایبەت بەمرکەئاسنە و کەوەکەی ناویدا. رکەیەکی جێ جێ زەردی ئاماڵ بۆر و جێجێ رەش و تەواوەن ژەنگاوی. خاسەکەوی قەتیس و یەخسیری نێورکەکز و کەنفت لە سووچێکدا هەڵنیشتووە. کابرا لە دەلاقەی ژوورەوە چاوی‌لە کەو بڕیوە. لێی دەڕوانی و جار جار بە تەوس و توانجەوە دەیدوێنێ:«چۆنی کوڕی باش؟ تووڕەی؟ نانا تووڕە مەبە. گەوجە ئاوامان باشترە!تۆ لەوێ بە، لەناو ئەو رکە جوانەدا. منیش لێرە لەناو ئەم ژوورە کاولاشە.دان و ئاوت لەسەر خۆم. ئاگاداریت دەکەم و لەسەر ما دەتپارێزم. ئە ئاواشەڕی شەیتان و بەڵای ناگەهان زەفەرت پێ نابەن...» کابرا دەیهەوێهەروا لەسەری بڕوا، بەڵام چاوی بە جم و جۆڵی کەو دەکەوێ. بەهەڵەداوان خۆی خڕ دەکاتەوەو هەرا لە کەو دەکات: «هۆو بە تەمای‌چی؟ چاوم لێتە. نەخەڵەتابی پەل ببزێوی. کەلاکت دەخەمە سەر عەرز وساردت دەکەمەوە. لە خوێنی خۆتدا دەتگەوزێنم.» کەو چاوێک‌نوستوو، چاوێک بەخەبەر. هەستی بۆ دەنگێکی دوور راگرتووە. زۆر لەدوورەوە دەنگێک بە حاڵ دێ. دەنگی پۆلێک کەوە. قاسپەی چ وەختی؟لە حەوێقی ئاسمانیشدا لە بەرزاییەکی زۆر دوورەوە جار و بار تروسکەترووسکی ئەستێرەیێ دێت و دەدرەوشێتەوە. دڵی کەو دەکەوێتە کوتەکوت. هیوایەکی دوور گەرمایەک بە دڵیدا دێنێ. هەودای بیرەوەریەکانی‌دەلەرزێن و درێژ دەبنەوە. خەیاڵاتی بۆ زۆر دوور رۆییوە: «دەبێ شەو لەتێپەڕ بوون بێ، بەرەبەیان بەسەردا هاتبێ و، رۆژ نێزیک بووبێتەوە.عەیامی پێشوو - دوور لە ئێستا - لەگەڵ پۆلی کەو، لەم کاتانەدا پڕ بەگەروو دەمانقاسپاند!» دەمانگوت: «خەڵکینە! هۆ خەڵکینە! لە خەوهەستن بەیانە.» هەر کا هەودای بیرەوەری دەگاتە ئێرە، ئاگر لەئازای‌ئەندامی بەردەبێ. هەموو مەترسی‌یەکی لە بیر دەچێتەوە. خۆی بەدیواری رکەدا دەدات و بە دەنگێکی بەرز تێدەچریکێنێ.

کەو پڕ گەروو دەکەوێتە قاسپە قاسپ. کابرا هەر لە ناو ژوورەوە،دەربیجەی پەنجەرە دەکاتەوە و، تفەنگ بە دەستەوە دەگرمێنێ: «بێدەنگ دەبی یان بێدەنگت کەم؟»

دەسرێژی گوللە بەسەر سەر و بنا گوێی کەودا ویزەیان دێ. کەو بۆماوەیەک بێ دەنگ دەبێ. کابرا بە دەنگی بەرز دەست دەکا بە جنێو دان وهەمدیسان

دەکەوێتەوە تف کردنەوە. تف بە چوارەندەوری خۆیدادەهاوێ، ژووری تفـاوی و خووساو پتر پیس دەکا. ئەوا دانیشتەوە،دەستەکانی دەلەرزن، زۆر بە شڵـەژاوی دوو سێ پیاڵە ئاوی تاڵبەگەروویدا دەکات. بەرەبەرە شنەبایەک کەوتۆتە جووڵە جووڵ. برێک‌رووناکایی بەسەر وڵاتداهاتووە. لە دوورەوە دەنگـی کـەڵـەشـێری بەیان‌دێتە گوێ. دیسـانەکـەش ئـەم دەنگانـە کـەوی نێـو رکـە دەهـەژێـنن و دەچێتەماڵی فیکرەوە. بیرەوەری رابوردووی دوور سەرهەڵدەبڕن: دەبایە لەم‌کات و ساتەدا دەنگ هەڵێنم و جاڕی «بەیان» بدەم. بە کۆڵانەکانی‌بیرەوەریەکانیـدا دەڕواتە خوار: «بە خوا دۆڕاندومە. لە هەڵەدا بووم. بەدرێژایـی شـەو بێـدەنـگ ماوم. دیلی و یەخسیریم کێشاوە و چیم نەگوتووە.بەڵام هاوەڵانی من کەم و زۆر هەر کام بە پێی توانای خۆیان دەنگیان‌هـەڵـێناوە، قـام و گـۆرانی‌یـان گوتـوە. ئێستاکە شەو لە تێپەڕ بوونە و ئەوان‌روو سوور و سەر بەرزن. ئەوا بەیان بەسـەر دادێ. زۆری پێ ناچێ رۆژخۆر و رووناکایی خۆی بەسەر وڵاتدا دەپژێنێ. منیش دەبایە ئەئاواکۆڵم بە کلۆڵی و کۆیلەیی نەدایە. ئاخ نە باڵ لێدانێکم بوو، نـە قـام وگۆرانیەکم بەگەرووداهات. نە هەڵلایەکم ساز کرد و نە زەنایەکم خستەکۆڵان و شەقام. لە پڕ سەرهەڵدێنێ و پڕ بە گەروو تێـدەچریکێنـێ. قاسـپەقاسـپێکی خۆش وڵات دەلاوێنێتەوە و چەشنی خوڕەی ئاوی رووبار ولایە لایەی بلاوێـنی دایک بۆ وەخەبەرهێنانی کورپەی نازداری، یان‌وێنەی گـازەی کیـژ و کـوڕێکی لاوی ئەویندار بۆ یەکدی. ئەوا دیسانەکەش‌کابرا شڵەژاو تووڕەو پەشۆکاو دەستی دایەوە تفەنگە قوڵە و لەدەربیجەی ژوورەوە هەرایکردە کـەو: «بـێ دەنـگ بـە، شێت بووی؟خەرەفاوی؟ هاری یـان لـە گیـانی خـۆت بێـزاری؟ زۆری نـەمـاوە مدەت‌تەواو بێ، بەڕەڵات کەم و رزگار بی. بێدەنگ دەبی یان بێدەنگت کەم؟»

کەوی نێورکەی ئاسن گوێی لە دەنگی کابرا نیە. دەنگی کەڵەشێر لەکۆڵان و قاسپەی هاوەڵانی خۆی لە دوور و نێزیکەوە دەگاتە گوێی.ئەستێرەی بەیان لـە جوانترین دیمەنی خوێدا لەبەر چاوی کەوتۆتەترووسکە ترووسک و ورشە ورش و درەوشانەوە. شنەی شەماڵی‌بەربەیان کەوتۆتە سەما. شـنە بـە سـەمـا دێ و دەچێ و دەیلاوێنێتەوە.هەمووی ئەوانە بـۆ قاسـپاندن هـانی دەدات. هـەر بـەو هۆیەوە لە قاسپەقاسپ نابێتەوە و خۆشتر و بەرزتـر تێـدەچریکێنـێ. کـابرا بـە هەڵاتن لەژوور دێتە دەرو، دەیکاتە نەڕەو گوڕە و هـەڕەشـە و گـوڕەشـە. یـەک دووگوللە دەمانچە بە سەر کەودا هەڵدەتەقێنێ و وەبەر جنێوانی دەدا. بەڵام‌کەو

کەڕە و نەبیس بووە، پەیتا پەیتا قاسپەی بەرزتر و بلاوێنتر دەکا. کابرابە جنێودان و کەف هەڵخڕاندن و تف ڕۆ کردنەوە دەگەڕێتەوە بۆژوورەکەی. دەست دەداتە یوزییە قوڵە، دەربیجە دەکاتەوە. ئەوا تفەنگ‌و قۆنداغەی تفەنگی لەبەر شانی توند کردو، سیلای گرت. ئەوا قامکی‌بە پەلە پیتکە دا هات و ڕێژنەی گوللە بەگژ کەودا کرا. ئای خوێن، خوێن،خوێن باران. خوێنێکی سوور و گەش دڵۆپ دڵۆپ چەشنی پەڕەی‌گوڵەباخ لە لەشی کەوو لە نێوان تەلەکانی ڕکەوە چۆڕاوگە دەکات. لەڕووناکایی گەردوگوڵی بەیاندا دەبێ بڵێی ڕێژنەی خوێن بارانە یان‌پەڕەی گوڵەباخە لە حەواوە دەبارێ؟ شنەی شەماڵی بەرەبەیان عەتری‌خوێنی کەو دەبات و کۆڵان و شەقامی شاری لێ کەلاوڕێژ دەکا. خۆهێشتا کەو بێدەنگ نەبووە و، لە قام چڕین نەکەوتووە. تا تینی تێدایەسترانی خۆی هەر دەڵێ. کابراش ڕانەوەستاوە و، هەروا قامک بە پەلەپیتکەدا دێنێ و گوللان دەڕژێنێتە ناخ و جەرگ و دڵی کەووەوە. لاوژەی‌کەڵەشێری کۆڵان و سترانی کەو و دەنگی گوللە بێدەنگی بەیان‌دەشکێنن. پۆلێ کەڵەشێر لە شەقام و کۆڵانی شاردا بە کۆڕ و بە کوڵەخوێنن و نێزیک دەبنەوە، دەنگەکەیان شەوی ڕاوناوە. بولێڵ و بۆرەتارکەوتۆتە هەڵات و ڕووناکی بە تەواوی بەسەردا هاتووە و باڵی بەسەروڵاتدا کێشاوە. لە لانی ڕۆژ هەڵاتەوە، لە پشت هەموو کەل و ملە و گرد ودوندە بەرزەکانەوە خۆر ڕمبی زێڕینی هاویشتۆتە عەرز و ئاسمان. کابرالە پشت پەنجەرەی ژوورە ڕەش و تاریکەکەیدا وێستاوە. کابرا وەک‌کۆڵەکەیەکی کۆن کە سەدان ساڵ لەمەو بەر چەقاندبێتیان و ئیدی ڕزیووبن کۆل بووبێ و هێزی نەمابێ، بە پێوە ڕاوێستێ، کەوتۆتە لەرینەوە.ئازای ئەندامی وەک مێوژۆکە دەلەرزێ و دەشەکێتەوە. دەنگی‌کەڵەشێرانی شار و شەقام و کۆڵان کە ئەوا تەنانەت بڕێکیان گەییونەتەسەربانی قەڵاش لە کەڕڕاکەی سەریدا بۆتە گڕکان و بوومەلەرزە و پەستاپەستا دەتەقێتەوە. لە ترسان چرای ژوور دەکوژێنێتەوە. بە چوارەندەوری‌خۆیدا باوە خولێ دەکا و دەخولێتەوە. دەچەمێتەوە و سمێڵە زەلامەکەی‌فش و شۆڕ دەبنەوە. کابرا لە نێو ژووردا هەروا بە دەوری خۆیدا دێ ودەچێ، باوە خولێ دەکا و چاوی بە مۆلەقی دەگێڕێ و دەچەمێتەوە،قامێکی نێزیکتر و وشوویەکی بەرزی دەوێ، تاکونێ ژوورەکە بەسەریدادابڕووخێ. ئەوە نیە بە عەرز دا کەوت، دەمەورووو بەسەر تەختی‌عەرزیدا پان بۆوە و بە چنگ و نینۆک عەرزی هەڵدەکۆڵێ و خۆڵەکەی‌بەسەر و گوێلاکی خۆیدا هەڵدەپرژێنێ.

باوەکوو کەوی نێورکە گیانیلەبەر دا نەماوە، بەڵام قاسپە قاسپی هەزاران کەو و دەنگی بە کوڵ و بەکۆڕی هەزاران کەڵەشێر لە سەر بان و حەساری قەڵای کۆن ولارووخاودا، ژوور و کەڕراکە سەری کابرایان پێکەوە تەقاند. دەنگیتێکشـکانی دەستەک و کاریتە، دەنگی تێکرمان و داڕووخانی دیوار وساپیتک، هاواری کابرا و بەرز بوونەوەی تۆز و خۆڵێکی خەست،خەڵکی شاری رژاندە نێو شار و شەقام و قاسپەی کەو و دەنگی کەڵەشێروڵاتی پڕ کرد.

* * *

هەوارچی

گوێتان لێیە؟

دڵمان لە لاتە!

«هەر لە بەردی بناغەوە ماڵتان وا ساز کەن...» بێدەنگ بوو، ئاخە بۆ؟بۆ بێدەنگ بوو؟...

«ماڵتان وا ساز کەن! دوو دەرگای هەبێ. لەبەر و پشتیەوە دوو دەرکی‌تێکەن. دەرک و دیواری پشتەوەی پاڵ بە چیاوە بدات. پاڵپشتت چیابێت، پشتت بە کەس ناشکێ. دەرک و دیواری پێشەوەی ماڵتان بەرەوخۆر و دەشتان بێ باشترە. دەرک و دیواری بەرەو خۆر و دەشتان لە جانی‌بنی جانەوە پەسند و بە پیت و بەرەکەت بووە...»

دەنگی گەرم و گوڕی دایکی بوو کە جار و بار تێکەڵ «با» دەبوو. «با»دەنگەکەی دەبرد و باش نەدەبیسترا. باش بۆی نەدەکەوتەوە سەر یەک.ئەو بۆرە تارەی کە لە پاش دوو هەزار و حەوسەد ساڵ بەرد کێشان،ئەحمەدی خانی لە خەونووچکەی چرکە ساتی راپەڕی و هەستی کردئازای ئەندامی لە ژێر توێژێ خوێ و خوێن و ئارەقە دایە، نەیدەزانی ئەموتوویژەی بە خەو دیوە یان بیرەوەریەکی دوورە و بە یادی هاتۆتەوە.

بۆرە تارێکی تایبەت نەبوو، بێج لەوەی ئەحمەدی خانی لە ترسی‌مەترسی ئەو رووداوەدا وەک مێوژۆکە دەلەرزی و کوتەی خوێن و کوتەی‌دڵی دەهەڵ لێدانی بە سامی مردوو ناشتنی وڵاتێکی دور بوو.

بەیانێکی تایبەت نەبوو، ئاسایی بوو، وەک ژیان و جیهانێکی کۆن وکەوناران. ئەی هەرکا ئاسایی بوو لەبەرچی ئەو پیاوە مەزنە وەک تاکەدارێکی سەر لووتکەی کۆساران دەشەکاوە و، ئارەقەی دەرِشت و لەوڕێنەیەکی بێ برانەوەدا تەواوەتی ئەم دیمەنەی وەک شانۆیەکی‌ئەفسووناوی لە نێو تەم و مژێکی خەست و پتەو دا بە بەرچاو دا دەهاتو دەچوو. وێڕای ئەوەی ویزەویز و هارەهاڕێکی

گوێدڕناخ و مۆخیئاخنی بوو. هێند لەم دیمەنە و لەم ویزە ویز و هارە هارە سەرسام بوو،لەوانە بوو فجەجە بکات.

ئەحمەدی خانی لاو نەبوو. ساویلکە و خانەگی و دونیا نەدیدەنەبوو، بەس کە وابوو، ئەی لەبەرچی ئاوا هەژا بوو؟ خۆیشی ئەمەی بەباشی نەدەزانی! بەڵام هەر لە لاشانیەوە وت و وێژێک سەرنجی راکێشا.

«دیسانەکەش سەر ئەم گاشە بەردە و جگەرەکێشان و رەخی ئەمتاڵاوە. شەو درەنگانە و چرای هەمووماڵان کووژاوەتەوە شەریف! کەسنەماوە نەخەوتووبێ. تۆش ئیدی دەسبەرداری شەونخوونی وئەستێرەبژاردن بەو هەستە، هەستە بڕۆ سەر بنێوەو ساتێ بنوو. ئەمهەموو جگەرەکێشانە دەتکوژێ.

لەگەڵ منتە؟ بە من دەڵێی شەو درەنگانە و هەستە بڕۆ بنوو؟ هەه!!ئەوە تۆ وتتوو منیش بیستم. بە هەر دووک گوێ، بە دڵ، بە مۆخ، بەتەواوی هەستو نستمەوە بیستم. جا پێت وایە بتوانم؟ها؟ پێت وایە؟وەی لەم هارە هارە وەی!

بۆ دەبێ نەتوانی؟ نەتوانین یانی چی؟ لە دەمی دوژمنەوەی دەبیسیپێت دەڵێ بڕۆ بنوو؟ غەوارە و بیانی و دوژمن پێتدەڵێن بڕۆ بنوو؟بەلای ناخێری هاوەڵی هەرە نێزێکی یەکدیین. شەڕ و خێر و خۆشی وناخۆشی و خێر و بێرمان دەبێ ئییەک بێت. ئەی بۆچی و لەبەر چیئاوام وڵام ئەدەیتەوە؟ها؟

بە دەس من نیە، بە تۆش نیە. لە توانامدا نیە. ئەم فیکر و زیکر و شەونەخوونیە بەرگێکە و بە باڵامان بڕدراوە، ئەمە چارەنووسێکە و لە نێوچاوانمان نووسراوە... ئەو شەمچەیەم دەیە. خۆم بە جگەرەیەکیدیکەوە نەخافڵێنم ئەم ویزە ویز و هارە هارە لە وزەم دەبات.

بەسە بەس! چەندە لەم قسە بێ بناخە و بە بێ تێڕوانین و بە بێتێڕامانانە قێزم هەڵدەستێ. ئەم بیرو ڕا کۆن و دووپات و چەند پاتبووانە دەمخەنە هێلنجدان و رشانەوە. کوڕە عەیبت کەن، شوورەییە. تۆئەوە بڵێی دەبێ رەجمت کەن، رەجم.»

رەجم رەجمت لە چیە؟ رشانەوە و هێلنجدانی چیی؟ لە تۆشوورەییە. دەڵێی بیانیی و لەم وڵاتە نەبووی و لەم دیرۆک و ژیانە بێهەواڵی. چۆن دەتوانی ئاوا بدوێی؟ یانی تۆ کەڕی و نابیسی؟ کوێری ونابینی؟ شایکە ئەم گشتە مەل و پەپوولە مردووە.

تۆ پێت خۆشە دایەلۆگ ساز کەی و من بیلێم و تۆ بیئەستێنیتەوە.بەڵام من مەبەستم نە دایەلۆگ و نە چەلەحانێ بوو. پێم وابو کە بێتوو ناخو هەناوی خۆمت بۆ هەڵڕێژم حالی دەبی و دێیە سەر رێ... کەچی...ئاخ حالی بوون لە هەڵوا شیرین‌ترە.

شەو درەنگانە و هەموو عالەم نووستووە شەریف. کەچی تۆ لەمچۆلپەرستی و ئەستێرەبژاردنە تێر نابی. نە رۆژێک و دووان و سیانە و نەسالێک و سەدەیەک. قسە لە ساڵ و سەدەش دەرچووە. باس لەسەر سێهەزار ساڵ دەکەن، سێ هەزار ساڵ. کەچی هەر ئەم بەزمەیە و هەردەس‌بەرداریش نابن. دووایین کەرەت کە ئەستێرە پرشنگدارەکەت ئاوابوو کەی بوو؟ ئەرێ چی لێهات؟ ئاخە هەر لەو سەردەمان و شەوگارەوەئەمە بۆتە کار و کردەوەت. دێی و لەسەر ئەم گابەردە دادەنیشی و دەستدەکەی بە چاو گێران، بە ئەستێرە بژاردن. تەنانەت بە سرینەوەی زۆرئەستێران. ئەوی دوێشە و جوان بوو، ئەمشەو ناشیرینە، ئەویئەمشەویش جوان بێ سبەی ناشیرینە. هەه... هە. جا هەر کاوایە چاوهەڵێنە و بڕوانە. جوان بڕوانە. هەها لە پشت هۆ و هەورە بووچکەوە سەردەکێشێ و قەرێ قەرێ و دایە مەمدە بە گورگەت لەگەڵ دەکا. دە هەستە وبڕۆ پێشوازی. بڕۆ لە ئامێزی بگرە ورایمووسە و لە ماچدانوقمی کە...

ئاخ... شەمۆیە شەمۆ. بگرە من بلێم سالێک و دووان و سیان، تۆ بلێیدە ساڵ و سەد ساڵ و سەدان سەدەش... ئەوە بە خاترجەمیەوە بلێ.مەرج بێ بە مەرجی پیاوان بێتوو و سەدان سەدەش بەسەر کارەساتیمەرگی شەمۆدا تێپەڕی، من لە یادی ناکەم و بە قەرابی چڵەمووێ چیەلە ئەوین و خۆشەویستی و رێزی کەم نابێتەوە.

خۆ ئەوە بە دەست خۆم نیە. قسەی من و ئیختیاری من نیە، ئەمەقسەی دڵی من و سەربورد و چارەنووسی من و مێژووی هەڵس و کەوتی‌من و شەمۆیە. ئاخ شەمۆ. شەو شەقڵی شەمۆی شکاند، کەچی من‌شەوارە بووم. شەوارەی مەرگ و ژیان و شەوارەی مەرگی شەمۆ و ئاویئەم تاڵاوە و رێگە و رێباز و رچەی ئەو.

لە چەشنی قاسپەی کەو، قاسپەی دەم بەیانانی بەهارانی کەو، بەئەسپایی و چپە چپ پێی دەوتم: دەڕۆم شەریف! دەرەتانم لێبڕاوە، چیدی وزە و توانای ئەم ژینەم نەماوە... بێکەلک و بێخێرەیە ژیانی ئاوا.دەبێ بڕۆم، چ ناهێنێ. تۆش

لەگەڵمدا وەرە. زۆرساڵانە پێکەوەین، دەباڵەم کۆچ و هەوارەشداپێکەوە بین. خۆشترین و بلاوێنترین قاسپەقاسپی کەوی باری بوو. کەچی من، هەر وەکوو ئا ئێستا، لە نسێی ئەمگاشەبەردە، ئالێرە دانیشتبووم و متەقم لێوە نەدەهات. قسەی ئەمڕۆ ودوێنێ و پێرێ نیە، قسەی سەربورد و چارەنووس و تەمەنێکە.

ئەمانەت هەموو بۆ وتووم. کەڵکی نیە. ساڵێک و دووان و بگرەسەدەیەکیش قسەت بۆ بکەم، هەر دێیەوە سەر قسەی خۆت. ئاخەحوللەسێ هەر دێتەوە سەر سێ. دەزانی چۆنە؟ تۆ هەر...

بێدەنگ، بێدەنگ، بڕوانە. دە چاو هەڵێنە و ببینە. هەها لە نێوەڕاستی تالاوەکەدا راست لەو جێیەی مانگ لە نێو تالاوەکەدا دەدرەوشێتەوە.لەبەر دارەکانەوە. زەینی دەیە شەنگەیە، شەنگە. شەنگەی جوانچاک ودڵ بە دنیا و بە گەشە و نەشە. دایم و دەرهەم سەرخۆش و دڵخۆش وتەڕپۆش و دەم بە پێکەنین بوو. ئای لەو رۆژەی تەقەی دەرک لێدانیدەرکی حەوشە هەستا. بە چەکە چەکی دەمپایەوە دەڕۆم بزانم کێیە!لەگەڵکوو پێ دەنێمە حەسار و چەکە چەکی دەمپایە و تەقە تەقی کوتانیدەرگا تێکەڵ دەبن، لە کۆڵانەوە هەرام دەکەنێ: «دەک لەشت داوەشێ چپیاوێکی، هەک بە کەم بی لاو. کوڕە ماڵ کاول سێ شەو و رۆژ گۆێەند وهەڵپەڕکێ. بە لای ناخێرتەوە دۆستی شەمۆی! هەواڵی ژن هێنان و بووکگوێستنەوەی کاوەی برایت نیە. زوو بەزوو ساز بە با بڕۆین.» دەستمیگرت و بە دووی خۆیدا تا ماڵی شەمۆ رایکێشام.

هەر خەون و خولیا و خەیاڵات. ئەی ژیان چی؟ ئەی جیهانیراستەقینە و ژین و ژیانی ئاسایی چی؟ ئەی کێ وەک پیاوان قۆڵی خۆیلێهەڵماڵێ و بچێتە مەیدان و نەهێڵێ تەگەر لە گەڕ بکەوێ؟ ئەە...ئەوەش پۆلێکی دیکە... رەوە هەسارەیەکی وڵاتی کاکێشان. هەسارە ووردە هەسارە. دەیانبینی؟ دەی نێوێکیان لێ نێ! بەختی تۆ بوو، هەورباری کرد و رۆیی و ئەم رەوە ئەستێرە دەرکەوتن. دە سەیر و سەیاحەتیانکەو نێوێکیان لێ نێ و بڕۆ نێو خەون و خولیا و خەیاڵاتەوە.

تۆ هەر بڵێ خەون و خولیا و خەیاڵات. ئەوە هەر تۆ نی ئەمە دەڵێی.زۆر کەسان و زۆر تاقم و بەرە دەیڵێن، بەڵام کەڵکی نیە. ئەم فشە بێبایەخانەی ئێوە بەری راستەقینەی پێ ناگیرێ. قوتابیەکانن! قوتابیپۆلی سێ و چوار و پێنج.

دەچن بۆ گوڵە گەزیزە، ئاخە بەلای ناخێری‌دەمەو بەهارە. چوار پێنج رۆژێکی ماوە بۆ نەورۆز. عەتر و عەبیری بەهاروڵاتی داگرتووە. قوتابی دەچن بۆ گەزیزە چنین. دەیانەوێ ئەمرۆ بەگوڵە گەزیزەوە بگەڕێنەوە لای دایک و باب و تەنانەت لای‌مامۆستاشیان. ئاخە ئەمساڵ هێشتا کەس گوڵە گەزیزەی نەچنیوە. ئەم‌مێر مناڵانە دوێنێ لە لای من وتیان سبەی دەچینە مێرگوڵان و قەدپاڵ ورەوەزان بۆ چنینی گوڵە گەزیزە. یان ئەوەیە سەرمان دادەنێین، یان بەگوڵە گەزیزەوە دەگەڕێینەوە. دا تۆغا جگەرەیەکم دەیە. دووکەڵ کوێری‌کردم! ئەم هاڕە هاڕ و ویزە ویز کەڕی کردم، ئاخ...

شەو درەنگانە شەریف! دەسبەرداری ئەم قسانە نابی. ئاخە ئەم وڕێنەو خەون و هاتەران و پاتەرانە چیە؟ بۆچ خۆت دەکەیتە گاڵتە جاڕی‌هەموو کەسێ؟ هەستە، هەستە بڕۆ پشوویێ بدە.

خەوتن و بە خەبەر بوونت تۆفیری نیە. رەمۆ هەروەکوو مردن وزیندوو بوونیشت جیاوازی نیە، بڕۆ، بڕۆ وەک زۆر رۆژگار و شەوگار وهەموو تەمەنت. بڕۆ و بنوو رەمۆ. ئاخ رەمۆ، رەمۆ، بڕۆ. تۆ دەڕۆی و من‌بە تەنیا دەمێنمەوە. تەنیا لەگەڵ خۆم، لەگەڵ مێژوو، تەنیا لەگەڵ جیهان وکۆمەڵ و گەل، تەنیا لەگەڵ شەمۆ، شەنگە، سوارۆ، شۆڕا، زاگرۆس، هیوا،شاهۆ و... ئاخ چ جیهانێکی بەرین و بی سنوورە. ئەە خۆ ئەم هاڕە هاڕەلێ ناگەڕێ. خوایە بە خێری بگێڕی. هەر لەبەر چاومە. شەمۆ هەواڵی‌مردنی شەنگەی هێنا، سوارۆ هەواڵی مردنی شەمۆ، زاگرۆس هەواڵی‌مردنی هیوا، سامڕەند هەواڵی مردنی زاگرۆس و... کوێراییم دایە.ئەمەش کارەساتێکی تازە... ئاشا ئەم هەموو فڕۆکە و ئەم بۆمباردمانە.شایکە ئەم دووکەڵە سپی‌یە و ئەم تەم و مژە خەستە. ئای لەو هاوار هاوارو زەنا وناڵین و گرینە. دەبێ راکەم بزانم چی بووە. ئای لە منی ماڵ وێران‌و هاوار بە ماڵم. دووکەڵ راست لە گوڵجاڕی گوڵە گەزیزە و لە لای‌قوتابیەکانەوە هەستا. دووکەڵێکی دیکەش لای شارەوە هەستا. دەبێبەرەو شار و بەرەو شاخ راکەم. بەرەو خەڵک و مناڵان! بەرەو قوتابیەکان.ئەی هاوار لە من و دڵی من و هاوار لە منی ماڵ وێرانی رەنجەڕۆی رەنجبە خەسار. دووکەڵی سپی و تەم و مژی خەست و پتەو بەرەو من دێن.پێشاو پێش بۆسار و بۆدڕن و بۆگەن چوارەندەوری تەنیوم. عوە... عوە...عوە.

قسەی دایکم بوو، بە قسەیمان نەکرد، زەرەرمان بوو. دایکم دایم ودەرهەم دەیگوت: «دیواری پشتەوەی ماڵتان بە لاپاڵ و بنار و بەرقەدیچیا و کۆسارەوە بێ قازانجتانە. دەرکی پێشەوەی بەرەو دەشتان و راستانبێ زەرەر ناکەن...»

بە قسەیمان نەکرد، زەرەرمان کرد. لە پاش قابیل هەوەڵ کەس جیرانزەفەری پێ بردین! وەک دزان بە شەو دا هات. چارشێوی خزمایەتی وجیرانەتی بە خۆیا دابوو. کەچی هەر کا دەورەی دەسەڵاتی هات،شەپۆلی شاتاولی شۆڕشی رەشی شەقی کردین. عوە... عوە... عوەئەوەش گوڵجاڕی گوڵە گەزیزە. گەزیزە بە قەیرایی خیز و خۆڵی چۆمی،هەی مخابن، هەموو ژاکاو، هەموو هەڵبڕوسکاو. عوە... عوە... عوە.دەبێ راکەم. نابێ کۆیلە و کلۆلی ئەم بومباردمانە بم. شەنگە، شەمۆ،رەشۆ، هیوا، زاگرۆس لە یادم ناچن... ناچن... رادەکەم تا بمێنم، بۆ ئێوەبمێنم.

ئەوا دیسانەکەش رەخی ئەم تاڵاوە و سەر گاشە بەردەکە و ناراکەیخۆم و تریفەی مانگ و ترووسکەی ئەستێران و ورشە ورشی پووڵەکە وزریێ زێبار و تاڵاو. سێ هەزار کەڕەت چوو زەرەدان و هەڵبروسکانهێشتێش یادی هەمووان. یادی مێژوویەکی کەوناران و سێ هەزار و...کەڕەت ژاکانی ٥٠٠٠ گوڵە گەزیزە کووژانەوەی ٥٠٠٠ ئەستێران، باڵسووتانی ٥٠٠٠ مەلان. لە یادن... لە یاد ناچن. پێنج هەزار، پێنج هەزار،پێنج هەزار...

ئەو بۆرە تارەی کە ئەحمەدی خانی لە پاش دوو هەزار و حەوسەدساڵ بەردکێشان لە وەنەوزێکی چرکەساتی راپەڕی و دیتی ئازایئەندامی زامێکی کۆنە و کرم تێیداوە. دیتی زامەکەی لێوان لێوی خوێن وخوێ و ئارەقەیە، بە تێکەڵ بوونی تەقینەوەی بۆمبا و ویزەی گوللە و ناڵەناڵی پێنج هەزار شەهیدو جریوە جریوی پێنج هەزار ئەستێرە و عەتریپێنج هەزار گوڵە باخ و باڵە فڕکەی پێنج هەزار باڵندەی وڵاتەکەیچەشنی مێوژۆکە لەرزی و هەڵلەرزی. لە گوێنی تاکەداری ترۆپکیسەرەندیپ و ئاگری و قەندیل و گۆیژە و ناڵەشکێنە شەکایەوە، شەکایەوەو شەکایەوە و...

ئەحمەدی خانی لەو بڵندایەوە کە جوان لە چوارەندەوری خۆیوردبۆوە، رێبوارێکی دیت کە بەرەو ئاسۆیەکی ئەوپەڕی کۆساران رێدەبڕێ.

ئەحمەدی خانی هەستایە سەر پێ و دەستی نایە بنا گوێی و تاکووهێز و توانای بوو، هەرای کرد:

«هۆ خالۆ ڕێبوار!(١) ئەوا منیش هاتم و دەتگەمێ و بە جووتدەڕۆین، هەواڵ دەبەین بۆ دەور و بەر، بۆ دوور وڵات، بۆ هەندەران، بۆهەمــوو مــرۆێ لــە گشــت جیهان.»

١ـ ئەم نیوەدێڕی «هۆ خالۆی ڕێبوار، هەواڵ بەرە بۆ هەنــدەران» قســەی ســەر زاریدۆستێک بوو کە لە ڕۆژانی ڕاپەڕینی گەلانی ئێراندا زۆر جاران دەیووتەوە.

* * *

یاد

لارەوە لارەوە بە بڵمە بڵم و پرتە و بۆڵە دێی و لەسەر ئەم کورسیەبەردینەیەی ژێر ئەم دار هەنارە گەڵازەردە دادەنیشی. هێندە مرِ و مۆچ وروو گرژی خەڵک پێیان وایە هێشتا هەر بووکی دایکتی و پرچ و پەلکەی‌سپیت لە ماڵە باباندا هۆندۆتەوە؛ کەچی وانیە و هەر لە هەرەتی تازەلاویتا زۆر ئەویندارانە کۆشک و تەلاری بووکێنیت بۆ رازاندراوە و، هاتیەماڵەمێرد. بێتوو خۆت حەپۆل نەکەی، دەبێ لە یادت مابێ لە ژێر ئەمدارهەنارەو، لە سای لک و پۆپ و گەڵاکانیدا و، لەسەر ئەم کورسی‌یەدادەنیشتن. تۆو کورِە حەیرانەکەت دەورییەک میوە لە نێواندا شێعر وچیرۆکتان دەخوێندەوە و باس و خواس و راێە و لێکدانەوەتان لەسەردەکرد. میوەتان بۆ یەکدی پاک دەکرد و بە دەم یەکدیتانەوە دەکرد.

چما ئەوانە و ئەوێ رۆژان لە یاد ماون؟... یاد...!!!

لەگەڵ هەوەڵ گزنگەکان لە خەو هەستان و لە ماڵ دەرکەوتن. لەچوارچرای شار یەکتری گیر بوون، دەستەکانتان خستە نێو دەستی‌یەکدی و، بەرەو باخێکی دەرەوەی شار بەرِێکەوتن. باختان لە هەمووبارێکەوە دایە بەر نیگا و، پەسندتان کرد. شوێنی بینالای ژوورروو بێت ورووگەی بەرەو خۆر بێت؛ ژوورەکان رووناک دەبن. بە شەوگاری بەهار وهاوین مانگی چاردە و خەرمانەی مانگی لێوە سەیر دەکەن‌و، بە درێژایی‌رۆژ و رۆژگار ژوورەکان پرِ لە تیشک و خۆر و رووناکان دەبن. جۆگەلەئاوێک بە بەر دەم بینادا بخوشێ و لەو سەری حەسار برژێتە بن دارەکان‌و نێو باخچەکانەوە.

دەستتان تێدا دەشوشت؛ ئاوتان بەسەر و گوێلاکی یەکدیدادەپرژاندو، لەمبەر بۆو بەر بازبازووکێنتان بەسەردا دەکرد.

چما ئەم گەشە و نەشە و دڵتەرِی و دڵ بەدنیاییە ماوە؟

هەر زارکی گونجەش بەرنادەن تاکوو ئاو بڕژێتە حەوشە وحەسارتانەوە. بـن دیوار و بن دیواری حەسار، دارە رەز بێت و، گەزێک بۆنێو حەوشە چنـار بـەرەو ئاسمان هەڵکشێ و سەرباقی حەسارداره هەنـارو سـێو و گـێلاس بـێ. دایم و دەرهەم ئاو لە ژێر داران بێ و، ترووسکە وتروووسک و ورشەورشی گوڵ و گـەڵـا چاو لاوێن بێت. کەچی ئێستا وزەی‌ئەوەتان نەماوە، ئاویشیان بدەن. ئـەوە نیـە تەنانەت ئەم دارهەنارەی وا لەژێری دانشتووی بێ گوڵ و بەرەو گەڵاکانی چەندە زەرد و بێ گەشە ونەشەن... پیادەڕۆکان چیمەنتۆ نەکرێن، لەموزاییک بن باشتر و جوانترە ودوور و نێزێک کورسی بەردینەیان لە قەراخدا و لە ژێر دارەکاندا لێ سازکرێ، تاکوو لە ژێر سێبەری دار و لەسەر کورسیە بەردینە دانیشـن و قسـە وباس و متاڵا بکەن.

بێتوو ژێر بایەن، دەبایە وابایە. کەچی ئەوا ساڵگارێکی زۆرە لەمپەرو دیوارێک لە نێواندا، لەسەر کورسی دادەنیشن و بە گژ یەکدیدا دێن.ئای لە نەشتەری ئەم تەوس و توانجەی بە نیو دڵ و دەماخ و ناخ ومۆخی یەکتریدا دەکەن!...

ئەو کات و ساتەی جێگەی تایبەتی کورسی بەردینە لەبەر چاوگیرا،بە کـوڕە حەیرانی خۆت گوت: «دڵم تاقە بە قەیرایی پەپوولەیەکی‌لێماوەتەوە، تۆغا دەس و بردکە و لە زووترین کاتدا بیناکـەمـان سـازکەو -هـەمیسـان لـە پـاش ئـاخ هەڵکێشانێک درێژەت دایە - تاکوو لەسەر دونیابم ئی تۆم و بێتـوو بچمـە ژێـر خاک ئێ گۆڕ. مەگەم مردن بتوانێ لە تۆم‌جیا کاتەوە.»

لە یادت ماوە؟ لاو چی نەگوت! دوو دڵۆپ ئەسرینی گەش لە دووئەسـتێری روخساریەوە هەڵزنان و بە ورشەورش و تروسکە تروسک بەمەزرای روخسـاریدا داخوشین و داچۆڕان - ئاخ چ ئاخێکی هەڵکێشاکوڕە حەیرانەکەت - لە بیرتـە بە دیتنی ئەم دیمەنە، هانات بردە ئامێزی‌لاو و گوتت:

«بە ئەمانەت لە خوام وەرگرە و تۆش ئەمانەتی تایبەت و تاقانـەی‌خـوای بـە لای منەوە. لەسەر ئەم جیهانە سەفا و وەفام بۆ تۆیە و، جەور وجەفام لەگەڵـتا، لەگەڵ خوام کردبێ.»

بە یادت ماوە کوڕە حەیرانەکەت چـی بـە گوێـدا چپانـدی؟ «ژیـن وژیـانم تەرخانی بەختەوەری تۆ بێ و خوا دادوەر بێ لە نێوانماندا...»

ئەمە خاکەلێوەی هەوەڵ بەهاری ئەویـنداریتان بـوو. خاکـەلێـوەیـەکـی‌لـە چەشنی گوڵان و جۆزەردان.

بەرەبەیانی هەوەڵ ڕۆژی بنیاتی بینا، کوڕە شوانێکی مێرمناڵ لەشانی باخەوە تێی‌چریکاند: «کەویارەی کەویار، کەویارەی خۆمی...»ئەم قامە حەوت ڕۆژ و شەوی کێشا و لە هەوەڵ چرکەساتەوە کوڕەحەیرانەکەی تۆ بێل و پێمەڕە و قولنگی هەڵسووڕاند و زەوی ئەنگووت وبەننا و کرێکار بە گوێنی لۆدەر و بۆڵدیزێر کەوتنە کار. ئای لەم حەوتڕۆژەدا بە هەوای ئەم کەویار کەویارە چی کرا؟ ئای بەننا و کرێکار وەک‌ئەوەی بینا بۆ خۆیان و کیژۆڵە کار مامزی خۆیان سازکەن، چۆن‌هەڵسووڕان و چیان کرد؟!

لە بەرەبەیانی حەوتووی دووهەمدا شوانێکی ئەویندار لە نێزێک‌باخەوە، سۆزی ئەوینی ئاگرینی خۆی و هەوای «قاسپە قاسپی کەودێ»ی خستە گەرووی شمشاڵەوە و شەپۆلی شۆڕشی شمشاڵ جیهانی‌لەرانەوە، شۆڕە لاوەکەت بە هەوای ئەم شۆڕشە هەوەڵ پێمەڕە و کاسەی‌بەرد و بێتۆن و ئاجوری خستە گەڕ.

ئەرێ کیژێ تۆ لە کوێ بووی! ئارەقی ئەم هەموو کار و ماندووبوونەی‌کوڕە حەیرانێ خۆت لە نێو چەوان و بەرگەردن و سەر لێوانی بسترێ.زۆر چاوەڕوان بوو شەر بە ئاوێک لە دەستت وەرگرێ و هەستی مانوویی‌لە گشت لەشی دەرچێ و گەز گەز باڵا بکا و بحەسێتەوە. بڵێی بە خەیاڵدایەنابێ بۆ ژیانی هاوسەری؟ ئەوە نیە ژیانی هاوسەریە و سەعاتی دەجاران لەگەڵ یەک پرتە و بۆڵەتانە و بەسەر یەکدیدا دەنەڕێنن. هەرکا بینالە پەی و کورس هاتە دەر، ئێوارەیەک لەگەڵ دایکت و خوشکت هاتنەسەیران و تەماشا کردنی بینا. ئای چەندەت باسی تەلار و ژوورەکان ونێو حەسار و باخ بۆ کردن! لە تاریفات و چەنەدرێژی و باسی خەون وخولیاکانت ماندوو نەدەبووی و لێت نەدەبڕیەوە.

لەگەڵکوو (بینا) گەیشتە «دارەڕا و تیرڕێژی» بۆ جاری دووهەم‌هاتیەوە سەیری بینا. قەسری‌یەکی سەرتاپا سەوزی گوڵ سوورت لەبەردابوو، کە دەهاتی و دەچووی دار و باخ و گوڵ و گەڵا لەگەڵت‌دەتریقانەوە، دەیانقریشکاند، دەشەکانەوە و سەدان هەستی لاوانە وئەویندارانەیان دەخولقاند.

هەر لەو ئێوارەوە دار مشکە گوێ بوون و گیا چووزەرەیان گەیاندەبەرنیگای خۆر و هێزێکی تازە و نەهێنی و ئەفسووناوی کەوتە لەشی کارو کرێکار و بینا و بەنناوە و کار یەک ڕۆژەی سێ ڕۆژە بوو.

سێههم کەڕەت لەگەڵ باب و دوو براکەت هاتیەوە سەیرانی «کۆشکیئاوات». ئەمجارەیان گوڵە باخەکانی ئەمشان و ئەوشانی پیادەڕۆکانچەتری سەوزیان هەڵدابوو و دەم و لێوی خونچەکانیان، ئاماڵ سووربىوو. وەپێش باب و براکانت دەکەوتی و بە لار و لەنجە و پێ بە پەنجەتەلار و ژوورەکانت پێ نیشانیان دەدا. کڵاوێکی سەوزی پووڵەکە زێڕتبە تیلاکی سەرتەوە نابوو، بە رەوتی «کەوی» خوشەت دەکرد و، بۆ ئەم لاو ئەولا دەچووی.

زۆری مابوو هاوین بگاتە نیوە، بینا ساز بوو. بینا تازە و چنار و رەز وهەموو دارەکان شۆڕەلاو. گوڵەباخ پڕ گوڵ و شیناوەرد و سەوزەڵانیحەسار تەڕ و تازە و بە گەشە و نەشە. ئای چ عەترێک بە دەم شنەیەکیخۆشەوە لەم بینا و باخەدا دەشنایەوە و تۆ؟ چەندە مەستانە مەستیتافی لاوی و ئەویندارى بووی؟

ئەورۆژەت لەبیرە هەردووک بنەماڵە بە خاوو خێزانەوە هاتبوونەزیافەت و سەیرانی ئەم «کۆشکی ئەوین»ە. ئای چ جەژن وخۆشڕابواردنێک بوو؟ ئای لەو هەموو قاقا و پێکەنین و قریشکاندن وحیلک و هۆڕە. چما لەمڕۆدا شتی وا دەبێ؟ ئەوە نیە ئێستاکە ساڵە وساڵیش ئەم دوو بنەماڵە تاقە جارێک سەر بە ماڵی یەکدیدا ناکەن.

مانگێکی رەبەق شۆڕە لاو کەوتە نێو شار و شەقام و بازاڕ بۆ تەیارکردنی کەل و پەلی پێویست. رۆژی هەینی گەیشت. ئای چ گۆیەند وزەماوەندێک کرا لەو رۆژەدا؟ لە یادت ماوە؟ دەنگی دەهۆڵ و زوڕنا ودیمەنی سەما و هەڵپەڕکێ تەواوی ناوچەی بە شار و دێهاتی نێزیکەوەهێنابووە سەیر و سیاحەت و جۆش و خورۆش. لە بیرتە؟... تۆغا لەیادت ماوە؟

تاکوو ساڵە وەختێک دووان، لە پیادەرۆکاندا وە شوێن یەکدیدەکەوتن، ئاوی جۆگەلە پڕ ئاوەکەتان بە سەر و پۆتراکی یەکدیدادەپرژاند. خۆتان لە پشت دارەکان حەشار دەدا. لە پشت لک و پۆپ وگوڵ و گەڵای دارەکاندا لە چاو ون دەبوون و جار و بار دەنگی قاقا وپێکەنینتان دەر و دەشتی دەلەڕاندەوە.

لە ژێر سێبەری دار هەنار، لە بن هەنارە سوورە گەشەکان، لەسەرکورسیە بەردینەکان دادەنیشتن و باس و خواستان دەکرد. رۆمان و شێعرو چیرۆکتان دەخوێندەوە. ئەوی موتاڵان کردبوو، رایەتان دەکرد و قسەو باس و لێدوان دەهاتە ئاراوە. بۆچی بۆ چرکە ساتێ حەجمینتان بوو؟چما دەتانتوانی مات بن و یەکدی نەدوێنن؟

ئەی ئێستا چی؟ ژن و مێردێکی دەم بە پرتە و بۆلە، بە بڵمە بڵم و بۆڵەبـۆڵ بە نێو دار و باخ و حەسار و ژوورەکانـدا دێـن و دەڕۆن و لـە عـەرد وئاسمـان و خەڵک و خوا مۆڕ دەبنەوە!!

بە کۆخە کوخ و هەناسکە هەناسک هەڵدەستن و دێن و دەچن و، ئەمژوورا و ژوور دەکەن. لەبەر کۆکین و هەناسە سوار بـوون دادەنیشـن و زووزوو بـە گـژ یەکدیدا دەچن و دۆعا و نزا لێکدەکەن. ئەرێ بڵێی لە یاد مابێسالگار و عەیام و سەردەمانێک یار و دڵدار و ئەویندارى یەکدی بـوون وچ شۆڵـە و ئاگرێـک لـە ناختاندا داییسا؟ ئەوە نیە هەردووک بە جووت لێمەوەجواب دێن: «چیی؟ کـەی شتی وا بووە؟ جا شتی وا چۆن دەبێ؟! منو ئەم نەگبەتە؟ حاشا! ببڕای ببڕ!!»

ئای لە بەقای بەشەر!!

*   *   *

شۆڕەلاو

لە پاش سی ساڵی ڕەبەق ، گەڕاومەتەوە ئامێزی ئەم شۆخە و ئەمشۆڕە لاوە، دەڵێم شۆڕەلاو، وەی وەی وەی لەم شۆڕەلاوە، لەم شۆخە،لەم شارە! دەڵێن شارو بەڵام چ شارێک و چ گوتنێک؟ هەر گوتنێک وهەزاری لێ دەکەوێتەوە!

خودا دەزانێ لەم شارەدا و لەگەڵ ئەم شـۆخە، چـەنـدەمـان شـتی سـەیـر وسەمەرە دیت: «لاوی باڵـا بـەرزی سمـێڵ بابـڕی ڕەنگـی سـپی هـەڵـگەڕاو، بەدەنگێکی پڕ لە تکاو نزاوە لالایەوە: (کوڕە بێکە بۆ خاتری خـودا ئـەوگوێیـەی دیکەشم زوو ببڕە، با زووتر نۆرەی پێکەوە نووساندنیان بێتەوە!)

دەروێش لەسەرەخۆ وڵامی داوە: «دەیبڕم ڕۆڵە، ئەوەشیان دەبڕم!وزەت بێ و مۆڵەت بدە. بە خوا تا هەر دوو گوێت نەبڕم ناڕۆم...»

ئاخ لەگەڵ ئەم شۆخە، ئەم شارە و ئەم شۆڕە لاوە چەندەمان وەڕەزیو تاڵ و سوێری چەشت: «ئەوە ئارای ساڵە وەختێکە هەواڵێکی تازە وسەیر و سـەمـەرە لەم ناوەدا بڵاو نەبۆتەوە و، لەوانەیە شارو خەڵکی شار لەبێ قسە و باسـی و، لـە بێدەنگیدا بڕزێن و کرم هەڵبێنن.»

ئاخە ئەو عەیام شارەکەمان وەک ئەمڕۆ نەبوو بووە زەریـا!شـارۆچکەیـەکـی ژیکەڵە بوو، لە باوەشی دارستان و کۆسار و سروشتدا.دیسانەکەش ڕەحمـەت و هەزار کەڕەت ڕەحمەت لە دایک و باب ومردوو و زیندووی پاڵـەوان و مـارگر و جادووباز و دز و درۆزن کە جاروبار لایان دەدا ئامێزی ئەم شارە شۆخ و شەنگ و شۆڕەلاوەو بـە کـردەوە وئاکـاری تایبـەت بـە خۆیـان، بـاس و خواسـی مـدە و ماوەیەکیان بۆپێکدێناین.

کارەساتە، کارەسات! ئەمە نەقڵی هەڵسوکەوتی پڕ لە کارەساتی مـنو ئـەم شۆڕەلاوەیە، هەر ئەم شۆڕە لاوەی کە سی ساڵـی ڕەبـەقـە لـە ئـامێزیدوورم و تەواوەتی ئەم سی ساڵە هەر لـە یادیـدا بـووم و، لـە زەیـن و خـەونو خولیـا و خەیالاتمدا هەر لەگەڵی بووم! لە پاش ئەم هەموو ساڵە ئەواگەڕاومەتەوە ئامێزی،

دەبا بزانم چۆنم لەگەڵدا دێتە رێ. لە باکووری شارلە تورۆمبیل دادەبەزم و بە پێیان وەڕێدەکەوم و لەگەڵ بست بە بستیدەست و موشتاق دەکەم و لە هەموو هەنگاو و شەقاوێکدا بیرەوەرییەکەملێ قوت دەبێتەوە. ئای داتۆ خوداکەتان دەست راگرن خۆ ئەم کابرایە«عەبە»یە! ئەو «عەبە»یەی ئەوینداری پاڵەوان بازی بوو! دەبا پرسیاریلێبکەم: «ئەرێ عەبەگیان لە پاڵەوان بازی ئەوێ عەیام چت لە یادە؟داتۆ خوداکەت شتێکمان بۆ بگێڕەوە.»

ئەوا عەبەش لە خۆشیان شاگەشکە بوو و سوور هەڵگەڕاو دەنگیلێهەڵێنا: «وەڵلا... پاڵەوان زۆر دەهاتن. پووت و دووپوتیان هەڵدێنا وخەڵک سەڵەواتیان لێدەدا، بەردیان لەسەر سینگیان دەشکاندو خەڵکپووڵ وەشانیان دەکردن. پاڵەوان زەنجیریان دەپساند و بەردیان بە مستدەهاڕی، خەڵک سەڵەواتیان دەنارد. ئاخ کاکە... بڵێم چی پاڵەوان بازیخۆش بوو، فێڵ و فەرەجی تێیا نەبوو. ئاخ بۆ ئەوساڵەی پاڵەوانبەختیاری دە کەسی سواری دارێکی ئەستوور کردو خۆی چووە نێوەڕاستی دار و، بە زۆری شان و مل و باسک و بازوڵەی ئەو دە کەسەیوەحەواخست! جا خۆ لەوێ نەبووی، خەڵک چەندەیان چەپڵە لێدا وسەڵەوات نارد و چ پووڵێکیان دا بە پاڵەوان؛ دەستی شکاوم بۆ ئەوێساڵان... ئاخ.»

پاڵەوانێک هاتبایە و، رۆژێک و دووان مەیدانداری کردبایە، لەسبەیڕا تا کونێ پازدە بیست رۆژان ئەم دەمگۆ و دەلەسانە نەدەبڕایەوە:خوشکم پێشکەش کرد، بە حەڵاڵی بیخوازێ و ببینە خزم.

«دوو سەعاتان، دوو بە دوو باسی ئەم لاولامان کرد، هێنددۆستایەتیمان خۆشە، وک گوێی کەر جووتین! باسی باب و باپیریخۆمان کرد، بە خزم دەرچووین! ئاخە بەختیاریش کوردن...

مەرجم لەگەڵ بەستووە ببمە شاگردی و...»

ئەوەندی خەڵک لە پاڵەوانبازی رازی بوون، هەزار ئەوەندە لە مارگر وجادووباز قەڵس و تووڕە بوون. ئاخە ئەمانە درۆیان لەگەڵ خەڵکدەکرد. جا بۆ قسە و باس لەسەر مارگر و سێحربازان شتێکمان لە بۆوەگێڕە!... هەر بۆ پووڵ بوو. هەمووی درۆ و دەلەسە و فڕ و فێڵ بوو.سەگباب! دەتگوت کەس ماری نەدیوە. مارێکی دەردەهێناو: «ئەمەکوێرە مارە، ئەم خەڵکەش دەیاندا لە سەڵەوات.» مارێکی دیکەی پێنیشان خەڵک دەداو: «ئەمە ماری زەنگیە» –

دیسانەکە سەڵەوات -ئەمجارە دەستی دەدایە کەشەف و جاوەرە پووڵ وەکۆکەوە - جائەمانەش بۆیان کەر دەبوون! ئەی خۆم؟ ئاخ چەندەیان لە قوونێدەرهێناوم و چەندەیان وەشوێن کەوتووم؟ کوڕە لایبە هەی...»

ئای لەگەڵ ئەمشارەو ئەم شۆڕەلاوە چەندەمان بیرەوەری تاڵ وشیرین تێکەڵە؟ کاکە خۆ دنیا ئاوا بە قوڕ نەگیرا بوو، خەڵک هەرخەریکی پووڵ و پارە وەکۆکردن بن! ساڵی بەفرە زۆرەکە هەواکەی زۆرسارد بوو. تەواوی چۆمی تەتەهوو بەستبووی. گۆمی سەرسەکۆ بووبووەپارچە شووشەیەک. لەگەڵکوو رۆژ دەبۆوە ورد و درشتی خەڵکی شاردەچوونە سەرسەکۆ بۆ خلیسکێن. ئەی تۆ خوداباسی جادووبازەکەیئەم چوارچرایە بۆ نەکەم؟ ئەم قسەیە بەراستی خۆشە! لەوە پێش بۆتمباس کرد کە سێحر بازەکان درۆیان زۆر بوو و درۆی سەیر و سەمەرە وعاجباتیان دەکرد. یەکێ دەیگوت: مردوو زیندوو دکەمەوە «سلەوات،پووڵ وەشان». دووهەمی دەیفەرموو: ماشێن وەحەوا دەخەم! «سلەوات،پووڵ وەشان». سێهەمی دەیووت: بە فیتوولێدان ئەوی مار لەم شارەدایەبانگی دەکەمە ئەم مەیدانە «سلەوات، پووڵ وەشان». هەمووشیاندرۆیان دەکرد و ببڕای ببڕ ئەم مەرجانەیان بەڕاست بگەڕێ؟

بەڵام یەکێکیان قسەکەی بەڕاست دەرچوو. ئەمەیان دەمگوێ خستەشارو گوتی هەردووک گوێی کەسێک دەبڕم و پێوەی دەنێمەوە! قسەیخۆی بردە سەر و، گوێی کابرای بڕی. ئەمە هەوەڵ راست و ئاخر راستبوو، بەڵام چۆن؟ سەبر کە با لەپێشدا باسی ئەوەشت بۆ بکەم کە ئەمشارە کەنگێ لە هەمیشە زێدەتر دەشڵەقاو دەخرۆشا؟ ئێرە شارە خنجیلەو خشپیلانەکەی حەسەن زیرەکە. ئەو زیندە یادەی کە لەسەر نالەشکێنەتێیدەچریکاند و دەنگی لەسەر ئاساسۆنی بەغدا و تاران و کرماشان بڵاودەبۆوە. ئای گەڕانەوە و سەردانەوەی زیرەک بۆ ئەم شارە چ حەشرێکیساز دەکرد؟ باخی میراوا دەبووە باخی ئیرەم. بەستەنیخانەی سەیدسوولی دەبووە هێلانەی زەردەواڵە. شەوانە تا نیوە شەو لە هەر ماڵێکزیرەک بانگێشتن کرایە، گۆرانی دەگوت و دەرک و پەنجەرەی ئەو ماڵەدەکرایەوە و ئەو گەڕەک و کۆڵانە پڕ لە حەشیمەتی گوێدێر دەبوو. زیرەکدەیگوت و جەحێل لە زۆر لاوە لەگەڵیان دەگوتەوە. هەردەستی لێمەدە،باسی ناکرێ. ئەویش بەم پەلە پەل و هەلە هەلە!

بەڵام باسی ئەو سێحربازەی مەرجی خۆی بردە سەر و هەر دووگوێی کابرای بڕی! لە پاش بانگی عەسری ڕۆژێکی هاوین لەمەیدانەکـەی شـانی چـوارچرای شارەوە - ئەم چوارچرایەی لە پاشهەڵتۆقینی گوڵەباخ لە چـوارچرای هـەوەڵ، ئەمیش گوڵەباخی لێپشکوت - دەنگی زوڕنا لێدان بەرز بۆوە. دیار بوو سێحرباز هاتووە، دەنابێتو پاڵەوان بوایـە، دەنگـی دەهۆڵیشـی لـەگـەڵ دەبـوو. خـەڵـک کاروکـەسـپیان بـەس کـرد، دووکـان و بـازاڕ داخـراو، گشـت ڕوویـانکردە مەیدان.دەروێشـێکی لاوازەی ریشـنەی چڵـکن زوڕنـای لێـدەدا. خـەڵـکێکی زۆروەکۆبوونەوە، جا زۆری چی؟ نەوەڵڵا بووە سارای مەحشـەر. جێگـەیدەرزی هەڵاویشتن نەبوو. دەروێش زوڕنای وەلاناو، دەستی بە قسەکرد:هـۆی براینـە و برادەرینە، ئاهۆی خەڵکینە، دادەی سەڵەواتێک لێدەن بۆجەماڵی ئەو نەبییـەی فەخری عالەمە.

کوڕینە دەروێش و تەڕدەستوو زۆر دیوە. ڕاست و درۆشتان زۆر لێبیستوون، من لەوان نیم. ئەوەی گوتم دەیکەم؛ هەوەڵجار دەیکـەم، لـەپاشـان کـەشـەف دەگێڕم. دەیجا ئێوەش خۆتان و هەڵم و برایەتی وپیاوەتیتان. سەڵەوات، بڕێکی زوڕنا لێدا...

مشـــکێکی لــە پـــەڕۆ ســـاز کـــرد، مشـــکە وەک تێســـکەی تفـــەنــگ هــەڵــدەهــات!پوولــێک وەخـڕکراوە ســەڵــەوات لێـدرا. مـارێکی ڕەشـی لـە مجرییەکەیدەرهێنا، وەک ئەژدیها دەیهووشـاند و لـە قـەتـران ڕەشـتر بـوو... مارەکەلەسەر کلک هەڵدەستا و سەرو چـاوی دەگێـڕا... پوولـێکی دیکـەشـی وەکۆکرد... سەڵەوات... دەروێش لاقی خـۆی کـرد بـە گـەرووی مـارەکـەدا. لاقــیدەروێــش تــاکوو بســتێک لــەســەر قولاپــەیــەوە چــووە گــەرووی مارەکەوە.سەڵەوات لێدرا... بووە چەپڵەڕێـزان. پوولـێکی زۆر بـاش وەکـۆکرا. لەپاشان دەروێش دەستی بەرز کردەوە. خەڵک وسکوت و بێدەنگ گوێیاندایە: هۆی گەلۆ نە سێحرە، نە جادووە. حوندەرە و حوندەری ئەمدەروێشەیە. بـەڵـام چەشمەیەکم حوندەر ماوە نیشانوو بدەم، کە جگە لەمن هیچ کەس لەسەر دونیا نایتوانێ! هەر ئێستا لەبەر چاوی خۆتانگوێی ڕاستی یەکێک دەبڕم، کەشەفێک دەگێڕم. ئەمجار گوێی چەپیدەبڕم و کەشەفێک دەگێڕم. لە پاشان هـەردووک گوێی وەها بە جێیخۆیەوە دەنووسێنمەوە، کەس نەڵێ ببڕای ببڕ گوێی بووە!!!! ئـاخ کاکـەبـووە چ چـەپڵـەڕێـزان و سـەڵـەوات و پـووڵ فڕێـدانێک؟...!...!!!

دەروێشهەرای کرد: ئای بۆ جاهیلێک بوێرێ بێتە مەیدانو نەترسێ گوێی ببرم.چەند کابرایەکی پیر و بەساڵا چوو هاواریان کرد: «کوڕە نەکەن، کەسنەچێ. بە خودای ئەمە گوێ بڕە و گوێتان دەبڕێ... نەکەن، کوڕەنەکەن...» بەڵام بێتوو من بڵێم پەنجا کەس، ئێوە بڵێن سەد کەس ڕژانەمەیدان و دەیاننەڕاند: من، من، من. ئیلان وبیلان من. بە هەزار تکاورجای ریش سپی و پیاوی ماقووڵ پۆلی جەحێڵیان ناردەوە سەر جێیخۆیان و، یەکی لە هەمووان زەڵام و زەبەڵاحتریان گیراوە. ئەمجاردەروێش گوتی: شەش پاڵەوانم دەوێ بێنە پێشێ و ئەم جاهیلە بگرن کەگوێیم بڕی و خوێنی خۆی دیت، فێی لێ نەیەت و سەر و دڵ نەیگرێ ولێمانی تێک نەدات. شەش جەحێڵ چوونە پێشێ. گوریسێکیان لە قۆڵ وشان و پشتی گرێ دا و بە هەر شەشیان گرتیان. دەروێش بە شاگردەکەیخۆی گوت: ئەم مجری و ماروکەل و پەلە بەرەوە مەزڵ، کارمان بەمانەنەماوە. شاگرد خەریکی کاری خۆی بوو. دەروێش سێ چوار جار هاتو ڕۆیی و گوتی: «ناترسی ڕۆڵە؟ ئەگەم دەترسی یەکی دیکە بانگدەکەم.» کوڕە گوتی ناترسم. دەروێش بە شەش جەحێڵەکەی گوت باشبیگرن. هانێ ئەم پەڕۆیەش لەبەر دەستتان بێ کە گوێیم بڕی، بینێنە سەرگوێی، خوێن فیشقە نەکات. ڕووی کردە خەڵک و گوتی: سەڵەوات.سەڵەواتێکی بەرز و درێژ لێدرا. دەروێش هەڵیکوتایە سەر کوڕە،چەقۆیەکی تیژی لە گوێی ناو، گوێی ڕاستی لێکردەوە و دایە دەستییەکێ لە شەش جەحێڵەکە و هەرای کرد: سەڵەوات. ئای بووە چسەڵەوات و چەپڵە ڕێزانێک، ئای چ حەشرێک و چ ڕۆژێک بوو؟دەروێش کەشەفی گێڕاو گوتی:

مەرجی خۆتان بەرنە سەر و کەشەفم بۆ پڕ کەن، تاکوو گوێیەکەیدیکەشی ببڕم.

کوڕە هاواری لێهەستا: بیکە بۆ خاتری خودا، هەر ئێستا ئەمگوێیەی دیکەشم ببڕەو، ڕزگارم کە، با زووتر نۆرەی پێوەنوساندنەوەیانبێتەوە. دەروێش هەر وەکوو خەریکی کەشەف گێڕان بوو، گوتی: «زۆر بەپەلە مەبە ڕۆڵە نۆرەی ئەویش دێت، وزەت بێ، بە خوا هەتا هەر دووگوێت نەبڕم ناڕۆم...»

خەڵک تکایان کرد: دەروێش گیان، تکایە ئەم گوێیەشی زووتر ببڕە،چەندەت دەوێ دەتدەینێ. دەروێش گەڕاوە سەر کوڕەو، گوێیەکەیدیکەشی بڕی و نایە بەری دەستییەوە.

جەحێلی باڵابەرزی سمێڵ بابڕی دەلاڵاوە: کوڕە بۆ خاتری خودا دڵـمتـۆقی زووکە گوێچکەکانم پێوە نووسێنەوە. حەشیمەت فیتوو لێدان وچەپڵەڕێزانیـان بوو، سەڵەواتیان بەرەو ئاسمان هەڵدەچوو، پووڵ وپارەیان هەڵداویشـتە حـەواو کەشەفی دەروێش پڕ دەبوو. کوڕەشدەیناڵاند و هاواری دەکرد! بـەڵـام کـەس ئاگاشی لێی نەبوو. دەروێش بێخەیاڵ لە نێو حەشیمەتـدا کـەشـەفی دەگێـڕاو ئەمسەراوسەری مەیدانیدەکرد. لە دووکانە نێزیکەکانەوە، لە پەنجـەرەی ماڵـە دوو نهۆمەکانەوە، لەدەرو ژووری مەیدانـەوە، دەروێـش بانـگ دەکـرا و، پووڵـی بەسەر و گوێلاکو بەسەر کەشەفدا دەباری.

هەرا و هوریای حەشامەت تەواوبوونی نەبوو. هەر دەروێش بوو بۆپووڵ وەکۆ کردن هەڵـدەخـولا و دەرو ژووری ئـاپۆرەی خـەڵـک و نێومـەیـدانی دەکـرد. هەڵدەسووڕا، ون دەبوو، دەردەکەوتەوە. حەشامەتناهەقیان نەبوو، ئاوەها مەست و سەرخۆش بن و دەروێـش ئـاوەهـا پووڵـوەشـان کـەن. ئاخـە ببـڕای ببـڕ چ دەروێشێک راستی لەگەڵ نەگوتبوون وئاوای مەرجی خـۆی نـەبردبـووە سـەر! دەروێش هەروا کەشەفی دەگێڕا وپووڵی وەکۆدەکرد و لـە هـات و چـۆی دەر و ژووری مەیدان و قەرەباڵغیخەڵکدا بوو. لە پڕ مێرمناڵێکی سێزدە چاردەساڵان هەرای کرد: ئەوەکوادەروێش؟ خۆ دەروێش نەماوە!! قاوی خەڵک بەرز بۆوە: کوا دەروێش؟کوا دەروێش؟ چی لێهات؟ بـۆ کـوێ چـوو؟ دەنگێکـی بـەرز و بڵـند وەسـەردەنگـەکـانی دیکـە کـەوت: «قوڕتـان وەسـەر! دەروێـش هـەڵـات و رایکـرد!نـەمگـوت؟! پـێمنـەگـوتن نـەکـەن، ئـەوە گـوێ بـڕە و، دەسـت و گوێتاندەبڕێ.» دەروێش بوو بە دڵۆپێک ئاوو بە عەرزدا رۆیشتە خـوار و ئێسـتا وئێستا کـەس رەنـگ و روخسـاری نـەدیتـەوە. بـەڵـام ئـەی پاڵـەوانـە گـوێ بڕاوەلێقەوماوەکەمان؟ لە شەرمەزاریـدا لـەم شـارە کـۆچی کـرد و ئـەوە ئـارای سیساڵە ببڕای ببڕ رووی لە ئامێزی ئەم شارە کردبێتەوە. بەزار خۆشە بڵێیشار! هەر گوتن و هەزاری لێدەکەوێتەوە. ئای لەم گشتە بیرەوەرییەسەیرو سەمەرەیە و لـەم هـەمـوو خۆشـی و ناخۆشـییە. لـە چـوار چـراوە بـەرەوحـەوزە گـەورە هەڵدەکشێم. ئەو حەوزە گـەورەیـەی ئاوایـان بـەسـەرداهـەڵـگوتوە: «حـەوزە گەورەمان قووڵ وبێ بنە - دوو ماسی تێدا خاڵ لەگەردنە.»

ئاخ ئەوەش کۆڵانە کۆنارەکەی ماڵە باب و باپیران. دەبێ بەرەو ماڵــبڕۆمەوە. بە خودای زۆر تامەزرۆی دای و باب و خزم و کەسم. ئاخە سی‌ساڵی عەلەنتەواوە نەمدیتوون.

لە دەرکی ئاوەڵای ماڵە بابەوە دەڕۆمە نێو حەسار - لە بیرتان بێ کەجارێکی دیکە پێک‌گەیشتینەوە، زۆر شتی دیکەشتان بۆ بگێڕمەوە،ئاخە زۆرم لە دڵداماوە - هێشتا لە حەوشەم و مقۆمقۆی ئەوەمە: بڕۆمەژوورەوە یان نا؟! کە چی گـوێم لێیە دووکەس لە کۆڵاندا بە یەکدی دەڵێن:ئەوە پاڵەوانە گوێ بـڕاوەکـەی ئـەم ماڵەش لە پاش سی ساڵ راکردن،گەڕاوە، دەک قەدەمی خێر بێ، هەر مەبارەکی دەوی!!!

* * *

ڕەخش

دیسـان دەنگـی ئـەوە، دەنگـی شـەمـەی بـاوکم! کـەمـی مـاوە گـوێم بدڕێ.هەمیسان خەیاڵ پڵاو دەکات، ئاخە وڕێنە و خـەون و خـەیاڵـی ئـەو بـە منچی؟ لە لاشانیەوە دایکم دیارە. کز و کەنەفت و بێدەنگ دانیشتووە ومتەقی لێوەنایە. دەڕوانێتە هەمووومان و هەموو لایەک. ئەوەی دیکەشولە بۆڕە تارەکەدا دێ و دەچێ یۆسفە. یۆسف بە سواری ئەسپێکمەیدانی گرتـووە و، خـەریکـی تەقڵە و جلیتانە. ئەوانی دیکە زۆروەبەرچاو نایەن. وەک سێبەر لە نێو تارماییدا دێن و دەڕۆن و بە دەوریخۆیاندا دەخولێنەوە. ئەوە دیسان دەنگی شەمە بـەرز بۆوە. نا، تاکوورۆژی مـردن ناهێڵـێ بحەسـێمەوە. بۆتـە چـارەنووسـم، دەبـێ بیکێشم،بیکێشم، بیکێشم، تا ئەوڕۆژەی دەمرم و دەمنێژن! دەڵێی چارەنووسمـە وچی لەگەڵدا ناکرێ؟ ئەوا یۆسف بە تەقڵە هاتـەوە روانگـەم. ئـاخ ئـەمئـەسـپە بەرەڵایە! وەی لەم بەدقەدەم و وەیشوومە! ئەو کردی، ئەو کردی،هەر، ئەو، ئەو، ئەو...

لەسەر چیمەنەکەی شانی باخەکـەی بـارام دانیشـتبووین. مانـدووببووین. دەمانەویست پشوویەک بدەین و برێک بحەسێینەوە. لە پـڕکۆڕژنێکی بـە سـام رایچڵەکاندم. یۆسف بانگی کرد: کاکە، کاکە ئەوئەسپەت دیوە؟ بەو خودایە بـێ

سێحەبە و بەڕەڵا کراوە. دوور و نێزیک کەس دیار نیە ئاگەداری لێ بکا. هەستە با بچین خورجینەکە بخەینەسەر پشتی و تاکوو قەراخ دێی بەرین. لە ڕێگە بۆ خۆشمان بە نۆرەسواری دەبین. ماندووش نابین. لە قەراخ دێ بەڕەڵای دەکەین. قسەکەیم بە دڵ بوو. لە ئەسپ چووینە پێش، بە رواڵەت لە جوانوویەکی تازە گیراوەچوو، بەڵام زۆر کز و لاواز بوو. سەر هەر تک دەستەکانی بریندار بوو.پشتوێنەکەی خۆمم کردە ملی و خورجێنەکەم هاویشتە سەرپشتی.سەری پشتوێنم دا دەست یۆسف و بۆ خۆم لە دواوە (هەی)م لێکرد.بەرەو دێ وەڕێکەوتین. ئەرێ ئێمە ئەومان بارکرد یان ئەو خۆی بەسەرئێمەدا داسەپاند؟ ئاخ... رەخش!... باوکم وای نێو نا... ئاخ چمادەمزانی ئاوامان بەسەر دێنێ، قەت دەمهێشت؟... رەخش؟!!نەوەڵڵاکەرە بەڕەڵا. یۆسف لە پێشەوە ئەسپ و پشتوێنی دەکێشا و من لەپشتەوە دەنگم دەدا و نێو نێوەش یەکمان سواری ئەسپە دەبووین. کەگەیشتینە قەراخ دێ، یۆسف گوتی: کاکە ئێوارە درەنگانە، لێرە بەڕەڵای کەین، ئەمشەو گورگ دەیخوا. زۆر گوناحە... مـن کردم ئێوە نەیکەن!قەت بەم جۆرە قسانە دڵتان نەرم نەبێ، دەخیل سەد دەخیل، نەیکەن. بەئەسپەوە خۆمان بە حەوشەی ماڵێدا کرد، باوکم لە حەسارێ دەسنوێژی‌دەگرت. ئەسپ حیلاندی، باوکم داچڵەکی و بەسەرماندا گۆڕاندی: ئەم‌ئەسپە چیە هەتیو؟ دایکم لە مووبەق دەرپەڕی و لەگەڵکوو ئەسپەی‌دیت، روومەتی خۆی دارنی و کردیە بۆڵە بۆڵ: ئەیارۆ قەدەمی خێربێ،ئەوە چیە؟ دزیوتانە؟... یۆسف هەموو شتێکی بۆ گێڕانەوە. باوکم لێوی‌خۆی گەزی. بڕێکی بیر کردەوە و، لە پاشان هەڵیدایە: هەتیو باش‌چاوتان ورد کەنەوە بزانن دەڵێم چی؟ لەکن کەس نەڵێن دیومانەتەوە،بڵێن لە شەممەبازاڕی شار تووشی خاڵمان بووین و ئەو پێی داین! جاشەوێ لە پاش شێو خوران تەگبیرێکی لێدەکەین. زووکەن بیبەنە تەویلەو تفاقی بکەنە بەر. ئەوە خودا گەیاندوویە. باشی خزمەت بکەین دەمەوبەهار و دووسەد تمەن دەکا! ئاخ ئەم قسەیەم چەندە پێ ناخۆش بوو.بۆچی؟ لە خۆڕا؟ نەوەڵڵا دەمزانی بابم قەت سەرەندەری چ ناکا و ئەوی‌بیکات پێچەوانەکەی باشترە. ئاخە تفاق دەرخوارد چی بدەین؟دەترسام خەڵکی دێ گەپمان پێ بدەن! تفاقی سێ بزنە کۆڵەکەی خۆمان‌نەبوو، چ دەگا بەوەی ئەم ئەسپە بەڕەڵایەش بە خێو کەین. لەگەڵ باوکم‌دامبەستە شەڕەقسە! جار و بار دەمنەڕاند و دەمگوڕاند و دەمگوت:نامانەوێ، دەبێ بەڕەڵای کەین. لەم

ڕێوی‌یە خوێری‌یە چ دەرناچێ.بڕێکجاریش دەپاڕامەوە: تفاقی ئەم بزنـە کۆڵـانە دەرخوارد ئەم بەرەڵا وبریندارە مەدەن. لەم ڕێوی‌یە ئەسپ دەرنایە. باوکم هـەر گوێی نەدامێ،زۆریشی قسەی کاڵ و کرچ پێگوتم. منـیش سـەرم دانـەنواند و بەرپەرچی‌قسەکانیم داوە... ئاخری بە تووڕەی‌یەوە رووم کردە هۆدەکەی خـۆم ویۆسف. ئـاخ لـەو شـەوە وەیشـوومە. وەی لـەو باوکـە رەنـج بـە خـەسارە و، لەم‌نەهامەتە! بنچینە و بەردی بناغەی ئەم نەیامەت و کەند و کۆسپە ئەوشـەوە دارژا... یۆسف بەو کراسە ئاڵەوە، بەو کراسە مۆرەوە، بە کەوشی‌رەشی بۆیە کراو و کاکۆڵی بە شانە کراوەوە بە سواری رەخش مەیدانی‌دەگرت. بە تەقڵە دەهات و دەچوو، چوار ناڵ ئەسپی غار دەدا، بە دەوری‌دێدا دەفڕی، لەبەر ماڵان یۆرغـەی پێدەکرد، لە پشت ماڵان دەیکردەقۆرتە! خەڵکی دێ دەچوونە سەیری. لە پشت ماڵانەوە دەفڕی و لە چاوون دەبوو، لە قەبران وەدەر دەکەوت و بەرەو شیوە قووڵ دەچوو، لەوێوەدەیدایە تەلانی کێوی چاکی و قەدی شاخ و کەژی بەرەو نـووکی کۆساردەبڕی و هەمیسان بەرەو خوار شۆڕ دەبۆوە.

ئاخ ئەم مێرمناڵە لەسەر ئەو ئەسپە چەندە جوان بوو، رۆژ بە رۆژیش‌جوانتر و لێهاتووتر دەبوو. سواری و رمبازێن و تەقڵە و جلیت هەر لـەوجـوان بـوو، هـەر لەو... بەڵام ئاخە چۆن؟ خۆ لە مێژە یۆسف سواری ناکا!خۆ ئێمە لە مێـژە لـەو دێیە نەماوین! دا تۆ خودا ئێوەش جوان زەینی‌دەنێ! تەماشا سەری ناوەتە سەر ملی رەخش و چۆن دێ و دەچێ؟ ئەوەکاکۆڵی یۆسف و یاڵی رەخشـە تێکـەڵ بوون و شنەی شەماڵکەروێشکەیان پێدەکات. دەبێ دوای کـەوم و بیگێڕمـەوە. دەبێ بیبەمەوەماڵێ. چاوەزار کاری لێدەکا! چاوی پیس دەیگـرێ! وە شـوێنێ دەکەوم.ئەو بە سواری دەفڕێ و مـن بـە دووی دا. دەرۆیـن و دەڕۆیـن، تـا لـە دێدوور دەکەوینەوە...و لە چاو ون دەبین... جیڕەی گرێژەنەی دەرکی نێومـاڵ لە جێگەی خۆم راپەڕاندم و لە دەلاقەی هۆدەکەوە روانیمە حەوشە.شـەمـەی باوکم لە نێوەڕاستی حەوشەوە هەرای کرد: هۆ و خالید، هۆ و،ئەو فانۆسە بێنـە با تفاق بۆ ئەم ئەسپە بەرین. هەر لە جێی خۆمـەوەجـوابم داوە: چیـە؟ چیـت دەوێ؟ «پیتی رەشی دروشت‌تر؟» شانازی چی‌پێـوە دەکـەی؟ هـەزار کـەڕەتم پێگوتی هیچ هیوام پێی نیە، دوو قڕان‌ناهێنێ! من تێدا نیم، ئێوە کەیفی خۆتانە. یۆسف و دایکم و مندالەوردەی ماڵێ رژانە حەوشە و هەموو پێکەوە بەرەو تەویلە چوون. دڵم‌کەوتە کورکە کورک! دەبێ چی بکـەن؟ بـەرەو تـەویلـە رێکـەوتم.

بەتوورەی‌یەوە چوومە ژوور. ئەسپە بەرەڵا لەبەر کزی و لاوازی و لە برسان‌وەک مێوژۆکە هەڵدەلەرزی. یۆسف فانۆس بە دەستەوە بە دەوریدادەخولاوە و تیشکی فانۆسی دەدایە سەر و گوێلاکی! شەمەی باوکم بەدەوریدا دەسووڕاوە و سەرنجی دەدایە و هەڵیدەسەنگاند. منداڵە وردەکان‌وەک بازنە دەوری ئەسپەیان دابوو. ملە باریکەکانیان بەرەو پێشەوەکێشابوو. چاوەکانیان کەوتبوونە سەماکردن. دایکم تەماشای هەمووانی‌دەکرد: باوکم لە پاش سەرنجدانێکی زۆر دەستێکی لە ئەستۆی‌دا و بەدەنگێکی بەرزەوە: ئەشهەدەم بیللا چاکت گوت خالید! بە پیتی رەشی‌درشت‌تر! قسەی لەسەر نیە!
- هەک زمانی من بە بڕین چیێ! بۆ تەوس و توانجی هاویشتم، خۆ نێوی‌نارەخش!! - شەمە کەوتە وڕێنە و خەیاڵ پڵاو: بێ خاوەن بووە، خزمەت‌نەکراوە. لە رۆحی منتان کەوێ! ئەم سێ مانگە زستانە خزمەتی کەن،شەوی نەورۆز دەبێتە رەخشی رۆستەم! جا بەهاریێ ماڵ و کۆچی‌لێدەنێین و وردیلەکانی لێ سوار دەکەین و موکوریان - وڵاتی باب وباپیران - خۆت بگرە و هاتین. کوڕە لە رۆحی منتان کەوێ بزانم چۆنی‌خزمەت دەکەن؟ نە دایکم، لە قسەی دەرناچوو نە یۆسف، نە وردیلەکان.هەرام کرد! رزق و رۆزی ئەم منداڵە رەش و رووتانە دەرخوارد ئەسپەرێوی مەدە خودا هەڵناگرێ... هەر رووی تێنەکردم. زۆرم نەڕاند وگوڕاند، هەر جوابیان نەدامەوە. بەرەو دەرکی تەویلە رۆیشت و بە دەم‌رۆیشتنەوە: نێوی رەخشە، خاڵتان بۆی ناردووین، لە بری قەرز. هەموویێی بڵێن رەخش. جڕتێکی بڵندم کێشا و گوتم: مامە شەمە لەسەر ئەم‌ئەسپە هەمووماں لە برسا دەکوژی! بەڵام ئەوەش بزانە: «کەس بە خەیاڵنابێ بە ماڵ!» هەر گوێی نەدامێ. سبەینێ زوو باوکە چووە ماڵی کەریمی‌دراوسێمان، جۆیەکی زۆری قەرز کرد و هێنایەوە. دایکەش چووە لای‌ئامەی دەستەخوشکی و وێنجەی قەرز کرد. منداڵ دەستیان کرد بەخزمەتی ئەسپ. یۆسف بوو بە سوارچاک و هەموو ئێوارە لە دەوروبەری دێ مەیدانی دەگرت. منیش مانم گرت و لە هیچ کارێکدایارمەتی‌یانم نەدا. بەڵام ئەسپە بەرەڵڵا؟ رەخش رەخش کەری نێرنەیدەکێشا. یەک رۆژەی دە رۆژ بوو! رۆژ لەگەڵ رۆژ لە قەڵەوی و بەکەیفی و هەڵدانی دەدا. ئەی شەمە؟ هیچ منی نەکوشتبوو، شەمەی باوکم‌نەبێ! لە خۆ دەرچووبوو. لە بن دیواری حەوشە و لەبەر بەرۆچکەی‌کوڵان و دەرکی مزگەوت دادەنیشت و وڕێنە و خەیاڵ پڵاوی دەکرد. بریائێوەش وەک من دیباتان، چەنێ

جوانچاک؟! چەنێ خوێنشیرن؟!دەتگوت شیرەیی و حەمە حەپۆلە. جا خەون و خەیالاتەکەی: «ئیشەڵلابکەوینە شەوی نەورۆز بار دەکەین و دەڕۆینەوە بۆ موکوریانی خۆمان!موکوریان بەهەشتە. هەموو ولات ئاوو ئاوەدانی .باخ و سەوزەڵان وشیناوەرد. پڕ لە رزق و رۆزی و خێر و بەرەکەت. پڕ لە پیاوچاک و پیاوی‌ئازا و دڵاوا. ئافرەتی هەموو داوێن پاک و سەخی و دوختەر کەیبانوو!»بێتوو لە حەساری ماڵە خۆمان بوایە و گوێم لەم قسانە بایە، خۆم بۆرانەدەگیرا و دەپەڕیمە نێو قسەکەی: «کوڕە دەبەسە! بەس خەیاڵ پڵاوبکە!

لە کارنەکەری و تەوەزلیدا هەموومانت لە برسان قڕ کرد؛ ئابرووت‌بردین. بووین بە گەپجاری هەموو کەس. رزق و رۆزی ئەم منالە رەش ورووتانە بە زگ ئەم کەرە بەرەڵایە دامەکە.» باوکم جنێوی دەدامێ،منیش جوابە جەنگیم دەکرد. لێمان دەبووە هەڵڵا. دایکم نێو بژی‌دەکردین و کۆتایی پێ دێنا. ئەمجار باوکم و یۆسف دەچوونە تەویلە بۆخزمەت کردنی ئەسپە و دایکم و وردیلەکان دەکەوتنە نێو دێ بۆ سواڵ وسەدەقە وقەرز و قۆڵەی کا و یۆنجە و جۆ. منیش لە داخاندا لەوانە بووبتەقم. دەچوومە نێو ماڵ و لە ژێر لێوڕا هەر جنێوم دەدا. بە قوربانی کاری‌خودا بم دەتگوت لە داخی منە ئەسپە هەر هەڵیدەدا و بە کەیف دەبوو.نێوبانگی یۆرغە و قۆرتە و چوار ناڵی رەخش دێ بە دێ و شار بە شاردەڕۆی! لە دوور و نێزیکەوە مشتەری دەهاتە سەر. جا کە مشتەری‌دەهاتە دێ، یۆسف رەخشی جل دەکرد و لە دوری ماڵان مەیدانی‌دەگرت. دڵی مشتەری دەخستە کوتە کوت. مەزندە و نرخی رەخش هەردەچووە سەرێ. بەڵام ئەسپە بەرەڵا بوو. هەر پێم وابوو شەمە خەرەفاوەو سەفی بووە. بە تایبەت لە پاش ئەوەی یەکێک لە وردیلەکانمان بەکۆڵێک جۆوە کە لە ماڵە جیران قەرز کرابوو، کەوتە نێو گۆلەکەی نێو دێ ولە پاش سێ رۆژ تا و چەق و چۆ مرد، سەد ئەوەندەی دیکەش شەمە ورەخش لەبەر چاوم کەوتن. ئاخ ئەم کابرایە تێداچوونی‌جگەرگۆشەکەشی وەخۆی نەهێناوە و دەیگوت: خەتای خۆی بوو،ئاگای لە خۆیبایە نەکەوێتە نێو گۆل و ئەستێرەوە هەر دەهات و شەمە ورەخش زیاتر بە کەیف دەهاتن. بە تایبەت لە پاش ئەو سێ مشتەری‌یەی‌شەوی چلەقاوان هاتنە سەر رەخش. ئەو شەوە لە دوای شێو خوران‌پیاوانی دێ یەک یەک و دوو دوو چوونە مزگەوت. نیو سەعات لە شێوخواردن تێپەڕ نەبووبوو مزگەوت لە ژێر شۆقی چرا تۆڕ دا، بە

دووکەڵیجگەرە و سیغار و زەنازەنای خەڵکی ئـاوەدان بـۆوە. مامـە شـەمـەی باوکمبۆ هەوەڵـجار رێگـەی لای سـەرەوەی مزگـەوت درابـوو. شـەمـە پـەیتـا پەیتاجگەرەی بە جگەرە دادەگیرساند و بێ وچان دەکۆخی و دووکەڵ وهەناسە و تف و بەڵغەمی کۆخە و گەرووی بە گـژ سـەر و چـاوی ئـەم وئـەودا دەکـرد. خەڵکیش دەتگوت خدری زیندەیان وەلای سەرووی‌خۆیان خستووە، شـانازیان پێوەدەکرد. سێ کابرای مشتەری وەکسەغیری مەکە و مەدینە مات و کز و مل کەچ لە خوار بابمەوەدانیشتبوون و چاویان بڕیبووە دەمی ئەو. منـیش لـە لای خوارەوەیمزگەوت دانیشتبووم و پێکەنینم بەم بەزم و رەزمە و هـەمـووی ئـەم خەڵکەدەهات! ئاخە خەڵکینە ئەم شەمـەیـەتـان تـاکوو مانگێـک لـەمـەوبـەر رێگەیمزگەوت نەدەدا، ئێستا بۆ وەلای سەرووی خۆتان خستووە؟ ئاخەشەمەی واوا لێکراو تۆ لە برسان زگت بە پشتتەوە نووساوە، بۆچی ئەمسەودا باشە ناکەی و خۆت و ماڵ و منداڵت لە رووت و قووتی و برسیەتیرزگار ناکەی؟ عەبە شۆڕای پیاوماقووڵ و کوێخای دێیەکەمان کە لەشانی شەمە دانیشتبوو، بڕێکی سمت و نێوڕان و نێوگەڵی خوراند، رووی‌کردە بابم و گوتی: مامـە شـەمـە ئـەم پیاوانـە لەسەر قسەی تۆ راوەستاون.نازانم تەگبیرت لەگەڵ کەس کردووە یان نا؟ ئیدی منگە منگی ناوێ،وەڵامێکی راستەوخۆیان دەوە. هێشتا قسەی عەبە شۆڕا تەواو نەببوو،یەکێ لە مشتەرییەکان هەڵیدایە و گوتی: مامە شەمـە! ئێمـە لـەسـەر قسەیخۆمان سوورین! بـە هـەزار تمـەن مشـتەری رەخشـین. مامـە شـەمـە لەسەرەخۆ مژێکی قووڵی لە جگەرەکەی دا، بە دەم کۆخەوە تفێکی زۆریبەسەر مشتەریدا پرژاند و بێ سێ و دوو گوتی: بەم پووڵانە فرۆشـی نیـە ونایفرۆشـم. ئەسپێکی لە ناوچەی قەرەلەری کاولبوو هەزار تمەن بکات لـەموکوریـان پـازدە هەزار و شازدە هەزاریش دەکا! شەمە ئـەوەنـدەی گـوت وهـەسـتا سـەر پـێ. پێچەکەی لار دانا، لووتی هەڵێنا و بەرەو دەرکیمزگەوت چوو. هەرام کرد: بابە بیدە، پووڵی باشیان داوە. خەڵکینەمەیەڵن بڕوا، یەکیان خەن. کوێخا و خەڵک بە تێکڕا تکایان لێکرد،بەڵام جوابی کەسـی نـەداوە و لـە مزگـەوت دەرکـەوت. مزگەوت چۆڵ کراو،منیش بەرەو ماڵ چوومەوە. بە خودای نەیدەبڕیەوە. دەبایە فجەجەم پێبکات! دیسانەکەش خەیاڵ پڵاو خستبوویە ورێنـە کـردن: «زسـتان لـەتـەواو بوونـە و، رووڕەشـی بـە رەژی مـاوە. چـەنـد رۆژێـک لـە پـاش نـەورۆزوەرێـدەکـەویـن. لـە دۆڵـە درێـژەوە دەرۆیـن. پـاش دۆڵـە درێـژ

دەگەینەمێرگەشین. لەسەر کانیەکەی مێرگەشین پارووییەک نان و پەنیر دەخوێن و، وەڕێدەکەوینەوە. وردیلەکان، بە نۆرە سواری رەخشتان دەکەم. لەسەرکەل و پەلەکەتان دادەنێم. لە پاش ملە و تیرەگی هەباس ئاوەژوویدەشتەپان دەبین. لەو سەری دەشتە پان دەگەینە دۆلی مەحاڵ. دۆڵیمەحاڵی چی؟ هەمووی شیناوەرد و سەوزەڵانە. پڕە لە جەگەن و کانی وگژ و گیا و دار و گوڵ. دۆڵی مەحاڵ سنووری موکوریان وقەرەلەرە.شەوێک لەسەر ئەستێرە گەورەی دۆڵی مەحاڵ لە چارداخی شوانەکاندادەمێنینەوە. رۆژی دوایی سبەینێ زوو لە گەرد و گوڵی بەیانداوەڕێدەکەوین و بۆ نیوەڕۆ دەگەینە هەوەڵ دێی موکوریان. ئاخ... ئاخموکوریان - مەڵبەندی شێران و باب و باپیران - بڵێی جارێکی دیکەبتبێنمەوە؟» لە وڕینە نەدەوێستا. نەشیدەزانی گوێیان داوەتێ یان نا؟هەر بۆ خۆی دەیپرست و دەیپرست! لە داخان هەر خۆم دەخواردەوە، لێوەکرۆژەم دەکرد و جووڵە جووڵم بوو. ئاخری خۆم بۆ ڕانەگیرا و، بە بێشەرمی‌یەوە گوتم: جرت... هەرچی مەرو گاڕانی قەرەلەر دەڕی بەموکوریانەکەت! دەستی دا دارێکی هەڵگرت و هەڕای کردمێ. منیش‌قوت بوومەوە و گوڕاندم: دەتەوێ لێم دەی؟ بە منالم دەزانی؟ وەڵڵا پەلبزێوی بیرازت دەکەم. بەرەو پاش گەڕاوە، دارەکەی حەوادا، کۆڵێکی‌تف و بەڵغەم کردە سەر عەرز و گوتی: وەڵڵا تۆ زۆڵی! بیژوو تۆ لە من نی!دەنا لە رووی من وەرنەدەگەڕای. بەرەو تەویلە و تیماری رەخش‌خوشەی کرد و رۆیی. ئاخ کە بیری لێدەکەمەوە... ئاور دەگرم. دوو سێرۆژێکی بۆ شەوی نەورۆز مابوو. رەخش هێندە بە کەیف هاتبووەتگوت جوانەگای دابەستەیە. پەلی بۆ ئاسمان داویشت، چەپۆکانی‌دەکرد، بە کۆڕژنی رەخش پیاو زەندەقی دەچوو. بەرەبەیانێک بە دەنگی‌حیلەی رەخش لە خەو ڕاپەڕیم. چوومە بەر دەربیچەی ژوورەکەم وتەماشای حەوشەم کرد. شەمەی بابم فانۆس بە دەستەوە دەچوو بۆتەویلە. دەرکی تەویلەی کردەوە و چووە ژوورێ. رەخش نەدەسرەوت،سمی دەکوتا و دەیحیلاند. لە پڕ هاواری بابم هەستا. یۆسفیش وەخەبەرهاتبوو. بە جووت دەرپەڕین و خۆمان بە تەویلە داکرد.. ئاخ... باوکم لەخوێنی خۆیدا دەتلاوە. تا گەیشتینە سەری، جووڵەی لێ برا. نە ئەمرۆمردبوو نە پار. رەخش کەفی هەڵخڕاند، دەهات و دەچوو و دەیحیلاند.یۆسف سەری ناسەر دڵی باوکم و هەستی ڕاگرت. زۆر زوو هەستاوە، بەچەپۆک بەسەری خۆیدادا. بە بانگ و

سەڵاله کۆڕی گریانمـان دا. دایـک وخوشـک و دەرو جـیران تێـڕژان. یۆسـف هەوساری ملی رەخشی له گۆڵمێخ کردەوە و رووی کرده من: خالید! ئاگەداری دایکم و ئەو منداڵانه بە.دەیبەم مەیدانی پێدەگرم. تاکوو نەیپسێنم و نەیتۆپێنم ناگەڕێمەوە.لغاوی رەخشی کێشاو له تـەویلـه دەرکـەوت. نـازانم بـۆچی دڵـم داکــەوت وبــه دووی رەخــش و یۆســفدا دەرکــەوتم. هێشــتا ئــەســتێرە بــه ئاسمانەوەمابوو. نەرمەبایەکـی فێنـک کوڵـمەکـانمی لاوانـدەوە. بـەرەو پشـت ماڵانڕامکرد. سروشت گەپی به مردنی شەمەی باوکم دەهات. یۆسف بەسواری رەخش دەهات و دەچوو. دەردەکەوت و ون دەبۆوە. وەکتێسکەی تفەنـگ بـه نێوان عەرز و ئاسماندا دەفڕی. دەبێ بڵێی ئاسکەسلی دەشتی بەگێـڕ بـوو یـان ماسیی زەڕیای نیل بوو؟ به خودای هیچیاننەبوو، کـێ برکێـی مـان و مـردنی یۆسف و رەخش بوو. هەی لەو شۆڕەسـوارەی سـەرپشـتی رەخـش، وەی لـەو جوانچاکەی بەرەو هەورو ئاسمانو ئەستێران دەفڕێ. کاکۆڵـی یۆسـف و یاڵـی رەخش به دەم بای دەمەوبەیانەوە کەروێشکەیان دەکرد. له بەرز و نزمی دەوری دێدا به چوار ناڵدەفڕین. خەڵکی دێ بەشێکی لەسـەر تـەرمـی بـاوکم و چـوار بەشی لەسەیرانی غارێن و رمبازێنی یۆسـف و رەخـش بـوون. وەک تاکـەداری سەردوندێک له جێی خۆم دەلەرزیم و دەمڕوانیه ئەم غارێن و رمبازێنه. هەوازۆر رون داگەڕابوو. هەوەڵ گزینکەکان دەرکەوتبوون و ئاسۆ خوێناویببـوو. لـه پـڕ گێژەڵووکە بوو یان گەردەلوول یان تەپ و تۆزی ئەم رمبازێنە،هەستاو هڵیکرد. سووڕاو خولی خوارد و له یۆسف و رەخش هاڵا!حەتمەن تۆز و خۆڵ له چاویان رۆچوو و نەیانتوانی هیچ کوێ ببینن،بۆیه له پڕ سم و پەلی رەخش تێکهاڵا، سەر سمی داو لاتراسکەی بەسـتو ئـەسـپ و سـوار وەک تـاژی و نـێچیر، گـلان! ئەڵڵایەکی تێکڕا و گشتی لەخەڵکەوە هەستا و هەمووان پێکەوە رایان کرده سەر یۆسف و رەخش.تاکوو گەیشتینه پێشێ، رەخش هەستابۆوە سەر پـێ و پـڕ بـه گەرووده‌یحیلاند، سمکۆڵی دەکوتا و چەپۆکانی دەکرد. یۆسف له خوێنیسەری شەقار بەسته و شکاویدا گەوزابوو. جووڵەی نەدەکرد. خـوێن لـەدەم و لـووتو کونه گوێچکەکانیەوە شۆڕاوگەی بەستبوو. هەناسەینەدەکێشـا، تـەواو ببـوو... تەواو... مردبوو. عەبه شۆڕا گوێی ناسه سەردڵـی یۆسـف و هـەسـتی راگـرت. لەگەڵکوو هەستاوە سەر پێ، چەشنیهەوری بـەهـار بـه دەنـگ گرمانـدی، بـه فرمێسک باراندی و به چەپۆکبەسەری خۆیدا کوتـا و هـاواری کـرد: ئـەوە لـه

کوێی مامه شەمەی ماڵکاولی ڕەنج بە خەسار؟ ئەوە لە کوێن دایک و خوشکی یۆسفی‌جوانەمەرگ؟ ئەرێ خەڵکینە ئەوە بۆ نایکەنە شینگێڕی و قوڕ پێوان؟ئەوە بۆچی کەس یەخە دانادڕێ و قوڕ بەسەردا ناکات؟ دەنگی شین وگرینی ورد و درشتی خەڵکی هەستا. بەڵام من؟ عەبەساببووم، وەکرمبێک لە بن سەری یۆسف چەقیبووم و متەقم لێوە نەدەهات. لە ناکاوچاوم بە دایکم و خوشکەکانم کەوت. خۆیان بەسەر تەرمی سارد وسڕی یۆسفدا گێڕا. دەمیان نا نێو دەمی. ماچیان کرد و بە زمان خوێنی‌دەم و ڕوومەتیان لستەوە. پاش قەدەرێک دایکم هەستا سەر پێ. دەستی‌یۆسفی کێشا و هاواری کرد:

هەستە ڕۆڵە هەستە! ئەوە بووکی سوورت بۆ هات، بووک دابەزیوە.بڕۆ پێشێ و بە خێرهاتنی بکە. هانێ ئەو شووشە عەترە. عەتری پێدابکە. دایکم دەستی یۆسفی بەردا و رووی کردە خەڵک و قیژاندی: ئەوەبۆ چەپڵە لێنادەن؟ بۆ هەڵناپەڕن؟ ئەمڕۆ چەپڵە لێنەدەن و هەڵنەپەڕن،ئەی بۆ کەنگێی هەڵدەگرن؟ دایکم ئەوەی گوت و هەشاولی بردە عەبەشۆڕاکە فرمێسکی دەڕشت و سەبیلەی دەکێشا. دایکم یەخەی‌عەبەشۆڕای گرت و ڕایوەشاند و بەسەریدا قیژاندی: لۆتی عەبە ئەوەبۆچی ئەو زوڕنایە لێنادەی؟... لە پاش ئیستێک یەخەی ئەوی بەردا وبەرۆکی کراسەکەی خۆی دادڕی. لەچکەی لەسەری خۆی کردەوە، بەدەستیەوە گرت و هەڵیسووڕاند و دەستی کرد بە هەڵپەڕین. بە دەوری‌تەرمی یۆسفدا سەمای دەکرد و گۆرانی دەگوت. شین و شەپۆڕی خەڵکبە کۆڕ هەستا. هەموو خەڵک بە کۆڕ و بە کوڵ دەگریان. دایکیشم هەرواسەمای دەکرد و بە نێویاندا دەهات و دەچوو. لە ناکاو کۆڕژنی ڕەخش‌وەک هەورە برووسکە هەستا. ڕەخش بە حیلاندن و جووتە هاویشتن وچەپۆکان بەرەو شاخەکەی شانی دێ ڕۆیی. بە ڕمبازێن فڕی و ڕۆیی تا لەچاو ون بوو، کەس وەدووی نەکەوت، بەرە بەرە مژێکی پتەو بەسەرمانداکشا. هەموو کەوتینە نێو مژێکی خەستەوە. هەموو لێک ون بووین! بەتەنیا لە نێو مژدا ڕامدەکرد. یۆسف و باوکم بە شوێن ڕەخشەوە بوون!دایکم پێشاو پڕی دەدانەوە. مناڵە وردەکان کایان بەسەر دادەباری،یۆنجەیان بە کۆڵەوە بوو، جۆیان لە دەست دەڕژا. هەموو پێک‌گەیشتن وتێکهاڵان. دەستی یەکتریان گرت. بە شوێن ڕەخشدا ڕۆیشتن و لە چاوون بوون. بەڵام دەنگی باوکم دەهاتە گوێم، بەسەر ڕەخشیدا هەڵدەگوت.خەونی دەدی. خەیاڵ پڵاوی دەکرد: «ڕەخشە ڕەخش... بەرەوموکوریان

دەگەڕێینەوە... رەخشی رۆستەمیش هەر ئاوا بووە. لە منتـان کـەوێ بـا بـزانم چۆنی خزمەت دەکەن... رۆڵە خالید ماڵەکـەی مـن ویۆسـف گـەسـک دە... رەخش بەرە لە تەویلە تاقەتی کە...» ئـاخ دەسـتهـەڵـناگرێ. تـا نـەمکـوژێ دەسبەردار نابێ! فججەم پێدەکات.چارەنووسمـە و دەبـێ بیکێشـم! بیکێشـم! بیکێشم!

* * *

زاخەیەک لە پاڵ زاخەکانی دیکە

١ـ ورێنە

گەڵاشینەکان لە روانگەمدا لە حەواوە بەردەبینـەوە. لـە هـەمـوو جوانترئـەو حەوت گەڵا شینەن کە لەسەر عەرز کەوتوونە و لێ دادەگرن! بەهەمـوو هێـز و توانای خۆم بەرەو گەڵاکان رادەکەم. رایان دەکەمێ هەڵیان‌گرمـەوە. دەگـەمـە سەریان و دەستەکانم بۆ هەڵگرتنەوەیان درێژ دەکەم.دەستەکان دەیانگـەنـێ و نایانگەنێ! لە نەکاو دەنگی حەوت گوللەهەڵدەستێ! گوللەکان بـە بـن گوێمـدا ویزەیان دێت و تێپەڕ دەبن. لەحاندی خۆم دەچەقم! ئەژنۆم دەشکێ، رەنگ بە روخسارمەوە نامێنێ.لە پڕ کابرایەک لەبەر دەمم قوت دەبێتەوە! بزەیەک لەسەر لێوەکانیەتی وپێم‌پێدەکەنێ! پرسیار دەکـا: «زۆرت پـێ جـوانن؟ زۆرت خـۆش دەوێـــن؟پێـت خۆشـــە هـــی تـــۆ بـــن! دەت‌دەمـــێ، لـــەمانـــە جـــوانتر و رازاوەتریشت‌دەدەمێ! بەڵام مەرجی هەیە، بۆ گەیشتن بەمانە دەبێ حەوڵ بدەی وتێبکۆشی، بە زەحمەت کێشان و ئارەق رشتن دەبێت. دە هانێ ئەم‌گەڵاشینە بگرە، برۆ بەستەیەک جگەرە و نۆشابەیەکم بۆ بێنە، هەرچی‌مایەوە بـۆ خـۆت.» کابرا دەم خێچ و خوار و ناشیرینە! گەڵاکان لەسـەرزەوی هـەڵـدەگرێتـەوە بـۆ خۆی. مۆرەیەکی لێدەکەم و پوڵەکـەی لێـوەرنـاگرم، بـەرەو ژوورەکـەی خـۆم دەگەڕێمەوە، پشووم سوار بووە، کۆخەزۆری بۆ هێناوم، دەکۆخم، حەوت جـاری رەبەق . بەسەر ئـەژنۆکانمدائـەچـەمێمـەوە. بـە دەوری خۆمـدا دەخولێمـەوە، هەروەها دەکۆخم، لە پرچاو دەبرمە بەردەمی خۆم، خوێن، خوێن، حەوت دڵۆپ خوێنی سـوورو گـەش تـەخـتی زەوی‌یـەکـەی رازاندۆتـەوە! چـاو لـە دڵـۆپە خوێنەکان‌دەبڕم، لـە هـەوەڵـەوە سـوور و گـەش بـوون، ئـەوا خـەریکـە رەش دادەگەڕێن.بوونەتە حەوت دڵۆپ خوێنی رەش و پڕ لە کێم و زووخاو. دڵـم لـە ژێرڕادێـت و دەرشـێمەوە، بـە کۆخـە کـۆخ بـەرەو نێـو ژوور و سـەرجـێ و بانەکەم‌رادەکەم. لەسەر جێ و بان هاوار دەکەم، هـاوار دەکـەم: دەرمانـەکـانم

بۆبێنن؛ کەس بە دەنگمەوە نایە. ڕەنگە گوێیان لێنەبێ، گوێشیان لێ بێت،خۆیان کەڕ دەکەن! دیسان کۆخە و پەرۆش زۆری هێنـا. دەکـۆخم، پـەرۆشدەکـەم. کۆخە، پەرۆش، حەوت جاری ڕەبەق . چـاوم بـە لێفـەی سـەرجـێ وبانـەکـەم دەکەوێت. خوێناوی بووە. حەوت دڵۆپ خوێن تێکەڵ چلک وچەپەڵی لێفەکـە بووە. دڵۆپە خوێنەکان دەستی یەک دەگرن و بە دەوریمندا هەڵدەپەڕن، سەما دەکـەن، ڕەش بـەڵـەکیـان گرتـووە. دیـلان دەگێـڕن،هـەمـوو کیـژ و کـوڕە جەحێڵەکانی جیرانی خۆمانن، دەیانناسمەوە. مندەکۆخم و دەرشێمەوە، کەچی ئەوان شایی لە دڵیان دەگەڕێ. پللەتەقاندن و گۆرانی گوتنیانە و سەما دەکەن. دەزانم دیسانەوەش ڕابە سەرچۆپی گرتووە. بۆیە گوێی لە دەنگی من نیە. دیلان بە دەوری مندا خولدەخوات! دەبێ شایی و زەماوەندی ماڵی کێ بێت؟ داخـۆم بووک بۆ کێدابەزێنن؟ من هەروا دەکۆخم و دیلانەکە هەروا بە دەوری مندا دێ ودەچێ. ئەوا هاتنەوە بەرچاوم، ڕابە سەرچۆپی گرتووە، قاقا و پێکەنینلـە دەم و لێوی نابێتەوە. هەموویان پێدەکەنن، هەموویان قاقا لێدەدەن،کۆخە لێم ناگەڕێ، پشووم سوار بووە. کۆخە، پەرۆش، کۆخە، هاواردەکەم: دایە دایە! ڕابەی دایکـم دەرگا دەکاتەوە، دێتە ژووری. هەناسکەهەناسکی دێ، ئارەقەی کردووە، ڕەنگی ڕوخساری سوور داگەڕاوە.دەرمانەکانی بە دەستەوەیە، کەنگـێ دەسـتی دانـێ؟ سەری لابردن وئیسکان و کەوچکـی دۆزیـەوە. دەرمـان بـە دوای دەرمانـا بـە گەرووم‌دادەکا. حەوت دەرمانن! یەک لە یەک تاڵتر و بۆگەنتر و پیستر. دایکـم بەپەلە دەرمانەکان ئاوقای گەرووم دەکات و بە هەڵە داوان دەگەڕێتەوە بۆژووری ئارایشگاکەی خـۆی. دەرمـان بـەرە بـەرە کـار دەکـەن. سـەرمدەسـووڕێتەوە! کەڕاکەی سەرم بادەکا! دەماسێ و وەگێژ دەکەوێ، گشتلەشم دەکەوێتە بـاوە خولێ! باوەخولێ زۆر ناخۆشە. دڵم لە ژێرڕا دێ،چاوم ڕەشکەو پێشکە دەکـەن. ئۆخەیش باوەخولێ چەند خۆشە! لەباوەخولێدا کەس وەک مـن نایـەتـەوە. لـە دەرس و مەدرەسەشدا هەروازیرەکم! تەماشای ئەوە مەکـەن کـوڕە فـەقـیرم و لیباسەکانم بە قەدراییلیباسی خەسرەو و ئەشکان و مەنوچێر تازە و جوان نیە! لە دەرساهیچیان وەک من نایەنەوە. نمرەکانم هەمووی بیستە! شاگرد هەوەڵم. بـەزۆرەبـانیش دەیـانخـەم! بـە شـەڕیـش دەرەوەسـتم نایـەن! ئـەلحانـەکـە زەنگیوەرزشە، کەس لـە تـۆپێن و بـاوە خولـێ دا وەک مـن نایـەتـەوە! ئـەوە کێبەرکێی باوەخولێیە! دەخولێمەوە! دەستەکانم بوون بە چوار! بـە شـەش،بـە

حەوت! سەرم بووە بە سێ، بە پێنج بە حەوت! لاقەکانم چوارن،شەشن، حەوتن! هەموویان سوورِ دەخۆن و دەخولێنەوە. سەرم سوورِدەخوا، دڵم لـە ژێـررِا دێ. حەوت جار دەکۆخم و حەوت کەرِەتدەرِشێمەوە! حەوت قلْپ خوێن، خـوێنی سوور و گەش! نا ناخوێنیرەش و پر کێم و زووخاو!

له تاریک و نووتەکی ئەم شەوە رەشەدا دەبێ بچمە سەربـانی مالـیحـاجی رەحمان و کۆترە هەڵفریوەکەم بگرمەوە! لەسەر دوو نەهۆمەکەیمالـی حـاجی رەحمانەوە بەر دەبمەوە! یەکسەر بۆ نێو بیرەرەش و تەنگ وتیوارەکـە! سـەرەو نەخوون هەر بەرەو خوار دەرِۆم! هـەر دەرِۆم و ناگـەمـە بـنبـیرەکـە؛ دڵیشـم بەربۆتەوە! سەریشم بەر بۆتەوە. جیا جیا بەربوونەتەوە!دڵ و سەر و لەشـم جیـا جیا بەربوونەتەوە. بە بیرەکەدا هەر دەرِۆینە خوار،بەڵام ناگەینە بن بیرەکە. ئـاو له دڵمەوە هەڵدەقوڵێ! بە گەرووم دا دێت وله دەممەوە شۆرِاوگەی بـەسـتووە. من و لەش و سەر و دڵم هـەروا بـەبـیرەکـەدا دەچینـە خـوار. لـەم تاریکاییـە دەترسم. ئەی بۆچ لە بـن نایـە؟بـۆچی ناگـەینـە خـوارێ. بـۆچی کـەس نیـە بمگرێتەوە! کەس نیە، کەس نیە.حەوت سەعـات، حـەوت سـاڵ، یـان حـەوت سەدە بەرەشایی و تەنگ وتیواری بیرەکەدا دەرِۆمە خوارێ! حەوت ساڵی رەبەق شاگرد هەوەڵبووم! ساڵی حەوتەم گەڵاکانم دێت! دیتم گەڵاکان لە دارەکە بەر دەبنـەوە.گـەڵـاکان زۆر جـوان و رازاوە بـوون. سـەرنجیـان راکێشـام! دڵـیان رفاندم!وەدوویان کەوتم. هەموو کارێکیـان پـێ دەکـرا! لـە مـەدرەسـەدا، لـە مامۆستادەپرسم چۆن دەبمـە خـاوەنی گـەڵاشـینەکـان؟ چـۆن ژوورێکـی پـر لـەوانـەمدەبێـت؟ دەڵـێ: بـە خوێنـدن کـورِم، بـە خوێنـدن. ئاخـە مامۆسـتا خوێندنیچی؟ ئەوە نیە حەوت ساڵی رەبەقە شاگرد هەوەڵم و گەڵایەکم نیە؟ نا ناتۆ پێم ناڵێی! هەر رەوانەی خوێندنم دەکەی. لە شەقام و بـازارِیباژێـرِەکـەدا دێم و دەچم. تۆ خودا کاکە تۆ پێمبڵێ، چۆن دیـوەخـانێکیپرِپـرِم دەبیـت! بـە خودای ئەم برادەرە راست دەکات. بە قسـەی دەکـەم.کتێبـەکـە حـەوت جـار دەخوێنمەوە، حەوت جێ دەچم، لە حەوت دەرکئەدەم! حەوت مانـگ چیـە؟؟ حەوت کەرِەت، حەوت ساڵیش بێت،دەچم. جاخۆ ئەگەر گەڵاشینەکانم هەبـێ چیم نابێت؟ بەڵام حەوت گەڵاچیە، حەوت هەزاریشم دەبێـت! حـەوت ژووری پرِیشم دەبێت!

ئەی دونیا بۆ وا تاریکە؟ بۆچ کەس بە دیارەوە نیە. ئەم دووکـەڵـەخـەریکـە دەمخنکێنێ! دیسان کۆخە، کۆخە هەشاوڵی هێناوە. ئەرێکۆخەیە یـان دەنگـی تەیارەیە؟ بڵێی دەنگی تۆپ و خومپارە نەبێـت؟ تۆخـودا گـوێ بگـرن. دەنگـی تەیارە و تۆپ و خومپارەیە. تەماشای کەن‌ئاگر! دووکەڵ! هـەور! تـەم و مـژ!!! ئیدی چاو چاو نابینێ، بەڵام گوێم‌لێیە. دەنگی کۆخە و تۆپ و تـەیـارە تێکـەڵ بووە.

عەلی! عەلی لە کوێی؟ چت لێهات؟ بۆچ دیار نیت!! ئـەحمـەد وهـەمـزە و حەسەنیش دیار نین. دایکم و حەمـە و منداڵـەکـانی دیکـەش دیـارنین. هـەر گوللەیە و دێتە خوار. وەک گەڵای دار، چەشنی خیز و خۆڵـیچـۆمی! حـەوت کەس بووین. بە منەوە حەوت، ئەی چییان لێهات؟کەس ئاگای لە کـەس نیـە، کەس نەماوە، ئاخ ئەوا دیسانەکەش کەوتمەبیرەرەش و تەنگ و تیوارەکەی پشت ماڵی حاجی رەحمانەوە!

بە تەنێ تێکەوتووم! لە بیرەکەدا دەرۆمە خوار. خۆم بە جیا، لـەش وسـەر و دڵم بە جیا بەربووینەتەوە! سەرم لە گێژەوە دێت. ئاو لە دڵمەوەهەڵدەقوڵـێت. بە گەرووم دا دێت و لە دەممەوە دەڕژێتە دەرێ! بەڵام ئاونیە! ئاو کوانێ رەشە! کوانی سوورە؟ ئەوە خوێنە. حەوت دڵۆپ خوێنیسوور، نا، نا خوێنی رەش. لە پڕ بە سەرەوە، بە ملەوە، سەرەو خوار، تەق بە بن بیرەکەدا دەکەوم! لـەت لـەت و کوت کوت دەبم! دەبمە حەوت‌کوت. کوێم نەشکاوە؟ کوێم ساخە؟ تاقە جارێک نەکەوتم، حەوتجاری رەبەق بوو، لە حەوت جێگە کـەوتم! ئـاخ بـۆچ چوومـە مەدرەسە؟بۆچ لە مەدرەسە چوومە دەرێ؟ بۆچی چاوم لە گەڵاکان دەبڕی؟ خۆم بەخۆمم کرد یان پێیان کردم؟ بۆچی گـەڵـاکان دڵـیان لـێ رفانـدم؟ بـۆچ لـە هـەرکـەس و ناکـەس نزیـک دەبوومـەوە؟ بـۆ لـێم‌دەپرسـین، چـۆن دەتـوانم دیوێکم‌گەڵای شین هەبێ؟ بۆچی رێگەی حەوت ساڵم پێ رێگەی حەوتدەققە بوو؟ بیکێشە، کاوە بیکێشە! خۆت بە خۆتت کرد. مریشک بۆخۆی خۆڵ بەسەر خۆیدا نەکات، کەس خۆڵی بەسەردا ناکات.

رۆژی حەوت کەڕەت دەکەوم و هەڵدەستمەوە، دەخەوم و رادەپەڕم،دەمرم و زیندوو دەبمەوە! هەموو رۆژێ حەوت سەتڵ خوێن لە حەوشە،لە ژوورەکەم، لە نێو جێ و بانەکەم لە دڵمەوە هەڵدەقوڵێ. خوێن حەوت‌لایەنم دادەگـرێ! ئـاخ ئەم حەوت دڵۆپە خوێنە، ئەو حەوت گەڵا گڵاوانە،ئەم حەوت دیلان گێڕ و چۆپی

گرانە، ئەم حەوت دەهـۆڵ و زوڕنایـەرەوانـەی کـوێم دەکـەن؟ لـە کـام گـۆڕدا دەمنێژن؟ لە کام قسنم دەهاون!!!ئەی هاوار کۆخە، پەرۆش، کۆخە، هاوار دڵـم هەڵقەندرا، ئاخ دڵم لەدەممەوە...! چاوم کوێر...! گوێم دڕا! ئاخ هاوار... دایە... دایە...رابەگیان! رابە... رووناک، رووناک. کەس گوێی لێ نیـە. گوێشـیان لـێ بێـت،نایـەن! سـەد خۆزیـا حـەمـە بێتـەوە!!! ئـەگـەر حـەمـە بێتـەوە بـۆی دەگێڕمەوە،هەموو شـتێکی بـۆ دەگێڕمـەوە، پێـیدەڵـێم مـانگی ڕەشـەمـەیـە، گریمانزستانیش تـەواو نـەبووبێـت، ڕەشـەمـە مـانگی دەمـەو بـەهـارە. دەبـا بڕۆین،بڕۆینـەوە بـۆ دێ، بـۆ گونـدەکـەی خۆمـان. رابـەمـان نـاوێ. ئـەویـش ئێمەیناوێت. هەمیشە ژوورەکـەی پـڕە لـە سـەگ و ڕێـوی و پشـیلە. دیـلان دەکەن،شایی و گۆوەند و سەمـا و زەمـاوەنـد سـاز دەکـەن. رابـە سـەرچـۆپی دەگرێ،پل لێ ئەدات و سەما دەکات!! ئاخ ئاخ خـۆ ئـەوە دیسـان کـەوتمـەوە نێوبیرەکەی خوارماڵی حاجی ڕەحمان! خوایە ئەم بیرە چەنێ تاریک وتنۆکـە؟ چەندە ڕەش و بێ بنە. بنەکەی پڕ لە خوێنە. حەوت دڵۆپی تەواو!هەر دڵۆپەی پڕ بە حەسارێک! پڕ بە ژوورێک! پیاو تێیدا دەخنکێ.وشیار بن، من لام روونـە تێیدا دەخنکێم، ئێوە لێی دوورکەونەوە. زززۆرتتاریک و تتەنگ و تتیـوارە. ووشیار ببن تێـیی‌ی نـەکـەون! تێـیکـەوننن دەخنکـێننن. ئـاخخخ بـۆ دەسـتێک دددەرم بێنێتـەوە. وەوەهـۆیحـەمـەگیـان. نن لـە کـوێی؟ لـە کوێیی‌ی؟ بابەگیان، حەمەگیان، ننن لەکوێی؟ لە... کوێ... ی...ی...

٢ - بالۆرە

دراوسێکان، حاجیڕەحمان شەرمەزارتانم، سەرتان دێشێنم. هەوەڵـتا سـەر گەڵاشینەکان کردیان! حەوت گەڵای شین لە گیرفانی کوێخاشەریفەوە سەریان کێشا بووە دەرێ. چاویان لێ دائەگرتم! کوێخاشەریف جار و بـار زۆر خۆمانـە و ئاسایی خۆی بە حەساری ماڵەکەمائەکرد و هەرای ئەکردمێ: «حەمە، لە کوێی حەمە؟ زووکە برۆ بۆ ئاشیخـدر. ئاشـەکـەی شـکاوە، خـەڵـک و ئـارد ماتڵـن، چاوەنواڕی تۆن ئاشەکەوەکار خەیتەوە!» کوێخای گوندەکەمان بوو، نەدەکرا بـە قسەی نەکەم! بەتایبەت ئەو گەڵاشـینانەی دەیهاویشـتە گیرفانمـەوە دەمـی ئەبەستم!

کەوتمە جەغزی جادووی گەڵاشینەکانەوە. ئەو کارانەی پێیان‌جێبەجێ ئەبوو بەری چاوی گرتم! ئەقڵی لێسەنـدم. دەوری ئاشـی ئاو،ئـاش وەسـتای حـەوت ئاشان بووم. دەوری ئاشی ئاوریش کە بەسەرچوو، رابە و رووناک هەڵیان پێچام ماڵمان بێتە شار، لە ناخما بە خۆمئـەگـوت: «لـە دێ ئـەڕۆم و ئـەچمـە شـار، وەستایەتی ماتۆڕی کوورەخانەئەزانم. وەستایەتی هەموو کورەکان ئەگرمە دەس! بە حەقت دەس و لاق ئەکەومە کار. زۆری پێ ناچێ ئەبمە خـاوەنی کۆمایـەک لەم گەڵاشینانە!ئاخ گەلحۆ بە خەیاڵ نابێ بە ماڵ؟ چ خەیاڵ پڵاوێک؟ چەنێـک زوو لەمخەونە راپەڕیم.»

ئەوە کاوەیە ئەناڵێنێ. کاوەگیان! هاین لە ماڵ خۆمان! لە ناو جێ وبانەکەی خۆتا راکشاوی. دەوران دەوری دەم و لێوت کەف و خوێن‌دایگرتووە. ئەم کەف و تف و لیکە خوێناویە بۆ ناو سنگ و ملت‌شۆڕاوگەیان بەستووە. دەبێ چـەنێکـت هاوار کردبێ؟ ئاخۆ چەنێک‌داوای حەب و شەربەتت کردبێ؟ دەک کوێراییم دایە کەس بە هاوارتەوەنەهاتووە.

ئەی من ئەم گشتە هەوڵ و تەقەلایە بۆ ئەدەم؟ بۆ کێ؟ بۆچی!کاوەگیان هەر ئەناڵێنێ و هیچ ناڵێ. رۆڵە چیت دەمـێ؟ چـت ئـەوێ؟ ئـەوالـە ژوور سـەرت دانیشتووم، ئەی بۆچ داوای هیچ ناکەی؟ ئەوا لەبەرخۆتەوە کەوتیە وڕینە. لەگەڵ کێتە؟ چی ئەڵێی؟ ئەرێ ئەرێ باسی رابەمبۆ ئەکەی. پێم‌ئەڵێی لە ئارایشگاکەی دا هەڵئەپەڕێ، پللە لێئەدات.سەما ئەکات. منیش ئەزانم رابە و میوانەکانی زوو بەزوو دابی قژ و پرچ وجل و بەرگیان ئەگۆڕن. کوڕە رۆڵە ئـەم قسـانە بـۆ کـێ ئەگێڕیتەوە؟ من خۆمئیمرۆ لە مەدرەسەی شاهۆ بووم، خۆم ئەم قسە و باسەم بۆ مامۆستاکەی‌شاهۆ گێڕایەوە! تۆ حەوتەیەکە ئەمەت زانیـوە، مـن حـەوت سـاڵـە ئەمانەئەزانم! بەڵام چم لە دەس نایە. بەزیـوم! دەروەسـت و دەرەقـەتی نایـەم. تۆبەم ناساخیە کارت بەم قسانە نەبێت، چت لە دەس نایەت. خۆم حەوت‌ساڵـە ئەیکێشم! هەمو شتێ ئەبینم، ئەزانم، بەڵام چی بکەم؟ ساڵی‌هەوەڵ زۆرم نەڕەو گوڕە کرد، فرە بۆڵە بوڵم کرد، سەد شەڕم لە تەکیا کرد،بەڵام رابە هینـدە دڕ و زووان درێژە دەروەستی نەهاتم و بەزیم. ئیتر لاڵ وبێدەنگ بووم. ئەم وسـکوتە بۆم بووەتە یاسا! لە کڵۆڵی خۆم! کاوەگیان‌تۆش چ مەڵێ! حەوات ئەداتە دەرێ. منیش لە تەک تۆدا فڕێ ئەدات،هـەر دووکمـان وێـڵ و دەربـەدەری کۆڵـان و هەندەران ئەکات!

دەرکی ماڵ بێ چرپە ئەکەمەوە. بێدەنگ و بە ئەسپایی ئەچمەژووری. بێهەست و خوست دەورێک بە حەسارەکەدا ئەدەم و ئەڕۆمەژوورەکەم دائەنیشم. بەشکوو برێک بحەسێمەوە. لە ژوورەکەی رابەوەدەنگی رابە و میوانەکانی دێت. نەواری هەڵپەڕکێیان خستووەتە سەرزەبت و دەنگی پێکەنین و جەفەنگیان دێت. ئەگەر لێیان ئەچیە ئەو دیوو لە رابەخان پرسیار ئەکەی: خانم شایی چیت لە دڵ ئەگەڕێ؟ ئەم بەزمو رەزمە چیە؟ بووک بۆ کاوە ئەڕازێننەوە؟ چاوت نابینێ جگەرگۆشەکەت دەمەو مەرگە. جواناو ئەڕێژێ و ئیمڕۆ و سبەی... لاڵ بم...کوێراییم دایە... مەرگ. تۆ دایک نیت؟ رەحم و دڵت نیە. کاوە کوڕی تۆنیە؟ ئەزانم دیسانیش چاو ئەقووچێنێ و دەم ئەکاتەوە...

ئاخ چی ئەڵێم؟ چ بکەم؟ هاوسێکان... حاجی رەحمان ئێوە گشت‌برای ئەم دونیامن، برای قیامەتیشم بن! بەسەری ئێوە، حەوت ساڵ نا،حەفتا ساڵە ئەم کۆڵەبەردە باری سەرشانمە. لە ئاسن کێشان گرانتر وناخۆشترە! بارستایی ئەم ناڵەشکێنەیە خەم لە دڵم بارە. بەڵام چم لەدەس نایە. کوێراییم دایە پیاو نەماوە! رۆژگاری پیاو نیە. قەت بۆچی‌پشیلە مێرووەک ئاوا بکات!

«تا لە دێ بووم رابە پێی ئەگوتم: حەمە نەهێڵی کۆیخا بزانێماندووی! لە نان خواردن ئەکەفین! خۆشم ئەمگوت ماندوونیم کوێخا!هەر ئەلحان لە ئاشەکەی خدر تێمەوە، شەوی رابردووش ئاشەکەی‌جافرم وەکار خستەوە، بەڵام ماندوونیم. تۆ برا گەورەی کوێخا! چی‌ئەفەرمووی هام لە خزمەتتا! بۆ کوێ ئەفەرمووی وەڕێ کەوم. ئادەی رابەئەو پرێسکە نان و پەنیرەم بۆ ساز کە با وەڕێ کەوم. لە دڵما بە خۆم‌ئەگوت: حەمە نەهێڵی بزانێ ماندووی! رزقی خۆت و مناڵەکانت ئەبڕێ!لە قسەی دەرنەچی! ئەم کابرایە پیاو ماقووڵی ئاواییە، دەم راستی‌ئاغایە. وەدووی فەرمایشەکانی کەوە، راکە دەی راکە! حاجی رەحمان‌ئەمبووری سەرت دێشێنم! دوێنیش وەک رۆژانی‌تر، ماوەیەکی زۆر لەژوور سەری کاوەوە دانیشتم. بە درێژانیی عەمرم ئەوەندە پەرۆش وخەفەتبار نەبووم. کاوەی چی؟ پەڕپووش! دە پانزە کیلۆ پێست وئێسکان! یەک لە ناکاو حاڵی گۆڕدرا. کەوتە وڕینە کردن و هەنیسک دان.هەنیسکی وای ئەدا، لەوانەبوو جەرگ و دڵی بێتە دەرێ. خوێن‌ئەڕشایەوە، هاوارم کرد: رابە رابە! بگەیێ! دەواکان بێنە، کاوە لە دەس‌چوو. نەخێر خانم پێی نەئەکرا، کاری‌تری هەبوو! خۆی لێ کەڕ و نەبیس‌کرد. مێوان و مشتەری هەبوو، ئەوی پێویستتر بوو!

جیرانەکان، ئێوەش‌لە برا نزیکترن، دوور لە رووتان ژنان هاتبوون چاوو برۆیان بۆ هەڵگرێ.زوڵف و پرچ و قژیان بۆ برازێنێتـەوە! دەم و لێویـان بـۆ سـوور کـات. ئەمکارانە لە بوون و نەبوونی جگەرگۆشەکەی گرنگتر بوو! هەستام و کەوتمەماڵ پشکنین، بەشکوو دەواکان بدۆزمەوە. کاوە لە گیانەڵڵا دابوو. کەفی‌هەڵئەخڕاند. وڕینەی ئەکرد. هەنیسکی وای ئەدا، لەوانەبوو دەفەی‌سنگی بدڕێ و سەری بـە هەنیسکەوە چەشنی بـەردی گۆچـەقـانی‌حـەوادرێ. بـە هـەڵـە داوان قـوژبن وقولینچکی ژوورەکانم پشکنی. ئەی‌خـوا هـاوار دڵ بریـنـدار و جـەرگ بـرژاوم نەکەی! هاوار خوایە! ئەم منالە بێسووچ و تاوانە هیچ لە دونیا و عەمری خـۆی خێر و خۆشی نەدیوە!زۆری پێ چوو تاکوو دەواکانم دۆزیەوە! پەیتا پەیتا هاواری رابە وروروناکم ئەکرد! بەڵـام بـە هاوارمـەوە نـەهـاتن. دەوام بـرد و گـەڕامـەوە بۆژوورەکەی کاوە. هەروا وڕینەی ئەکرد. تەواوی بەسەرهاتی خۆی و من‌و رابەی ئەگێڕایەوە!! دەواکانم بە زۆر بە گەروویا کرد: «رۆڵە هەر ئەڵێێ لـەبـیرەکـەی پشت ماڵەکەی حاجی رەحمان کەفتووی! نا نا رۆڵە لە بیر وچاڵاو نەکەفتووی! ئێرە ژوورەکەی خۆمانە، من حەمەم! حەمەی بابت.دەم بکەرەوە، ئەم حەبانەش بخۆ. هانێ ئاوی بەسەرا بخۆ! ئا ئەمکەوچکە شەربەتەیش هەڵقوڕێنە. چـی؟... بۆت قووت نادرێ! کاری‌حەساریێت نیە؟ ناڕۆم... نا... دڵنیابە ناڕۆم. ئەوە لە لات دائەنیشم.لێم‌ئەپرسی بۆ کوێ چووبووم؟ لە کـوێ بـووم؟ زۆرت هـاوار کـردووە وکەس بە دەنگتەوە نەهاتووە؟ ئاخۆ رۆڵە چ بکەم؟ قوڕی کوێ بەسـەر داکـەم؟ چۆن دەرنەکەوم و وەدووی کوێرەوەری نەکەوم؟ مەگەر بۆ کێی‌ئەکەم؟ هەر بـۆ ئێوە نیە؟ تۆ خوا دراوسێکان ئاوەها دەس وەسانم تەماشامەکەن؟ ئاش وەسـتای حەوت گوند بووم. ئێستاکەش وەستای حەوتکوورەخانەم. رۆژ و شەو ناسرەووم! هەدانادەم! ئەی لەبەر چی و بۆ کێ؟ئەدی جل و بەرگ و خەرج و خۆراکیان کێ ئەیکڕێ؟ ئەدی شەربەت وحەب و دەرمان و دەرزی و دوکتۆریان بە پوولی کێ جێ بەجێ ئەکرێ؟

خۆ رابەخانم خوا نەکا قڕانێکی خۆی بۆ ئەم منالانە خـەرج بکـات. بـەخـوا بناغەی گشت ئەم نەهات و چارەڕەشیە رابەیە! تۆی تۆ، تۆ رابەخان!ئـەوا تـۆش ئێستاکە خۆت لێ بە پشتا خستووین! نامان‌ناسی! بەدی وخەراپەی تۆ ئاوقـای ئێمە بوو! ئێخەو بەرۆکی ئێمەی گرتـووە. ئـاخرابـەخـان چـۆن ورد و درشـتی ئێمەت سەرشۆڕ کرد؟ بە بیانووی ژن وبووک رازاندنەوە! لەم ئارایشگایەدا چـت

نـەکـرد؟ چـت نـەکـرد و چ ناکـەی؟کـوێربم دەورەی پیـاو نـەمـاوە! پیاویـان خەساندووە! ئەگینا چۆن پشیلەمێرووویەکی ئاواکەڵەگایی بکات؟ کوێراییم دایـە بۆ تۆ کاوە، رۆڵە گوللەتبە دەم ئەگرتەوە. بە خۆت و پانزە ساڵ تەمەنەوە حەوت مانگ لەهۆردوو بووی. چەنێکیان تاریفی مـەردئازاییـت ئـەکـرد. جـا تـۆ ئـاوا زەلیلنەبووایەی، رابەی دایکت چۆن ئەیتوانی ئاوامان بەسەر بێنێت؟!

حاجی رەحمان، دراوسێکان، رەببی قەت خراپەی کەس و کارتـان بـەچـاو نەبینن، بە گوێ نەبیسن، ئاخ هەر لێ گەڕێین! لە مـەدرەسـەی شـاهۆیکـوڕە بچووکمەوە ئەنێرنە دوام، پێمئەڵێن: مامە حەمە شاهۆی کوڕتدەرس ناخوێنێ! مەشق نانووسێ! موتاڵا ناکات! جگەرە ئەکێشێ! مامەحەمە بۆچ سەرپـەرشـتی ناکەی؟ خزم و کەس لێم رائەسپێرن: رووناکواچوو... رابە وابوو... بۆچ بەریان ناگری؟ ئەدی هەر ئەم رووناکە نەبووئەم گشتە بە هۆش و گۆش و ئەقڵدار بوو! شارێک بە ئاواتیەوە بوون. قسەلە گوێ و گوێ لـە مشـت بـوو. ئـەی بـۆچ وای لێهات؟ حەوت مانگ بووکیماڵان نەبوو! ئەوا حەوت مانگە تەڵـاق دراوە! ئـەم گشتە بەرگی سوور وشینە ئەگۆڕێت! رابە ئەیڕازێنێتەوە، کەس پێی ناڵێ کەرت بە چەن؟! پیاوحەز بە کوێری خۆی ئەکات، بـە خراپـی مـاڵ و منالـی ناکـات. کوانێ منئەوەندە گەورەیەکی خراپ بووم؟ بە خوا ئەم رۆژگارە رەشمە بە خەون وخەیالیشدا نەئەهات! تۆ خوا ئەمبوورن! سەرتان دەئێشێنم! ئـەڵـێن:نـەهـات باشە، قورتەکەی خراپە، ئەمە لە من رووی داوە! شارهاتنم لەچیبوو؟ ئارایشـگا دانان بۆ رابەم لەچی بوو؟ خۆم کردم! کە دیم کاوەخەریکە ئەمـرێ، رفانـدم بـۆ نەخۆشخانە. بە دوکتۆم گوت: کوڕە دوکتۆربۆ خاتری خوا بگەرە فریام! دەسم بە داوێنت! کەسم نیە، بێ کەسم! دنیاو دینم ئەم تفڵەیە؟ ئاوای تەماشـا مـەکـە، هەیدە، هەژدە ساڵانەیە، لەمنالی سەر لانکە پاکترە! چی لە دنیا نەدیوە! دوکتۆر بۆ خاتری ئەوکەسەی خۆشت ئەوێ، دەرزییەک، دەرمانێک، چارەسەری کە. توا خواپێمەڵێ: ئەدی هیچت لەدەس نایە! جا چۆن کاوە ئەمرێ؟ نا... نا...قـەت وانیە! وانابێ! ئاخ قۆڵم بەردەن دانیشم! قورم بەسـەر، پشـتم شـکا!ئـەژنۆکـانم ناتوانن رام گرن! کاوەگیان لەگەڵ تۆم، لەسەر تـەختـەکـەیئـەتوێتـەوە. وەک شۆقی چرایەک لە کزی بداو بەرەو کووژانەوە بچێ!وەک مۆم ئـەتوێتـەوە، کـەم ئەکا! جا چۆن شێت و هار نەبم و وەشاخ و کێونەدەم! قسە بۆ تۆ ئەکەم دوکتۆر پشتم تێمەکە، مەڕۆ! بۆچ ئەڕۆی؟ کاکینەخۆش بۆ تۆی ئەگێڕمەوە. قسە نەکەم

دڵم ئەتەقێ! فججە ئەکەم. گیانلەجێیەک سەخت دایە و دەرناچێ. رۆژی ئاوا ڕەشم بە خەوی تاڵیشەوانیش نەئەدی. لێقەومان و ئاوا؟ قەت بیرم بۆ ئەوە نەئەچووچارەڕەشی و نەهاتی ئاوەهام دەرک پێبگرن! حەجمێنم نەبوو، لەسەرخۆ ئەچووم و ئەهاتمەوە خۆ! سەرتان دەئێشێنم، ئەمبوورن! ئاگرمتێبەربوو! کاوە پشتی شکاندم. لە ژوورەکەیا ئەهاتم و ئەچووم. ورینەمئەکرد و قسەم ئەپەڕاند! رۆڵە کاوە بۆ وات کرد؟ بۆ وات بەسەر هات! منئاواتەخوازی دەرس خوێندنی تۆ بووم! بەم ئاواتەوە بووم ببیە دوکتۆر،مەهەندێس، مەعلم!

مەگەر هەر تۆ نەبووی بە نمرە هەوەڵ دەرئەچووی؟ کەمت نمرەیبیست ئەهێنایەوە؟ بۆ جارێکیتر کەوتەوە وڕینە؟ باسی تۆپ وخومپارە و شەڕی ئەکرد. باسی بیرەڕەشەکەی پشت دیواری ماڵ حاجیڕەحمانی ئەکرد. هەر دەشکۆکی، دەکۆکی و کۆکە و وڕینەی تێکەڵکردبوو. شانیم رائەوەشاند و پێمئەگوت: رۆڵە! کاوە لە مەییانی شەڕنیی؟ لە ماڵی خۆمانین! تۆپ و خومپارە و بیرەڕەشی کوێ؟ نا، نا، لە بیرنەکەوتووی. دەنگی تۆپ و خومپارە نایەت! شەڕگەلێ ساڵە تەواو بووە!ئەمە دەنگی کۆکەی خۆتە لێت بووەتە ئەم دەنگە. هەرای کێ ئەکەی؟هەمزە و حەسەن و یاسری کوێ؟ من حەمەم! حەمەگیان! بابی خۆت.هانێ ئەم شەربەتە بخۆرەوە. کەم بکۆکە. دەم بکەرەوە هێندە کۆکیویخوێنت لە لەشا نەماوە. لە پڕ لەسەر خۆ چوو. گرتمە باوەش. زۆرمهاواری روونـاک و رابـە کرد! هاواری دراوسێکانم کرد! کەس بە فریامەوەنەهات! کاوە برێ هەنیسکی زۆر توندی دا، هەناسکەیەکی گەلێ درێژیکێشا ولەسەر خۆچووەوە، بە دوو چەپۆکە بەسەر خۆما کێشا. هاوارمکرد: رابەخان بگەیێ جگەر گۆشەکەت مرد! نازانم چۆنم تەرمی سارد وسڕی کاوە گەیاندە نەخۆشخانە خۆم بە ژوورەکەی دوکتۆرا کرد و بەسەرلاق و کەوشەکانی دوکتۆرا کەفتم! سەد کەڕەتم کەوشەکانی ماچ کردولێی پاڕامەوە: دوکتۆر بۆ خاتری خوا، بێ کەسم، بگەرە فریام! دوکتۆرچووە سەر تەرمەکەی کاوە. تەماشایەکی کرد و نەیکرد، بێ سێ و دوووتی: ئەمە خۆ مردووە مامە! چی دی نەوت، لێی دا و رۆیشتە دەرێ!گیان لە جێیەک سەختە و نایەتە دەر، دە وەرە مەمرە حەمە! تۆ خوا کاوەمرد؟ تەواو بوو؟ دەک کوێخا شەریف ئاگر لە قەبرت کەفێ بۆ ئەمگەڵاشینانەی تەماحیانت خستە دڵ منەوە! رەببی هەر شەوەی قەبرێکبناسی! ئاخ خات رابە چەنێکم ئامۆژگاری کردی وا مەکە! وا مەبە!هەموو

ئاگری تۆیە ئەم چۆلەکە بێ تاوانەی سووتاند! ئاخ قوڕ بەسەرخۆم کاوە! کوێر بم! حاجی رەحمان ئاگرم تێبەر بووە، پشتم شکاوە،کاوە بۆ وات لێکردم؟ ئاخ مردن، چەنێ خۆشە! مردن! مردن.ن ن ن..مـردن چـەنـێ ی ی ی خۆشـە!شـە ە ە مردن.ن ن ن .. چەنێ.ێ ێ ێ..ئاخ.خ خ خ...

٣ـ خەونە نەخشینەکان

گشت رۆژ و شەوگار هەر گەڵا بوو ئەباری و لـە ئاسمانـەوە ئـەڕژایـەخـوار! گەڵاشینەکان لە حەوادا سووڕیان ئەخوارد، ئەخولانەوە، سەمایانئەکرد و هێدی و هێمن ئەنیشتە سەر زەوی. گشت وڵاتیان دائەگرت! لەنێو گەڵاکانا ئەهـاتم و ئەچووم، مەلەم ئەکرد! سەما و هەڵپەڕکەم ئەکرد،رائەکشـام و بـە نێویانـا تلـم ئەخوارد. لە ئاکامیشا، هەر کاتێ لە کایە و سەمامانوو ئەبـووم، گشـت باخـەڵ و گیرفانەکانی کولۆجەکەم لە گەڵاکان پڕئەکرد! بەسەر ئەمەشدا باوەشێکی باشم گەڵای شین و جوان و رازاوەهەڵئەگرت و بەرەو ماڵی خۆمان وەڕێ ئـەکـەوتم! تەنانەت لە حەساریماڵەکەشمان هەر گەڵا بوو ئەباری!

تەختی حەسارەکە لە گەڵاشینەکاندا ئەشاردرایەوە. بەڵام بارانەو گەڵـاباران هەر تا گوێسەوانەی حەسارێ بوو! ئیتر ئـەوەنـدە ئـەمکـرد وئـەمکۆشـی، تاقـە گەڵایەک چیە بۆم نەئەبردرایە نێو ژوورەکەوە. دەستمئەکردە گریان و خـۆم بـە ژووردا ئەکرد. لە پشت پەنجەرەی نێو ماڵەکەوەئەمڕوانیە گەڵاکان و هۆڕە هـۆڕ لە قلپەی گریانم ئەدا.

نازانم بۆچ کوێر نابم؟! ئەوەندەی حەمە ئەبینم دەس ئەداتە ئەمفەرغونە و لە کۆڵانا هەرا ئەکا: ورکە نان ئەکڕم! کێ ورکە نانی هەیە؟ورکەنان! کەس نیە پێی بێژێ پیاوی خاس تۆ ئاش وەستای حەوت ئـاشبـووی، وەسـتای مـاتۆڕەکـانی حەوت کورەخانە بووی، ئەم کارە چیەرەچاوت کردووە لەویش خەراپتر شاهۆیە. بەسەر و مل و جل و سیپاڵیچڵکن و شڕ و کۆنە بۆوە، وەدوی حەمە ئەکەوێت و لەگەڵ ئەو دابانگاوازی ورکەنان ئەکات. کەس نازانێ بۆچ بە ملـی شـکاوی لـە خوێنـدنکشـایەوە؟ ئـەمانـە گشـت لـە لایـەک، داخ و دیقـی روونـاکیش لـە لایەکتر!ئەم گشتە ئامۆژگاری و خەرجەم بۆ کرد؛ ئەم گشـتە لیباسـە سـوور و شین ورازاوەیەم بۆ کڕی؛ ئەم هـەمـوو خـوازبینیکـەرە دەوڵـەمـەنـد و باشـەم بۆدۆزیەوە؛ لە ئاکامدا لەگەڵ شۆفرە بەڕەڵایەک رەدووکەوت، لێـیدا ورۆیشـت؛

ئێستاکە حەوت مانگی ڕەبەقە هەواڵێکم لێی نیە. نازانم ماوە،مـردووە! سپڵـەی بێ ئەمەک ئەڵێ قەت قەت دایک و باوکی نەبووە؟ ئاخرۆڵە، ڕوونـاک کـوێربم! کوێراییم دایە، هیوام بە تۆ زۆر بوو. من دوکتـۆر وقـازی و کاربـەدەسـتی فـرە دەوڵەمەندم بۆ دۆزیبوویتەوە، بەڵام ئەمەی تۆبە خۆت و بـە منـت کـرد خـۆش نابێتەوە. نە بە خوا، خۆش نابێتەوە! ئای‌چمان بەسەرهات! سـێ ڕۆژ و شـەوی ڕەبەقە نە شەومان شەوە، نە ڕۆژمان‌ڕۆژە! هەر یـەکـێ دێ و یـەکـێ ئـەڕوات! دەستەیەک دێن و دەستەیەک‌ئەڕۆن. سەحەرخانم بە گیانی تۆ، بە گڵکۆی ئەو کاوەیە، دەر و ئامانم لێبڕاوە! ئارام و حەجمانم نیە. کوڕەکـەم زۆر جوانچـاک و بـاش و ڕەزاشـیرین بـوو، زۆرم خـۆش ئـەویسـت! خـوا غـەزەب لـەم بابـە بەدریختەی‌گرێ. گشت تـاوانی ئـەو بـوو. ئاشـقە پووڵـی کـرد. بـو پـوول بـە گوللەوەی‌نا!زۆر بە خێر بێی، قەدەمی شەریفت هێناوە. خۆ بـە خـوا کارناکـەم! سێرۆژە پرسەی کاوەیە. خزم و کەس و دیو ناس دێن بۆ پرسە. بەڵام لـەرووی تۆشدا نازانم بڵێم چی؟ بەرووی سـوورەوە، بـەم هـەمـوو ئـازیزی وبـەم گشـتە شەخسییەتەوە هاتووی! دیارە پێویستە بۆیە هاتووی. ناتوانم‌دەس بـە ڕووتـەوە بنێم. دەرکی ئارایشگاکە ئاوەڵایە. بێ دەنگ بڕۆژووری! نا نا زۆر ماتڵت ناکـەم، زوو دێم. با ئەم لا بە ڕشکاویەی‌هاوسێمان بڕوات! ئەوە خوشکە جەیرانیش هاتە پرسە! خوشکەجەیران بە خێر بێیت! پێڵاوت سەرچاوم! زەحمـەتـت کێشـاوە! خواخێرتـان بنووسـێ. کـوڕی ئێـوە خـۆش بێـت؛ بـرای تـۆ سـەڵـامەت! هەستاوی‌بڕوێ، سەرچاوم خێر بەریەوە، ڕۆڵە ڕووناک جەیران خانم بەڕێ کـە! من‌ئەچمەوە ژووری، سەرحەر خانم ماتڵە!... سەحەر خانم شەرمەزاری‌تۆم! خۆ لە کۆڵ نابنەوە! تۆویان برێ. دوو ڕوون! پشتە سەر لۆمـەم‌ئـەکـەن! تۆمـەت و بوختانم بۆ هەڵئەبەستن! پێم ئەڵێن: «ڕابە کوا دایکە؟دایک کەنگێ وایە؟ ئەڵێن حەوتمانگ ئەو کوڕەی لەسەر جـێ کـەوت،ڕابـە حـەوت جـاری لـە بـن سـەر دانەنیشت.» ئەرێ سەحەرخانم من ناڵێم‌تۆ بڵێ! ئەتوانم کار نەکـەم و دەرکـی ئارایشگاکەم داخەم! ئەتوانم دەم بەقوڕ و قپ و ڕوو گرژ و مۆن بم؟ ئەتوانم بەم دەفتەرە ڕانەگەم و دۆستان‌ئارایش نەکەم؟ ئەویش لەم ڕۆژگارەدا؟ خـەرج بـەم گرانیە!

خۆت لە من باشتر ئەزانی، کراسێکی کریپ و پشتوێنێک سی تمەن‌ئەبڕێ! هاڵقەیەک، کلکە وانەیەک پانزە بیست تمەنی ئەوێت. ئەگەم‌حەمە پیـاو بوایـە،

من بۆچ ئاتاجی کارکردن بووم! قەت نەبوو قەرانێکی‌لە گیرفانا بێـت! هـەرگیـز شایی‌یەکی خۆی خەرجی من و رووناک ناکات!فەرموو خانم، سەرهەڵێنە و لـە ئاوێنەکە دا لە خۆت بڕوانە. پرچ وزولفێکم بۆ مێش کردووی لە سنە و بۆکان و سەقز و سابڵاخ بەخیڵیت‌پێ بەرن و ئاواتت پێ بخوازن! تۆ خوا ئەم وەستایەتی و دەس وپەنجەیەی من حەیف نیە ئارایشی دۆستان نـەکـەن؟ حـەیـف نیـە بـۆ دووقەران چاو لە دەستی حەمە گیپاڵ بم! رەببی بابم هەر شەوێ قەبرێبناسێ! وا منی دایە دەس ئەم حەمە... یە! گوڵ کوانێ خواردنی کەرە...نوقوڵ کەنگی خۆراکی سە...یە؟ تا لە دێ بووین نەم‌ئەزانی دونیا بەری‌بە کوێوەیـە. بـە خـوا کوێخا شەریف باسی بۆ نەکردبایەم، هەرگیزنەم‌ئەزانی مانـای ژیـان چیـە! خـۆ لەمەو بەریش بۆم باس کردووی. هەرئەو بوو وتی رابیعە خانم تۆ لـە شـار بی و دەستێ بە خۆتا بهێنی وەزێر ووەکێڵ ئاو بـە دەسـتا ئـەکـەن. ئـاش نـەمـابوو، حەمەش بێ کار کەوتبوو.پووڵیشی خۆش ئەویست. لـە دەسـت ئـەم و ئـەودا دیتبووی! هەوای پارەلە کەللەی دابوو، بە هەزار زمان رازیم کردبێینە شار. تـۆ خوا سەحەرخانم ئەمجارەیـش لـە ئاوێنـەکـەدا سـەرنجێکـی خـۆت بـدە، لـە مژۆڵەکانت‌رازیت؟ برۆکانت چی؟ هەستاوی و ئەڕۆی؟ سەرچاوم. خۆش هـاتی. تۆخوا وەرە بەم حەسار خەڵوەتەدا بڕۆ. با نەتبینن. ئەم کەللە کۆنانەی‌دراوسـێ هەزار قسەم بۆ هەڵئەبەستن! رۆڵە رووناک سەحەرخانم لەدەرکی پشتەوە بەڕێ کە.

رووناک گیان ئاگای وڵاتت نەبڕێ! نەکا دۆستان بێن و بگەڕێنەوە، من‌پووڵی ئەم کراس و لەچکە رەشانە قەرزدارم. من ئەبـێ بڕۆمـەوە ژووری‌پرسـە، نـەکـا یەکێک بێت و لێرە بمبینێ، رەجممان ئەکەن!

ئەم سێرۆژە کافر بە حاڵم نەبێت! هەر دوورە خـزم و کـەس ودراوسـێیەک حەوت جاری سەر و دڵ گرتووم. وا وا لێکراوانە بۆ تۆپ وتەشەر و قسە و باس و چایی خواردن دێن! کێ دەروەستی ئەمەیەهـەتیـوی حـەمـە گیپـە مـردووە؟ ئەوەندە هەستام و دانیشتمەوە، هیندەم ئەمو ئەو بەڕێ کرد، بـە جارێـک تێـدا چووم! گشتی سووچ و تاوانی حەمەیە،شەرت بێ حەوتوویەکی دیکەت لە تەکدا نەبم. مەرج بێت شەپێکی‌وەهات تێهەڵدەم، بە خەوی شەوانـیش رێگـەی ئـەم دەرک و کۆڵانەنەدۆزیـەوە! ئـەوە تـاکوو ئیمـرۆ بـۆ خزمـەت و نۆکـەری کـاوە رامگرتبووی!ئەشێ دەستی شاهۆ بەڕەڵای کوڕت بگـری و گـۆڕت گـوم کـەی.

بەڵام رووناکت نادەمێ. کچ بێدایک، دەرنابات! ئەویش بێوەژن! رووناک بـۆمن و شاهۆ بۆ حەمە. نە گوڵ خواردنی کەرە،... نە نوقوڵ خۆراکی سەگە!...

بە زۆر تەڵاق ئەستێنم! ئەی قازی ناسرم بۆ رۆژێکی ئاوا نەوێ، بۆچیمە؟ دە چەلان بـە بۆنـەی ئارایشـی خانمـەکـەیـەوە هـاتووە پـوولیئارایشـەکـەم لـێ وەرنەگرتووە. ئەوا دیسانەکە رووناک بانگم ئەکات. ئەبێمشتەری هات بێت.

دەبا تاکوو کەس دیار نیە خۆم بە ئارایشگادا بکەم! ئای ستارەگیانتۆی! بـە خێر بێی. چی؟ بۆ پرسە هاتووی، کوڕی تۆ خۆش بێت! کـەس وکـاری خـۆت سەڵامەت بێ. قەیدی ناکا، هەر لێـرە فاتیحـە ئـەخـوێنین! زۆرزووش بـەڕێـت ئەکەم... وەرە بەرەو ڕووی ئاوێنەکە دانیشە. ئەزانم لەسەرسەفەری! بە رووناکم ئەسپاردبوو، دەی خانم لە تەک ئاغارەزادا چۆنی؟بەم زووانـە چـی بـۆ کـڕیوی؟ منت بمرم راست بڵێ! تۆ؟ موبارەکە، مارزتۆ ئەزانی چیـت؟! کچـی کافرۆشـی! تەماشایەکی خۆت کـە! سـەرهـەڵـێنەولـە ئاوێنـەکـە بڕوانـە. سـوورایی سـەر کوڵمەکانت چۆنن؟ روون وگەش نین؟ئێستا کە زولف و پرچیشت بۆ فڕ ئەکەم. هەک بەسەرچاوان، زۆرناکێشێ، بەو چاوە شەهلایانەت بفەرموو تاوێک بخون!

لە پێش پێی تۆدا سەحەر لێرە بوو. پێموایە بۆ شەوێ میوانداریئەکات! بـە بۆنی دەمی دا لەوەی ئەچوو. چۆن نەتئـەزانی؟ خـۆ ساڵـزیاترە... بـەم جووتـە نیرگزی شەهلایە بفەرموو هەستن لە خەوێ...دەسـت و چـاوی تـۆش خـۆش بێ.... رازیت؟!! سەرچاوم.

ئاخ ئەگەر تەنیا سێ کەلاسم سەوات ئەبوو؟ رەببی باوکە... هەرلەبەر ئەوەی نانخۆرێک کەمتر لە ماڵت دابێ، هێشتا بستێ مناڵ بووم،حەمەت بـۆ دیمـەوە. کلکت گرتم و حەوات دامە دەرێ. ئاخۆ کابراتۆخۆت پیر ببووی، ئیتر شـوانی و مجێوریت نەئەتوانی منت بۆچ بەدووپارە فرۆشت؟ هەروەک دایکم کارەکـەریـی خەڵکی نێو دێی ئەکرد.منیش کارەکـەریـی حـەوت ماڵـم ئـەکـرد! لـە برسـا ئەمردین؟ خۆ تۆ لە پاشبە شوودانی من دوو مانگ نەژیای! شـوو!!! دەک لـەم شووە من کردم!...

جا تۆ خوا حەمەش مێردە؟ تاقە بۆ سـێ پـەنـات جومعـە و جومعـەوەمـاڵ ناکەوێتەوە. وشوی لێ بکەم لە تەک سەت سەگ و ورچ و رێویبەجێم دەهێڵێ. ئەمە بە خێر ماڵی هاتۆتە شار! لە قەراخ شار، زاخەیەکیلە شان زاخەکانیتر بە کرێ گرتبوو، سەگ تێی دا نەئەژیا!!! بەز نەبووخۆم ئەم ماڵەم دۆزیەوە. یادت بە

خێر شەهلاخانم! لە هەر کوێ هەیەهەر چاو هەڵبێنی و، بەهەشت ببینی. جا خۆ ئەگەر تۆ فێری‌ئارایشگەریت نەکردبایەم، هەر چاو لە دەستی حەمە ئەبووم. بە خوا تۆنەبایەی هەرگیز نەمئەزانی شارنشینی دەبێ چۆن بێ!

دە ساڵ... دە ساڵ... دە ساڵی عەلەن تەواو خانمی نێو شار. ئارایش‌خانمە هەرە دەوڵەمەندەکان! بووکی هەرە بنەماڵە گەورەکان،خۆشەویست... ئەم گشتە جلکە زەرد و سوور و رازاوەیە... رەببی قازی‌ناسر خۆشی لە عەمرت نەبینی! لەگەڵکوو پێم‌گوت بۆچی رووناک‌مارەناکەی؟ ساختەیەکی بۆ کردم، سێ مانگی رەبەق لە زیندانا رزام.تەڵاقەکەشمی هەر لە بۆ خۆش گوزەرانی خۆی لە حەمە سەند..

پاش زیندان ئیتر حەوتوو بە حەوتوو مشتەریم لە ئارایشگە نەدی.رووناکیش کەوتەوە، مایەوە. تاکوو لەگەڵ ئەو شوفرە بەڕەڵایە بۆی‌رۆیشت! دیسانەکەش ئەقڵداریم کرد، هاتمەوە لای حەمە! ئەگینائەبوومە سواڵکەر و چاو لە دەستی دەرو جیران، بەڵام ئەم ئیشەی! ئەمفەرغونەی... ورکەنان... ورکەنان... ئاخ خەونە نەخشینەکانی دە ساڵەمەوبەر. ئاخ گەڵاشینەکان... گەڵاشینەکان. ئەی بۆچی تاکوو حەساری‌ماڵەکەمان ئەبارین و کەچی تاقە گەڵایەکتان چی‌یە؟، رووی لە نێو ماڵ ونێو گیرفانم نەئەکرد؟! ئاخ... مەخابن!...

* * *

گورگ

سێ شەو و ڕۆژی ڕەبەق چاوەنواڕی وێستانی بەفرباری بووە.ئەمڕۆکەش کە ئیتر بەفر نابارێت، ئەوا هێدی و هێمن لە دێوەدەرکەوتووە. لە ناخی دا زۆر شادە! دەچێتە شار، کەڵو پەلی پێویستدەکرێت، حەمام دەکات و چاوی بە هاوەڵانی دەکەوێ! تا لە دێ وەدەرنەکەوتبوو، چ ترسێکی نەبوو! بیری چ بۆ لای تەمو مژ و باو گورگەوەنەدەچوو. بەڵام لە وەتا ئاوایی لە چاوی نوقم بووە، کۆسارو لووتکەکانو هەرد بە تەواوی لە ژێر بەفردا دەبینێ، ترسی مەترسییەکی گەورەکەوتۆتە دڵیەوە. با، «لۆدە لۆدە» بەفری ورد و تیژ بەسەر و گوێلاکی دادەپڕژێنێ: «بە خوا هەڵەم کرد لە ڕۆژی ئاوەها دا سەفەری چی؟ باشوایە پاشەو پاش بگەڕێمەوە! بێدەنگ و بە دزی خەڵکەوە بخزێمە نێوژوورە گەرمەکەم. وا لۆرەکە هەڵکەم و کتری پڕ لە ئاوی بنێمە سەر!ئۆخەیش نێو ژوورەکەم چەنێک گەرمو خۆشە نەبایەو نە بەفرە.عەلیگیان چایەکەت هەڵقوڕێنەو داشەکانت هەڵسووڕێنە. ئەم تەختەدامەیە و ئەم داشانە چاوەڕوانی ئێمەن».

لە ناکاو لە بەردێکی چەشنی کێلی گۆڕێک هەڵدەکەوێت! لەترێکئەدات، لەوانەیە بکەوێت. بە هەزار حاڵ خۆی دەگرێتەوە تا کونێنەکەوێت. لە خەیاڵ پڵاو دێتە دەرێ. وا دیارە لە ژوورەکەی خۆی دا نیە!لە دەرەوەی دێ، لە نێو بەفر دایەو ڕچەی بەفری سێ شەوو ڕۆژ باریودەشکێنێ. باو سەرما بەرەبەرە بە دزیەوە خۆیان دەخزێننە سەرگۆشت وپێستی. سەرما لەسەر ئازای ئەندامی جێ خۆش دەکات! ڕاوەستاوە! بەوردی تەماشای هەموو لایەک دەکات. سام دەیگرێت و ئەژنۆیدەشکێت: «تۆ خودا ئەمە چ کارەساتێکە؟! کۆسار، لووتکەی چیاکان،هەوراز و نشێو، هەردو باخ و مەزرا گشت کفنی سپییان لەبەر دایە.هەموو لە من مۆڕ بوونەتەوە. تەنانەت دەست و پەنجەیان بۆ گرتنیەخەو بەرۆکی من هێناوەتە پێشێ! دەیانەوێ بەرگ و سیپاڵی سپیبەفرم لەبەر کەن!

له عەرزم دەن و بمخنکێنن. به خودای واباشه تاکوودەرفەتم هەیە بگەڕێمـەوە! جا هەر لەم دۆزەخەو هەر له ژووره گەرم وگوڕەکەم؟!»

هەنگاوێک دوان بەرەو دێ دەگەڕێتەوە. بەڵام دیسانەکە بڕیاردەگۆڕێت. ملی ڕێگە دەگرێت و بەرەو شار وەڕێ دەکەوێتەوە. شەوی‌ڕابردوو له پـەنـای کـووره گەرمەکەی مزگەوت به حوزووری کەیخوداکانی‌دێ گوتوویە: «سبەی بـەیـانی زوو ڕچە دەشکێنم و دەچم بۆ شاری».بەڵام هەموو پێی پێکەنی بـوون! پێیـان گوت بوو: ناتوانی، کاری منالی‌شار نیە، کاری تۆ نیە! دیسانیش پێکەنی بـوون. ئەوا ئێستا که دەنگی‌پێکەنینەکەیان له کەڕاکەی سەری دا دەتەقێتەوە! له گوێی دادەزرینگێتەوە! سامێکی گەورەی خستۆته ناخیەوە. ئەوا ماوەیـەکـه لـەجێـی خۆی ڕاوەستاوە، دەڕوانێته چـوار دەوری خـۆی. بـەفـر لـه ژێـرپێلاوەکـانی دا کەوتۆته کرته کرت. هەمدیسان وەخۆ دێتەوە، لای ڕوونـەلـه ترسـی گـەمـە و گاڵتەی خەڵک له ڕووی هەڵنایەت بەرەو دێ بگەڕێتـەوە!دیسـانەکـەش وەڕێ دەکەوێت. ئازای ئەندامی پڕ له ترس و خۆفە! لەترسان دەکەوێته پـەلـه پـەل! کەوتۆته حەسێب کردنی ئەوەی، چەندەی‌ڕێگە بڕیوە؟ چەندەی مـاوە! نـەخێـر شتێکی وانەهاتووە. له شەش دانگی‌ڕێگە پێـنج دانگـی پتـر مـاوە! لـەسـەرمـا مچووڕکی به لەشدا دێت. وەک‌ئەوەی کارەبا بیگرێ لەرزە لەرز به هەموو گیانیدا دێت. زۆری پێ سەیرەساڵانی پێشوو ئەوەندە لاسار نەبـوو! بـۆ خۆشـی نازانـێ چۆنە، سەری‌هەڵهێناوە و چاوەکانی بڕیوەتە دوندی شاخەکانی دەستە ڕاسـتی! مژێکی‌زۆر ڕەش و پتەو لەوێوە دێتە خوارێ. لەوانەیـە بێتـوو بکـەوێتـە گـیری ئەم‌مژەوە، سەرەندەری ڕێگە نەکات و گیان دەر نەبا! له ترسی ئەم مژەکەوتۆتـە ڕاکردن. بەفر له چۆکی ئەدات. جارو بار لەترێک ئـەداتوتـەنانـەت یـەک دوو چەلیش دەکەوێ و هەڵدەستێتەوە. ئەوا هەستی کردژێر پێڵاوەکانی نەرمە! پێی زانی له ڕێگە لای داوە، له مەزرا کێڵدراوەکان دایە. بۆ لای ئەو جێگایەی پێـی وایە ڕێگەیە دەگەڕێتەوە.هەست دەکـا زەوی ژێـر پێڵـاوەکـانی ڕەقـە! دەزانـێ هاتۆتەوە سەر ڕێگەکە.شێنەیی شێنەیی دەڕواتە پێشـێ. ڕاکـردنی وەلانـا! لـە مەترسی ڕێگە وون‌کردن، ترسی مژی له بیر چۆتەوە!

هەر بۆیە لەناکاو مژ تێی دەهاڵێ. بەری چاوی لێڵ بووە. له چوار پێنج گـەز بەولاوەتر چ نابینێ . ئەوا مەترسی‌یەکی تازەتر هەشاوڵی بۆ هێناوە!

«خودایە من کردم تۆ نەیکەی ! بڵێی گورگ و ورچ دەورەیان‌نەدابێتم؟ بڵێی ئێستا کە چاویان تێنەبڕیوم و بە ماتە مات لە پشتەسەرمەوە بۆم نایەن؟ خودایە چم کرد؟ خودایە ڕەحم»

دیسانیش ڕاوەستاوە. بە دەوری خۆی دا دەخولێتەوە، چاوەکانی بەوردی و بە ترسەوە دەڕوانێتە هەموو لایەک. دەست بە گیرفانی‌کەواکەی‌دا دەکات و چەقۆیەک دەردەهێنێ! دەمی چەقۆ دەکاتەوە، بەدەستیەوە دەگرێ و وەڕێ دەکەوێتەوە. بە پەلە پەل و هەڵە داوان ڕێدەبڕێ! زۆر باش لە شوێنەکە شارەزایەو بست بە بستی دەناسێت.تەنانەت بۆیان باس کردووە کام ساڵ و کام ڕۆژ و لە کوێ دا، کێ کوژراوە!کێ گورگ و ورچ خواردوویانە! یان کێ و لە کوێ لە سەرما دا کەسیرەبووە. ئەمانەی هەموو وەبیر دێتەوە. دێنە بەر چاوی‌و خۆف و خەتەر بەتەواوی سەری تێدەکەن! «با کەمێک ڕاوەستم، بزانم لە کوێم! ئەرێ وایە،مەزراکەی قادرە، بڵێی لەبن دارە چاڵووکەکان، لە نێو چاڵی توورەکان،یان لە پشت ئەو دار سنجووانەدا گورگ خۆیان ماتە نە دابێت؟! ڕۆژی‌ئاوا جێگەی بەقا نیە. بە خودا هەر بینا هەڵیان کوتایە سەرم، وە ژێریان‌نام، بە ددانە تیژەکانیان کەوڵ و گۆشتیان پچڕیم» ژان و ئێش بە گشت‌لەش و گیانی دا هات و چۆ دەکات! تەزوویەک بە لەشی دا دێت. خۆی‌وێک هێناوە، چاوەکانی قووچاندووە. دەڵێی لە ڕاستی دا لە ژێر ددانی‌گورگ دایە لە ترسانە ڕا دەچڵەکێ! لە جێی خۆی ڕاوەستاوە، ئارەقێکی‌سارد لەسەر و چاویەوە دەڕژێتە خوارێ. دڵی وەک دەهۆڵی مەیدانی‌شەڕ لە کوتەکوت دایە!

مژ ئەوەندەی دیکە ڕەش و پتەو بۆتەوە. هەمیسان دەکەوێتە بیری‌ئەوەی تاکوو درەنگتر نەبووە بەرەو دێ بگەڕێتەوە، بە دزە دزە خۆی بەنێو دێ و بە نێو ماڵەکەی خۆی دا بکات! بەڵام سوور سوور لای ڕوونەناتوانێ و لە ڕووی هەڵنایە بەرەو دێ بگەڕێتەوە. چونکە منداڵی شارە،مامۆستای دێیەکەیەو دەترسێ لەمەو دووا بە چاوی سووک تەماشای‌کەن! بۆ جارێکی دیکەش وەڕێ کەوتۆتەوە، چنارەکانی سەررووبارەکەی لێ وەدەرکەوتوون. لێرەوە تاکونێ نیوەی ڕێگە، جادەکە لەهەورازەوە بۆ نشێو دەچێ. دەکەوێتە غاردان و ڕاکردن. سەرما زۆری بۆهێناوە. هەناسکە هەناسکی لە دوورەوە دەبیسترێ. سنگ وپەراسووەکانی بەرز و نزم دەبنەوە. لە ناخدا ئاگر لە سی و جەرگ و دڵی‌بەربووە. دەڵێی میلی داغ بە نێو دڵیدا دەکەن. بەڵام هەر ڕادەکات و لە نێوبەفردا ڕێ دەبڕێ. سەرەو

خواری تەواو بووە. گەیشتۆتە داوێنی کێوەچکۆلەی دێ چۆڵـەکـەی (دۆمـاوا)، ڕێگە نیوە بووە. بێتوو لەم کێوەو لەترۆپکی کێوەکەوە لـە یـەک دوو تـەپۆڵـکە وەسەر کەوێت، دەگاتە راستاییجادە. لەوێشەوە تا گوندی (ئاق تەپە) چی وای نامێنێ. لە (ئاق تەپە)یەوە هاوەڵ و هاوڕێی تاکوو نێو شاری دەبێ. دیسانەکەش لە جێیخۆی راوەستاوە. لەبـەر راکـردن پشـووی سـوار بـووە. هـەناسـەی بـە هەزارحاڵ هام و شۆ دەکات. گـوێی لـە دڵـە کوتـەی خۆیـەتی. کوتـە کـوتی دڵـیوەک دەنگـی دەهـۆل دەچێـت. لـەناخیـدا سـی و جـەرگ و دڵـی دەبرژێتەوە،چەشنی ئـەوەی لـەسـەر ئـاگر بیـان بـرژێنن. کـەچـی لـە دەرەوە زۆریسەرمایە! چاوێکی دیـش بـە دەوروبـەری خۆیـدا دەگێـڕێ. کێـو سـپی، دۆڵسـپی، مـەزرا سـپی، دارو سـەر چـۆم و هـەڵـدێرەکـان سـپی، سـپیایی کافوور،سپیایی کفنی مردوو!

«دەبێ لاقەکانم هەر لە جێی خۆمەوە هەڵبێنم و داینێمەوە، قامکیلاقەکانم سڕ بوون! دەڵێی سەرما بردوونی! قامکەکانی دەستم گۆناکەن!دەبێ هوویان لێ بکەم! دەبێ بیان نێمە بن باخەڵم! نێو بەرۆکم! نێو رانم.دەبا هوویان لێ بکەم. پشووم بێتەوە سەرخۆ وەڕێ دەکەومـەوە.» ئـەواهاتـەوە سـەرخـۆ. هـەناسـکە هەناسکی هێدی تر بوونەتەوە. ئەوە وەڕێکەوت و ملی ڕێگەی گرتە بەر. دەبـێ لەم کێوە سەرکەوێـت. هێـور هێورلاقـەکـانی هـەڵـدەهێنـێ و دایدەنێتـەوە. لەبەرزایی کێوەکەوە باڕند بەفر بەهێڵەک دەکات و بەسەر و گوێلاکی ئـەوی دا دەپرژێنێ. قژو برۆ و سمێلتوێژێکی بەفر لەسەر دەنیشێ. بـای تـووڕەو تۆسـن بەفرەکە لۆدە لۆدە ورەشکە رەشکە لە ئازای ئەندامی دەهاڵێنێ. بەفری ورد وتیژ و سارد بەرووەمەت و سەر و چاوو گوێلاکیدا رۆ دەچێ.

چۆڕاوگەی فرمێسک و ئاو لە چاو و لووتیەوە جۆگەلەی بەستووە. بەحاڵە حـاڵ دەتوانێ چاو هـەڵـبێنێ و سـەرەنـدەری ڕێگـە بکـات. باڕنـدوەبـیری گـورگی خستۆتەوە.

بیستوویەتی دەڵێن گورگ لە رۆژانی بەفـر بـارین دا، رێ بـە پیـاوەدەگـرێ، پشتی تێ دەکاو بە دوو لاقی دوواوەی بە سمکۆڵ بەفر بەسەروگوێلاکی دا دەکاو هەشاوڵی بۆ دەهێنێ. لەناخ دا بە خۆی دەڵێ: «جا خۆخودایە خۆت دیوتە، بـە بێ هەشاوڵی گورگ ئەمە حاڵمە، چماخودانەخواستە سێ چوار گورگم لێ وەدەر کەون، بەفرم پـێ داکـەن وهـەشاوڵـم بـۆ بێـنن، چ بکـەم؟! خـۆ بـە خـودای

دەروەستیان نایەم. هەپروون بە هەپـرووونم دەکـەن، زگـم ئـەدڕن و دەمخـۆن. خودایە رەحمێک!» دەستی‌ڕاستی بەرەو گیرفانی پانتۆڵەکەی دەچێ. چەقۆکە دەهێنێتە دەرێ.دەیەوێ دەمەکەی بکاتـەوە، قامکـەکـانی گـۆ ناکـەن، هێـز و قەوەتی ئەوەیان‌نیە دەمی چەقۆکە رووت و ئاوەڵا بکەن. مـەترسـی هـەشاوڵـی هێناوەتەوە،بەڵام زۆر سامناکترو بە خۆفتر. لەسەر لاقەکانی دادەنیشێ. چـەقـۆ دەنێتەسـەر رانی. پـەسـتا پـەسـتا هـوو لـە پـەنجـەکـانی دەکـات، پێکیانـدا هەڵدەماڵێ.بە حەولو تەقەلایەکـی زۆر دەمـی چـەقۆکـە دەکاتـەوە. چـەقـۆی بەدەستەوەگرتووە! هەستاوەتە سەر پێ و هەستی ئازایەتی و نەترسی دەکا.ئەوا وەڕێ کەوتەوە. لە نێو قەدی شاخ دایە. بارند پتەوتر و بـە هێزتربـووە، جارجـار لەتر ئەدات، جاری وایە دەکەوێ و هەڵدەستێتەوە. بەهەناسکە هەناسک دەچێتە بەرەوە و هەروا بۆ پێشەوە دەڕوات. لەنەکاوسـێ بـۆرایی لـە روانگـەی دا قـوت دەبنەوە. دوو سێ هەنگاوی دیکەدەڕواتـە پێشـێ و رادەوەسـتێ: «دەبـێ ئـەم بۆرایی‌یانە چ بن؟ بڵێی گوێنی‌بن؟ ئەرێ خـوژە نـین؟ رەنگـە گڕاڵـک و گیـای وشک بن! زۆر سەیرە!دەجووڵێنەوە، جێگە دەگۆڕن، ئێرەو ئەوێ دەکـەن. ئـەوا ئەلحان‌راوەسـتان. کـابرا تـۆ جـوان تێیـان بڕوانـە! جـوان، جـوان! بڕوانـە بـە خودای‌گورگن، سێ گورگ!»

راوەستاوە! ئارەقەیەکی سارد و سڕ لە هەموو لەشی‌یەوە هەڵدەقوڵـێ،بەڵـام نێو زارو گەرووی وشکە! دوو سێ هەنگـاو پشـتاو پشـت بـۆ دواوەدەکشـێتەوە. گورگەکان بەرەو پێشەوە دێن.

هەر کا هـەسـت دەکـا گورگـەکـان هـاتن، ئـەژنـۆی دەشـکێت لـە جێـی خۆی‌دەچەقێ. دەسکی چەقۆ لە پەنجەیدا دەکوشێ، لە ژێر لێوەکانیەوەدەستی کردووە بە قورئان خوێنـدن، (حمـد) و (قـل هـوالله) سـێ کـەڕەت‌دەخوێنـێ. گورگەکان لە جێی خۆیان دەچەقن! ئـەمجـارە دەسـت دەکـات‌بـە خوێنـدنی سوورەتی (ناس). ئەوا کەوتۆتە خوێندنی (فەلەق)، بـەدووی ئـەم سـوورەتـەدا دەستی کردووە بە حەوت (ان یکاد)، (ان یکاد)حەوت جار دەخوێنێتـەوە. هـەر حەوت جارەکەش فوویـەکـی زۆر بـە چـواردەوری خـۆی دا دەکـات! لـە نێـو سوورەتەکان دا هاواری خـوداو پێغـەمبـەروپیاوچـان دەکـات. کوڵـی گریـانی هەستاوە، دەپاڕێتەوە، وەبیر تاوان وگوناهەکانی کەوتۆتەوە! تۆبە دەکـا! سـوێند دەخوات و مەرج دەبەستێلەمەو بە دوا - بێتوو لەم نەهاتی‌یە رزگاری بێت - لە

هەموو گوناح‌وتاوان و حەرامێک بکشێتەوە. ئیدی قەت تاکوو ڕۆژی مردن‌ئەزیەت و ئازاری بە مێرووله‌یەک نەگات. هەروەکوو خەریکە قورئان‌دەخوێنێ و دەپاڕێتەوە و سوێندان دەخوات، لە پڕ هەست دەکاو دەبینێگورگەکان هەستانە سەر پێ و رایان کردێ. دووسێ چەلان چەقۆی‌هەڵسووڕاندو بە دەوری خۆیدا خولاوە، گورگ خۆیان پێدادا. لەعەرزیان داوە. سواری سەری بوون و دەمیان ناوەتە نێو زگ‌و جەرگ‌ودڵیەوە. «ئاخ، ئەی هاوار خواردیانم، ئەمە خوێنی سوور و گەشی منەبەسەر بەفرەکەدا دەڕژێ! ئاگام لێیە لاملمیان هەڵدڕی. ئەمەش پێستی‌زگمە دڕاوە، ئەوە گەدەو ریخۆڵەی منە بە دەم گورگەکانەوە. زۆر جوان‌هەست دەکەم گورگەکان دەمیان خستۆتە نێو ران و قەبرغەو لاملم! ئەوابە گاز پێست و گۆشتم دەپچڕن. برووسکەی ئێش و ژان عەجمانی لێسەندووم. هەست دەکەم تەقەلام نەماوە، بەرەو مردن دەچم. دایک وباب و خوشک و برا لەبەر چاوم بەسەری خۆیاندا ئەدەن و بە کوڵ بۆم‌دەگرین. خوزیا زبانم بایە و دڵنەوایی دایک و بابم بدایەتەوە! باوەندەنەگرین!

ئەوا هەست دەکەم هەر گورگێک و لەتکێ لە گوشت و پێست وئێسکانی منیان بە دەمەوەیە! ئەوا گورگەکان لە دەورم کەوتوون وخەریکی خواردنی جەرگ و سی و دڵ و گەدەو ریخۆڵەی منن»،ئەمجارە هەستی کرد قامکەکانی دەستی - لە حاندی نینۆکەکان دا -ئێشێکی دڵتەزێنیان هەیە. لە ئێش و ژانی نینۆک و قامکداوەردەسووڕێ، دوو سێ تل دەخوات و بە هەموو پاشماوەی هێزی خۆی‌دەقیژێنێ! لە زریکەی قیژەی خۆی وەخۆ هاتۆتەوە. ئاگا دەکات‌کەوتووە، بە نینۆک بەفر و زەوی دەڕنێ. ئاگا دەکات گورگەکان زۆر لەودوورتر، درێژ بوون، تل دەخۆن و پێکەوە گاڵتە دەکەن یەکتری‌دەخلەپێننەوە. هەست دەکات چەند سەعات ئێش و ژان و ڕووداوەی لەئانێکدا هاتۆتە زەین و خەیاڵاتەوە. دەساکە لەزریکەو قیژەی خۆیداوەخۆ هاتۆتەوە، هێدی و هێمنایەتی‌یەکی زۆر لەزەین و ناخ و فیکری‌خۆی دا هەست پێ دەکات، تەنیا قامکەکانی زۆر دەئێشێن. قامکەکانی‌شین و ڕەش هەڵگەڕاون و ڕاست وێستاون! دەڵێی سەرما بردوونی. تەنیاقامکە گەورەی چەقۆکەی بە پەنجەوە نووساندووەو گرتوویە.دادەنیشێتە سەر پێ. قامکەکان و دوو پەنجەکەی زۆر پێکدا دەماڵێ،زۆریان هوو لێ دەکات،هەر کا گەرم دەبنەوە هەڵدەسێتە سەر پێ و بۆجارێکی دیکەش ملی ڕێگە دەگرێتەوە بەر. چوار پێنج

هەنگاو لەولای‌شانی چەپی گورگـەکانـەوە لێیـان تێـدەپـەڕێ، دەبینـێ دەم و لەوسیان‌خوێناوی‌یەو پەیتا پـەیتـا باوێشـکیان دێتـێ! چـاوی لـەگورگـەکـان بڕیوە،ئاگادارە ئەوانـیش چاویـان لـەو بـڕیوە. هـەر کـا لـە گورگـەکـان تێپـەڕ دەبێ،پاشەو پـاش بـۆ پێشـەوە دەڕوات. قـەدی کێـو لـە بـن دێـت و دەگاتـە ترۆپکی‌شاخ. هـەناسـەیـەکـی درێـژ و بڵـیند دەکێشـێ. رادەوەسـتێو دەوران دەوری‌خـۆی ئـەداتـە بـەر زەیـن. بـە وردی لـە خـۆی و لـە هـەمـوو لایـەک دەڕوانێ!خۆی و هەموو شـوێنێک و هـەمـوو شـتێک چـەشـنی کـافوور سـپی داگەڕاون.کفنی مردوو لەبەر هەموو شتێک کراوە. تـەنانـەت خۆشـی، خۆشـی لەژێرتـوێژێ بـەفـردا، جـل و سیپاڵـی سـپی دا گـەڕاوە. وەڕێ دەکـەوێتـەوە، لەگورگەکان زۆر تێدەپەڕێ. لەشی سووکە، هەستی هێمنی و حەسانەوەدەکات. خێرا خێرا دەڕوات و پاشماوەی رێگە دەهێنێتە بەر زەین. ئیدی‌لێرەوە تا گوندی (ئاق تەپە) راستاییە، خەیاڵی راکردن لە کەللەی‌ئەدات. ئەوە دەست بە غاردان و راکردن دەکات. چەلی وایە ئاوڕێک‌ئەداتەوە تاکوو زیاتر را دەکات، پتر گەرم دا دێت و پتر هێز و تینی وەبەردێتەوە، ماندوو بوونی نیە! خێراتر و ئازاتر رادەکات. جارو باری وایەدەکەوێت، بەڵام هەرکا هەڵدەستێتەوە، هەمیسان تەقڵە کوت غار ئـەداتو را دەکـات. زۆر بـاش گـەرم داهـاتووە. بارنـد نـەمـاوە، ئـازای ئـەنـدامی‌خـوێنێکی گـەرم و گـوڕی پێـدا دێـت و دەچـێ. بـەرە بـەرە لـە راکردن‌دەوەستێ و هێور هێور هەنگاو هـەڵـدێنێتەوە. ترۆپکـی شـاخ لـە چـاو وون‌بووە. ئیدی گورگەکانیش وەبەر چاو نایەن. لە راستایی نێوان (دۆماوا) و(ئاق تەپە) دایەو لەبەر خۆیەوە گۆرانی دەڵێت، تا نێو دێ چی وای‌نەماوە. مژو بارِند و با شوێنەواریان نەماوە. تەنانەت ئەو هەورانەی بەری‌ئاسمانیشـیان گرتبـوو، زۆر تەنک بوون‌و وڵات ئێکجار روونە، لەوانەیـەئێسـتاکە یـان تـاوێکی دیکـە خـۆر وەدەرکەوێت. بێ هەلەو پەلە، هێدی وهێمن و هێور رچـە دەشـکێنێ و بـەرەو پێشەوە دەڕوات، لە ناخی دادەهۆڵ و زوڕنا لێدانە. شـایی لـە دڵـی دەگـەڕێ و گۆرانی بە دووی گۆرانیدادەڵێت. لە پڕ لە نێو زەریای سپی بەفردا خاڵێکی بۆری وەبەر چاودەکەوێ. ئەوەندی دەڕواتە پێشتر خاڵـەکـە جـوانتر و ئاشـکراتر خـۆ نیشان‌ئەدات. «بڵێی چ بێت؟ دیسـانیش دەعبایـەکـی دیکـە سـەرەڕێـی لـێ نەگرت‌بێتم؟ خۆ گژو گیانیە! گورگ و ورچیش ئەوەندە بیچکەنین! ئەی دەبـێ چ‌بێت؟!»

راوەستاوە، بە وردی سەرنجی داوەتێ! بە ترسێکی زۆرەوەتێیدەڕوانێ. لە پڕ هەڵیدا چیە! کەروێشکە، کەمێک لەو لای کـابراوەجێگـەی لاقـی کـەروێشـک دیارە. وا دیارە تازە گەیشتۆتە ئەم شوێنەوئۆقرەی گرتووە. بە ماتەمات بێ چرپە چەند هەنگاو دەچێتە پێشێ ورادەوەستێ. سێ چـوار دڵـۆپ خـوێنی سـوور و گەش لە هێڵێکی بەرەوکەروێشکەکە وەبەرچاو دێـن. بـۆی روون بۆتـەوە: ئـەم کەروێشکە بەگوللەی راوچـی پێکـراوە و زامـار بـووە. بـەڵـام جێگـەی کـاری نەپێکـراوە، بـەشـەلـەشـەل رای کردۆتـە ژێـر ئـەم گـوێنی و گراڵـکەو خـۆی حـەشـارداوە..کـابرا کـەیفـی سـاز بـووە، ئـاو لـە دەمو لـەو سـێیـەوە بـەرەو چەناگەیشۆڕاوگەی بـەسـتووە، ئـەوە هـەمیسـان چـەقـۆی دەرهێنـا، دەمـی چەقۆیکردەوە. چەقۆ بە دەستەوە بە دووقەڵەمباز خۆی بەسەر کەروێشکدائەدا. بە دەستێک بۆقەتەی ملی کەروێشک دەگرێ و بە دەستەکەیدیکـەی حـەوت هەشت جاران چەقۆ لە قەبرغەکانی نێچیرەکەی دەکوتێ.نێچیری بێ دەسەڵات، نە رادەکاو نە دەجوولێ! تەنیا چاوەکانی چەشنیئەستێرە لە کابرا دەڕوانێ و بـە زمانی بێ زمـانی دەپرسـێ: «بـۆ؟» کابراچـەشـنی گـورگ تـەرمـی بیگیـانی کەروێشک لە ژێری دا، ئازای ئەندامی لەژێر توێژێک بەفردا، دانیشتۆتە سەر دوو ئەژنۆ. چۆک و لاق و ئانیشکیکابرا لە سەر عـەرزەو سـەرنجـی نـێچیرەکـەی ئەدات. کەروێشک و راوچیچاویان لە چاوی یەک بڕیوە. ئەم بە نیگایەکی پڕ لە پرسـیار و تـەوس وتوانجـەوە، ئـەو بـە هـەڵسـەنگانـدنی گۆشـت و قورسـایی دەستکەوتەکەی.لیکاوی نێو دەمی کابرا لەسەر لێوەکانیەوە بەرەو چڕو چەنـەی شۆڕاوگەدەکەن. هەڵدەستێتە سەر پێ. زبان بەسـەر لێـوەکـانی دا دەهێنـێ و بزەیەکتەواوی روخسـاری داگرتـووە. دوو لاقـی نـێچیری لـە مسـتایەو ملـی ڕێگەیگرتۆتەوە بەر و بەرەو (ئاق تـەپـە) دەڕوا. خـۆر دەرکـەوتـووە، هـەواش زۆرخۆشە. لەسەر بانەکانی (ئاق تەپە) خەڵکی دیارن: «کەل و پەلیپێویسـت دەکڕم، حەمامیش دەکەم. بۆ شێویش سـەنگـەسـیر، سـەنگـەسـیردەخـۆم... ئاخ...سەنگەسیر... سەنگەسیر... پێواز ڕۆن... نەرمە گۆشتیئەم کەروێشکە... بە پێواز ڕۆنەوە... نۆشـابەش... نۆشـابە... سـاردی و...پێـواز ڕۆن و نۆشـابە و سەنگەسیر، سەنگەسیر!

گەردەلوول

لەگەڵکوو پێدەنێیتە حەوشە و، تیشکی خۆر چاوەکانت دەنگیوێ، نێوچاوانت برێک تێکدەنێی، بەرەو دەرکی حەساری دەچی، دەرگادەکەیەوە، پێ دەنێیتە کۆڵان، دەرکە گاڵە ئەدەی و بە گەرووی کۆڵانداده‌ڕۆیە خوار. بۆقی ماشینێک راتدەچڵەکێنێ، لە ناختدادەهەژێی و، دووسێ جنێو بە خاوەنەکەی دەدەی. هەنگاوەکانت خێراتر هەڵدێنییەوە.دەگەیە جەمسەری کۆڵان و شەقام. فڕکەی ماتۆڕسوارێک بە لاشانتدائەوەندەی دیکەش دەتپەشۆکێنێ. هەست دەکەی مۆتەکە چۆکی داوەتەسەر سینگت. رەنگت دەگۆڕدرێ و هەنگاوەکانت زوو زووتردەگوێزییەوە. لە دەست زۆربەی دەنگ و رەنگەکانی شەقام جاڕز و دەمبەگلەیی. تەنانەت لەم کیژ و کوڕە جوان چاک و لاوەش کە بەرەو رووتدێن، روو وەردەگێڕی. دیسانەکەش هەنگاوەکانت توندتر دەکەی و، بەهەڵەداوان خۆت بە نێو ئیدارەکەتدا دەکەی. ئەرێ سڵاوت لەهاوکارەکانت کرد یان نا؟ بەڵام هەواڵپرسییەکی سارد و سڕ دەکەن ودەڕۆی لە پشت مێزی کارەکەت دادەنیشی. ئاواتەخوازی ئەوەی کات وسات زوو تێپەڕ بێ و بەرەو ماڵ بگەڕێیتەوە. هەوەڵ کەس کە بۆچارەسەرکردنی کارێک دێتە ژووری کارەکەت، ئاوقای تۆی دەکەن.دووهەم کەسیش. پێت وایە ئەم هاوکارانەی تۆ نیوەی کارەکەی خۆشیانبە تۆ دەکەن. چاوت لێیە لە نێزیک یەک دادەنیشن و، هەر ئەوەندە دەزانن‌پێکەوە گاڵتە و گەپ بکەن و بە خەڵک پێبکەنن. ئەم هەموو قاقا و حیلکەحیلکەیان وزەت لە لا ناهێڵێ. دەنگی ئەوان و دەنگی ئەو کەسانەی هامو شۆی ژوورەکە دەکەن، وەک بە کوتکی ئاسنگەر لە کەڕاکەی سەرتکوتن، سەرت وەژان دێنێ. گوێکانیشت لە دەست ئەم دەنگانە، دەکەونەئێش و زریکانەوە. جار و بار لە پشت میزەکەت چاوێک دەنێیە سەریەک. لەم ئیدارەیە و ئەم کارە و ئەم بارو دۆخە پەرۆش و شێواوی. ئەمئەرک و ئیش و ئیدارەیە، دایم و دەرهەم بۆ تۆرکە بووە. چی بکەی‌لەگەڵ پێویستی بە نان و بە رگ و

ماڵ؟ هاوکارەکان دەردەکەون وتێدەگەی کاتی گەڕانەوەی ماڵـێ گـەیشـتووە. چەشنی مەلێک وا لە رکەرزگار بووبێت باڵ دەگری وبەرەو ماڵێ دەربـاز دەبی. خۆشی دەکەوێتەدڵتەوە. دوو لاقت هەیە، دووی دیکەش قەرز دەکەی و بـەرەو ماڵدەبییەوە. چ پێت وا نیە ئەم شەقام و کۆڵانە کەسی پێدا دێ و دەڕوا.مەگەم جار و بار شان تێکوتان یان قاقای رێبوارێک لێت تێک دات. بەتایبەت سەرەڕێ گــرتن و هــەواڵپرســی ئــەم کچــە، کابــانی جیرانتــان، هــەمووجارێــک هەڵتدەبەزێنێتەوە. خۆشت نازانی ئەم کچە چی لێت دەوێ و،بۆچی بە قسەتەوە دەگرێ و دەتدوێنێ؟ ئاخە خۆ تۆ قەتت وەنـدە بایـەخبـۆ دانـەناوە، ئـەی بـۆچ لێنابێتەوە و هەموو جارێ لە مەلەی نێو زەریایبـیرەوەرییـەکانـت دەتهێنێتـە دەرێ؟ لە کابان تێپەڕ دەبی و خۆ بە ماڵەکەتدادەکەی. ئۆخـەیـش! جیهـان و ژیانی تۆ ئێرەیە. ماڵەکەت بە حەسار وحەوز و دار و باخچە و ژوورەکانیەوە، بـە تایبەت ئـەو ژووره تایبـەت ونهێنییـەت کـە قـەت کـەس رێ نـادەی سـەری پێداکات. بە چەند لۆ وقەڵەمباز خۆت بەوێدا دەکەی. تابلۆکان لە جێی خۆیان بە دیوارەوەن.دیمەنی جوانی زرێبار، ورشە ورشی پووڵەکە و وردە زێڕ و زێـوی سەرئاوەکە، ئۆخژنێک بە دڵتدا دێنێ. بەرەو کۆسارەکە وەردەسووڕێی. تەحا!لـە بڵندی ئەم شاخە! دەک لەم هەموو رەوەز و زەردوماهـە! جێگایـەکـیچـەنـدە خۆشە! شنەی شەماڵێکی فێنک و هاتوچۆی بازێک بە شـێنەیـی لـەئاسمـانی کۆساردا. خۆزیام بە خۆی، دەستی کەسی ناگاتـێ! کـەواکـەتدادەکـنی و، بـۆ سووچێکی ژوورەکەی حەوا دەدەی. پەردەی پەسێویژوور لا دەدەی و خـۆ بـە پەسێو دا دەکەی. تەموورەکەت چاوبڕکێتلەگەڵ دەکا. لەسەر کورسی نێزیـک تەموورەکە دادەنیشی. دەستێکیبەسەر دا دەکێشی. بەسەر تەموورەکـەدا یـان بەسەر رۆحیدا؟جیاوازییـەکـی نیـە! لـەم پـەسـێوەدا هـەمـوو شـتێک رۆحـە. دەیلاوێنییەوە!تەمووره وەزمان دێ: «هەی سەوزە سەوزە، سەوزەی کۆساڵان». هـەمووشـتێک لـە جێـی خۆیـەتی. دەبـا مجرییـە بۆرینـەکـەشـت بـەسـەر کەیەوە.قفڵەکەی دەکـەیـەوە و، دەرکـی مجـری هـەڵـدێنی. هـەوەڵ کـەس کاوەیهاوەڵت دەردەپەڕێتە دەرێ. یانی هاوەڵی ئێستاکەت نیە. هاوەڵی منالیو مێرمناڵیت بوو. دە پازدە ساڵ دەبێ نەتدیوە. بگرە بێتوو لەم ژوورەنەبێ لە دەرێ تووشت بێ، نەشیناسییەوە! ئەی لەم کاتەدا بۆچی لێرەقوت بۆوە؟ زۆریش جوان و جەحێڵ ماوە. لە تەمەنی ئەو رۆژە دایە کەپێکەوە بۆ مەلـە کـردن چووبوونـە

زرێبار. هەر ئەو جل و بەرگەی ئەورۆژەشی لەبەردایە! دە ڕۆژ دواتر بەینتان تێک چوو؛ ئیدی ببڕای ببڕنەتدییەوە. دەڵێن بۆتە دوکتۆری شێتخانەی شارێکی دوور. دەگێڕنەوەگوتوویە شێت پووڵی باشتر دەدا. بیر لەوە دەکەیەوە کە دەبێ چ ئاڵ وگۆڕێکی بەسەردا هاتبێ، وا ئەم قسەی کردبی؟ جاران ئەوەندەپووڵپەرەست نەبوو، لە داخ ئەم قسەی دەری کە با بڕوا. دەست دەچەقۆکەت و هاتوو بە خۆشی خۆی نەڕۆیی، بە زۆری چەقۆ دەری کە.ئەم چەقۆیەش یادگاری ئەوە کە بە خەڵات پێی داوی. ئەورۆژەی ئەمچەقۆیەی پێدای، پێیووتی: «لەبیرم بوو کە ئەمڕۆ سالهاتیلەدایکبوونتە. هەر ئێستا لە ڕێگە بۆیان گێڕامەوە، لە تاقیکاریقوتابخانەدا دەرنەهاتووی. ئەم چەقۆیەم بۆ کڕی کە بێت و زۆر قەڵس بیخۆتی پێ رزگارکەی. دەزانی چۆن؟ زگتی پێ بدڕە و جەرگ و گەدە وریخۆڵەت هەڵکۆڵە و حەوایان دە بەردەمی هۆو گەماڵە و خۆشت دووپارووی لەگەڵدا بخۆ.» بەڵام تۆ خۆت نەکوشت. بوویە وردەفرۆشیڕاستە مەیدانی چاوەشەکان. هەر لە یەکێ لەوانەوە فێری تەموورە لێدانبووی. ئای یادی بە خێر، نێوی رەشۆ کەمانچە بوو. تەموورە و کەمان وکەمانچەی باش لێ دەدا. ئەم تەمووەرەشت لەو کڕی و لە بری پوڵەکەیجگەرەو تۆ و وردەکەل و پەلت دایە. خودا عافووی کات لە تافی لاویداله کاتی تەموورەژەندنا پەردەگیر بوو. ئەی ئەو تەسبێحەی هۆ و سووچیمجرییە چی؟ ئەوە یادگاری بابتە. ئەو بابە کۆتربازەی کە ساڵگارێکیدوور ودرێژ هەر کۆتری وەحەوا خست. قەتی رکە بۆ نەکردن و حەولینەدا کە هەستان و فڕین بنیشنەوە. ئەو بابەی کە ڕۆژێک لە شەقامی شاردا شەڕ ئاوقا و یەخەگیری بوو. زۆردار بە بێ تاوان زللەیەکیان لە بنگوێی دا. زۆر بە تووڕەیی هاتەوە ماڵێ. کۆترەکانی بەسەر هاوەڵەکانیداالبەش کرد و، بۆ خۆی رووی کردە کێوێکی وەک قوللەی قاف و ئیدیببڕای ببڕ چ خۆی و چ هەواڵێکی بۆ تۆ و دایکت بێتەوە. ئەو دایکەچارەرەش و رەنجەڕۆیەی کە تۆی بە بێ بابی پێ گەیاند و هەرچاوەڕوانی بابت ماوە تاکوو مرد.

ئەم وێنەیش کە بە دەرکی مجرییەکەتدا نووساندووە، وێنەی کوڕەونبووەکەتە. ئەو کوڕەی کە کاتێک نەهات دەرکی پێ گرتی و لەگەڵدایکیدا تەڵاقتان هاتە نێوان، ژنە کوڕەی لێ ساندی و لەگەڵ خۆیدابردی و ئیدی قەت چاوت بە چاوی نەکەوتەوە. ئاخ... دەیان و سەدانهەستی جۆراوجۆر ناخی

هەژاندووی. هەمووشی ناخۆش. هەستی تێکشکان و دارمان. لە پڕ دەرکی مجری دادەخەی و یەک بە خۆتدەنەڕێنی. چتان لێم دەوێ؟ بەسە ئیدی! وازم لێ بێنن! دەبەسە! تاکەی؟دەرکی مجری قفڵ دەدەی، بەڵام چاوم بە زۆر شت کەوت، بە تایبەتدەفتەری بیرەوەری و بەسەرهاتەکەت و ئەو قەڵەمە جەوهەر سوورەی کەپێی دەنووسی. بەڵام جەوهەر نا، خوێنی تێدا بوو! ئاخە وەک شتێک‌لێت بۆتە خوو و خدە کە دەبێ بە خوێنی خۆت بیرەوەرییەکانت‌بنووسی. دوو ماسیشم لە تۆنگێ ئاودا و کۆترێکیشم دیت. کۆترەکەلەسەر هێلکە هەڵنیشتبوو، مجرییەکە زۆر شتی دیکەشی تێدا بوو،نەتهێشت بیانبینم. ئەوا تەموورەکە هەڵدەگری و دەچییەوە ئەو دیوی‌پەردە. لەسەر فەرشەکە دادەنیشی. تەموورە کۆک دەکەی. یانی کۆک بوو،دەزگاکەی دەگۆڕی. چاک خافڵاوی. ئاگات لە کات و سات نیە. دەئەمجار لێدەدەی. تەموورەکەت لێدە. لە تەنیایی خۆتدا، لە ژوورەنهێنییەکەتدا تەموورەی بۆ لێدە و سەر و مل و شان راوەشێنە. بەرە بەرەهەموو لەش و رۆحت لەگەڵ تەموورە لێدان دەجووڵێنییەوە. لەگەڵلێدانی تەموورە هۆنراوە دەخوێنییەوە. خۆبا دەدەی. ئۆقرەت لانیە. ئای‌لە شەپۆلی شۆڕشی ناخت. خۆت بەم لا و لادا دەخەی و راست و خواردەبییەوە. خۆت داوەتە دەست هەوای دڵ و دەروون. دەست لە تەموورەلێدان هەڵدەگری و هەڵدەستییە سەر پێ. دەیکەی بە سەما. سەمایەکی‌سەیر. دێی و دەچی. سەر و کاکۆڵ هەڵدەسوورێنی. قژ و کاکۆڵدەئاڵۆزێنی. ئەم سەمایە چییە؟ سەمایەکی دەروێشانەیە یان هەڵپەڕکێ ودیلانێکی ئەویندارانەیە. کەف هەڵدەخڕێنی و مژی قووڵ و درێژی لەجغارەکەت دەدەی. هەموو جارێ بە قەد دووکەڵی قۆڵە کوورەیەکدووکەڵ دەدەیە دەرێ. هەروا سەما سەیر و سەمەرەکەت درێژە دەدەی.دێی و دەچی و لە سەمادا جگەرە دەکێشی!! دووکەڵ ژوور دەئاخنێ. تۆلە نێو تەم و مژ و دووکەڵدا وەک تاپۆیەک کە بێ و بچێ و کەس نەزانێدەروێشە و جەزبە گرتوویە، یان لاوێکە و هەڵدەپەڕێ، کەفهەڵدەخڕێنی. ئەوا کەوتییە باوەخولێ. بە دەوری خۆتدا دەخولێی وخۆت رادەوەشێنی. کەڕاکەی سەرت بۆتە بەرداش و دەخولێتەوە.لەترێک دوان دەدەی و بە تەختی عەرزیدا دەکەوی. تل دەخۆی و بە تل‌خواردن ئەمسەراروسەری ژوور دەکەی. تەم و مژ و دووکەڵ و تل‌خواردن، لە بن دیوار رادەوێستی. سەرت وەژان کەوتووە. کەف لیباستی‌خووساندووە. نە جارێک و نە دووان بەرانی سەر

به دیواردا دەکوتی. لەهۆڕەی گریان دەدەی و لەسەر خۆ دەچی. بێ جووڵە و بێ هەست وخوست. ئەرێ ماوی یان مردووی؟ نا نا، ماوی. بەشی تۆ ئەوەیە. دەبێئەم کۆڵەت هەر بەسەر شانەوە بێ. دەڵێی تەرمێکی بێ هەست وخوستی، بەڵام نا. ئەوا تەزوویەک بە لەشتدا هات و پڕخەیەکت دادەرێ. هەستاویەتە سەر پێ و چاوەکانت هەڵدەگلۆفی. لە ژووردەردەکەوی و دەڕۆیە حەسارێ. خۆر لە پشت ملەی رۆژاوا خەریکی ماڵاوایی کردنە. سووڕێک بە حەساردا دەدەی و دەچی لەسەر بەڕەی ژێر دارە شۆڕەبییەکە دادەنیشی. چاو دەبڕییە شینایی باخچە،خشپیلانەکەت، شینایی سەوزە و سوورایی گوڵەباخ، سوکنایی لەشتدادێنێ. واق وڕماو و چاو بە مۆلەق وەستاو لە هەموو شتێک دەڕوانی. بێهەست و خوست وبێ هەست ونست، دەڵێی لەم جیهانەشدا نی، شەوبەسەردا دێ. حیزە رووناکاییەک لە حەساردایە. شنەیەکی فێنک دێ ودەچێ و دەتلاوێنێتەوە. هەستی سەرخۆشی دەکەی. تریفەی مانگەشەوحەوشە رووناک دادەگێڕێ. هەڵدەستی و دەچییە سەر حەوزەکە،چراکارەبای ژێر ئاوەکە هەڵدەکەی. سەیر و سەیاحەتی ئاوی روون وهام و شۆی ماسییەکانی نێو حەوز ئۆخژنێک بە دڵتدا دێنێ. دەست لەئاوەکە وەردەدەی و جار و باریش بڕێک ئاو بە دەم و چاوتدا دەکەی.لاقەکانت تا ئەژنۆ هەڵدەکەی. لە لێواری حەوز دادەنیشی و لاق دەخەیەنێو ئاوی حەوزەوە. ئۆخەیش بە ناختدا دێ. دامرکانی کوڵ و کۆی ناخ‌تام و چێژێکی چەندە خۆشی هەیە. پەیتا پەیتا ئاو بە دەم و چاوتدادەپرژێنێ و دەست بە سەر و گوێلاکتدا دێنی. ماسییەکان دێنە پێشێ،ئاویان بە شوێندا دەپرژێنی. ون دەبن. دووپات دەبێتەوە. گۆرانیدەڵێی بۆ خۆت و دڵت و ماسییەکان. بڕێ جار گوێت لە دەنگیئەوبەری دیوار دەبێ – دەنگی کابان – حەسار زۆر روونتر دادەگەڕێ.دەڕۆی نان و پێخۆر ساز دەکەی. دەیهێنی و لەسەر بەڕەی ژێر شۆڕەبیدەست بە نان خواردن دەکەی. پاش تێر خواردن بە ئەسپایی لەبەرخۆتەوە گۆرانی دەڵێی. نەرمەونیان خۆت بە ملاو لادا رادەوەشێنی. چاوبە هەناری دار هەنارەکە و گوڵەکانی دیکە دادەگێڕی. دەڕۆیە ماڵیبیرەوەرییەکانی خۆتەوە. بیرێک لە دایک وباب کە نەماون. هەمووهاوەڵەکانی منالی و تازەلاویت و تافی لاویت، شۆڕاوگەی ئەسرینێکیزوڵاڵ بەسەر گۆنادا. وەبیرهاتنەوەی ئیدارە و هاوەکارەکانت هەستێکیناخۆش بە دڵتدا دێنێ وەبیر ئەو رکە ناخۆش و تەنگەبەرە دەکەوییەوە

کەبۆ کۆترەکانی باوکت لە هەموو جێگایەک ناخۆشتر بوو. ئای چەندەتبەزەیی پێدا دەهات. دەبێ خۆت لە دەست ئەم بیرەوەرییە رزگار کەیت.تاپۆیەک لە نێو دارەکاندا دێ و دەڕوا. دەردەکەوێ و ون دەبێ. تاپۆیسەمای کیژێک لە نێو تابلۆیەکی مینیاتۆریدا. کیژێکی جوان،پەریلەیەکی تاپۆ ئاسا بە کراسی سپی بووکێنییەوە. بە کراسی زەرد وسوورەوە لە پڕ بیزاری و نەفرەت داتدەگرێ. دوو سی تف دەکەیە سەرعەرزی. زۆر ناکێشێ و دیسان تەماشای هەنار و دارهەنار و حەوز. لە پڕهەست دەکەی پەریلەکە هاتووە و لە لا شانت دانیشتووە. هەست دەکەیهەڵدەستنەوە سەر پێ. کابان لەسەر کورسی بووکێنی دانیشتووە و تۆشبە بەرگی زاوایی تازەوە لە پشت سەری راوەستاوی. زۆری پێ ناچێهەستێکی ناخۆش ناخت دادەگرێ: «چی؟ من؟ تف بە نەحلەت بی! منو ئەم بیرەوەرییە ناشیرینە؟ ژن هێنان؟! ئەویش کابان؟ قەت قەت! جاچۆن بە دەستی خۆم گۆلمەزێکی دیکەش ساز کەم؟ ببمەوە کابرایەکیئاسایی؟ وەک زۆربەی ئەم خەڵکە؟» رادەچڵەکیی و وەخۆ دێیەوە.وڕێنەی سەر لێوت جەغزێک بە دەورتدا دەکێشێ. خولکت تاڵ بووە.سۆزێکی دڵتەزێن لە ناختدا دەگەشێتەوە. ژان و ئێشێکی پڕ مەترسیدەڕژێتە جەرگ و دڵتەوە – ژانێکی دوو لایەنە – سەرکێش و شڵەژاوبەرەو ژووری تایبەت دەگەڕییەوە. دەچییە پەسێوی پشت پەردە. ئاڵۆزاوو پەشێو وەک کڵافێکی ئاورێشم دێی و دەچی و خۆت دەخۆیەوە. کوڵیکوڵۆڵی دەروون دەتهەژێنێ. دەبێ خۆت بخافڵێنی بە خوێندنەوەیهۆنراوە، پەخشان، چیرۆک، بە گۆرانی گوتن و هۆرە چڕین، بەسیاچەمانە. چەندە؟ سەعاتێک؟ دووان؟ لە ژوورەکەتدا دێی و دەچی وسەر هەڵدەسووڕێنی. دەست دە دەیە تەموورە و دەست دەکەی بەتەموورە لێدان. بەرەبەرە رزگاری لەم حاڵە ناخۆشە و لێدانی هەوایشاد، باڵەفڕکەی پۆلێک کۆتر بۆ باڵ کێشان بو فڕین. قاسپە قاسپی کەو لەهەوراز و نەوی و رەوەزی کۆسار. هەمیسان «ئای سەوزە سەوزە،سەوزەی کۆساڵان.» چەندە و تاکووکەی؟ ماندوو دەبی. تەورزین وشیرێکی هەڵواسراو، بەم دیوارەی بەرەو رووتەوە چاو بڕکێنت لەگەڵدەکەن. دایاندەگری و بە دەستیانەوە دەگری. بە دەوری خۆتدادەخولێیەوە. شیر و تەورزین هەڵدەسووڕێنی. هوو! بگرە! خۆت بگرە!شیر وتەورزین بە شەش لایاندا دەوەشێنی. بۆ سەرێ و خوارێ. هوۆ؟ بۆراست. بگرە دەی! بۆپشتە سەر و بەرەو ڕوو. هوو! بگرەدە! هەرواسەمایەکی شێتانە! شیر و

تەورزین بە دەستەوە. راست وخوار و چەپ وراست چوون و شـیر و تـەورزیـن هەڵسووڕاندن. دێی و دەچی. سەر و ملو قژ و کاکۆڵ هەڵدەسووڕێنی. دیسان کاکۆڵ داڵۆزێ. سەر چەشنیبەرداش هەڵدەسووڕێ. ئارەقە زەنگوڵ زەنگـوڵ و دڵۆپ دڵۆپ بەسەرلەشتدا شۆڕاوگە دەبەستێ. شـەپـۆلی هـاواری هـوو بگـرە! سێڵاوی سڵیسەما کردن، فڕین لە نێوان عەرز و ئاسماندا، تەقڵە و دەور لێـدان دەبێتەبـاوەخولـێ، مانـدوو بـە عـەرزدا دەکـەوی. ئـای دڵـت چـۆن لـێ دەدا. کەفهەڵـدەخـڕێنی. چـاوت لێـیـە مجرییـەکـە دەکرێتـەوە. ورووژم دەکـەنـە دەرێ،ئـەوی لـە نێـو مجریـدا بـوو. دایـک و بـاب، هـاوەڵـکانی جـاران، ژنـە ومنداڵەکەت، دوکتۆری شێتخانە و... بە هەموویـان چـوار دەورت لێـدەگـرن. دەستی یەکدی دەگرن و بە دەورتدا دەیکەنە هەڵبەز و دابەز:دەمری! دەمـری! دەمری! ئەوا دەستی یەکیان بەردا و هەر کام بەتـەورزینێکـەوە هـەڵـیانکوتایە سەرت. بیکوژن! بیکوژن! ژنە هانیان دەدا.بیکوژن! هەلی چاکمان بۆ رەخساوە. بیکوژن! بیکوژن! یەک بە خۆتدەقیژێنی و هەڵدەستییەوە سەر پێ. شـیر بـە دەستەوە دەنەڕێنی. «ئێوە مندەکوژن؟ ئێوە؟» هەشاوڵیان بۆ دەبەی. رادەکەن و خۆیان بە نێومجرییەکەدا دەکەونە. دەرکی مجری دادەخەیەوە. شەربەیـەک ئاویسارد دەخۆی و دەگەڕییەوە بۆ و دیوی پەردە. جا گوێ بدە من، دەبێشێوی شەوت ساز کەی، بۆ دووهەم کەڕەت دیسان برسیت بۆتەوە. شەودرەنگانە، بیخۆ و بخەوە. سبەی ئیدارە دەچی. بـڕێکیش گێـژەگێـژ دەکـەی،وەک دوێشـەو و پێرێشەو... شەوگاری ساڵگارێکی زۆر.

* * *

ئـــەمڕۆکـــەش خـــۆت گـــەیانـــدەوە ماڵـــێ. لـــە ژێـــر دارهـــەنـــاری حەوشەکەتراوەستاوی. شنەیەکی فێنک و خۆش گەڵاو لک و پۆپی دار و گوڵ وگیای حەوشەکەت دەشەکێنێتەوە. دەڵێی تۆ باوەشێن دەکات.هاوکـارەکانـت ئەمڕۆ لە رۆژان لەگەڵت بە مەیلتر بوون. کابانیش زۆر لەرۆژان گـەرم و گـوڕتر هەواڵپرسی لەگەڵ کردی. شای کە! هەنارەکانچەندە گـەورە و گـەش بـوون! تەقەتەقی دەرکی مجرییەکەت دێ.رادەچڵەکێی و وەردەسووڕێی. لـە کۆڵـاندا گەردەلوولێکی سەیر هەستاوە.تەقەی دەرکی حەساری دێت. دەرک دەکرێتەوە. گەردەلوول و کابانپێکەوە خۆ بە حەسار دا دەکەن. گەردەلوول ورووژم بۆ ئـەو دارهـــەنـــارەدێنـــێ، وا لـــە ژێـــری راوەســـتاوی. کابـــان لـــە نێـــوەراســـتی

گەردەلوولدایە.پێکەوە دەگەنێ. گەردەلوول لە دارهەنار دەهاڵێ و ئەوەندەیڕادەوەشێنێ تا هەنارە هەرە گەورە و جوانەکە بەردەبێتەوە. پێت سەیرە.چۆنی توانی هەنارەکە بەرداتەوە؟! خۆ لەمەو بەریش ئەم گەردەلوولەچەند چەلان هەشاوڵی کردبوویە، کەچی چی پێ نەکرابوو. ئەیئەمجارە هەنارەکە بۆچ بەربۆوە؟ لەمەو بەر تاق تاق هەشاوڵیان دێنا،ئەمجارە هەرتکیان پێکەوە هاتن، بۆیە دەست دەبەی هەنارەکەهەڵگرییەوە. دەستێکی سپی و ناسک و برێک گۆشتن بە گورجیهەنارەکە دەڕفێنێ و لە باخەڵی دەهاوێ. هەردووکتان ڕاست دەبنەوە،تۆش و خاوەن دەستەکەش، کابانی جیرانتانە. هەر ئەو کراسەی لەبەردایە کە زۆر جاری دیکەش لەبەری دەکرد و ڕێی پێ دەگرتی. زولفەبەشانە کراوەکەی لە بادا دەشەکێتەوە. بە زەردەخەنەیەکی بە مەیلەوەلێت دەڕوانێ، پێی دەڵێی: «تکایە واز لەم هەنارە بێنە و بمدەوە، بە کارتنایە.» وەڵام ناداتەوە، خۆی با دەدا و سێ چوار هەنگاو دەکشێتەوە.سەری بەرەو پشت ڕادەوەشێنێ و بە ئاماژە: «ناتدەمەوە» بڕێکجێگاکەی دەگوێزێتەوە. لە نێوان دارهەنار و شۆڕەبیدا ڕادەوەستێ.ژوورەکەت لێ نادیار دەبێ. بزەیەکی شاد تەواوی ڕوخساری داپۆشیوە.چاوەکانی پێدەکەنن، بە مەیلەوە لە ئازای ئەندامت دەڕوانێ. دیسان بەتکا و ڕجاوە داوای هەنارەکەتی لێ دەکەی. هەمیسان بە سەرڕاوەشاندن:«ناتدەمەوە.» هەروا ڕاوەستاوە و ناڕوات. لەوە دەچێ ڕەنگی کراسەکەیسوورتر بووبێ؛ جوانتر دەنوێنێ. کابان دەم بە پێکەنین، بسک وئەگریجە و پرچێکی ڕەشی قەترانی، لە دەوری گەردن و لەسەر سنگ ومەمکانی دیلانیان گرتووە. سەرچۆپیش گەردنی شووشەیی و گوڵاڵەسوورەی ڕوخساریەتی. وەک شێتت لێ دێ. دەڕۆی و تەموورەکەتدێنی. دێی و دەچی و دەست دەکەی بە تەموورە لێدان. چەند هەوایزۆر خۆش لێ دەدەی. پێت خۆشە دەستی بگری و پێکەوە بیکەنەهەڵپەڕکێ. ئەویش بەرەبەرە دێتە پێشێ و بە چپە بەسەرتدا هەڵدەڵێ.باسی ئەوینت بۆ دەکا. لە پڕ بە دڵتدا دێ: «گاڵتەم پێ دەکا» دەست لەتەموورە لێدان ڕادەگری و دەنەڕێنی: «چت دەوی؟ هەنارەکەم دەوە!زووکە دەی!» هەروا دێتە پێشتر. دەستەکانی بەرەو دەستت دێن. دەستتدەگرێ و بەرەو خۆیت دەکێشێ. دەستەکانی دەستەکانت دەگوشن و بەگوێتدا دەچپێنێ: «ئەم هەنارە بۆ من. منیش بۆ تۆ. قازانجتە!»

سەرتبەرداوەتەوە. لە دڵتدا: «چ دەبیسم؟ خەونە، یان بە خەبەرم؟ دەنگی‌چەند خۆشە؟ چەندەش جوانە!» سەر هەڵدێنی و بە وردی لێی دەڕوانی:«ئاشا! دەڵێی سێحربازە و جادوو دەكا. لەوە دەچێ كراسەكەی رەنگی‌گۆڕیبێ. ئەم كراسە شینە گوڵ سوورە چەندە جوانە!» بزەیەك دێتە سەرلێوت و دەستەكانی دەگوشی. پێت دەڵێ: «هەموو هەنارەكان لێ كەوە،لەگەڵ مندا بیانگۆڕەوە، قازانجتە.» تەزوویەك بە لەشتدا دێ و دەكەوییەلێوە لەرێ. ئەژنۆكانت وەك مێوژۆكە دەلەرزن. دڵت نایە. بە گوێتدادەچپێنێ: «ئەوانەت لە من خۆشتر دەوێ؟ لێ دەم و بڕۆم؟» بەشڵەژاوییەوە دەڵێی: «نا، نا، نەكەی.» دەست دەكەی بە هەنار لێكردنەوە.هەنارەكان دێنی و لەبەر پێی ئەودا رۆیان دەكەیە سەر عەرزی.پێیان‌بەسەردا دەنێ و دەیانفلیقێنێتەوە. ئەو بەرەو ژوورەكەت دەچێ و تۆش‌بە دوایدا. پێكەوە دەست لەناو دەست دەچنە ژوورێ. لە ژووری تایبەت‌بەرەو رووی تابلۆكان راوەستاون. پێت دەڵێ:«هەموو ئەم تابلۆیانە لێبكەوە؛ بنەما و بەردی بناغەی نەهاتی تۆ ئەوانەن» رادەچڵكی وتەزوویەكت پێدادێ: «بۆچی؟ ئەوانە بۆ؟» پێت دەڵێ: «زووكە زو! دەبێبیانشكێنی. دوایش دەچینە ئەو دیوی ئەم پەردەیە و پەردە دادەینەوە.كە هاتینە دەرێ، پووڵ هەڵدەگری و دەچینە نێو شار. ژیان و خۆشی لەنێو شار و شەقامدایە. دەبێ هەموو شتێكم بۆ بكڕی، جل و بەرگی‌جوان، عەتر و ئودكولۆن، شانە و ئاوێنە، سوخمە و كۆڵوانە، مووروو وپاوانە، ژێرپۆش و كۆرسەت و شۆرت و...» واقت وڕماوە. بە گنج ولۆچی نێو چاوان و لەرزە لەرزی ئەژنۆكانتدا وێ دەچێ تێك چووبێتی.پێی‌دەڵێ: «دەست لە هیچ مەدە، با بڕوێنە حەوشە. لە قەراغ حەوزەكە وژێر هەنارەكان راوەستین و قسە و باس بكەین. لە ژێر شۆڕەبی دانیشین وبڕێكت تەمووورە بۆ لێدەم.» خۆت پێش دەكەوی و دەڕۆیە حەسارێ.گوێت لێیە لە كۆڵانەوە دەنگی فیتوولێدان دێت - دووانی درێژ و یەكی‌كورت، دووانی درێژ و یەكی كورت... - كابان بەرەو كۆڵان رادەكا. دەرگادەترازێنێ و خۆی بەكۆڵاندادەكا. لە ژێر دار هەنارەكە راوەستاوی وچاوەكانت وەدوای كابان كەوتن و دیتیان خۆی بە كۆڵاندا كرد.تەقەتەقی دەرگا راتدەچڵەكێنێ. بەرەو دەرگا دەچی، سەر بەكۆڵاندادەكەی. چاوت لێیە كوڕە جەحێڵەیەكی جوان چاك و كابان بە قسە وباس و حیلكە حیلك و تریقانەوە بەرەو نێو شار و شەقام دەچن. ئەم‌كوڕە جەحێڵەت چەند كەڕەتی

دیکـەش لـەم کۆڵـان و دەرک و بانـە دیـوە.دەڕۆن و لـە چـاوت ون دەبـن. گەردەلوولێکی گەورە خۆ بە حەسار دادەکا. لە خـۆت و دار و ماڵـت دەهاڵـێ. راتاندەوەشێنێ... تۆز و خۆڵ لەگشت سەر و گوێلاکت دەنیشـێ. دادەنیشـی و دەڕشێیەوە. چەندە و چماوەیەک؟ نازانی! پەرۆش و رشانەوە تەواو دەبێ. تفێک دەکـەیــەوە.دەڕۆی و بـە قــەراغ حــەوز و نێــوان دارەکانــدا دەگــەڕێــی. گەردەلوول‌ڕۆیشـتووە. دەچییـەوە ژووری. وێنـەیـەک دەکێشـی و دەیخـەیـە نێومجرییەکەوە. زۆرت ئیشتیا لێیە بڕێک تەمووره لێدەی و کەمێک‌هەڵپەڕی و، هەر کە لە ماڵ دەرکەوتی بە شوێن بابتدا روو بکەیە کێوێکی‌وەک قوللەی قاف.

*   *   *

گوێچکەکان

ئەو دەست و پەنجەیەی کە تاکوو دوێنێ چکۆلە و چرچ و لۆچ وبێهێز بوون، ئێستاکە زەلام و گۆشتن و بە هێزن. ئەم دەستە چەوروچڵێک و گرێ گرێیە بەری پێگرتووم و دەمانچەیەکی بەرەو رووم گرتووە.دەستەکە بەرە بەرە بەرەو ژوور هەڵدەکشێ. هەڵدەکشێ و هەڵدەکشێتاکوو لەگەڵ گوێچکەی چەپم دا هێڵێکی راست پێکدێنێ. حەتمەن‌دەیهەوێ ئەوەندەی گوللە لە دەمانچەکە دایە بیتەقێنێتە نێو گوێمەوە.ئێشێکی کوشندە دڵم دەخاتە کوتە کوت و تەزوویەک لە موغەرەی‌پشتمەوە دەزوولە دەکات و هەموو لەشم رادەتڵەکێنێ. دیانەکانم لە ئێش‌و ژانی ئەم مەترسیە بەسەریەکدا قفڵ دەبن، برۆکانم تاق و واز دەکەن،گنج و لۆچی خوار و خێچ نێو چەوانم دادەگرن و مژۆڵک و پێڵوەکانم‌چەشنی پەپوولە دەکەونە فڕین و باڵە فڕکە.

پەنجەی رەش و گرێ گرێ، لە یەک نەکاو بە پەلە پیتکەدا دێن وریژنەی گوللە دەڕژێنە گوێمەوە.

کەڕاکەی سەرم دەکەوێتە باوەخولێ! دەسوورێ و دەخولێتەوە،دەسوورێ وباوەخولێ دەکات. کەڕاکەی سەرم ئەوەندە دەخولێتەوەتاکوو لە ملم جیا دەبێتەوە و بە حەوادا دەڕوا و دەڕوا و دەڕوا هەتا لەرۆخی ئاوێک لەسەر لەشم دەگیرسێتەوە.

نازانم ئەم ئاوەی لە روانگەمدایە، جۆگەلەیە؟ چۆمە یان زەریایە؟ بۆخۆتان سەرنجی دەن و نێوێکی لێبنێن. ئاوێکی لێڵ و لیخن وقوڕاوی ولە زۆر جێگە بۆگەن، لە نێوان دۆڵێکی خوار و خێچدا پۆنگی‌خواردۆتەوە. لە برێ جێگە بڵق دەدا و لە برێ جێگەی دیکە قوڕ و قەپ‌وێستاوە. لە ئەمبەر و ئەوبەری دا بە هەزاران و هەزاران سێبەر دێن ودەچن و، مناڵانێکی بێ ئەژمار لە هات و چۆ دان. مناڵ فیکە کێشان وزەنا زەناو بەردە فڕکەیانە و سێبەرەکان لاڵ و بێزمان

بە دەوری خۆیاندادەسووڕێنەوە و جارو بار بە دزە دزە تەماشایەکی ئەم نیسکۆڵە ئاوەدەکەن.

لۆتکەیەکی شەق و شڕ ورەش و چڵکن بەسەر ئاوەکـەدا دێ و دەڕوا.بڵـێی ئەم لۆتکەیە ئی کەسێک بێت و گەمیەوانێکیش لێی بخوڕێ؟ لەهەوەڵ نیگـادا کەسی بەسەروە وەبەرچاو نایە. بەڵام بێتوو زۆر ورد لێیبڕوانی شتێک بە ئاستەم وەبەرچاو دێت. دەعبایەکی گولە و نابووتە وسەیـر و سـەمـەرەیـە کـە لاسـایی گەمیەوان دەکاتەوە و زیاتر بە قەراخە وقەراخی ئاوەکەدا هات و چۆیەتی! دوور و نێزیک و کەم و زۆر خـەڵـکدێـن و دەڕۆن. سـێبەرەکـانیش! منالـەکـانیش! هەمووان لە سووڕانەوە وخولانەوە و باوەخولێـدان. لـەم بـاوە خولێیـەدا کـەس کارێکی گرینگی نیەو بێدەنگی باڵی وەسەر وڵات کێشاوە. بەڵام هەر کا دەعباکە لە خەڵکنێزیک دەبێتەوە، خەڵک لێی دوور دەکەونەوە و پشتی تێدەکەن.

زۆر جاریش بە چپە و دزە دزە وشەیەک لەسەر دەم و لێوی خەڵکدەکەوێتە سەما. ئەم وشەیـە دەعباکـە قـوت و قوشـقی دەکـات. زۆر جـار لـەموشـەیـە دەسڵەمێتەوە و چاو دەگێڕێ و هەست رادەگـرێ. زۆر جـاریشخـۆی کـەڕە و نەبیس دەکات، بەڵام ئەم دەعبایە چیە؟ هەر کا بە جـوانیلێـی وردبیـەوە، دوو گوێچکەیە! دوو گوێی زۆر زەلام و درێژ و شۆڕ.سەرێکی بووچک لەسەر، ملێکی باریک و درێژ قوت بۆتەوە، ملێکیئەوەندە باریک کە دەڵێی بە موو بەندە. لەسەر ئەو ملە باریکەشداسەرێکی زۆر گچکە دامەزراوە. سەرێکی هێندە گچکەیە کـە دەڵێی دەم ولووت و چاوی پێوە نیە!

بەڵام کە لێی بڕۆیە پێشێ و بە جوانی سەرنجی دەی، دووچاوی وردو کوێرە مووشە و زیت لە قووڵایی دووبیردا دیارن. دوو چـاوی زۆر حیـزو دز و بـە فـڕو فێڵ. لەگەڵکوو لەم وڕوکاسیە دێمە دەرێ، دەیناسمەوە.ئاخ... خۆیەتی! قسەی ئەمڕۆ و دوێنێ نیە، قسەی پار و پێرار و بەسرپێراریش نیە. هەر لە تافی لاوی را ئەم چۆماوەم پێ خاوێن نەبووە،ئاوەکەیم پێ لیخن و بۆگەن بوو، گەمیەکانیم پێ کۆن و شڕ و شکاوبوو،گەمیەوانەکانیم هەر پێ گەمیەوان نەبوو! دایم و دەرهـەم دەمگوت! ئەمدەور و دووکانە دەگۆڕم. دەرکی ئەم شەیتانە بازاڕە دادەخەم. ئاخ بێتوودەستم بڕوا، داری لەسەر بەردی ناهێڵم. زۆر کات لەم شان و ئەوشانمەوە، لە پشتە سەر و بەرامبەرمەوە، لە بن گوێمەوە، ئەم دەعبایـەوڵـامی ئـەدامـەوە: دەیباشە! زۆر پیرۆز و موبارەکە! جووجەڵە لە ئاخریپاییز دادەبژێرن.

لەسەرچی ماتڵی دەبیگۆڕە دەی! لەسەرچی و لەبەرکێ راوێستاوی؟رامان دەکردە یەک و بە گژیەکدا دەچووین. ئێخەو بەرۆکی یەکدیماندەگرت ولێماندەبووە شەڕ و قوونەشەڕ!

زۆر جاریش لێکدەکشاینەوە، هەرکەس بەرێی خۆیدا دەڕۆیشت وخەریکی کاری خۆی دەبوو... پروپاگەندەمان دەکرد، دەستەو بەرەوپارتمان پێکدێنا و دژ بە یەک تێدەکۆشاین وبە گژیەکدا دەچووین.ئەوان زیاتر بوون. زیاتریش و بە فێڵ تریش. عەیبەیان بێ شوورەیینەبوو، بە درۆ خەڵکیان هەڵدەخەڵەتاند.

بەمانەش کاریان جێبەجێ نەبایە، بە زۆریان دەکرد. خۆشتان‌دەزانن کە زۆر هاتە گۆڕێ قەباڵە بەتاڵە! بەس ئەی من چی؟ منیش هەرنەدەبەزیم، نەدەکشامەوە، دەسبەردار نەدەبووم. باکم لە زەبر و زەنگیان‌نەبوو، نەفریوم دەخوارد ونە بە ئامۆژگاری و لۆمە و هەڕەشەیانم دەکرد.دەسا کار لە نوێ، بار لە نوێ! شەڕ و بەربەرەکانێمان بوو، دەست وپەنجەمان دەخستە دەست و پەنجەی یەکدیەوە، شەڕە قسە و شەڕەمەتەڵۆکەمان بوو. شێر و رێویمان بۆ یەک دێناوە. خێسە و مۆرە و لێوەکرۆژەمان لە یەک دەکرد و شەڕێکی بەردەوام لە نێوانماندا هەر درێژەی‌بوو، هەر درێژەی هەیە.

کۆت و زنجیری لە دەست و پێم کردووە، دەم و دەستمی بەستووە ورێژنەی گوللە بە نێو گوێمدا دەتەقێنێ. دەیان و سەدان ساڵ و بگرەسەدان سەدە، لە سەدان زەمان و مەکانی مێژوو دا خول دەخۆم!

دەسوڕێم و دەخولێمەوە و باوەخولێ دەکەم تا کونێ کاس و وڕ دەبم.گێژ و وێژ لە جێی خۆم دەحەپەسێم و وەک سێبەرێکم لێدێ. ئەوا لەم‌ژوورەدا، لە نێو چوارچێوەی ئەم ئاوێنەدا دەعبایەکی گولە و نابوتەی‌سوور لە چەشنی عەمتەر، لە شانی خۆمەوە گوللە بارانم دەکا. تەحادەعبایەکی سەیرە... تووکی سەر و سمێڵ و ردێنی هەڵپرووزاوە،لیباسێکی فەرەنگی وپەڵەنگی لەبەردا دەڕوانێتە سەر و گوێلاکم. زۆری‌پێ سەیرە کە بۆچی نەمردووم و نامرم و ماوم. گوللەباران کۆتایی دێت.

ژوور پڕ لە ئەم و ئەو دەبێ، پڕ لە دیوناس و غەوارە. هەموو بەدەوراندەوەرمدا دێن و دەچن و لێو دەجووڵێنن. دەڵێی هەواڵپرسیم‌لێدەکەن. دەڵێی باس و خواسێک لێک دەپرسن! بەرەبەرە دێمەوە خۆ.قیت و قوت راوەستاوم و تەماشا دەکەم. تەماشای هەموو ئەوانەی لەباس و خواس دەگەڕێن، ئەوانەی لە کفن و

دفنی مردوودا بەشداری‌دەکەن و لە ڕێگای خودا و خێری مردوویاندا یاسین بۆ نەخۆش و فاتیحابۆ مردوو دەخوێنن. جار و باریش میرات لە نێوان وەرەساندا دابەش‌دەکەن. تەماشای سێبەرەکان و منالان و... دوکتۆر و قازی و چەکداردەگەنێ، دوکتۆر معایەنەم دەکات و شتێک دەڵێ. قازی چەند لاپەڕەکاغەز ڕەش دەکاتەوەو دەوسێیەک پێکدێنێ... چەکدار چاوەڕوانی‌حوکمی دەعباکەن. لە ناکاو گوێچکەکانم دەزیڕێنن و دەزریکێنن! بێدەنگیە! ئای خودا چ بێدەنگیەکی وەیشووم و گوێدڕە! گوێچکەکانم‌دڕاون و بێجگە لەم بێدەنگیە گوێدڕە چ نابیسن. خوێن لە دڵی‌گوێچکەکانمەوە چۆڕاوگە دەکات. خوێن بە شان و پیلمدا شۆڕاوگەدەکات و دەڕژێتە خوار. خوێن بارانە، خوێن باران... خوێن‌چوارەندەوری ژیان و جیهانم دادەگرێ. خوێن بەری چاو دەگرێ.بۆنەکەی نێو دەم و لووت وکەڕاکەی سەرم پڕ دەکات... ئاخ...

لەوەش ناخۆشتر بێدەنگیە، بێدەنگی خەریکە پەردەی گوێم‌دەدڕێ. دەمە جووڵەی سێبەرەکان و ئەوانی دیکە دەبینم، بەڵام چنابیسم. تەنانەت نە جیکە جیکی مشکان و، نە میاوە میاوی پشیلان و،نە حەپە حەپی سەگەل. دەعبا و چەکدار دەمدەنە پێش و دەمبەن ودەڕۆن. لە پاش ماوەیەک دەمهاونە ژوورێکی تاریک و بووچک وبڵندەوە. دە چرا، سەد چراو هەزار چرا هەڵدەکەن و تیشکی هەموویان لەچاوەکانم دەگرن. دەعبا کاغەزێک دەنووسێ و دەیداتە دەستم؛دەیخوێنمەوە:

(نەبوو... نەء... نەبوو. هێشتا چاوەکانت دەبینن! زبانت دەگەڕێ ودەتوانی قسە بکەی، لاقەکانت ساغن و دەتوانی بەڕیدا بڕۆی،دەستەکانت دەتوانن بنووسن. نەء... نەبوو) پێی سەیرە بۆچی ماوم؟ بۆدەبێ بمێنم؟ پێی وایە دەبا مردبایەم. نازانێ لەم دڵۆپە خۆینانەدەڕوێمەوە، زیندوو دەبمەوە؛ نازانێ لە تۆز و خۆڵی ڕێگاکەی خۆم‌هەڵدەستمەوە و ڕێ دەکەومەوە. نازانێ ڕەگ و تۆوم لە خاک و خۆڵی‌زەویدایە و هەڵدەتۆقم و هەڵدەدەمەوە. لە بێدەنگیدا لێک مۆڕبووینەتەوە. کاغەزەکە بۆ لای خۆی تووڕ هەڵدەدەم. جا خۆ روو نایگرێو دیسانەکە لەسەر کوتە کاغەزێک بۆم دەنووسێ: (بۆ خۆت دەسبەرداردەبی یان ئێمە دەست بەکار بین؟)

بەسەریدا دەنەڕێنم، بەسە! وازم لێبێنن. چیتان لێمدەوێ؟ هیچتان‌بە قسە ناکەم. چیتان لە دەست دێ، منەتتان بە هیچ، بە هەموو هێزی‌خۆی مستێک بە

نێو دەممدا دەکێشێ. لێو دەدڕێن و ددان دەشکێن.خوێن شۆڕاوگە دەبەستێ و بە لافاو وەڕێ دەکەوێ. دەست و زبان و چاوو دڵ و تەرمی منـە لـەم لافـاوەدا نوقم دەبێ و دەردەکەوێتەوە. نوقم بوون ودەرکەوتن، نوقم بـوون، دەرکـەوتـن. دای و باب و هاوەڵ و هاوشارینئامۆژگاریم دەکەن، دەسبەردار بم، بـەڵـام مـن پەردەی گوێم دڕاوە و دڕاوەو چ نابیسم.

چ نابیسم، بەڵام قیت و قۆز ڕاوەستاوم و زبانم بەرد دەهاڕێ: کۆڵان وشەقام و جادە و رووبار و زەریا و کۆسار و کوێستان و دارستان، تەنانەتشار و دێهاتیش لە تۆ دەبنە غەوارە و دوژمن. هەموو بۆت ناخۆش ومەترسی هێنەردەبن. هەر کا پێیاندا هاموشۆ بکەی سرتە سرت و چپەچپ وەک تێخی دەبان شـیر و تـیرت لێدەکێشنو و نجڕ و و نجڕت دەکەن.ڕۆژگارت تاڵ و شەوگارت ئاڵۆز دەکـەن. باش دەزانی کەس تۆی ناوێ وخۆشـی نـاوێی. لـە دەسـت ئـەم ڕۆژگـارە بـڕۆ نێوڕکەی ئاسن، بڕۆ نێو چواردیوارە بڵندەکەت، تاکوو ڕەجمیان نەکردووی ڕاکە، دەرک و دەروازە لەخۆت داخە، داخە، داخە.

بۆ ئان و ساتێک بە ڕاست یان بە درۆ دەکـەوێتـە پاکانـە کـردن ولاڵـانەوە: دەزانم شەقام و بازاڕ و نێو خەڵک گۆمێکی بێبنە. ئەو گۆمەیکە ڕۆژێک تێیـدا دەخنکێم... ئاخ...

ئاخ... ئەوەندەی بیردەکەمەوە، بە باشی نازانم بۆچی واملێهات!لەبـەر چـی کەوتمە ئەم ڕۆژەوە؟ کتێبی بیرەوەریەکانم لاپەڕە بە لاپەڕەدەخوێنمەوە، بیریان لێدەکەمەوە و سەرم لەم کارە دەرناچێ... مـەترسـیناخ و مـۆخی کـەلاوڕێـژ کردووم. زۆر جێگەی مەترسیە. ترسان لەوڕۆژەی لە پەنا و پەسێوی شـەقـام و کۆڵانێکدا برژێن بەسەرمدا، بیکەنەگەلە کۆمەکێ... سواری سەرم بن، بەرچەقۆم دەن، ڕێسمانێک لە ملمتوند کەن و ڕامکێشن... ڕامکێشن... خەتای کێ بـوو؟ کی تاوانبارە؟خۆم؟! دای و باب یان هاوەڵەکانم؟ هەموو هاوەڵ و دەرو جیران و هاووڵـاتێکانم تاوانبـارن! بوغزانـدیانم... بۆیـان هـەڵـبەسـتم. حـەوایـان دام...ئێسـتاکەش وەخـۆم نـاگرن... بـۆچی ئـەوان چـین؟ کـێن و چیـان لـە منزیاترە؟... ئەم بیرکردنەوەم لە چیە؟ چـیم لـەکـێ کـەمتـرە؟ ژیـر و ئـازا و ئاقڵنیم؟ لە ژیاندا سەرکەوتوونیم؟ خۆشپۆش و خۆشـخۆر و خـۆش ڕابـوێرنیم؟ ئەی بەس ئەم بیرەوەری و فیکرە هەڵیت و پڵیتانە چیە بە دڵمدادێن؟...

ئەرێ ئەم حەوشە و حەسار و کۆڵان و شەقامە بۆ وا پڕ لـەم خـەڵـکەبـووە؟ چیان دەوێ؟ باش وایە تاکوو دەورەیان نەداوم و زەفەریان پێنەبردووم. بە چەند دەسرێژ بیانکشێنمەوە: هۆۆۆو... چتان دەوێ؟چۆلی کـەن و بـڕۆن... بـڕۆن... بڕۆن. دەزانم بە تەمای چین و چتان دەوێ!لێدەن و بـڕۆن... رووم تێـدەکـا و دەیکاتە وڕێنە: منیش وەک تۆ، وەک ئـەمخـەڵـکە! بـە منالـی و مێـر منالـی خۆشەویستی دای و باب و خوشک و برا وخزم و کەس بـووم، خـوێن شـیرن و رەزا سووک بووم، زۆر لە خەڵک زیاتر!

لەسەردەمای لاویمدا پەتایەک بە وڵاتدا هات. لافاو هەستا. نازانم(بـا) بـوو، رەشەبا بوو، چاو قووڵکە و شێرپەنجە و ئازارە باریکـە بـوو، چبـوو... زۆر کـەس گرتی، زۆر کەس تێکەوت... منیش یەکێک! نەخۆش‌کەوتم، پێوە بووم. گوێـت لێمە؟ لێم حالی؟ پەتا بوو گوێمی درێژ کرد،سەرمی بیچکۆلە کرد! دەم و چاوم خوار و خێچ و ملـم باریـک بـوو...سـووچ و تـاوانم چیـە؟... چیـە؟... بـۆچی هەمووتان بە تەمان لەگەڵکووبۆتان هەڵکەوێ، هەر کاتێک و لە هـەر شـوێنێک بێت، بمفەوتێنن و درێژم‌کەن. درێژ وەک ئەم گوێچکانـە... بـەڵـام نـاتوانن... ناتوانن... نا... نا... لەژوورێکی چۆڵ و هۆڵدا، بەرەو رووی ئاوێنەیەک، چەشنی دوو دار عەرعەر بەرانبەر بە یەک دانیشتووین... لە رووانگەی خەڵکی حـەسـار وشەقام و کۆڵاندا لێکدەڕوانین. لە دەرفەتێک دەگەڕێین زەفەر بە یەکبەرین. هەردوکمان مرٍ و مۆچ! بە ئـەنـدێش... نـاخ و مـۆخ پـڕ لـەوەڕزی وبێـزاری... دەستەکانم دەکاتەوە: دەسبەردار نەبی، ساردت دەکەینـەوە...دەرکـەوە... زوو دەرکـەوە... لـە ژوور و حـەسـارەکـەی دەڕۆمـە دەرێ. دڵ ودەروون زەریـای ئەندێش... روو دەکەمە راستە شەقامی شار، بۆ نێوخەڵک، خالێک لـە زەریـای ملوێن ملوێن خالی ورد و بچووکدا.

نــــــوقم دەبم و دەردەکـــــــوم... دەردەکـــــــوم و نــــــوقم دەبم. نامناسنەوە،دەمناسنەوە... یەکێـک وەکـی هـەمـووانی دی، وەک خۆیـان، بـە راوێچکەپیاسەی ئەمسەراو سەری شار دەکەم. لە پـڕ دەبێتـە فیکـە کێشـان و زەنازەنا. ئاوڕ دەدەمەوە. دەعبایەک بە شوێنمەوەیە! بە دوو گوێی درێژ وشۆڕەوە. بەسەرێکی زۆر چکۆڵە و ملێکی باریک و دووچاوی زیتەوە.

گوێچکـــەکـــانی هـــەســـت رادەگـــرن، دەم و لێـــوە ورد و خـــوار و خێچەکەیدەجولێنەوە. دەڵێی جوێن دەدا، ئەرێ هەڕەشە دەکا... دەڕشێتەوە. سەیرئەوەیە گوێچکەکانم لە هەمیشە باشتر دەبیسن!

فیکە کێشانی لاوان دەیهەژێنێ. یەک بە خۆی دەنەڕێنێ: دەزانم...لەگـەڵ منتانە! دەڵێن چی؟ چتان دەوێ...؟ بە دەسرێژێک هەمووتانساردکەمەوە؟...

کەس متەقی لێوە نایە. کەس چ ناڵێ. بەڵام فیکە کێشانێکی بەرز وبەربڵـاو چوارەندەوری دەلەرێنێ. دەعباکە سەر بەرەو خوار شۆڕدەبێتەوە.

دەڕوا... بەراکردن دەڕوا. بە شوێنی دا دەڕۆم. خۆی بە چواردیوارەبڵندەکە و ژووره بێدەنگ و چوڵ و هۆڵەکەیدا دەکات. هەر لە شەقامیشـارەوە دەڕوانمـە پەنجەرەی ژوورەکەی. دەکرێتەوە. دەستێکی رەش وباریک و بیچکۆڵە و چرچ و لۆچ لە پەنجەرەوە دێتە دەرێ. دەستەکەدەجوولێـت و بـە ئامـاژەی پـەنجـەی شایەتمان... منالان، لاوەکان، خەڵکو سێبەرەکـان دەنگێـوێ. فیکـە کێشـان کۆتایی نایە و گەردەلوولێک فیکە ودەست و پەنجە پێکدا دەدا.

پەنجەکان یەک بە یەک هەڵدەوەرێن... گەردەلوول دەیانبـات و دەڕوا وفیکـە فیک شار پڕ دەکات.

* * *

شەوەزەنگ

تووند بوونی کزەیەکی سارد و تاریکانی بانگی شێوان پێکەوە باڵیان بەسەر شارداکێشا. وەک هەموو ڕۆژێکی ئەم کاتانە بەرەو ماڵ دەبمەوە.چەندە توندتر دەڕۆمو، شەقاوەکانم بڵندتر و خێراتر هەڵدێنمەوە، دەڵێی‌هەر لە جێگەی خۆمم و ئەم کۆڵانە دوور و درێژ و خوار و خێچ وتەنگەبەرە لە بن نایە. ئەم کزەبایەش خۆ لە سەگی یانیگر خەرابترە وپەستا پەستا پشتەمل و لا ڕوومەتم دەگەزێ و دادڕپادڕی دەکا. ئاتەگی‌باڵتەکەم بە دەم هێرشی باوە هەڵتەک و داتەک دەشەکێتەوە. کوتەکاغەزێکی زۆر بە دەم باوە ئەم سووچ و ئەو قوژبن دەکەن و لە هیچ‌لایەک ئارام گرتن و ئۆقرەیان نیە. بایەکە دەرەتانی ئۆقرەگرتنیان نادا وهەمیسان بۆم لاولایان دەڕفێنێ. سێ چوار سەگی بۆر و خۆڵاوی وچڵکن لە پەسێوی دەرکی بینایەکدا پاڵ کەوتوون و سەریان بەسەری‌یەکدییەوە ناوە. ئەم کزە بایە چەشنی چەقۆ و تێخێکی تیژ ڕوومەت ونێو چەوان و رووتایی گەردن دەڕووشێنێ و چزەی لێدێنێ.

تاریکان بەرە بەرە پتە وتر دەبێ، لاقەکانم دەئێشێن و هەستی‌ماندووبوون دەکەم. تۆز و خۆڵ بە دەم باوە بە حەوادا دێن و لە چاو ڕۆدەچن. ئەم سەرما و ماندووبوونە هانم ئەدا توندتر شەقاو هەڵگرم. هەرچۆن و بە هەر نەگبەتی‌یەک دەگەمەوە دەرکی ماڵەکەم. دەست بە گیرفاندادەکەم و بۆ کلیل دەرهێنان گیرفانەکانم دەپشکنم. ئەم گیرفان و ئەوگیرفان، هەموو گیرفانەکان دەگەڕێم، بەڵام کلیل ئاسەواری نیەو، وا دیارەلە شوێنێک بەجێ ماوە، جا لە ئیدارەکەم بێ یان لە ماڵەوە!

دەبێ دەرگا بژەنم و لە زەنگ بدەم. دەست بە کلیلی زەنگدا دەنێم.قامکەکانم سەرمایان تێزاوە و بە ئەستەم چەند جاران لە زەنگ دەدەم.کەس بۆ کردنەوەی دەرگا نایە، زۆر جێگەی سەرسوڕمانە. دەبێ کەڕبووبن؟ دەبێ هەمیسان دەرگا بکوتم و لە زەنگ بدەم. بەشکەم

ئایش...هەرواش دەکەم بەڵام بێ سـوود و سـەمـەرەیـە! دەڵـێیماڵـە چۆڵـە وزیندەوەری تیا نیە. وێڕای ژەندن و زەنگ لێدان، بە دەنگی بەرز هەرایخێزان و منالی ماڵێ دەکەم. نە جارێک و دووان و سیان، دەیان کـەڕەت وزیـاتریش. بەڵام وەڵامدانەوە نیە و نیە. ئەوەندە لە دەرگا دەدەم و منالیماڵێ بەنـاو بانـگ دەکەم، تاکوو خەڵکی کۆڵان لەم ماڵ و ئەو ماڵەوە سەرلە دەرک و پەنجـەرەوە دەردێنن و هەموو دەم دەکەنەوەو هەرا دەکەن:«ئەرێ کابرا تـۆ کێـی و چیـت دەوێ؟» چەند کەڕەت سەر رادەوەشێنم ولەبـەر خۆمـەوە دەڵـێم: «بـە خـوای سەیرە، سەیر و جێگەی سەرسووڕمان!جیرانەکان نامناسنەوە و دەپرسن: کـابرا تۆکێی و چیت دەوێ؟»

جا چۆن؟ یانی هەر بەڕاستی ماڵەکەی خۆم کـەسـی تیانیـە وجیرانـەکـان نامناسنەوە؟ هەروا کە لەم فیکرانە دام، دەرگا دەکرێتـەوە ودوو کـابرای نـامۆ و غەوارە، بە زبانێکی بیانی زۆر بە تووڕەییەوەبەسەرمدا دەقیژێنن. بە هات و چۆی دەستەکانیاندا وا دیارە لێمدەپرسن:«کابرا تۆ کێی و چیت دەوی؟»

ئەوەندی سەرما و سەخڵەتی ئەم شەوە رەش و تاریک و تیوارە لـەشـمـئـازار دەدا، سەد ئەوەندە پرسیاری جیرانەکـان و ئـەم کابرایانـە ژەهـری ماربـە دڵ و دەروونمدا دەکا. ئاخە جا چۆن؟ ئەمانە کێن و لە ماڵی من چیدەکەن؟ ئـەوان دەپرسن تۆ کێی و چیت دەوێ؟ بێ وەڵامدانەوە خۆ بەحەوشی مالـدا دەکـەم. بەڕاکردن و هەڵە داوان خۆم دەگەیەنمـە ژوورەکـانو سـەریـان پێـدا دەکـەم. لەخێزان و منالی ماڵێ شوێنەوارێک نیە.ژوورەکان پڕن لە غەوارە و بیـانی. نـە روخساریان دیوناسە و نە زبانیاندەزانم. هـەر ئـەوانـە دەورەم دەدەن، سـواری سەرم دەبن و قۆڵبەستمدەکەن.

یەکیان بە زبانی خۆمان لێمدەپرسێ: «کابرا تۆ کێی و چیـت دەوی؟»بـڕێ چاو بەملاولادا دەگێڕم و دێمەوە خۆ. لە شێتی دەگەڕێمەوە. خوایەهـەزار جـار شوکرت. ئەوە خۆ یەکیان زبانەکەی خۆمان دەزانێ. ئێستاکەحاڵیان دەکەم کێم و چیم دەوێ: «ئێرە ماڵی منە، ژن و منالەکانم کـوانێن؟ئێـوە کـێن و چیتـان دەوێ؟» هەموو ئەوانەی دەورەیان داوم، دەم و چاوتێکدەنێن، لێمۆڕ دەبنەوە و رەنگ و روخساریان توێژی تووڕەیی‌وەسەر دەکشێ. پێکەوە بە زبانێکی کە مـن حاڵی نابم قسە دەکەن. هەربەو زبانە بەسەرمدا دەنـەڕێـنن. کـابرای دیلمـانج قسەکانم بە زبانی خۆمانبۆ دووپات دەکاتەوە: «ئێرە نە ماڵی تۆ بووە و نە ماڵی

تۆیە، بەوەندیی‌یەک و دوو دەرۆی و گۆڕت گوم دەکەی باشە! دەنا گلەیی خۆت لەسەرخۆت!...»

لە پاش ئەم قسانە تەقەی تفەنگ هەڵدەستێ و گوللە ویزەویز بە بن‌گوێمدا دەڕوا. چەند کەڕەت زۆر بلند هاواری ماڵ و منالەکەم دەکەم.کەس وەلام ناداتەوە و، وەڵامی کەسم ناگاتە گوێ. کابرا گەل بە زللە وشەپ و سیخورمە و پاڵ پێوەدانان دەمرەتێنن و بە دەرکی حەوشەداحەوالەی کۆڵانم دەکەن. تاریکان و سەرمای شڕ و دڕ و بای توندهەشاوڵم بۆ دێنن. وەک سەگی هار پێست و ئێسکم بە ددان دەگەزن.لەبەر سەرما و لە ترس و تووڕەیی دا وەک مێوژۆکە دەلەرزم. دەمهاونەکۆڵان و دەرکی حەسارم لەسەر دادەخەن. هەر لە پشت دەرکی حەوشەوەک سۆنگە هەویر بەسەر خۆمدا دێم و هەڵدەترووشکێم.

هەر بە هەڵترووشکانەوە، گرمۆڵە دەبم و خۆم خڕ دەکەمەوە.ئەژنۆکانم دەگرمە باوەش و باو سەرما وێکم دێنن. بۆ ماوەیەکی زۆرددانەکانم شەقەشەق وێک دەکەون. بەرە بەرە دێمەوە سەر خۆ. گوێهەڵدەخەم و چاو دەگێڕم هەورێکی رەش و پتەو ئاسمانی شاری‌داپۆشیوە. لە گەڕەک و کۆڵانی دوور و نێزیکەوە دەنگی لووره لووری‌سەگەل دێ. حەتمەن ئەوانیش وەک من ماڵ لێشێواون. بۆیە وا بەسۆزەوە دەلوورێنن. خشە خشی ئەو کاغەزانەی بایەکە مڕکێش مڕکێش‌بەسەر عەرزا رایاندەکێشێ، گوێم پڕ ئەکەن. نووزە و لوورەی سەگەل وئەم کاغەزانەش لە ناخمدا بوونەتە شینگێڕێکی سەیر. لە پشت پەڵەهەورێکی تەنکەوە مانگ بە تەنێ و بە دزە دزە مل درێژ دەکا و چاوێک‌دەقرتێنێ و هەمیسان خۆی حەشار دەداتەوە. مانگیش بە تەنێ بوو.تەنانەت تاقە ئەستێرەیەک چیە لەگەڵیا نەبوو. ئەم بایە تاو بە تاوسەرکێشتر و و تووڕە و تۆسن‌تر رمبازێن و غارغارێنی خۆی لە کۆڵاندارێژە ئەدا. کزەبا چەشنی نەشتەر لە گیان رۆدەچێ. ددانەکانم لەسەرماشەقە شەقیان رۆژەرێیەک دەڕوا و لە کۆڵان و شەقامدا دەتەقێتەوە ودەنگ دەداتەوە، بێتو هەر ئاوا بێدەنگ و بێدەسەڵات لە جێی خۆم‌دانیشم، زۆری پێ ناچێ لەسەرما رەق هەڵدێم و ویشک دەبم، دەبێکارێک بکەم!

هەڵدەستمەوە سەر پێ و بە هەموو هێز و توانای خۆم و پڕ بە گەرووهاوار دەکەم. دەرو جیران بڕێکیان دێنە کۆڵان و بڕێکیان لە دەرک وپەنجەرەوە سەر دێننە دەرێ.

چەند دەنگێک پێکەوە دەپرسن: «ئەرێ کابرا تۆ کێـی و چیـت دەوێ؟»زۆر جوان تێیان دەڕوانم. یەک بە یەک دەیانهێنمە بەر نەزەر. تەنانەت‌یـەکیشـیان ناناسمەوە. لەوانەیە شێت بم. هاوار دەکـەم: «چـۆن کـێم و دەڵـێم‌چـی؟ مـن خاوەنی ئەم ماڵەم، ئەم نیوەڕۆیە نیوەڕۆژەم لەم ماڵەداخواردووە. ئەی ئێوە کێن؟ کەنگی ماڵتان هاتۆتە ئەم کۆڵانە و ئەم‌ماڵانەوە؟ لە کەیەوە بوونـەتـە دراوسـێی من؟ ئەی خاوەنی ئەم ماڵانەچییان لێهات؟ بۆ کوێ چوون؟ ژن و منالەکانی من کوانێن؟» حەوت‌هەشت کەسیان لێمدێنە پێشتر و پێمدەڵێن: «ئەرێ کابرا تـۆ شێتی؟ دزی؟سوالکەری؟ کێی و چیت دەوێ؟»

گـەمـارۆم دەدەن. بازنـەیـەک بـە دەورمداسـاز دەکـەن و چنگـە رەش ودرێژەکانیان بەرەو چاو و سنگ و بەرۆکم دێننە پێشێ. دەڵێی بە تـەمـان‌بـەم چنگانە چاوەکانم دەربێنن یان ئێخەو بەرۆکم دادەدڕکەن. بەهەمووان دەمگرن. تێر چەپۆکم دەکەن و مرکێش مرکێش بەرەوخوارەوەی کۆڵان دەمڕەتێنن. لەو سەری کۆڵان چەند دەسرێژێکی‌گوللەم بەسەردا دەکەن و بەسەرمدا دەنەڕێنن:

«دەڕۆی و ئاوڕیش لە پشتە سـەرت نـادەیـەوە. بێتـو ئـاوڕ دەیـەوەوەهـات دەخەینە کونە رەشەوە حەوت ساڵی رەبەق رووناکایی نەبینی وچاوت بە چاوی کەس نەکەوێ، وات بەسەر دێنین، یەکێ بڵێ ماوە، سەدکەس بڵێن نەماوە...»

لە پاش ئەم هەڕەشە و گوڕەشە و لە دوای جوێن و سیخورمەیـەکـی‌زۆر بـە جێم دەهێڵن و پاشە و پاش بە قاقا و پێکەنین و جوێن و هەڕەشەبەرەو سـەرێ دەگەڕێنەوە.

لەسەر ئەم عـەرزە سـارد و سـڕ و بـەسـتەڵـۆکە مـاوەیـەک دادەنیشـم. وا بیردەکەمەوە بڵێی ئەمە خەونێکی پرسام نەبی؟ ئاخە چ بووە و چ قەوماوە؟کـوا ماڵ و منالەکەم؟ لە جەغزێکی سەیر و سەمەرەدا بیر لە خۆم و مـاڵ ومنالـم و ئەم شەوە زەنگە عاجباتییە دەکەمەوە. دەبێ هەستم و بڕۆم.بەڵکەم لە ماڵە خزم و کەس و ناسیاواندا هەواڵێکی ژن ومنالەکەم گیرکەوێ. بەڵکەم پەناو پەسێوێ بۆ رابواردنی ئەم شەوە بەستەڵەک وئەنگوستە چاوە وەگیر خـەم. بـە کوڵـان‌دا شۆڕ دەبمەوە. کەس بە دەرەوەنیە و، هام و شۆیەک لـە گۆڕێدا نیـە. هـەمـوو دەرکان داخراون، دوور ونێزیک و جار و بار هاواری کەسێک هەڵدەستێ.

بای سارد و سڕ و شڕ و دڕ هەر وەها دەگەڕێ و ئێخە و بەرۆکی‌لێقەوماوان بەر نادا. لوورە و سەگوەڕ بۆ ساتێ نابڕێتەوە. لوورە لوورهێند بە سـۆزە، دەڵـێی

ماڵ به ماڵی ئەم شاره له گەمارۆ و هێرشی‌مەرگدایه. سەرم سـوورِماوه و سـەر سوورمانێکی سەیر: ماڵی کەس‌ناناسمەوه! نێوی کەسم وەبیر نایەتەوه. وا دیاره دەبێ ئەم شەوه سەیر وسەمەرەیه به تەنێ رابوێرم. وا باشتره فیکری هەموو ماڵ و دیوناس‌وەڵانێم. دەبێ ئەم شەوەزەنگ و بەستەڵۆک و ئەموسته چاوه له کۆڵان وشەقامەکاندا، له پەسێوی پەنادەرگاکان و پشت ماڵان به تەنێ رابوێرم وبیر لەم بار و دۆخه بکەمەوه.

باڵتەکەم توند له خۆم دەپێچم. دەستەکانم دەنێمه گیرفانەوه و، جاروبار له بن باخەڵەکانمدا لەسەرمایان حەشار دەدەم و گەرِانێکی بێ وچانو بێ برِانـەوه دەست پێدەکەم. جار و بار خرمه خرمی کەوش وزرمەزرمی راکردنی ئەم و ئەو دێ. برِێ جار دەنگی بگره و بەرده دەگاتەگوێ. وادیاره دەبێ وشـیار بم و خـۆ حەشار دەم و کەس نەمبینێ. دەرِۆم،دەگەرِێم و دەخولێمەوه. له هەموو دەنگ و رەنگەکان خۆم دەبوێرم وخـۆم حـەشـار دەدەم. لـه هـەمـوو زینـدەوەرێ خـۆ دەپارێزم. له تاریکانی ئەم‌شەوه پرِ سامەدا دۆست و دوژمن و خێرخوا وبەدخـوا ناناسرێنەوه. دەسادەبێ خۆ له هەموو کەسێ لادەم. گەلێ جار هەسـت دەکـەم لەم حاڵەدا بەتەنێ نیم و کەسانێکی دیەش وەک منیان بەسەر هاتووه. جـاری وایه بەخشپەی لاق و له جێی وایه جوولانەوه و خوشینی سێبەری کـەسـێک بۆچرکه ساتێ دێته بەر چاوو گوێ. نا نـا بـه تـەنـێ نـیم و ئـەوه چـارەنـووس وسەربوردی زۆر کەسی دیکەش بووه لەم شەوەدا.

وەی لەم گەرِانه بـێ کۆتاییـه و لـەم سـەرمـا گورچـوو بـرِه، لـەم تاریکـان وبەستەڵەک و شەوه زەنگەدا. هەروا لەم جەغزه وەیشـوومەدا کۆڵـان وشـەقـام دەکەم، چەند سەعات؟ چەند شەو و رۆژ و مانگ و ساڵ و سەده؟بێ برِانەوه و بێ کۆتایی‌یه نازانم؟ ئەوەنـده دەزانم بـه قـەیـرابی سـەد عـەمـرو هـەزار تـەمـەن دەخولێمەوه و دەسوورِێمەوه. وا هەست دەکەم تووکی‌سـەر و سمـێڵ و ریشـم نیوگەز درێژ بووبێ و، ئەگەر وەک چۆرِی شیر سپی‌نەبوبێ، ماش و برنجی بووه، تاکوو بەرەبەره کەمۆکه حیزەرووناکییەکبەسەر دادێ. خـەڵـک بـه دزی و بـه ئاشکرا دەرکەوتوون، لوورەی سەگ وکزەبا شلەیان پێ داوه. سەرنجی هەرکەس دەدەم، گەردنی له نێـو ئێخـەداحـەشـار داوەو، لـه ئـەندێشـی ژیـانی خـۆی و چارەنووسی خۆیدایه. کەس‌لەگەڵ کەس نادوێ و له چ ناپرسێ.

تەواوی روخساری ئاسمان لە پشت مەلافەیەکی شینکی دایە. تەپو مژبالی بەسەر شارکیشاوە. بەرەو دایرەی کارەکەم دەڕۆم. لە شەقامسۆفی و حاجی دووکانیان کردۆتەوە. لە دەرکی دائیرە تووشی رەشۆیهاوەلم دەبم. پێیدەڵێم: «خراپم بەسەر هاتووە، رەشۆ. مالیان لێ زەوتکردووم و منالم بێ سەر و شوێنن...» سەر هەڵدەبڕێ و ئاخێکی ساردهەڵدەکێشێ و دەڵێ: «شەوو رۆژێکی تەواوە لە مالی دەسگیرانەکەمدەگەڕێم و نایبینمەوە. بڕیارە ئەمشەو شەوی زاوایی و گۆیەندم بێ» لەدایرە دەڕۆمە ژوور، دەچمە ژووری تایبەتی خۆم، هیوا بەر لە منگەیشتۆتێ و بێ سڵاو و هەوالپرسی، هەڵدەداتێ: «لە دوێنێ ئێوارەوەئەم شارەم تەقاندووە و مالی خۆمان نابینمەوە. شەمۆش دێتە نێوقسەکەوە: «دوێنێ وەک رۆژان روومکردەوە مالێ، چەند غەوارە و نەناسلە مالمان بوون، تاقە کەسێک لەم هەموو خوشک و براو ئامۆزا و مام وئامۆژنە نەیانناسیمەوە، بە عام قۆلیان گرتم و وەدەریان نام. دایکم وبابم هەر نەمابوون و لە هیچ کوێوە دیار نەبوون. تا رۆژ لە کۆلانان وێلبووم. سەرۆکی دایرە گوێی بۆ قسەکانمان شل کردووە. یارۆ وتەنی بەچەکمەوە دەپەڕێتە نێو قسەکانمانەوە: «ئەم قسانە چیە؟ هەمووی بێبایەخ و بێ بنج و بناوانە. یان خۆتان سازی دەکەن، یان لە کەللەی داون،چ شتێ نەگۆڕدراوە و، هەموو شتێ بەڕێ و جێ و لە جێی خۆیەتی.»

سەرۆک دەڕواتەوە بۆ ژوورەکەی خۆی. شەمۆ درێژە بە قسەکانیپێشووی دەدا: «دوێنێ درەنگان کەمۆکێ بەر لە بانگی شێوان، هەورێکیرەش و تووڕە، وەک مۆتەکە هەلیکوتایە سەر سنگی شار و تەم و مژێکیخەست بەسەر هەموو شتێکدا کشا.

بەرەو مال دەڕۆییمەوەو هەستم دەکرد ئەم خەلکەی دێن و دەچندیوەزمە و ئال و مۆتەکەن و هەڵیانکوتاوەتە سەر شار و شەقام و مالان. لەدووای ئەوەی لە مالی خۆمان راونرام، زۆرم هێناو برد، ئەم کارەم هێنایەبەرنەزەر. هیچم بۆ نەچۆوە سەر یەک ئەم بەیانە لە ڕێی دائیرە یەکم دیدەیگوت کە چۆتەوە مالێ، دیتوویە مل ئەستوورێ خێزانی لێ زەوتکردووە و، خێزانەکەش کابرای مل ئەستووری دەوێ، نەک ئەو. یەکەمدی دەیگوت منالەکانم بە زۆر لە مال وەدەریان ناوم. یەکی دیکە دەیوتشوێنەواری ژن و منالی نیە. وا دایارە ئەمە بۆتە سەربورد و چارەنووسیزۆربەمان. ئەرێ تۆ غاچ کەردەن بین و چی

بکەین؟» منیش لە هیوا وشەمۆ دەپرسم: «ئەرێ تۆ غاچ بکەیـن و چ کـەردەن بین؟»

*   *   *

شەوارە

«بۆ یادی سەوز و هەمیشە زیندووی **سەید جەعفەر مستەفەوی**

سالێک و دووان و سیان؟ مەرج بێ بە مەرجی پیاوان بێت و دەیان وسەدان ساڵیش تێپەڕێ، هەروەک ئەوەیە دوێنێ بووبێ، ئەمڕۆ پێش‌نیوەڕۆ بووبێ، بگرە هەر ئا ئێستا بێ! خۆ لەو کاتەوە تاکوو هەنووکە چڵاوگۆڕێک بە دڵ و دەروونمدا نەهاتووە. ئەودەمەش هەر ئالێرە بووین،لە نسێی ئەم گاشەبەردە. من هـەروەک ئێستا کە لەم سێبەرەدا راکشابووم‌و، گوێم دابووە قسەکانی شـەمـۆ. لـە نـاخی خۆی دەدوا. جار و بار پێم‌وابووڕێنە دەکات، چونکە نەمدەزانی لەچـی دەدوێ! بەڵام گوێم لە دەنگی‌بوو، دەنگێکی خۆش لە چەشنی قاسـپەی کـەو، دڵـڕفێن وەکوو خوڕەی‌تاڤگە و رووبار. دەنگێکی زۆرت پێ خۆش بـێ و نـەشـزانی چـی دەڵـێ؟بەڵـام بـە بیسـتنی دەنگـەکـە دڵـم فێنـک دەبـۆوە، دەمـارەکـانم سوکنایی‌یان‌پێدا دەهات و لە جێی خۆمەوە بۆ بیستن یان قوشقی دەبووم. چاوم تێبڕیبوو. لێوەکانی دەجوولانەوە، وەک باڵە فڕکەی پاسـارییەک جـوان بـوون‌و جەغزێکیان بە دەوری مندا دەکێشا. لە نێو تان و پـۆی جـەغـزەکـەدادەنگـێم دەبیست:

«جیهان... ژیان... مان... نەمان...]باسی بوون و نەبوون و مان‌ونـەمانـە. چلۆن بوون، چلۆن مان؟[(١) لە ژیانا برینی وا هەیە بە بێدەنگ،رۆحت دەخواتەوە و ناشتوانی باسی ئەم برینە بۆ کەس بکەی...»(٢)

دەنگی شەمۆ بەرز و نزم دەبۆوە، بە چوارەندەورمدا دەسوورا وزەنجیری تان و پۆی جەغزەکەی وا گەمارۆی دابووم، پتەوتر دەبوو. بەقسە کردن چەشنی خوڕەی جۆبار بە ڕەوتێکی وەک ڕەوتی کەو دەڕۆیی‌و دوور دەکەوتەوە. تەنانەت ڕەوتی ڕۆینەکەشی زۆر جوان و دڵڕفێن بوو.دەڕۆیی و دەیگوت: «تۆش وەرە، هەستە با بڕۆین. دەستت بدە دەستم.زۆر ساڵگارە هاوەڵین و زۆر هەوار و ڕێگەمان پێکەوە بڕیوە، دەوەرە بالەم ڕێگەیەشدا پێکەوە بین، دەی... هەستە... وەرە... پێکەوە بڕۆین...»

بەڵام من چی؟ من هەروەک ئەلحانەکە، لە شان و نسێی ئەم‌گاشەبەردە ڕاکشابووم. خۆمار بووم یان نەشە بووم؟ سەرخۆش و مەست‌بووم یان مەنگ و پەکەر؟ نازانم و وەبیرم نایە. بەڵام چاوم لێبوو شەمۆ بەقسە کردن دەڕۆیی و دوور دەکەوتەوە. ڕۆیی و دوور کەوتەوە، تاکووگەیشتە سەر هێلێ سنوورەکە و لە چاو ون بوو. ئەو لە چاو ون بوو و، من‌خەو و خەم و خەفەت دایگرتم، خەفەت وەک مۆتەکە سواری دڵم بوو.لەگەڵکوو ڕۆژ تێپەڕی و شەو بەسەرداهات، تەزوویەک بە هەمو لەشمداهات. ئازای ئەندامی ڕاتڵەکاندم و وەک پەڕە کاغەزێکی گاڵتەی با بێت‌لەرز و هام و شۆ بە خۆم و ئەندامەکانمدا دەهات. لە ژووره چۆڵ وهۆڵەکەمدا ئەمسەراو سەرم دەکرد و دەهاتم و دەچووم. شتێک وەک‌وڕێنە بە دەممدا دەهات:

«شەمۆ... شەمۆ... لە یادت ناکەم. قەت... قەت، ببڕای ببڕ بۆ ساتێک‌لەبەر چاوم ون بی؟ لە پاش هەزار ساڵی دیکەش دێمەوە. دێمەوە بۆ جێقەرار و بڕیارەکەی ڕۆژ و مانگ و ساڵگارمان. هەرات دەکەمێ، بانگت‌دەکەم: تۆ هاوەڵی دوێنێ و ئەمڕۆ و سبەی. دەجا تۆش جارێک بە دەنگ‌و هاوارمەوە وەرە... تۆش پێت نەکرێ، من دێم... دێم... دێم.»

ئەوا هاتومەوە، لە سێبەری گاشەبەرد هەڵدەستم، بە شەقاوی بڵند وخێرا خێرا سنووری زەوی و ئاو دەبڕم. هەنگاو لە جێ هەنگاوی تۆدادەنێم. وەک تۆ ئاواتەخواز و ئەویندای ئاو، باڵ دەگرم و دێمە پێش و،تێکەڵ ئاو دەبم. فێنکایی ئاو چەشنی باوەشێن کردنی ڕۆڵەیەک لە لایەن‌دایکیەوە وایە. ئاو لە ئامێزم دەگرێ و نوقمی ئاو دەبم. وێنەی خاڵێک لەوڵاتێکی نامۆدا. هێشتا نامۆییمان لە نێواندا ماوە. دەنا وەک شەمۆدەبووینە یەک. لە نێو ئاودا دەخولێمەوە، چاو

دەگێرم. بە بینەمەلەدەڕۆم، دەستدەکوتم و چاو دەگێڕم. لە خۆی دەگەڕێم، لە شەمۆ.

هەواڵی شەمۆ دەپرسم. لە ئاو، لە بەرد، لە خیز، لـە قـوڕ، لـە زێ و زێبـارو زیخی ئەم ئاوە. بەڵام هەواڵی نیە و نایبینمەوە. جاڕ دەکێشم، بانگەوازدەکەم و بە نێو بانگی دەکەم. دیار نیە و نایە. هەروا دەگەڕێم. نابێماندووبم، نابێ ناهومێد و هیوا بڕاو بم، دەزانم جارێک لە جاران بەدەنگمەوە دێ... شەمـۆۆۆۆ... هـۆۆۆ شەمۆۆۆۆ... شەمۆۆۆۆ. هۆ هاوەڵیراستەقینە و بێ فڕوفێڵ. ئەوا لـە روانگـەمـدا قووت بۆوە. دێتە پێشێ،زەردەخەنە لەسەر لێو... دێتـە پـێش. هـەروا جـوان و جوانچاک و رازاوە،شووش و خاوێن دێتە زۆر نێزیک و پێمدەڵێ: «بـۆ؟ بـۆچ وا درەنگهاتی؟ جا تەقا من لەوەش دوورتر رۆیبام و لێت ون بایەم؟ تەقامردیایەم! بۆوا درەنگ، درەنگ... درەنگ» دەستمان خستۆتە سەرشانییەکدی و لـەبـەر بەڕۆچکەی شانی تاشەبەردێکدا دانیشتووین.روخساری ئەدرەوشێتەوە، زۆر بـە کەیفە. گشت لەشـی پـڕ لـە خۆشـییە. بـەودەسـتەی دیکـەی پـەنجـەکـانم دلاوێنێتەوە. لێوەکانی بۆ هەڵمژینی،لێوەکانم دەلەرێنەوە. دەیـەوێ دیسـانیش دەست بکاتەوە بە قسە کردن.بەڵام ئەمجارە دەنگی دەرنایە و، چ نابیسم. ئـەی چاوەکانی؟ خۆ جارانقسەی دڵی شەمۆم لە چاوەکانیدا دەخوێنـدەوە، چـاو لـە چاوەکانی دەبرم،چاوەکانی هەموو شتێکیان ئەدرکاند. ئاخ خ خ... دوو چاوی رەش ولـێڵ لـە قووڵـایی بیرێکـی تاریکـدا لۆمـەم دەکـەن. لۆمـەی ئـەوەی لەگەڵینـەهـاتووم! لۆمـەی ئـەوەی درەنـگ هـاتووم. ئـەو دوو چـاوە لـەمـەو بەروانەبوون. دەبێ هەر هەوەڵ سەعات و هەوەل شەو ماسی زێبار و زەریا وتاڵاو خواردبێتنی.

ئێســتاکە ئــەم دوو چــاوە زۆر بــە تــەوس و توانجــەوە لێمــدەڕوانــن. گلەییملێدەکەن. هەر گلەیی نابگرە جوێنم ئەدەنێ! بەرە بەرە فرمێسکی سـارد وسڕ وەک لیزگەی مرواری لە ئەستێری روخساری هەردوکمانەوەهەڵدەزنێن و، بە مەزرای کوڵمەو روومەتدا شـۆڕاوگە دەبـەسـتن. سـەردەنێینـە سـەر شـانی یەکدی. شانەکانمان دەلەرێنەوە و، سەرمان هـەنیسـکئـەدەن! لێیـدەپرسـم: «بۆچی؟ بۆچی؟ بێوەفا!» چاوەکانی دەقووچێنێ،لێوەکانی دەلەرێنەوە. بەڵـام چ نابیسم. لاڵ بووە. دەبێ لاڵ بووبێ. خۆدەمێک لەمەوبـەر قسـەی کـرد. دەبـێ حەپەسابێ. جارێکی دیکەشدەڕوانینە یەکدی و هەناسە هەڵدەکێشین. بـاوەڕ

ناکەین ئەوا بۆ جارێکی‌دیکەش پێکەوەین. خەم و خەفەت چۆکیان داوەتە سەر سنگی‌هەردووکمان و ئێخە و بەرۆکمان رادەوەشێنن. دەست لە ملان دەبین وبە کوڵ لە قوڵپەی گریان ئەدەین. نێوچاوانمان بە نێو چاوانی یەکدیدادەسووین و لێکدەڕوانین. لە پڕ چاوم بە چاوەکانی دەکەوێ. ئای خوایەهـاوار، لـەم چاوانـە دەترسم. لە قووڵایی دوو بیری رەش و تەنگ وتیوارەوە چاوێک لۆمـەم دەکـا و جوێنم دەداتێ و چاوێک پێمدەڵێ:

«وەرە، لەگەڵمدا وەرە، دەوەرە با بڕۆین.» هەنگاو هەڵدێنێتەوەودەستەکـانم دەکێشێ. رادەچڵەکێم و دەستەکانم لە دەستەکانی دەردێنم.رادەکەم. هەڵدێم و دوور دەکەومەوە، زۆر لە دوور، رادەوێستم و ئاوڕئەدەمـەوە. هـەروا لـە جێـی خۆی راوێستاوە. سێبەری گاشەبەرد بە سەریداکشاوەو چاوی لە چـاوم بـڕیوە. زەردەخەنەیەکی پڕ لـە تـۆپ و تـەشـەر وتـەوس و تـوانج لـەسـەر لێـوەکـانی دەشنێتەوە. دەڵێی نەفرینم دەکەن. هەرلەوێوە بانگەوازم دەکاتێ: «بیتو بـزانی چەندەم خۆش دەوێی، بیتو بزانی‌چەندە ئاواتەخوازتم، بیتو بزانی ئێـرە چـەنـدە خۆشە و چەندەم چێژ وخۆشی لێرە بۆ داناوی، لێم ناترسـی و لـێمهـەڵـنایەی. دێی، دێی، بە لاقی‌خۆت دێی...»

مەترسی هەموو لەشم دادەگرێ. شەمۆبە سپایی و بـەرەبـەرە دێتـەپێشـێ. دیسان رادەکەم. بەرەو سنووری زەوی و تاڵاو رادەکەم و خۆمدەگەیەنمە زەوی. ئۆخەیش ئامێزی گەرم و گوڕی خاک و خۆڵ وخۆرەتاو چەنـدە خۆشـە. زەوی چـەنـدە مـەترسـی و خـەم و خورپـە دووردەخاتـەوە. ئـەمـەش سـەرسـنگی گاشەبەردەکە. ئیدی مەترسیم نیە. ژێرلاقم رەق و تەختە و خۆڵ و خۆر هێز و تواناپان وەبەر ناوم. شەمۆش‌هاتۆتە سەر هێڵـی سـنوور و دەسـتی بـە گـۆرانی چڕین کردووە. بێ هەستو خوست گوێم بۆ راگرتووە. هەڵدەستمەوە سەر پێ و بۆی دەگێڕمەوە.جاری جاران ژیاوەتەوە. دوو باڵندەی یەکباڵ، دووکەڵی یـەک پشت ویەک شان و باهۆ، بەڵـێنی دۆسـتی، تـازە و پتـەو دەکـەنـەوە. شـەمـۆ دەنگی‌بەرزترەو بەرە بەرە بەرەو پێشەوە دێ.

خۆر لە روانگەمدا پێدەکەنێ و دەتریقێتەوە و هەرام دەکاتێ:

«لاوۆ، هۆۆ وشیار بە وشیار.» دێمەوە خۆ. لە گاشە بـەرد دێمـە خـوار وبـە راکردن بە رێگەی شار دا دەگەڕێمەوە. ئای ناخ و مۆخم نوقمی چێئەندێشـێکە؟ «شەمۆ زیز بوو، لێم تۆرا. رامکرد و بەجێمهێشت. ئەمجیابوونەوە، زوڵمە، زۆرە،

ناخۆشە، زۆر ناخۆش. بەڵام هەرچۆن بێ وهەرچی بڵێی دەگەڕێتەوە سەر خۆی. بە رێی خۆیا رۆیی. وەشوێن رێیخۆی کەوت. دەسا منیش بە رێی خۆما دەڕۆم. ئەوا چەند رۆژە نەمدیوە.چ دەکا و خەریکی چیە و بۆ دیار نیە؟ زۆری بیر دەکەم. دەبێ بڕۆمە پێ وشوێنی. دەگەمە دەرگای حەوشەکەیان، لە دەرگا دەدەم. دەنگی پێیەک لەحەسارەوە بەرەو ژوورەکان رادەکا. دایکی شەمۆ دەرگام لێدەکاتەوە.خوڵکی ژووری دەکرێم. شەمۆ لە ژوورەکاندا خۆی لێ حەشار داوم!دایکی بانگی دەکا. بە جوێن و تۆپ و تەشەر لە ژوور دەیهێنێتە دەر.دەستمان دەخاتە نێو دەستی یەکدی و دەڵێ: «بەهارە، بەهار، ئەوەپێخۆر و کەتری و مەتارە چایی و کەل و پەلی پێویست. بڕۆن بۆ سارا.ئێوەش لاون؟ دەک...!»

شەمۆ بڕوانە خۆر، هەتاو، مانگەشەو. وەرە با بڕۆینە شوێن شەنگە.شەنگەی شۆخ و شەنگ و سەرخۆش و دڵخۆش، قسەی خۆشمان بۆدەکا. سروشتی بەهار بە بێشەنگە شتێکی کەمە. شەمۆ پێمدەڵێ: دڵتزۆر خۆشە شەریف؟ خوا تۆو شەنگەی بۆ یەک داناوە. سەر خۆش ودڵخۆش و دڵ بە دونیا. خۆزگەم بە دڵی خۆتان. شەنگە پەیدا دەکەین ووەڕێ دەکەوین. بەرەو شاخ و داخ، بەرەو دەرەوەی شار و جۆبار ورووبار. پێکەوە هاوار دەکەین: «ئای سەوزە، سەوزەی کۆساڵان، تاوێوەرەوە، وەک سالی ساڵان...» ئەمش گەرد و گوڵی بەیان. ئامێزی فێنکیشنەیەکی میهرەبان و بلاوێن. هێڵێکی درێژ و خوار و خێچ بە کوڵان وشەقام و دەوری شار و بانووانی باخەکاندا دەکێشم. شار دەهاومە نێوجەغزێکی گەورەوە. خۆشم لە نێو جەغزەکەدا، بە دەوری خۆم و بەدەوری ئەم جەغزەدا دەخولێمەوە. شەمۆم لەگەڵە. پێکەوەین، داتۆ خواپێم بڵێ تۆ بۆچ وای؟ بۆچ زیزی؟ بۆچی زیز بووی و رۆیشتی؟ هەڵەتکرد یان بە فریویان بردی؟ قاقا پێمپێدەکەنێ، لە شانم دەکوتێ و:«خۆزگەم بە خۆت و دڵی خۆت و دنیای خۆت» بە قاقاکێشان دەڕوا،کازێوە و هەوەڵ رمبەکانی خۆر لەسەر روخسار و سەر و گوێلاکم. گەڕانیبێ وچان و دیسانیش جەغزکێشان. دیسانەکەش یەخسیربوونیجۆڵاتەنەی ئەم جالجالووکەیە. شەوارەی شەمۆ و شەنگەم. ئەم لە کوێ،ئەو لە کوێ؟ شەنگە دوو سێ رۆژە دیار نیە. ئای خوا چەندەی بیردەکەم؛ دەبێ هەستم و بە دوای کەوم. ئاخر خەریکی چیە؟ بۆ وا دیارنیە، نەکا کوێرەوەریەکی هەبێ، یان رووداوێکی تاڵ و نەیامەتیەکدەرکی پێ گرتبێ؟

نەخێر بێ هۆ نیە، شەنگە دیار نیە، جا شەنگە و دووسێ ڕۆژ دیار نەبێ؟ دەبێ هەستم و دوای کەوم.

لەگەڵکوو هەڵدەستم و خەریکی سیپاڵ لەبەر کردن دەبم، تاکوو خۆمبۆ دەرێ چوون سازکەم، لە دەرکێ دەدەن. بە چەکەچەکی دەمپایەوەدەڕۆم بزانم کێیە. تاکوو پێدەنێمە حەسار و چەکەچەکی دەمپایە وتەقەتەقی دەرکە ژەندن تێکەڵ دەبێ، شەنگە لە کۆڵانەوە هەرام دەکاتێ:«دەک لەشت داوەشێ چ پیاوێکی شەریف؟ هەک بە کەم بی لاویخوێڕی! کوڕە ماڵ کاوڵ سێ شەوو ڕۆژ گۆیەند و سەما و هەڵپەڕکێدەبێ. بەلای ناخێرتەوە دۆستی شەموێ! زوو بە زوو! زوو، ژن بۆ کاوەیبرای دێنن، ساز بە با بڕۆین. دەستم دەگرێ و بە شوێن خۆیدا تاکوومالی شەمۆ ڕاکێش ڕاکێش دەمبا. حوللەسێ هەر دێتەوە سەری سێ.دیسانەکەش سەر گاشەبەردەکەی جێژوانی خۆمان! چاو لە سنووردەبڕم. ئەو شوێن و سنوورەی شەمۆ لەوێوە لێم جیا بۆوە و، لە چاو ونبوو. تا ڕمایی تاپۆی شەمۆ بە بەرچاوما دێت و دەڕوا. بزەیەکی کز لەسەرلێوەکانیەتی. بزەیەکی هەم شاد و هەم خەفەتبار. بە مەیلیش و بەلۆمەش. لەسەر هێڵی سنوور ڕادەوێستێ و دەنگی هەڵدەبڕێ: «بەخێربێی، بەڵام بۆچ هاتووی؟ زۆرم پێخۆشە دەتبینم، بەڵام دەگەڕێیەوە! بەهۆ و تەلانەدا هەڵدەکشێی، لە هۆو ملەیەدا بای دەدەیەوە. لەسەر ئەو یاڵەلە سای هۆوە گێوژە دادەنیشی و پشویەک ئەدەی. شنەیەکی خۆشدەستێ بە لەشتدا دێنێ. سوکناییەک لە دڵت دەگەڕێ. کاجووتێک لەروانگەتدا دەمرێ. خاوەنەکەی قوڕ دەپێوێ و خەفەتی ئەم و چەمەرییمەرگی کوڕە جوانەمەرگە تازە زاواکەی دەگێڕێ. بێج لە حەیف و خەسار!دەستی شکاوم، هەک کوێراییم دابێ، چیت لە دەست نایە. تەنانەتگریانێکی بە کوڵ، تەنانەت یارمەتیەکی کابرای ڕەنج بە خەساریلێقەوماو. من دەمرم بە تۆ دەڵێن بۆ خۆت خۆش بی! بە هەناسکەهەناسک و ئاخ هەڵکێشان بە ڕێی خۆتدا دەگەڕێیەوە.» بەرەبەرە و بەسپایی دێتە بەرەوە. لەناکاو سامی چاوە لێڵەکانی چاوم دەنگێوێ،دەکەومە دڵە کوتە و، بە کوێرەڕێیەکدا ڕادەکەم. لە پاش هەندێ هەڵاتن وماندووبوون، بە هەناسکە هەناسک لە ژێر دارە گوێژ و لە نسێی گەڵاکانیڕادەکشێم. پشووم سوار بووە. تلێک دەخۆم و بەسەر قەبرغەی ڕاستدادەکەوم. شەنگە لە شانێک و شەمۆ لەو شانی دیکەم ڕاکشاون. بە سپاییشانە و شان دەکەین. یەکدی لە خەو

هەڵدەستێنین! شەمۆ لە پڕ بە چپەپێم‌دەڵێ: «زۆر بێ بەقای شەریف! جا چۆن هاوەڵی و ئاو دەنگیی تۆ ئاوابوو؟ پێت وایە کە هاتو لەسەر قسەی خۆت سوور بووی و لات گرت و لەمن هەڵاتی، بە کوێ دەگەی و کوێ دەگری و دەبی بە چی؟ گڕکانێک‌دەتەقێتەوە، کانییەک ئیشک دادەگیڕێ، پەپوولەیەک لەسەر گوڵەپایزەیەک دەکوژی. ئەم گوڵەباخە هەپروون هەپروون دەکات، ئەمانەهەموو دەبینی و بێج لە ئاخ هەڵکێشان چ ناکەی و چ ناڵێی! یانی تۆ هەرئەوەندە بووی؟»

دەستم دەگرێ و خولقی چوونەوەی ماڵی خۆیانم دەکات. منیش‌خولکی ئەو دەکەم. دەستی یەکدی دەکێشین و بە دەوری خۆماندا و بەدەوری دارە گوێژدا جەغزێک دەکێشین. بە دووی خۆیدا بەرەو نێوئاوەکە رامدەکێشێ و قسەی خۆشم بۆ دەکا: «بۆچی پێتوایە ماڵی من‌یانی هیچ! یانی تەواو. نا، نا، بێتوو بزانی لای من چەندە خۆشە؟ بێتوبزانی چەندە تامەزرۆتم؟ بێتوو بزانی چەندەم خواردەمەنی وخواردنەوەی بە چێژ بۆ داناوی؟!!» لە پڕ دەنگێک رامدەچڵەکێنێ:«شەریف هۆ شەریف. لە بیرت نەچی بۆم نیوەڕۆژەیە میوانی ژیانی‌دەسگیرانتی.» شەنگەی هاوەڵمە. بە راکردن دەگاتێ. دەستم لە دەستی‌شەمۆ دەردێنێ. خولقی ئەویش دەکات لەگەڵمان کەوێ و هەر سێ بۆنیوەڕۆژە میوانی ژیان بین! دەگەینە لای گاشەبەردەکەی رەخی تاڵاو.تیشکی هەتاو لە زرێی تاڵاوی داوە. تروسکەی هەتاو نیگام بەرەوچاوەلێڵەکانی شەمۆ وەردەسووڕێنن. دەکەومە نێو مەترسی و دڵەکوتە.رادەکەمە سەر گاشەبەردەکە. دەزانم شەمۆ ناتوانێ سەرکەوێ! روو گرژدەکا و بە زیزی و تۆراوی پشتم تێدەکا و بەرەو ماڵە خۆی وەڕێ دەکەوێ.دەڕوا تا لە چاو ون دەبێ، ئاوڕ ناداتەوە. زیز بوونی شەمۆ زۆر ناخۆشە.هاوەڵ دڵی لێت بێشێ و بتۆرێ زۆر دڵتەزێنە. وەک بایەقوش ئاگام لەکات و ساتەکانی ژیان و رۆژگاری خۆم نیە! خولانەوەو سووڕانەوە لە تان‌و پۆی ویستی شەمۆدا، جارێکی دیکە و چاو پێداخشاندنێکی تازە وخزەی بە دزەی بێخود و سەرمەست بەرەو نێچیری خۆم. شەو ولێولەرەی تاڵاو و شانی گاشەبەردە مێژووییەکەی خۆم. مانگ چاردەی‌تەواو و شنەی شەماڵێکی خۆش. روخساری مانگ لە زێڕی سوورە،پرچی لە زیو. روخسار و پرچی مانگ لە نێو ئاوداپەرەنگ پەرەنگ دەبێو بە سەما و هەڵپەڕکێ لە نێو ئاودا دێ و دەچێ. ورشە و تروسکەی لەگلێنەکانمدا پێدەکەنێ و چاوم لێدادەگرێ.

لە خۆی دەبێتەوە، لە خۆدەبمەوە و مانگ بەرەو خۆیم بانگ دەکات. باوەشی گەرم و گوڕی زەویبەسەر مردنی هەزار گاجووت و هەزار پەپوولە و باڵندە و هەڵپرووکانیهەزار گوڵەباخدا هەر خۆشە، هەر جوانە، هەر دڵڕفێنە. دیتنی جاروبارەی دۆستان، دیوناس، کەس و کار. باس و خواس و سەیران و سەفەر،کایە و گەمە و گاڵتە. تەنانەت چوونە پرسە و سەر داوەت. ئەمەش شەمۆ،لە پشتە سەرمەوە هاتووە. لە دڵی چەقیوە، ئەم کەڕەتە بە بێدڵی ناکەم ولە دەستی دەرناچم. شەنگە لەسەر گاشەبەردەوە دەستم دەگرێ وهەڵمدەکێشێتە سەری. شەمۆ ناتوانێ سەرکەوێ و لە خوارەوەبانگەشەی ئەوەم بۆ دەکات لەگەڵیدا بچمەوە بۆ ماڵی ئەوان و میوانیئەو بم! لە ناکاو شەنگە سترانێ تێدەچریکێنێ: «ژیان چ جوان، چناشیرین، چ خۆش، چ ناخۆش، جوان و شیرین و خۆشەویستە.سەیرەی دارستانی هیوام، مەلی وڵاتی ڕووناکایی. کەوی بنار و دوندیکۆسارم، پڕ بە گەروو دەقاسپێنم. بە گوێی هەموو کەسا دەچپێنم ئاشقیژینم،، بێزار لە شینم.» شەنگە بانگی شەمۆ دەکا دەسبەردار بێ ولەگەڵمانا بکەوێ بەرەو شار و شەقام بگەڕێینەوە.

دەمەو خۆرئاوا دەگەینەوە شانی شارە خشپیلانەکەمان. لە کۆڵانیخۆمان، لە ماڵی شەمۆ شایی کاوەی برایەتی. گەڕی دیلان دەگەڕێ ورەشبەڵەک گیراوە. هەڵپەڕکێ ئۆقرەی لە لاو و برازاوا سەندووە! شەنگەرادەکات و سەرچۆپی دەستێنێ. چەشنی مەلێکی بێئیسک وپرووسک، وەک ڕۆحی شایی و هەوای دەهۆڵ و زوڕنا، دەم بە قاقا وپێکەنین هەڵدەپەڕێ. لە زەوی جیا دەبێتەوە بەرەو ئاسمان دەفڕێ. لەحەوادا دەشەکێتەوە، دەشنێتەوە. چەپلە و چەقەنە و پلـلان لێدەدا.دێتەوە زەوی و گەڕی دیلان بە دوای خۆیدا ملکێش دەکا. وێڕایشایەری شایی شێعر و گۆرانی دەڵێ. سەرنج و نیگا و مەیلی هەموو کیژو کوڕی کۆڕ رادەکێشێ. هەڵپەڕکێ و چەقەنە و گۆرانی شەنگە شەپۆلیدەنگی شمشاڵە، لە دڵەوە هەڵدەقوڵێ و لە دڵا جێ دەگرێ. جار و باردەستی دۆی خۆی بەردەدا، جیا دەبیتەوە. بە تاکەکەسی بە دەوریدیلاندا دەسووڕێ، سووڕ دەخوا، دەخولێتەوە، رادەکات و هەمدیسان تێکەڵی پۆلی هەڵپەڕکێ دەبێ. سەرچۆپی دەستێنێتەوە. پێشەنگ وپێشەوای شایی شەنگەیە. من کە هەڵناپەڕەم و لە دوورەوە دەڕوانمەشایی و شەنگە سەرم سووڕماوە. لە خۆم و لە

شەمۆ دەپرسم: بڵێی کەس‌ئەوەندە و بە قەیرایی شەنگە ئاواتەخواز و هیـواداری ژین و ژیان وخۆشی بێ؟

شەو درەنگان چاوم لێیە ئەستێرەیەک خولێک بـە شـەقامـەکـانی‌ئاسمانـدا دەگەڕێ. زۆر هێڵی سپی و فەسفۆڕی و خوار و خێچ دەکێشێ.لاتراسـکەیـەک دەبەستێ و لە باوەشی ئاسمانەوە بەرەو زەوی‌بەردەبێتەوە. بە پـێ و شـوێنیەوە رادەکەم. رادەکەم و... دیسانەکەش‌جەغزێکی دیکە و جێژوان. من و شـەمـۆ و سەرگاشەبەرد و رەخی تاڵاو.مانگ لە ئاسمان و کیژی مانگ لە نێو ئاوی تاڵـاو. شەمۆ پێمدەڵێ: «من‌دەچم بـۆ ژووانی کیـژی مانـگ. ئاشـا، زولفـی بـە شـانە کردووە، روخساری‌زێڕە و زولفی زێوە. زێو لەسـەر گـەردن و شـان و بـەرۆکـی ئاڵاوە. شەپۆلی‌تاڵاو زولفـی دەلاوێنێتـەوە. چـاوەکـانی خـاتوونی ماسـیەکـانی تاڵاون.چاڵی چەنە و چاڵی سەر گۆنا پڕ لە زێـڕ و ز یـون. زێـڕ و زێـو هـەمـوو لەشـیان‌زێـڕوەشـان کـردووە و ورشـە و تروسـکەیـان دێ و شـۆ ئـەدەنـەوە. شـەپۆلی‌بـەرز و نزمـی تاڵـاو ئـازای لـەشـی لـە زێـڕ و زێـوی کیـژی مانـگ پـــەرەنـــگ‌پـــەرەنـــگ و کـــوت کـــوت دەکـــات و هـــەمیســـان پێکـــەوەی دەنووسێنێتەوە.شەمۆ دەستم دەگرێ و دەڵێ:

«من دەچم بۆ ژووانی کیژی مانگ، تۆش وەرە.» قەرارم لا نامێنـێ وبـەرەو ئامێزی کیژی مانگ رادەکەم. شەمۆ لە شانی راوێستاوە وپێـدەکـەنـێ و بـانگم دەکات. خۆم دەهاومە باوەشی تاڵاوەوە بەرەو پرچی‌کیژی مانگ بین دەکێشـم. زێو تێمدەهاڵـێ. بـاوەش بـە لـەشمـدا دەکـا ونـوقمی بـن ئـاو دەبم. دەسـت دەگەیەنمە پرچی کیژ، ئەمجار بەرەوروخسارە جوانەکەی دەخوشـێم. دەڕۆمـە پێش. تاڵاو لە ئامێزیدادەمگوشێ. دەکەومە پەلەقاژە و هەناسەبڕکێ؛ لە دەسـت وپێ دەکەوم.ئەی داد و بێداد شەو شەقڵی منی شەوارەی شـکاند و بـە شـوێن شەمۆداپەلکێشی بن ئاوی کردم. هەروا لەم هەناسەبڕکێ و پەلەقـاژەدا نـوقمی بن‌ئاو دەبم و بەرەو قووڵایی دەڕۆم. هیوا بڕدراو و ناهومێد، دەست لەرزگار بوون دەشۆڕمەوە. لەناکاو شەنگە لە دوورەوە پەیدا دەبێ. تووڕە وپەشۆکاو. قوڕوقەپی کردووە. دوو چەپۆکە بەسەری خۆیدا دەکێشێ.لێوە کرۆژە دەکا و بـە نیگـالێم دەپرسی: «تۆ بۆچی؟ بۆچی هاتووی؟بگەڕێوە، زووکە بە ڕێگەی خۆتدا بگەڕێوە!»

هــەر خــۆی ئـازا و چوسـت و چـالاک زولفــی کیــژی مانــگ لــە ئــەندامــەکــانم‌دادەماڵــێ و دەســتم دەگــرێ و دەمــڕفێنێ. بــەرەو ســنوور

دەمگێڕێتەوە.دەربازم دەکات و لەمبەری سنووردا دەمهاوێتە ئامێزی زەوی و خاک وگاشەبەردەوە. خۆی لە نێو تاڵاودا رادەوێستێ. پەراسووەکانی لە نایلۆن‌تەنک و ناسکترن. لە نێوان رکەی سنگ و پەراسووەکانیدا دڵێکی سوورهەڵمی لێ هەڵدەستێ و دڵۆپ دڵۆپ خوێنی لێدەتکێ. خوێنی دڵی‌شەنگە! ئەم خوێنە شۆڕاوگە دەکا و بە نێو تاڵاودا وەک جۆگەلەیەکی زۆرباریک رێ دەبڕێ و خۆی بەرەو زەوی دەکێشێ. خوێن دەگاتە سەرخاک، چەند جاران بە دەوری گاشەبەردەکەدا بازنە دەکا و جەغزدەکێشێ و ئەوسا بەرەو شار دەخوشێ. هەڵمی لێهەڵدەستێ و بۆنی‌عەتر و گوڵاو بڵاو دەکاتەوە. شەنگە بۆ چرکەساتێ لە بەرچاوم ون دەبێ.ئەمجار کە دەردەکەوێ و دێتەوە رووانگەم - دەستی خوشکە هاوەڵدووانەکەی خۆی - دەستی ژیانی بە دەستەوەیە. شەنگە پاڵێک بە پشتی‌ژیانی دەسگیرانمەوە دەنێ و بە ئاماژە و ئاشێرە بەرەو منی دەنێرێ. ژیان‌بەرەو من دێت و دەمگاتێ و تێمدەهاڵێ. دەستم دەگرێ. بە شوێن‌خۆیدا بەرەو شار و شەقامەکانی شار رامدەکێشێ و دەمبات و دەڕوا.

حوللەسێ، هاتوومەوە سەر سێ. لە شان و نسێی گاشەبەردی‌جێژوان راکشاوین و بە دەنگ و بە کوڵ دەگرین. من و شەمۆ دەگرین. من‌لە سەرە خۆترم. ئای شەمۆ چ دەکا. بۆ شەنگە! وەک شتێک باش لەروومان هەڵنایە لە روخساری یەکدی بڕوانین! سەعاتێک لەمەوبەرهەواڵیان پێداین ماشێن شەنگەی گرتۆتە ژێر و شەنگە لە ژێر تایرەکانی‌ماشێندا لەت و کوت بووە. ئەو شەمۆیەی کە دایمە ئەوینداری‌کۆچکردن بوو، تەنانەت لەم دنیاشەوە بۆ دنیایەکی دیکە، ئەوەتا هەواڵی‌مردنی شەنگەی بیستووە بە سۆز و داخەوە و بە دەنگێکی بەرز دەگری.هەر گریان؟ چەمەری دەکا و چەمەر چۆپی دەگێڕێ و شینگێڕی مردنی‌شەنگەیەتی. چەندەیش دڵنوایی دەکەم جی ناگرێ. تەنانەت گاڵتە بەخۆم و قسەکانم و دڵنەواییەکانم دەکات. لە داخی ئەم قسانەم بزەی‌دێتێ، گوێم ناداتێ و لە ئاکامیشدا لە خۆم و قسەکانم قەڵس و وەڕەزدەبێ و لە نسێی گاشەبەرد هەڵدەستێ و دوور دەکەوێتەوە. وەک شتێک‌دەست دەکا بە وڕێنە. دەنگی دەگاتە گوێم و ناگا. جاروبار حاڵی دەبم وبڕێ جار حاڵی نابم. زۆریش ئاگاداری لای من نیە، هەر دەرووەستی من‌نیە. ئەو قسەی خۆی دەکا و ناخی خۆی هەڵدەڕێژێ.

شەمۆ بە دەوری من و گاشەبەردەکەدا دەخولاوە و دەیگوت:

«دەڕۆم شەریف، دەڕۆم. تۆش لەگەڵمدا وەرە. زۆر هەوار و کۆچمان پێکەوە بووە، دەبا ئەم سەفەرەشمان پێکەوە بێت. تۆ نازانی شەریف،«برینی وا لە ژیاندا هەیە بە بێدەنگ ڕۆحت دەخواتەوەو ناشتوانی باسی ئەم برینە بۆ کەس بکەی...»(٣) شەنگە لەو شانمەوە بە هێمای پەنجەکانی پێمدەڵێ: «بەرەو شار و شەقام بگەڕێوە. ژیان چاوەڕوانتە.ژیانیش حاڵی دەکا: نەکەی لێی خافڵ بی. وانەکەی بەرەو ئێرە بێتەوە.من ئیدی دەبێ بڕۆم. بەرەو شوێنی خۆم بگەڕێمەوە، ئێوەش بەرەوشوێنی خۆتان بڕۆن.» شەو شەمۆی شکاند، من شەوارە بووم، شەوگارشەقڵی شەنگەی شەق کرد، من شەوارە بووم! شەوارەی شوێنی ئەمدووە و، ئێستاکەش سەر جێژوانی جاران و گاشەبەرد و ڕەخی تاڵاو. لەپڕ شریخەی شەپلاخەیەک رامدەچڵەکێنێ. لە ڕوونگەمدا، لە نێو ئاوی تاڵاودا خۆ هەڵگێڕانەوەی ماسییەک شەقە لە ئاو دێنێ. شەقە و شریخەی ئاوی تاڵاو بە چەشنی زللەیەک بە بن گوێمیدا بکێشن، دامدەچڵەکێنێ.تەزوویەک بە هەموو لەشمدا دەهێنێ و وێنەی شیر و خەنجەر ڕوومەت ولامل و قەبرغەم دەبڕێ. تەنانەت جەرگ و دڵ و دەروونیشم دێتە ژان،وەخۆ دێمەوە. لە نسێی گاشەبەردەکە ڕاکشاوم. زەوی و گاشەبەردمەتەرێزی منن بۆ بەرگری لە رق و تووڕەیی و هەڕەشەی شەپۆلیشاڵاوی شەمۆ. لەشم لە ژێر توێژێ ئارەقەی گەش و ڕووندایە. پێستمسووتاوە و لە ژێر ئەم خوێن و خوێ و ئارەقەیدا دەبرژێتەوە. ئارەقەیلەشم وەک تل خواردنی بەچکە بۆقێک بە پشتەمل و نێو پشت و سەرسنگمدا شۆڕاوگەی بەستووە. دەچمە نێو ئاوی تاڵاو و خۆم دەشۆمەوە.لە ژێر تیشکی ڕوون و گەشی خۆردا و بە ئاوێکی زوڵاڵ و فێنک خۆمدێنمەوە خۆ. ماندوویی لەشم دەڕوات و سوکناییم دادێ. دێمەوە پەنایگاشەبەرد و خۆم لەبەردەکەمەوە. وەبیر ژیانی دەسگیرانم – خوشکیئاواڵ دووانەی شەنگە – دەکەومە. هەوای شار و شەقام و ژیان لەمۆخمدا دەکەوێتە جووڵە جووڵ.

لە بیرم نەماوە کەنگێ بوو، کام ڕۆژ، لە کام مانگی کام ساڵ یان کامسەدە و هەزارەی لەمەو بەر بوو کە شەنگە و شەمۆ، دوو هاوەڵی گیانیگیانیم ماڵئاواییyیان لێکردم و وەشوێن چارەنووسی خۆیان کەوتن!بەڵام ئەوەندەم لە لا ڕوونە: شەو شەمۆی شەق کرد، من شەوارەیجەغزی وەیشوومەی شەو بووم و تێشکام. ئەو ماشێنەی شەقڵی شەتڵیشەنگەی شکاند، نەک شەنگە منی

شەوارەی شار و شاخ کرد. ئاسۆچەشـنی زێبـاری ئـاگر و گـڕکانی گـۆگرد لـە ترووسکە ترووسک و ورشەورش دایە. یادی شارو شەقام و ژیانی دەسگیرانم - خوشکە ئاواڵدووانەکەی شەنگە - بەرەو ماڵەوەم دەباتەوە. کـەچـی شـەنگـە و شەمۆشەقاو لەگەڵ شاقاوم هەنگاو هەڵدێننەوە و شان بە شـانم لـەگـەڵـمدان. وەکرەگی بن گوێم، وەک سێبەری خۆم.

١ـ لە «هوملێت»ی شەکسپیر وەرگیراوە.
٢و ٣ـ لە «کوندە کوێرە»ی هیدایەت وەرگیراوە.

* * *

تەقالاکانی نووسەر:
١ـ شاربەدەر - ڕۆمان
٢ـ حیکایەتی دورگەی نەناسراو - نوێلێتی ساراماگۆ، پاشکۆی سەردەم - وەرگێڕان.
٣ـ هەشت چیرۆکی وەرگێڕان بۆ منالان = حەوتەنامەی سیروان - وەرگێڕان.
٤ـ شەش ئەفسانەی وڵاتی رووسیا = گۆڤاری سروە.
٥ـ نۆڤێلێتی «دۆنادۆن» = گۆڤاری رامان.
٦ـ دەیان وتاری تیئۆرەی ئەدەب = گۆڤارە کوردییەکان - وەرگێڕان.
٧ـ دەیان شێعر و چیرۆکی شاملوو = گۆڤارە کوردییەکان - وەرگێڕان.
٨ـ چاپ و بڵاوبوونەوەی سی کورتە چیرۆک = گوقارە کوردییەکان.
٩ـ شانۆی «هەوارچی» لەسەر کارەساتی هەڵەبجە - کاری شانۆیی سەلیم کەریمی.

بێتوو هونەرپەرەوران یارمەتی بکەن، ئەم کتێبانەش بەڕێوەن!!

١ـ دۆدۆن: کۆچیرۆک.
٢ـ چیرۆکی نوێ، ئینسانی ڕێبازی نوێ = ٦ وتاری تیئۆرەی ئەدەب - نووسەر: ئالێن رۆب گرێی.
٣ـ تیئۆرەی رۆمان = ١٠ وتاری تیئۆرەی رۆمان، لەسەر هەڵدانیڕۆمانەوە هەتا ئەمرۆ: دەیوید لاج - دەیوید دەیچێز - جان هەلپرین و... - وەرگێڕان.
٤ـ ئاوێنەی جادوو: نۆ ئەفسانە بۆ مێرمنالان - وەرگێڕان.
٥ـ چیرۆکم بۆ بخوێننەوە: ٢٠ چیرۆک بۆ مێرمنالان - وەرگێڕان.
٦ـ ٣ سەعات و ٢٢ دەقەی بەر لە بەیانی - شێعر و چیرۆکی شاملوو - وەرگێڕان.
٧ـ هەوارچی هەواری هاوار: رۆمان.